ଉତ୍କଳାୟନ

UTKALAYANA

2025

ALUMNI ASSOCIATION
Utkal University

ALUMNI ASSOCIATION
UTKAL UNIVERSITY

www.ohpcltd.com | /ohpc.odisha | /ohpc_odisha

BUILDING A POWERFUL ODISHA

OHPC, a gold-rated state PSU of Odisha, has been enabling a future of sustainability by operating, maintaining and modernizing hydroelectric power and other non-conventional energy sources by supplying 25%-40% power demand of its people, single-handedly.

OUR PROJECTS AT A GLANCE

TOTAL INSTALLED CAPACITY: **2099.80 MW**

BURLA-287.80 MW | **CHIPLIMA**-72 MW | **BALIMELA**-510 MW | **RENGALI**-250 MW

UPPER KOLAB-320 MW | **UPPER INDRAVATI**-600 MW

MACHKUND-60 MW (ODISHA SHARE)

OHPC

ODISHA HYDRO POWER CORPORATION LTD.

OHPC Corporate Office, Bhoi Nagar, Janpath, Bhubaneswar-751022

Phone: 91-0674-2542983, 2542802, 2545526, 2542826

canonfire ohpc 24

UTKALAYANA

Special Anniversary Edition 2025

ALUMNI ASSOCIATION
Utkal University

Printed & Published by :
Alumni Association, Utkal University, Bhubaneswar

Printed at :
Maruti Printech Industry, Bhubaneswar
Contact : 943700 3344

EDITORIAL BOARD

ALUMNI
ASSOCIATION
Utkal University

Dr. Hiranmayee Mishra
1989, Pol. Science

Dr. Bira Kishore Dash
1988, Sociology

Dr. Ganeswar Jena
1989, Pol. Science

Dr. Mitali Mohanty
1992, Psychology

Mr. Tapan Ku. Jena
1993, Law

Mr. Satrujit
1996, Law

MESSAGE

सत्यमेव जयते

RAJ BHAVAN
BHUBANESWAR - 751 008

Dr. Hari Babu Kambhampati
Governor, Odisha

I am pleased to know that the Alumni Association-Utkal University is celebrating its 5th Raising Day on August 21, 2025 to mark five years of its remarkable progress, dedication and excellence in shaping the intellectual and cultural landscape of Odisha and beyond. A special edition of **"UTKALAYANA"** is also being brought out to commemorate the event.

I extend my deepest appreciation to the faculty, staff, students and alumni for their unwavering dedication to the mission and vision of Utkal University in nurturing young minds, promoting research and upholding the rich cultural heritage of Odisha. The association's tireless efforts in cultivating a vibrant academic community, rooted in values of inclusivity and excellence, have left an indelible mark on countless lives.

I wish Alumni Association-Utkal University continued success, growth and prominence in the years ahead, as it continues to illuminate the path of knowledge and progress for the future generations.

I wish the celebration and publication all success.

(Hari Babu Kambhampati)

Phone : 91-674-2536111/2536222, Fax : 91-674-2536582, E-mail : govodisha@nic.in, Website : www.rajbhavanodisha.gov.in

ବାର୍ତ୍ତା

ଲୋକସେବା ଭବନ
ଭୁବନେଶ୍ୱର

ମୋହନ ଚରଣ ମାଝୀ
ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ, ଓଡ଼ିଶା

ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପୁରାତନ ଛାତ୍ର ସଂଘର ପଞ୍ଚମ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ ୨୦୨୫ ଅଗଷ୍ଟ ୨୧ ତାରିଖରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିବା ଏବଂ ଏହି ଅବସରରେ **ଉତ୍କଳାୟନ** ନାମକ ଏକ ସ୍ମରଣିକା ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିବା ଜାଣି ମୁଁ ଆନନ୍ଦିତ ।

ଓଡ଼ିଶାର ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏକ ଅଗ୍ରଣୀ ଏବଂ ସୁନାମଧନ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ । ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭବିଷ୍ୟତ ଗଠନ ଦିଗରେ ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନ ଅନେକ ଦଶନ୍ଧି ଧରି ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରି ଆସୁଛି । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ପୁରାତନ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ସମାଜର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଗତିରେ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୋଗଦାନ ରଖିଆସୁଛନ୍ତି । ଏହି ଉତ୍ସବରେ ପୁରୁଣା ବନ୍ଧୁମାନେ ମିଳିତ ହୋଇ ଛାତ୍ର ସମୟର ସୁଖଦ ସ୍ମୃତି ଚାରଣ କରିବା ସହିତ ରାଜ୍ୟର ବିକାଶ ପାଇଁ ନୂଆ ନୂଆ ଚିନ୍ତାଧାରାରେ ପ୍ରେରିତ ହେବେ ବୋଲି ମୋର ଆଶା ।

ଏହି ଅବସରରେ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ସମସ୍ତ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କୁ ମୁଁ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାଉଛି ଏବଂ ଆୟୋଜକମାନଙ୍କୁ ସାଧୁବାଦ ଜଣାଇବା ସହିତ ଉତ୍ସବର ସଫଳତା କାମନା କରୁଛି ।

(ମୋହନ ଚରଣ ମାଝୀ)

ଦୂରଭାଷ : କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ : 0674-2531100, 2531500, 2535100 (ଫାକ୍ସ)

MESSAGE

Phone Office : 0674-2536916
D.O. No............../ MoSHES&YSOLL&C
Bhubaneswar

SURYABANSHI SURAJ
MINISTER OF STATE (IND.)
Higher Education, Sports & Youth Services
Odia Language, Literature & Culture, Odisha

I am glad to know that the Alumni Association of Utkal University is celebrating its 5th Raising Day on 21st August and is bringing out a special edition of its annual souvenir "**Utkalayana**."

Utkal University, one of the premier institutions of Odisha, has been a centre of knowledge, research and cultural enrichment for decades. Its alumni have distinguished themselves in diverse spheres of life and continue to bring laurels to the alma mater. The Alumni Association has been playing a significant role in strengthening the bond between the University and its former students, thereby creating a vibrant network of learning and collaboration.

The publication of "Utkalayana" reflects the collective spirit, ideas and aspirations of the alumni community. I am confident that this special edition will not only highlight the achievements of the Association but also inspire the present and future generations of students to carry forward the rich legacy of Utkal University.

On this joyous occasion, I extend my warm greetings and best wishes to all members of the Alumni Association. The Association's continued growth will further enrich the legacy and excellence of Utkal University.

(Suryabanshi Suraj)

Address. : Res. Office: QR No-6R-2, Unit-VI, Bhubaneswar-751001
Office: Room No.MB-I-006 & 007, Lok Seva Bhawan, Bhubaneswar, Odisha-751001
e-Mail id.: suryabanshi.suraj@gov.in

MESSAGE

Prof. Jagneshwar Dandapat
Vice Chancellor (I/C)

UTKAL UNIVERSITY
VANI VIHAR, BHUBANESWAR - 751004
ODISHA, INDIA
www.utkaluniversity.ac.in
Mob : 9437015893, 9437466087
Tel. Off: (0674) 2567700
E-mail : vcuu@rediffmail.com
vc@utkaluniversity.ac.in

NAAC Accredited 'A+'
nirf Ranked 42

No. VC/ /20

Date: 19/08/2025

I am pleased to convey my best wishes to the Alumni Association of Utkal University on its 5th Annual Day, to be held on 21st August 2025. It is equally heartening that the souvenir **Utkalayana** is being released to mark this special event.

As the first university of Odisha, Utkal University holds a place of distinction in the state's academic and cultural life. What makes this legacy truly meaningful is not only the institution itself, but the people who have walked through its corridors. The alumni are the living strength of Utkal University. They carry its values wherever they go, and through their achievements they keep the name of the alma mater alive.

I am grateful to the Alumni Association for keeping this bond strong and for standing by the University in its growth. The publication of **Utkalayana** is a befitting step in this direction. It brings together memories, reflections, and aspirations, and it will surely inspire present students to take pride in their university.

I wish the 5th Annual Day celebrations and the publication of **Utkalayana** all success.

(Jagneshwar Dandapat)

ବାର୍ତ୍ତା

ଡକ୍ଟର ସତ୍ୟଜିତ୍ ମହାନ୍ତି
ସଭାପତି, ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରସଂଘ
ପ୍ରାକ୍ତନ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ଓଡ଼ିଶା ଲୋକସେବା ଆୟୋଗ
ପୂର୍ବତନ ପୋଲିସ ମହାନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଓଡ଼ିଶା

ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରସଂଘର ପଞ୍ଚମ ବାର୍ଷିକୋତ୍ସବ ପାଳନ ଅବସରରେ ଏହାର ମୁଖପତ୍ର 'ଉତ୍କଳାୟନ'ର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ଆମ ପାଇଁ ଆନନ୍ଦର କଥା। ଏଥିରେ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଅଭିଜ୍ଞତା, ଅତୀତର ସ୍ମୃତିଚାରଣ, ସୃଜନଶକ୍ତିର ପରିପ୍ରକାଶ ଘଟିଛି।

ଗୋଟିଏ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ସଫଳତା ହେଲା, ଏହାର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସଫଳତା। ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଧ୍ୟୟନରତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଓ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ହିଁ ତ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନର ମୂଳପୁଞ୍ଜି। ଆମମାନଙ୍କ କ୍ୟାରିୟର ଗଢ଼ିବାରେ ଆମ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଯେଉଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବଦାନ ରହିଛି, ତାହାକୁ ଆମେ କେହି ଭୁଲିନାହୁଁ। ସେଥିପାଇଁ ତ ଏହି ପୁରାତନ ଛାତ୍ରସଂଘ ଗଠନ କରାଯାଇଛି, ଯାହାର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଛି, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ସହିତ ହାତ ମିଳାଇ ଶୈକ୍ଷିକ ବାତାବରଣକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବା। ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚବର୍ଷର କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ମଧ୍ୟରେ (ମଝିରେ ଦୁଇ ବର୍ଷ କରୋନା ପ୍ରଭାବିତ ସମୟ ହୋଇଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ) ଆମ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରସଂଘ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ବହୁ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓ ସଫଳ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରି 'ମିଟ୍ ଦ ଆଲୁମ୍ନୀ' କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆୟୋଜନ କରିବା ସହିତ, ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା, ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କୁ କାଉନସେଲିଂ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୃଜନଶକ୍ତିର ବିକାଶ ପାଇଁ ପ୍ରତିଯୋଗିତାମାନ ଆୟୋଜନ ଇତ୍ୟାଦି ବହୁବିଧ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନ ସଫଳତାର ସହିତ ସମ୍ପନ୍ନ କରିଛି।

ଆମ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଓଡ଼ିଶାର ସର୍ବପ୍ରଥମ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ। ରାଜ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଦିଗରେ ଏହା କେବଳ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ନିର୍ବାହ କରିନାହିଁ, ଅନ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ମଧ୍ୟ ମାର୍ଗଦର୍ଶକ ପାଲଟିଛି। ଆମେମାନେ ଏଭଳି ଏକ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନରେ ପାଠପଢ଼ି ନିଜକୁ ଗୌରବାନ୍ୱିତ ମନେକରୁଛୁ। ଆଜି ପଞ୍ଚମ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ ପାଳନ ଅବସରରେ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରସଂଘ ଆମ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ନିଜର ଯୋଗଦାନ ଅବ୍ୟାହତ ରଖିବ ବୋଲି ସଂକଳ୍ପ ନେଇଛି। ଏ ଦିଗରେ ଆମର ସମସ୍ତ ସଦସ୍ୟସଦସ୍ୟା ପୂର୍ଣ୍ଣପ୍ରାଣରେ ସହଯୋଗ କରିବାକୁ ମୁଁ ନିବେଦନ କରୁଛି। ଶେଷରେ ପୁଣିଥରେ ବାର୍ଷିକୋତ୍ସବ ପାଳନ ଅବସରରେ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରସଂଘର ସମସ୍ତ ସଦସ୍ୟସଦସ୍ୟାଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଇବା ସହିତ ଉତ୍ସବର ସଫଳତା କାମନା କରୁଛି।

(ଡକ୍ଟର ସତ୍ୟଜିତ୍ ମହାନ୍ତି)

ALUMNI ASSOCIATION - UTKAL UNIVERSITY

ADVISORS

Mr. Dharmendra Pradhan
1990, Anthropology

Dr. Achyuta Samanta
1986, Chemistry

Dr. Arun Kumar Sahoo
1990, History

Mr. Prasad harichandan
1985, Political Science

Mr. Sarat Kumar Acharya
1979, PM & IR

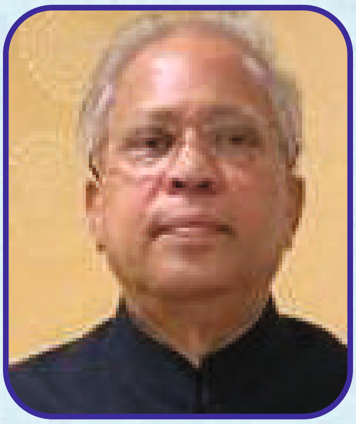

Dr. Ajay Kumar Mohanty
1975, Physics

Mr. Bijaya Kumar Patnaik
1974, Political Science

Prof. Ashoka Das
1971, Physics

ALUMNI ASSOCIATION - UTKAL UNIVERSITY

OFFICE BEARERS

Dr. Satyajit Mohanty
President
1983, Geology

Mr. Debendra P. Das
General Secretary
1979, Political Science

Mr. Raghunath Prusty
Vice President
1978, PMIR

Dr. Bira Kishore Dash
Joint Secretary
1988, Sociology

Mr. Amiya Ku. Mohanty
Treasurer
1977, History

Mr. Santosh Ku. Mohapatra
Joint Treasurer
1997, A & A Economics

ALUMNI ASSOCIATION - UTKAL UNIVERSITY

EXECUTIVE COMMITTEE MEMBERS

Anindita Das

Ajaya Ku. Mohapatra

Ananta P. Samantray

Ashok Ku. Nayak

Arup Srichandan

Bijaya Ku. Sahoo

Biswajit Biswal

Biswa Ranjan Rath

Chinmay Ku. Sahoo

Debasish Dasgupta

Dillip Ku. Mishra

Gadadhar Rath

Girija Sankar Jena

Harekrushna Sial

Dr. Hiranmayee Mishra

Hitesh Ku. Nayak

ALUMNI ASSOCIATION - UTKAL UNIVERSITY

EXECUTIVE COMMITTEE MEMBERS

Kashi Biswanath Barik

Laxmidhar Chand

Manoj Ku. Biswal

Dr. Manoranjan Bhuyan

Manoranjan Swain

Dr. Mitali Mohanty

Dr. Narayan Tripathy

Nilambar Biswal

Nityananda Das

Pradeepta Ku. Bisoi

Dr. Pradip Ku. Rath

Dr. Prasanna Ku. Jena

Priyabrata Mohanty

Radha Kanta Pani

ALUMNI ASSOCIATION - UTKAL UNIVERSITY

EXECUTIVE COMMITTEE MEMBERS

Rajalaxmi Panda

Dr. Rajeshraj Swain

Rajiblochan Tarai

Ram Sankar Pattanayak

Ramesh Ch. Dash

Sangram Keshari Das

Dr. Santosh Ku. Kamila

Santosh Ku. Sethy

Smita Samanta

Soumya R. Mohapatra

Subrat Ku. Biswal

Susmita Tripathy

Dr. Tanmaya Ku. Swain

Tapan Ku. Jean

4th ANNUAL DAY FUNCTION OF ALUMNI ASSOCIATION

4th ANNUAL DAY FUNCTION OF ALUMNI ASSOCIATION

PLASTIC FREE CAMPUS DRIVE

Chief Guest Of The "Plastic Free Campus Drive"Dr. Rabindra Narayan Behera, MP in the Alumni Association Office with Office bearers

ANNUAL GET TOGETHER OF ALUMNI ASSOCIATION

ACTIVITIES OF ALUMNI ASSOCIATION

Alumni Association - Utkal University jointly with Utkal University Authorities organised a felicitation programme for **Dr. Mrutyunjay Mohapatra**, the Cyclone Man of India on 17-06-2025. Dr Mohapatra, a proud Alumunus of Utkal University, is currently serving as the Director General of Meteorology at the Meteorological Department, Govt. of India and the Third Vice-President of World Meteorological Organization (WMO).

The group photograph of participants of Song Competition with judges, musicians & some of the Office bearers of Alumni Association.

ACTIVITIES OF ALUMNI ASSOCIATION

Alumni Association – Utkal University jointly with Alumni Connect organised a Talk by **Prof. Dr. Bedangdas Mohanty**, Senior Professor at NISER On "Science: Relevance to the Society and the Journey" under "Meet the Alumni Programme" on 31.01.2025 at P.G Council Hall, Utkal University, Vani Vihar.

Alumni Association –Utkal University jointly with Alumni Connect organise a Talk by **Padma Shri Kumkum Mohanty**, an Internationally Acclaimed Odishi Dancer and Guru On her "life's Journey" Under "Meet the Alumni Programme" on 25.02.2025 at P.G Council Hall, Utkal University, Vani Vihar.

With Best Compliments From :

Mining Happiness by Transforming Resources Responsibly.

OMC | ODISHA NEW OPPORTUNITIES

Mining Happiness

Largest State PSU in the Mining Sector of the Country

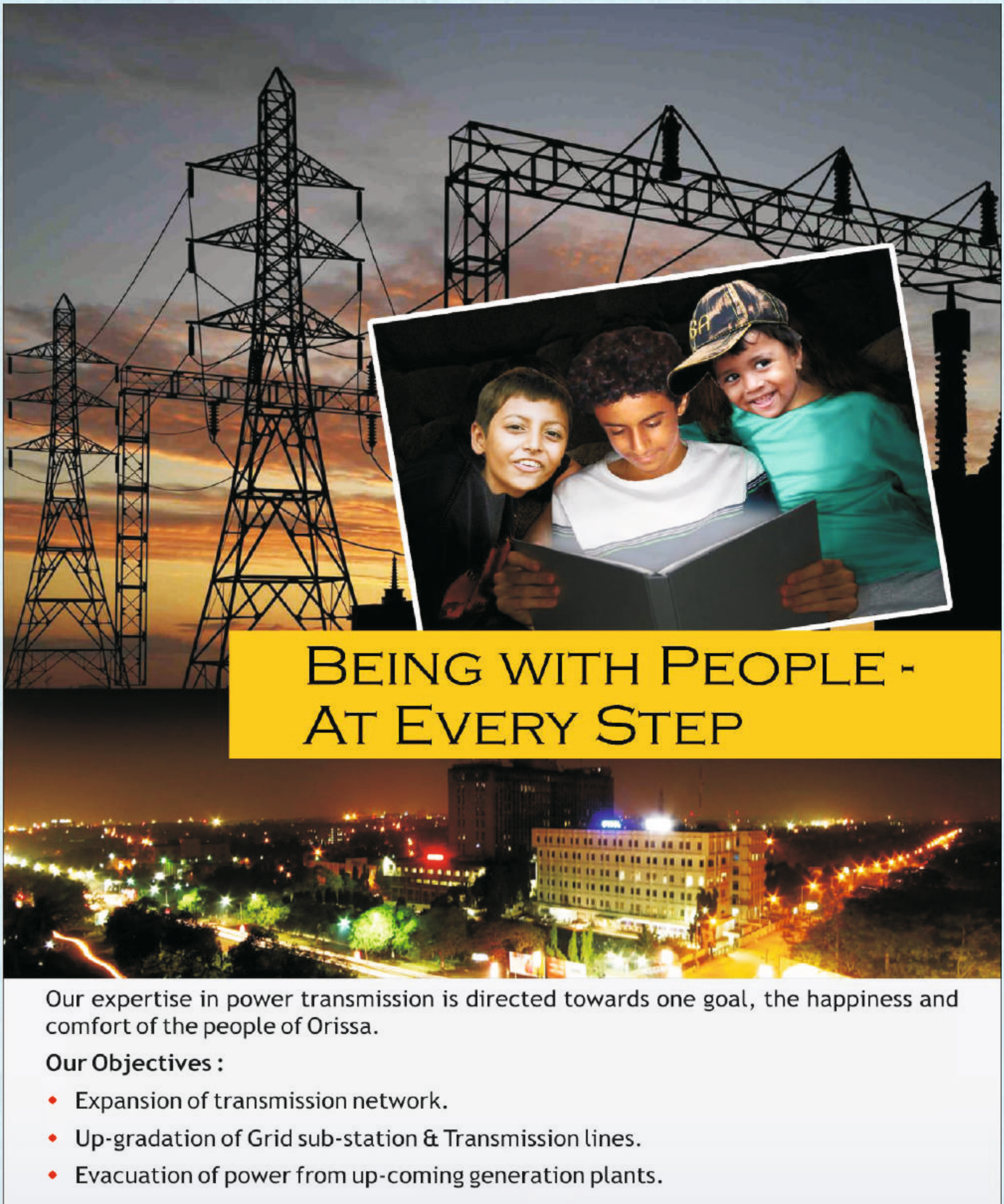

Our expertise in power transmission is directed towards one goal, the happiness and comfort of the people of Orissa.

Our Objectives :

- Expansion of transmission network.
- Up-gradation of Grid sub-station & Transmission lines.
- Evacuation of power from up-coming generation plants.

Taking power to the people is the motto at OPTCL

PPS

OPTCL
Lifeline of Odisha

Odisha Power Transmission Corporation Ltd.
Janpath, Bhubaneswar - 751 022, Odisha, www.optcl.co.in

With Best Compliments From :

कोल इण्डिया
Coal India

MCL

MAHANADI COALFIELDS LIMITED

(A Govt. of India Undertaking & Miniratna Subsidiary Company of Coal India Limited)

GUIDELINES FOR UTKALAYANA

1. Utkalayana is published on the occasion of Annual Function of Alumni Association, Utkal University as its Annual Magazine.
2. It is bi-lingual - articles in Odia and English find a place in Utkalayana.
3. It hosts articles from the Alumni, the faculty, current students of the University and eminent writers.
4. While promoting and propagating talent in literary writings such as Poems and Short stories, Utkalayana also encourages articles on contemporary socio-economic issues and on policy initiatives particularly in the field of education. Reminiscences and anecdotal articles on Utkal University are welcome. Utkalayana will not publish any article directly or indirectly promoting political agenda, or conflicts on caste, community or regligious lines.
5. All efforts should be made by the contributors to ensure that the language of the articles should not be offensive, or indecent in any manner.
6. All submissions should be accompanied by a passport size photograph and a short biodata of the writer. The biodata should be limited to 100 words and should clearly mention the years and the Department in which the contributor studied in the university.
7. Decision of the Editorial Board in selection and editing of the articles is final.
8. The views and opinions expressed in the articles are entirely and unequivocally of the writer. Neither the Editorial Board of Utkalayana nor the office bearers of the UU Alumni Association are responsible for them in any manner.

ଆମ ବାଣୀବିହାର

ହିରଣ୍ମୟୀ ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକୀୟ

ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁଲେ ଅତିକ୍ରମ କରି ଆସିଥିବା ଜୀବନ ରାସ୍ତାରେ ବାଣୀବିହାରର ସ୍ୱପ୍ନମନସ୍କ ଦିନସବୁ ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦିଶେ। ଜୀବନକୁ ନେଇ ସବୁ ପରୀକ୍ଷାନିରୀକ୍ଷା କରିବାର ଆସ୍ପର୍ଦ୍ଧାର ସମୟ ସିଏ। ସମ୍ଭବତଃ ବାଣୀବିହାରର ଏମିତି କେହି ପୁରାତନ ଛାତ୍ର ବା ଛାତ୍ରୀ ନଥିବେ, ଯିଏ ଏ ପତ୍ରିକାଟିକୁ ଦେଖିଲେ ବା ହାତରେ ଛୁଇଁଲେ ପୁଲକିତ ହେବେ ନାହିଁ। ଯିଏ ଥରେ ଏଠି କିଛିଦିନ ଛାତ୍ର/ଛାତ୍ରୀ ଭାବରେ ରହିଛି, ଏ ମାଟିର ସ୍ମୃତିରେ ସୁରଭିତ ହେଇଛି ତା'ର ଜୀବନ। ଆଜି ବି ବାଣୀବିହାର ଜ୍ଞାନ ଅର୍ଜନର, ଭଲ ପାଇବାର, ସର୍ଜନାର ଓ ସଖ୍ୟଭାବର ପୀଠ। କବିତା ଲେଖିବା, ବର୍ଷାକୁ, ଜହ୍ନକୁ ବା ଜୀବନକୁ ଗଭୀର ଭାବରେ ଭଲପାଇବା ଶିଖାଇଦିଏ ବାଣୀବିହାର। ସେଥିପାଇଁ ତ ବାଣୀବିହାରରେ ପଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇନଥିବା ଅନେକ ସାହିତ୍ୟିକ କେବେକେବେ ସେ ଅଭାବବୋଧକୁ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି।

ଚାରିପାଖର ଜୀବନଯୁଦ୍ଧ, ବିଚ୍ଛେଦ ଓ ବୈରାଗ୍ୟ ଭିତରେ ସାହିତ୍ୟ ଯୋଡ଼ି ଚାଲିଥାଏ କେଉଁ ଅନନ୍ତ କାଳରୁ ଜୀବନକୁ ଜୀବନ ସହ, ହୃଦୟକୁ ହୃଦୟ ସହ। ବାଣୀବିହାର ଅନେକଙ୍କର ସାହିତ୍ୟମନସ୍କତାର ଆଦ୍ୟଭୂମି। ନିକଟ ଅତୀତରେ ବାଣୀବିହାରରେ ପାଠପଢ଼ା ସମାପ୍ତ କରି ଯାଇଥିବା ଅନେକ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଆଜି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ତରୁଣ ପିଢ଼ିର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ସଂପନ୍ନ ସାହିତ୍ୟିକ ଭାବେ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି। 'ଉତ୍କଳାୟନ'ର ଏ ସଂଖ୍ୟାରେ ଆମେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେଜଣଙ୍କର କୃତିକୁ ନେଇଛୁ। ଆଶା ପାଠକମାନଙ୍କୁ ଆମର ଏ ପ୍ରୟାସ ଭଲ ଲାଗିବ। ଏ ଭିତରେ ବାଣୀବିହାରର ଅନେକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଇସାରିଛି। ଆମ ପ୍ରିୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଆଜି ଜାତୀୟ ସ୍ତରର ମାନକ ସଂସ୍ଥା ନାକ୍ ଦ୍ୱାରା ବେଶ୍

ଉଚ୍ଚ ଗ୍ରେଡ୍ ବଜାୟ ରଖିପାରିଛି । ମୁଖଶାଳାରେ ଶୋଭା ପାଉଥିବା ମାଆ ବାଗ୍‌ଦେବୀ ଓ ପରିଜା ଲାଇବ୍ରେରୀ ଭଳି ଆମର ନୂଆ ପ୍ରାଶାସନିକ କୋଠା ଏବେ ବାଣୀବିହାରର ଅନ୍ୟତମ ପରିଚୟ ହୋଇଛି । ଏଥରର 'ଉତ୍କଳାୟନ'ର ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟରେ ଆମେ ବାଣୀବିହାରର ନୂଆ ରୂପର ଚିତ୍ରକୁ ସ୍ଥାନିତ କରିଛୁ ।

ବାଣୀବିହାରର ପୁରାତନ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ବହୁତ ଅଧିକ । ଅନେକ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶରେ ଏବଂ ବହୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦପଦବୀରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ଦେଶ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସବୁ ରାଜ୍ୟରେ ବାଣୀବିହାରର ପୁରାତନ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ସମ୍ମାନଜନକ ସ୍ଥାନରେ ଅଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଆମ ଅନୁଷ୍ଠାନର ପୁରାତନ ଛାତ୍ର ସଂସଦର ଆଜୀବନ ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ସେଇ ଅନୁପାତରେ ଖୁବ୍ କମ୍ । ଏ ଦିଗରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ସାମୂହିକ ଭାବେ ଯତ୍ନବାନ୍ ହେବା ଏବେ ଜରୁରୀ । ଗତବର୍ଷ ଭଳି ଏବର୍ଷ ବି 'ଉତ୍କଳାୟନ'ର ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦିକା ଭାବେ ଦାୟିତ୍ୱ ମିଳିବା ମୋର ସୌଭାଗ୍ୟ । ଏଥିପାଇଁ ମୁଁ ପୁରାତନ ଛାତ୍ର ସଂସଦର ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ନିକଟରେ କୃତଜ୍ଞ । ଯେ କୌଣସି ପତ୍ରିକାର ପ୍ରକାଶନ ଏକ ସାମୂହିକ କାମ । 'ଉତ୍କଳାୟନ'ର ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀର ସାମୂହିକ ପ୍ରୟାସର ଫଳଶ୍ରୁତି ଏ ପତ୍ରିକା । ଏଥିପାଇଁ ସଂପାଦନାର ଅନେକ ଦାୟିତ୍ୱ ନିଜ କାନ୍ଧ ଉପରକୁ ନେଇ ମତେ ଚିନ୍ତାମୁକ୍ତ ରଖିଥିବା ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀର ଅନ୍ୟତମ ସଦସ୍ୟ ଅନୁଜ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶତ୍ରୁଜିତ୍‌ଙ୍କୁ ମୁଁ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଇବି । ପତ୍ରିକାର ସଂପାଦନାରେ ଅକୁଣ୍ଠ ସାହାଯ୍ୟ ଓ ସହଯୋଗ ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିବା ପୁରାତନ ଛାତ୍ରସଂଘର ସମସ୍ତ କର୍ମକର୍ତ୍ତା, ତଥା ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀର ସଦସ୍ୟ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବୀରକିଶୋର ଦାସ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ତପନ କୁମାର ଜେନା, ସହପାଠୀ ବନ୍ଧୁ ଡକ୍ଟର ଗଣେଶ୍ୱର ଜେନା, ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧେୟା ମିତାଲୀ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ପାଖରେ ମୁଁ କୃତଜ୍ଞ । ପୁରାତନ ଛାତ୍ର ସଂସଦ ଦ୍ୱାରା ବାଣୀବିହାରର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆୟୋଜିତ ଗଳ୍ପ ଓ କବିତା ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରି ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଥିବା କଥାକାର ଓ କବିଙ୍କ କୃତିକୁ 'ଉତ୍କଳାୟନ'ର ପୃଷ୍ଠାରେ ଆପଣ ପାଇବେ । ସେମାନଙ୍କର ସର୍ଜନାର ଯାତ୍ରାପଥ ପାଇଁ ଆମର ଅଭିନନ୍ଦନ ଓ ଶୁଭେଚ୍ଛା । 'ଉତ୍କଳାୟନ' ଆୟୁଷ୍ମାନ୍ ହେଉ । ଆପଣମାନଙ୍କର ସଦିଚ୍ଛା ଏହାକୁ ଚିରକାଳ ବଞ୍ଚାଇ ରଖୁ । ମାଆ ବାଗ୍‌ଦେବୀ ଓ ବାଣୀବିହାରର ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ମାଆ ତାଳପଦେଶ୍ୱରୀ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁଥାନ୍ତୁ ।

ବନ୍ଦେ ଉତ୍କଳ ଜନନୀ !

ସୂଚୀପତ୍ର

ଓଡ଼ିଆ ବିଭାଗ

କ୍ଷୁଦ୍ର ଗଳ୍ପ

ଏକ ଅଣ-ଐତିହାସିକ ଗଳ୍ପ	ପରେଶ କୁମାର ପଟ୍ଟନାୟକ	୭
ପ୍ରମୋଦା ଖୁଡ଼ୀ	ସହଦେବ ସାହୁ	୧୩
ତଥାପି ଅପେକ୍ଷା	ଚିରଶ୍ରୀ ଇନ୍ଦ୍ରସିଂ	୨୩
ଅନ୍ଧାରର ଛାଇ	ହିରଣ୍ମୟୀ ମିଶ୍ର	୨୮
ଖୁସିର ପରିଭାଷା	ଡକ୍ଟର ଗଣେଶ୍ୱର ଜେନା	୩୨
ପାଦମୁଦି	ସ୍ୱାଗତିକା ସ୍ୱାଇଁ	୩୪
ମାତୃରୂପା	ପଦ୍ମାଳୟା ପାଢ଼ୀ	୩୬
ବୃନ୍ତଚ୍ୟୁତ ଗୋଲାପ	ଆଶୁତୋଷ ଦାସ	୩୮

କବିତା

ରାତି: କରଂଜିଆରେ	ନୀଳାମ୍ବର ବିଶ୍ୱାଳ	୪୨
ସାଉଁଟା ସ୍ମୃତିରୁ ମୁଠାଏ	ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ଦାସ	୪୩
ପ୍ରାର୍ଥନା	ପବିତ୍ର ମୋହନ କର	୪୪
ସ୍ମୃତିର ଦିଗନ୍ତ	ହରେକୃଷ୍ଣ ଶିଆଳ	୪୫
ବାଣୀବିହାରରେ ଜହ୍ନରାତି	ଶତ୍ରୁଜିତ୍	୪୬
ଦେବୀ	ଇପ୍ସିତା ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ	୪୭
ତାତି	ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ମହାପାତ୍ର	୪୮
ଭୁଲିଯିବାର ବେଳ	ଡକ୍ଟର ଅନିଲ ନନ୍ଦ	୪୯
ଗୋଟିଏ ଦୁଷ୍ଟ ନଈର କାହାଣୀ...	ଦିପୁନ୍ ପୁହାଣ	୫୦
ଯୁଦ୍ଧ	ସ୍ନେହାଶ୍ରିତା ନାୟକ	୫୧

ପ୍ରବନ୍ଧ

ନିଯୁକ୍ତିଦାତା	ଦେବଦାସ ଛୋଟରାୟ	୫୨
ବାଣୀବିହାରରେ ଅଢେଇ ବର୍ଷ	ଡକ୍ଟର ପ୍ରଶାନ୍ତ କୁମାର ପ୍ରଧାନ	୫୫
ଜଳବାୟୁ ସଙ୍କଟ ଓ ସତର୍କବାଣୀ	ଡକ୍ଟର ଜୟକୃଷ୍ଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ	୫୯
ଅହିଂସାର ମନ୍ତ୍ର ଓ ଅଭିମନ୍ତ୍ରିତ ବନାଞ୍ଚଳ	ତପନ କୁମାର ଜେନା	୬୨
ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ନବଜାଗରଣ ପର୍ବ	ଡକ୍ଟର ଦେବାଶିଷ ମହାପାତ୍ର	୬୫
ସୁସ୍ଥ ସମାଜ ଗଠନ ଦିଗରେ ଆଦ୍ୟ ଶୈଶବ ଯତ୍ନ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର ଗୁରୁତ୍ୱ	ଡକ୍ଟର ମିତାଲି ମହାନ୍ତି	୬୭
ବିଶ୍ୱରେ ଅଦ୍ୱିତୀୟ: ଓଡ଼ିଶାର ହସ୍ତତନ୍ତ ଓ ବୟନଶିଳ୍ପ	ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ଚନ୍ଦ	୬୯
ନିଜକୁ ନୀଳମାଷ୍ଟ୍ରାଣୀ ମନେକରି	ଆଲୋକ ରଞ୍ଜନ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ	୭୧

CONTENTS

ENGLISH SECTION

SHORT SOTRIES

RICE	Mrutyunjay Sarangi	75
ORANGE CANDY ADVENTURE	Snehaprava Das	78
LOVE IN ITS PUREST FORM	Sujata Dash	83
THE FINCH AND THE GOLDEN CAGE	Shibansee Nayak	85
POEMS		
MY WORDS	Sudipta Mishra	88
WHEN JUSTICE LOOKS AWAY	Subhranka Ch. Pradhan	89
ARTICLES		
DOWN THE MEMORY LANE......	Prof. Asoka Kumar Das	91
CYCLONE MANAGEMENT....	Dr. Mrutyunjay Mohapatra	99
VIBRANT ALUMNI : VIBRANT UNIVERSITY	Dr. Amiya Kumar Mohanty	104
THE DIALECT OF TOMORROW	Dr. Ratikanta Mishra	106
INNOVATION IN THE LAND OF LORD JAGANNATH...	Dr. Manisha Acharya	109
SPIRITUALITY VS RELIGION.....	Ansuman Sahoo	111

ଏକ ଅଣ-ଐତିହାସିକ ଗଳ୍ପ

ପରେଶ କୁମାର ପଟ୍ଟନାୟକ

ପ୍ରଥମେ ଖବରଟି ଆସିଥିଲା ସହର କଂଗ୍ରେସ କମିଟିକୁ ଯେ, ନେହରୁ ଆସିବେ। କଂଗ୍ରେସ କମିଟିର ଏକ ବରାଦୀ ବୈଠକ ଡକାଯାଇଥିଲା ଓ ବିଶଦ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇ, କୋଉଠି ସଭା ହେବ, କେମିତି ତାଙ୍କୁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଦିଆଯିବ, ତାହା ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିଲା। ମାତ୍ର ସର୍ବସାଧାରଣରେ ଏ ତଥ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ନାହିଁ। କଂଗ୍ରେସ କମିଟି ମୁଖ୍ୟ ସୀତାରାମ ବାବୁ ମତ ଦେଇଥିଲେ ଯେ, ଏତେ ଆଗରୁ ଏସବୁ କଥା ଲୋକଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଲାଭ ନାହିଁ। ଲୋକଙ୍କ ସ୍ମୃତିଶକ୍ତି କ୍ଷୀଣ ଓ ସେମାନେ ଭୁଲିଯିବେ। ବରଂ ସେ ଆସିବାର ସପ୍ତାହକ ପୂର୍ବରୁ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ଘୋଷଣା ହେବ ଓ ସାତଦିନ ଏମିତି ଧୁମ୍‌ଧଡ଼କା ପ୍ରଚାର ହେବ ଯେ ଲୋକମାନେ ଉତ୍ସାହିତ ହେବେ। ସଭା ସାଫଲ୍ୟମଣ୍ଡିତ ହେବ।

ସୀତାରାମଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ସମସ୍ତେ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇଥିଲେ। ନେହରୁଙ୍କ ଆଗମନ ପାଇଁ ପୋଷ୍ଟର ଛପାହେଲା, ମାତ୍ର କାନ୍ଥରେ ମରାହେଲା ନାହିଁ। ଲିଫଲେଟ୍ ଛପାହେଲା, ମାତ୍ର ଘରେଘରେ ବଣ୍ଟା ହେଲାନାହିଁ। ବ୍ୟାନର ମଧ୍ୟ ଲେଖାହେଲା, କିନ୍ତୁ କୌଣସି ଛକ ଜାଗାରେ ଝୁଲିଲା ନାହିଁ। ସବୁ କିଛି ଗୋପନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲା ଓ କଂଗ୍ରେସ କମିଟି କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ସାଇତା ହୋଇ ରହିଲା। ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଲା, ହଠାତ୍ ଗୋଟେ ଦିନ ସହର ସାରା ପ୍ରକାଶ ପାଇ ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବ ଯେ, ନେହରୁ ଆସୁଛନ୍ତି, ନେହରୁ ଆସୁଛନ୍ତି।

ସେଦିନ ସକାଳେ କଂଗ୍ରେସ ମୁଖ୍ୟ ସୀତାରାମବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ଆସିଲେ ଜୟକୃଷ୍ଣ, ଅନ୍ୟତମ ଉତ୍ସାହୀ ଯୁବନେତା। ଯିଏ ଆଶା କରିଥା'ନ୍ତି ଯେ ଯଦି କେବେ ସୀତାରାମବାବୁ ରାଜ୍ୟରେ ମନ୍ତ୍ରୀପଦ ପାଇବେ, ସେ ହେବେ ତାଙ୍କର ରାଜନୈତିକ ସେକ୍ରେଟାରୀ। ତେଣୁ ଯେ କୌଣସି ଗୁପ୍ତ ଓ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଖବର ପାଇଲେ ସେ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ସୀତାରାମବାବୁଙ୍କୁ ଅବଗତ କରିପକାନ୍ତି। ସେଦିନ ସେ ଗୁପ୍ତ ଖବରଟି ନ ଦେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶାନ୍ତି ନାହିଁ ବୋଲି ବିଚାରି ସୀତାରାମ ବାବୁଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଓ ଏକା ନିଃଶ୍ୱାସରେ ଖବରଟି ଶୁଣାଇଦେଲେ।

କହିଲେ: ଖୁବ୍ ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟକର ଖବର।

'ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟ' ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ସୀତାରାମ ବାବୁଙ୍କ ଆଖି ବଡ଼ବଡ଼ ହୋଇଗଲା: କ'ଣ ?

: ଆଜ୍ଞା ! ସତ୍ୟସାଇବାବା ଆସୁଛନ୍ତି।

: ଆସନ୍ତୁ ! ଆସିବାକୁ କ'ଣ କିଏ କାହାକୁ ମନା କରିଛି ନା କଣ !

: ଏଠି ଗୋଟାଏ ଭକ୍ତ ସମ୍ମିଳନୀ ଡାକିଛନ୍ତି।

: ଡାକନ୍ତୁ ! ସେ ତାଙ୍କର ଯାହା ଖୁସି କରିବେ।

: କିନ୍ତୁ ସମସ୍ୟାଟା ହେଲା .....।

: କ'ଣ ସମସ୍ୟା ?

: ସେ ସେଇଦିନ ଆସୁଛନ୍ତି, ଯୋଉଦିନ ନେହରୁ ଆସିବେ।

: ସେଇଦିନ ଆସୁଛନ୍ତି ? ତୁମେ ଠିକ୍ ଖବର ଆଣିଛ ତ ?

ଗର୍ବର ସହିତ ଜୟକୃଷ୍ଣ କହିଲେ: ପୂରା ପକ୍କା ଖବର। ଏବେ ଦେଖିଲି ତାଙ୍କ ଭକ୍ତମାନେ ଗୋଟାଏ ବ୍ୟାନର ଟାଙ୍ଗୁଛନ୍ତି। ତାରିଖ ମିଳାଇ ଦେଖିଲି, ସେଇ ତାରିଖ, ସେଇ ବାର, ସେଇ ସମୟ।

ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେଲେ ସୀତାରାମବାବୁ । କହିଲେ: କିଛି ଫରକ ପଡ଼ିବନି ! ତାଙ୍କ ଭକ୍ତ ତାଙ୍କ ସଭାକୁ ଯିବେ। ଆମ କର୍ମୀ ଆମ ସଭାକୁ ଆସିବେ।

ଜୟକୃଷ୍ଣ ପଚାରିଲେ : କିନ୍ତୁ ସାଧାରଣ ଲୋକ ? ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ସେପଟକୁ ଚାଲିଯିବେ ନା !

ସୀତାରାମବାବୁ କହିଲେ : ନା! ସେମାନେ ସେପରି କରିପାରିବେ ନାହିଁ। ତୁମେ ଏବେ ପ୍ରଚାର ଆରମ୍ଭ କରିଦିଅ। ବ୍ୟାନର ଟାଙ୍ଗ, ପୋଷ୍ଟର ମାର, ଲିଫ୍‌ଲେଟ୍ ବାଂଟ। ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଏପରି ଉତ୍ସାହିତ କର ଯେମିତି ସମସ୍ତେ ଆମ ସଭାକୁ ଆସିବେ। ଖବରକାଗଜରେ ପ୍ରତିଦିନ ଖବର ଛାପ ଯେ ନେହରୁ ଆସୁଛନ୍ତି।

ଜୟକୃଷ୍ଣ ସନ୍ଦେହ ପ୍ରକାଶ କଲେ : ଆମ ଦଳରେ ବି ତ ଅନେକ ସାଇଭକ୍ତ ଅଛନ୍ତି ! ସେମାନଙ୍କ କଥା କ'ଣ ହେବ ?

ସୀତାରାମବାବୁ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେବାଭଳି କହିଥିଲେ : ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଆମ ସଭାକୁ ଆସିବେ। ଦେଶ ବଡ଼ ନା ଧର୍ମ ବଡ଼ ? କଂଗ୍ରେସ କର୍ମୀମାନେ ହେଲେ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ। ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ସେମାନେ ଧର୍ମକର୍ମ କରିପାରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଏଇଭଳି ଘଡିସନ୍ଧି

ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଯଦି ପଚରାଯାଏ, ସେମାନେ କୋଉ ପକ୍ଷରେ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଦଳପ୍ରତି ଆନୁଗତ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିବେ। ଯା' ହେଲେ ବି କଂଗ୍ରେସ ଦେଶ ପାଇଁ କାମ କରୁଛି।

ଟିକିଏ ପରେ ଶଙ୍କିତ ସ୍ୱରରେ ସୀତାରାମବାବୁ କହିଲେ: ତଥାପି ତୁମେ ଭିତିରିଆ ଗୋଟାଏ ଆକଳନ କର। ଦେଖ ଆମ ଦଳରେ କେତେ ଜଣ ସାଇଭକ୍ତ ଅଛନ୍ତି !

ପରେପରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା ଜୋର୍‌ଦାର୍ ପ୍ରଚାର। ନେହରୁ ଆସୁଛନ୍ତି। ନେହରୁ ଆସୁଛନ୍ତି। ସତ୍ୟସାଇ ବାବା ଆସୁଛନ୍ତି। ସତ୍ୟସାଇ ବାବା ଆସୁଛନ୍ତି। ସହରସାରା ମାଳମାଳ ବ୍ୟାନର ଝୁଲିଲା। ପୋଷ୍ଟର ମରାହେଲା। ଗାଡ଼ିରେ ବୁଲିବୁଲି ଡାକବାଜି ଯନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର କରିବାକୁ ଲାଗିଲା। ନେହରୁଙ୍କ ଚିତ୍ରପଟ ଶୋଭା ପାଇଲା। କୋଟ୍ ମଝିରେ ଲାଲ ରଙ୍ଗର ଗୋଲାପ ଫୁଲ ଖୋସା ହୋଇଛି ଛାତିରେ। ମୁଣ୍ଡରେ ଟୋପି। ସତ୍ୟସାଇ ବାବାଙ୍କ ଚିତ୍ରପଟ ମଧ୍ୟ ଠାଏଠାଏ ଶୋଭା ପାଇଲା। ପାଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବିଥିବା ଗେରୁଆ ରଙ୍ଗର ପୋଷାକ। ମୁଣ୍ଡରେ ବୋଝେ କୁଞ୍ଚୁକୁଞ୍ଚିଆ ବାଳ। ବେକରେ ମାଳି। ବାବା ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁଥିବା ମୁଦ୍ରାରେ ହାତ ଟେକିଥିଲେ।

ସହରର ପାନ ଦୋକାନଠୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଅଫିସ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁଠି ଏକା ଆଲୋଚନା ଜାରି ରହିଲା, ଏକାଦିନକେ ଦି'ଜଣ ବିଶିଷ୍ଟ ଲୋକ ଆସୁଛନ୍ତି, କୁଆଡ଼କୁ ଯିବେ ଲୋକେ ?

କେହିକେହି କହୁଥିଲେ: ନେହରୁଙ୍କ ସଭାକୁ ବେଶି ଲୋକ ଯିବେ।

କେହିକେହି ଯୁକ୍ତି କରୁଥିଲେ: ନେହରୁଙ୍କ ସଭାକୁ ଗଲେ ମିଳିବ କଣ ? କେବଳ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି, କିନ୍ତୁ ସତ୍ୟସାଇଙ୍କ ସଭାକୁ ଗଲେ ମିଳିବ ପୁଣ୍ୟ।

ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ଜିଦିବାଦ୍ ପଡୁଥିଲା। ସମସ୍ତେ ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ହୋଇ ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନକୁ। ଦେଖିବା କ'ଣ ହେଉଛି ? ଦେଖିବା କାହା ପଟରେ ଅଛି ସଫଳତା ? ତେବେ କର୍ମୀ ଓ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସ୍ଥାନେସ୍ଥାନେ ବ୍ୟାନର ଓ ପୋଷ୍ଟରକୁ ନେଇ ଝଗଡ଼ା ଆରମ୍ଭ ହେଉଥିଲା। କୋଉଠି ନେହରୁଙ୍କ ପୋଷ୍ଟର ଉପରେ ସତ୍ୟସାଇଙ୍କ ପୋଷ୍ଟର ମରାଗଲାଣି ତ କୋଉଠି ସତ୍ୟସାଇଙ୍କ ବ୍ୟାନର ଉପରେ ଟଙ୍ଗା ହୋଇଯାଇଛି, ନେହରୁଙ୍କ ବ୍ୟାନର। ଦୁଇଟି ଡାକବାଜି ଗାଡ଼ି ସାମ୍ନାସାମ୍ନି ହୋଇଗଲା ତ ଉଭୟ କେହି କାହାକୁ ବାଟ ନ ଛାଡ଼ି ଚିତ୍କାର କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି। ମାଇକ୍‌ର ଭଲ୍ୟୁମ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି। ଲୋକ କାନରେ ହାତଦେଇ ବାଟଭାଙ୍ଗି ପଳେଇଯାଉଛନ୍ତି। ବେଳେବେଳେ ଝଗଡ଼ାଟା ଥାନା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଉଥିଲା।

ସତ୍ୟସାଇଙ୍କ ଭକ୍ତ ମଣ୍ଡଳୀର ମୁଖ୍ୟ ଥିଲେ ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ବାବୁ। ସିଏ ଅବଶ୍ୟ ଦିନେ ଥିଲେ କଂଗ୍ରେସର ସକ୍ରିୟ ସଦସ୍ୟ। ଏବେ ଧର୍ମମାର୍ଗରେ ଯାଉଛନ୍ତି। କଂଗ୍ରେସ ସଭା ସମିତିକୁ କମ୍ ଯାଆନ୍ତି। ତାଙ୍କୁ ଭେଟିଥିଲେ ସୀତାରାମ ବାବୁ।

ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲେ: ଆପଣ ଏ ସତ୍ୟସାଇ ବାବାଙ୍କ ସଭାଟାକୁ ଘୁଞ୍ଚାଇ ଦିଅନ୍ତୁ।

ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ବାବୁ କହିଲେ: ତାହା ତ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ। ବହୁବର୍ଷ ହେଲା ଆମେ ବାବାଙ୍କୁ ଆସିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରି ଆସିଚୁ। ବାବା ଆସିପାରୁ ନ ଥିଲେ। ଏବେ ହିଁ ବାବା ଦୟା କଲେ ଆସିବାକୁ। ବାବାଙ୍କର ଏଇଟା ଆମ ସହରକୁ ପ୍ରଥମ ଆଗମନ। ଭକ୍ତମାନେ ଆତୁର ହୋଇ ଚାହିଁ ବସିଛନ୍ତି। ଘୁଞ୍ଚାଇବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ।

ସୀତାରାମ ବାବୁ କହିଲେ: ଏକା ଦିନରେ ଦୁଇଟା ସଭା, ଏକା ସମୟରେ। ଲୋକମାନେ କୋଉପଟକୁ ଯିବେ ସ୍ଥିର କରିପାରୁନାହାନ୍ତି।

ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ବାବୁ ବିନୀତ ସ୍ୱରରେ କହିଥିଲେ: ଲୋକ ଯଦି ନ ହେବେ, ସଭା କରି ଲାଭ କ'ଣ ? ବରଂ ଆପଣଙ୍କ ସଭା ବାତିଲ୍ କରିଦିଅନ୍ତୁ।

ସୀତାରାମ ବାବୁ ବିରକ୍ତ ଦେଖାଗଲେ । କହିଲେ: ଏପରି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇ ଆପଣ ନେହରୁଙ୍କୁ ନ୍ୟୁନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁଛନ୍ତି। ଅପମାନିତ କରୁଛନ୍ତି। ଦେଖିବେ, ଆପଣଙ୍କ ସଭାରେ କେହି ଲୋକ ହେବେନାହିଁ। ସବୁ ଲୋକ ନେହରୁଙ୍କ ସଭାକୁ ଯିବେ।

ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ବାବୁ କହିଲେ: ନାଇଁ ଆଜ୍ଞା ! ଲୋକ ଆମ ସଭାକୁ ହିଁ ଯିବେ। ଭାରତବର୍ଷ ଗୋଟିଏ ଧର୍ମପରାୟଣ ଦେଶ। ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ସ୍ଥାନ ଏଠି ବହୁତ ଉଚ୍ଚରେ। ଏ ଦେଶର ସମସ୍ୟାକୁ ରାଜନୀତି କଳୁଷିତ କରୁଛି। ଧର୍ମ ଏ ଦେଶକୁ ଠିକ୍ ବାଟରେ ନେବ। ତେଣୁ ଆମର ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ଆମ ସଭା ସାଫଲ୍ୟ ମଣ୍ଡିତ ହେବ।

ସୀତାରାମ ବାବୁ ଧମକ ଦେବା ଭଳି ସ୍ୱରରେ କହିଲେ: ଆପଣ ଆପଣଙ୍କ ସମାବେଶ ବନ୍ଦ କରନ୍ତୁ। ଅନ୍ୟଥା ଦଳ ବିରୋଧୀ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଦଳରୁ ନିଲମ୍ବନ କରାଯିବ। ଆପଣଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଦଳପାଇଁ ଠିକ୍ ନୁହେଁ।

ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ବାବୁ ଜବାବ ଦେଇଥିଲେ: ଆପଣ ଯାହା ଉଚିତ ମନେ କରିବେ। ଏତେ ଦିନ ଦଳରେ ରହିଲି, କିଛି ଲାଭ ହେଲା ନାହିଁ। ଯୋଉ କର୍ମୀକୁ ସେଇ କର୍ମୀ। ଏବେ ମୁଁ ଧର୍ମର ଆଶ୍ରିତ। ମନେ ରଖିବେ, ବାବାଙ୍କର କରୁଣା ହେଲେ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ଜାଗାରେ ଯାଇ ବସିବି। ସହର କଂଗ୍ରେସର ମୁଖ୍ୟ ହେବି। ସବୁ ବାବାଙ୍କ କରୁଣା।

ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ବାବୁ ହାତଯୋଡ଼ି ପ୍ରଣାମ ଜଣାଇଲେ ଶୂନ୍ୟରେ। ସେଠି ଅନୁପସ୍ଥିତ ବାବାଙ୍କୁ କରୁଣା ଭିକ୍ଷା କଲେ। ସୀତାରାମ ବାବୁ ରାଗିମାଗି ସେଠୁ ପଳାଇଆସିଲେ। ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କୁ କଂଗ୍ରେସ ଦଳରୁ ବହିଷ୍କାର କରିଦିଆଗଲା।

ସୀତାରାମ ବାବୁ ନିଜ ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ। ଯେ କୌଣସି ମତେ ଏ ସଭା କରିବାକୁ ହେବ। ସଭା ବାତିଲ ହେବ ନାହିଁ। ହେଲେ ନେହରୁଙ୍କୁ ଅପମାନ ହେବ। ସେ ସମର୍ଥକମାନଙ୍କୁ ଡାକି କହିଥିଲେ ଯେ, ଗଣ୍ଡଗୋଳ କରନାହିଁ। ସତ୍ୟସାଇ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ସହ ଝଗଡ଼ା କରନାହିଁ। ଯଦି ଥାନାକୁ ବେଶି ଅଭିଯୋଗ ଯିବ, ଇଣ୍ଟେଲିଜେନ୍ସ୍ ରିପୋର୍ଟ ଦେବ ଯେ, ସହରର ଆଇନ ଶୃଙ୍ଖଳା ବିଗିଡ଼ି ଯାଇଛି, ଖବର ପାଇଲେ ନିଜେ ନେହରୁ ଗସ୍ତ ବାତିଲ କରିଦେବେ। ତେଣୁ ଶେଷଦିନକୁ ଅପେକ୍ଷା କର। ଯାହା ହେବ ସେଇଦିନ ହେବ। ଆମକୁ ପ୍ରମାଣ କରିଦେବାକୁ ହେବ ଯେ ରାଜନୀତିରେ ଧର୍ମର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ। ଧର୍ମ ଏକ ବିଶ୍ୱାସ ମାତ୍ର। ରାଜନୀତି ହେଉଛି ଲୋକଙ୍କ ହିତପାଇଁ କାମ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା। ରାଜନୀତିକୁ ଛାଡି ସମାଜ ଗଠନ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ। ଆମେ ଜିତିବା। ନିଶ୍ଚୟ ଜିତିବା।

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ ପାଖେଇ ଆସୁଥିଲା । କୁହାଯାଉଥିଲା ଯେ, ନେହରୁ ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ଆସିବେ। ଖବର ମିଳିଲା ଯେ, ସତ୍ୟସାଇବାବା ମଧ୍ୟ ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ଆସିବେ। ଏମିତିକି ଜଣାପଡ଼ିଲା ସେମାନେ ଏକା ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ହିଁ ଆସୁଛନ୍ତି। ଏକା ସମୟରେ ପହଂଚିବେ। ଏକା ସମୟରେ ଟ୍ରେନ୍‌ରୁ ଓହ୍ଲାଇବେ।

ଲୋକମାନେ ପୁଣି ଆଲୋଚନା ଜାରି ରଖିଲେ। ଏକା ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ନା ଏକା କମ୍ପାର୍ଟମେଣ୍ଟ୍‌ରେ। ଏକାଠି ଆସୁଛନ୍ତି କି ଆଉ ! ଗପସପ ହେଇ ହେଇ ଆସିବେ !

ସହରର ଗୋଟିଏ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ନେହରୁଙ୍କ ସଭା ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ସ୍ଥିରୀକୃତ ହୋଇଥିଲା। ସହରର ଅପରପାର୍ଶ୍ୱରେ ଗୋଟିଏ ପଡ଼ିଆ ମିଳିଥିଲା ସତ୍ୟସାଇ ବାବାଙ୍କ ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ ସଭା କରିବା ପାଇଁ। ଉଭୟ ସ୍ଥାନରେ ବାଉଁଶ ପୋତାଯାଇ ସାମିଆନା ଟାଙ୍ଗିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଉଥିଲା। ହଠାତ୍ ଆଲୋଚନା ସରଗରମ ହୋଇଗଲା, ଯେତେବେଳେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପୋଷ୍ଟର ସହରର କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥଳୀରେ ଶୋଭା ପାଇଲା। ଲୋକମାନେ ପୋଷ୍ଟରଟିକୁ ପଢ଼ିଲେ ଓ ଚମକି ପଡ଼ିଲେ। କଳାରଙ୍ଗର ଏକ ବିଶାଳ ପୋଷ୍ଟର ଘୋଷଣା କରୁଥିଲା ଯେ, ପି. ସି. ସରକାର ଆସୁଛନ୍ତି। ପି. ସି. ସରକାର ଦେଶର ନାମଜାଦା ଯାଦୁକର। ପୋଷ୍ଟର ଚିତ୍ରରେ ପି.ସି. ସରକାର ହସୁଥିଲେ ରାଜକୀୟ ହସ। ଦେହରେ ଜରିଦିଆ ରାଜା ପୋଷାକ। ଲମ୍ବା ଓ ମୋଡ଼ା ହୋଇଥିବା ନିଶ। ମଥାରେ ରାଜାର ପଗଡ଼ି। କାନରେ କୁଣ୍ଡଳ। ଗଳାରେ ସ୍ଫଟିକର ହାର। ପି. ସି. ସରକାରଙ୍କ ପୋଷ୍ଟର କହୁଥିଲା ଯେ, ସେ ଯାଦୁ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବେ ସହରର କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥଳୀରେ, ଏକ ଅଡିଟୋରିୟମ୍‌ରେ। ମାତ୍ର ତା' ପୂର୍ବରୁ ସେ ତାଙ୍କର ସବୁଠୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଖେଳ ଦେଖାଇବେ ରେଲ୍‌ୱେ ଷ୍ଟେସନ୍‌ରେ। ଏହି ଖେଳ ଅଭୂତପୂର୍ବ । ଆଗରୁ କେବେ ଦେଖାଇନାହାନ୍ତି। ଏଇ ସହରରେ ପ୍ରଥମ କରି ଦେଖାଇବେ। ତାହା ପୃଥିବୀର ସବୁଠୁ ଅବିଶ୍ୱସନୀୟ ଯାଦୁଖେଳ। ତା' ହେଲା, ସେ ଷ୍ଟେସନ୍‌ରେ ଏକ ଚଳନ୍ତା ଟ୍ରେନ୍‌କୁ ଅଦୃଶ୍ୟ କରିଦେବେ।

ଲୋକମାନେ ତାରିଖ ମିଳାଇଲେ। ଆରେ ! ଇଏ ତ ସେଇଦିନ, ଯୋଉଦିନ ଆସିବେ ନେହରୁ, ଯୋଉଦିନ ଆସିବେ ସତ୍ୟସାଇ ବାବା। ଲୋକମାନଙ୍କ ଆଲୋଚନା ଆହୁରି ସରଗରମ ହୋଇ ଆସିଲା। ପୁଣି ଅନୁସନ୍ଧାନରୁ ଜଣାଗଲା ଯୋଉ ସମୟରେ ଟ୍ରେନ୍ ଉଭାନ୍ କରିଦେବାକୁ ଷ୍ଟେସନ୍‌ରେ ଉପସ୍ଥିତ ରହିବେ ପି. ସି. ସରକାର, ଠିକ୍ ସେତିକିବେଳେ ଆସିବ ନେହରୁ ଓ ସତ୍ୟସାଇ ବାବାଙ୍କ ଟ୍ରେନ୍। ଏମିତି ବି କୁହାଯାଇପାରେ ଠିକ୍ ସେଇ ଟ୍ରେନ୍‌କୁ ଉଡାଇ ଦେବେ ପି.ସି. ସରକାର।

ଜଣେ କଂଗ୍ରେସ କର୍ମୀ କହିଲା : ଏ ପି. ସି. ସରକାରକୁ ଯାଦୁଖେଳ ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେଲା କିଏ ? ଭାରି ଟ୍ରେନ୍ ଉଡ଼ାଇଲା ବାଲା ! ଯଦି ଉଡ଼ାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଚି ତୋ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଉଡ଼ାଇ ଦେଉନୁ ! ଏ ଟ୍ରେନ୍ ଉଡ଼ାଇବାକୁ କାହିଁକି ବସିଚୁ ? ପୁଣି ନେହରୁଙ୍କ ଟ୍ରେନ୍ !

ଆଉ ଜଣେ କର୍ମୀ କହିଲା: ଆଜ୍ଞା ! ପି. ସି. ସରକାର ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ୍ ଦେଉଛନ୍ତି, ଏହାପରେ ସେ ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟକୁ ମଧ୍ୟ ଉଡ଼ାଇଦେବେ। ଦିଲ୍ଲୀ ସହରକୁ ଉଡ଼ାଇଦେବେ।

ସୀତାରାମ ବାବୁ ରାଗିପାଚି ଲାଲ ହୋଇଗଲେ: କ'ଣ କହୁଚି ସେ ? ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟଟାକୁ ଉଡ଼ାଇ ଦେବ ? ଏ ଦେଶର ଗଣତନ୍ତ୍ରର ମନ୍ଦିରକୁ ଉଡେଇ ଦେବ ? ଇଏ ତ ପକ୍‌କା ଦେଶଦ୍ରୋହୀ। ଆରେ ! ଯଦି ତୋର ବଳ ଅଛି ପାକିସ୍ତାନକୁ ଉଡ଼େଇ ଦେ' । ଚୀନ୍‌କୁ ଉଡେଇ ଦେ' । ଏକଥା ନ କରି ଏ ନିରୀହ ଭାରତବାସୀଙ୍କୁ ଚକମା ଦେଖଉଛ କାହିଁକି ?

ସେଇ ରକମର ସରଗରମ ଆଲୋଚନା ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା ସତ୍ୟସାଇ ବାବାଙ୍କ ଭକ୍ତ ମଣ୍ଡଳୀରେ। ଜଣେ ଭକ୍ତ ପଚାରିଲା: ଯଦି ପି.ସି. ସରକାର ସତ୍ୟସାଇ ବାବାଙ୍କୁ ଉଡେଇଦେବ, କ'ଣ ହେବ ?

ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ବାବୁ ଉତ୍ୟକ୍ତ ହୋଇ ଉତ୍ତର ଦେଲେ: ସେ କିଛି କରିପାରିବ ନାହିଁ। ସାଧୁସନ୍ଥମାନଙ୍କ ଉପରେ କୌଣସି ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର କି

ଗୁଣିଗାରେଡ଼ି କାମ କରିବ ନାହିଁ । ସେମାନେ ହେଲେ ସିଦ୍ଧ ପୁରୁଷ । ତୁମେମାନେ ଦେଖିବ, ଟ୍ରେନ୍ ଉଡ଼ିଯିବ, ମାତ୍ର ସତ୍ୟସାଇବାବା ସେମିତି ଠିଆ ହୋଇଥିବେ । ତାଙ୍କର କେଶାଗ୍ର ମଧ୍ୟ ସ୍ପର୍ଶ କରିପାରିବ ନାହିଁ କୌଣସି ଯାଦୁ ଶକ୍ତି ।

ଭକ୍ତମାନେ ପଚାରିଲେ: ସତରେ ଏମିତି ହେବ ? ଏମିତି ହୋଇପାରିବ ?

ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ବାବୁ କହିଥିଲେ: ନିଶ୍ଚୟ ହେବ ଭକ୍ତଗଣ ! ସାଧୁସନ୍ଥଙ୍କ ଶକ୍ତି ଉପରେ ଭରସା ରଖ । ସେମାନେ ଇଚ୍ଛା କଲେ ଗଛର ପତ୍ରଟି ମଧ୍ୟ ହଲିବ ନାହିଁ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟ ଆତଯାତ ହେବେ ନାହିଁ । ଏସବୁ ଦୈବୀଶକ୍ତି । ଏହା ଅସୀମ ।

ଏତିକିବେଳେ ଜଣେ ଭକ୍ତ, ଯାହାକୁ ଟିକେ ବଗୁଲିଆ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ, ପରେ ଅବଶ୍ୟ ତାକୁ ସଭାସ୍ଥଳୀରୁ ବାହାର କରି ଦିଆଯାଇଥିଲା, ପଚାରିଥିଲା ଅଜବ ପ୍ରଶ୍ନ । ପଚାରିଥିଲା: ଯଦି ସାଧୁସନ୍ଥମାନଙ୍କର ଏତେ ଦୈବୀଶକ୍ତି ଅଛି, ସେମାନେ ଭାରତ ପାକିସ୍ତାନ ସୀମାକୁ ଯାଉନାହାନ୍ତି କାହିଁକି ? ଏମିତି ଦୈବୀଶକ୍ତି ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତେ ଯେ, ପାକିସ୍ତାନବାଲାଙ୍କ ବନ୍ଧୁକଗୁଡ଼ାକ ଫୁଟନ୍ତା ନାହିଁ । ବୋମାଗୁଡ଼ାକ ଫୁସ୍‌କି ଯାଆନ୍ତା !

ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ଭଳି ଧୀରସ୍ଥିର ଲୋକ ବିରକ୍ତିକୁ ଚାପିରଖି କହିଥିଲେ: ଏଭଳି ପ୍ରଶ୍ନ ବା ମତାମତ ସାଧୁସନ୍ଥଙ୍କ ପ୍ରତି ଅପମାନ । ଏ ଭକ୍ତକୁ ଏଠୁ ତୁରନ୍ତ ବିଦା କର ।

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ବିପୁଳ ସଂଖ୍ୟାରେ ଲୋକ ରେଳ ଷ୍ଟେସନ୍‌ରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବେ ପି.ସି. ସରକାରଙ୍କ ଯାଦୁଖେଳ । ସୀତାରାମ ବାବୁ ତାଙ୍କ ଦଳବଳ ନେଇ କଂଗ୍ରେସ ପତାକା ଧରି ଫୁଲମାଳ ହସ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ଗୋଟାଏ ପାର୍ଶ୍ୱରେ । ମଝିରେ ମଝିରେ ତାଙ୍କ କର୍ମୀମାନେ ସ୍ଲୋଗାନ ଦେଉଥିଲେ 'ପଣ୍ଡିତ ନେହରୁ ଜିନ୍ଦାବାଦ, ଜିନ୍ଦାବାଦ' । ଆଉ ଟିକିଏ ଦୂରରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ ସତ୍ୟସାଇ ଭଜନ ମଣ୍ଡଳୀର ଭକ୍ତବୃନ୍ଦ । ସେମାନେ ଖୋଳ କରତାଳ ସହ ଆସିଥିଲେ । ସେମାନେ ଭଜନ ଗାନ କରୁଥିଲେ ଓ ମଝିରେ ମଝିରେ ସ୍ଲୋଗାନ ଦେଉଥିଲେ, 'ସତ୍ୟସାଇ ବାବାଙ୍କର ଜୟ, ସତ୍ୟସାଇ ବାବାଙ୍କର ଜୟ' ।

ସବୁଠୁ ବେଶି ଲୋକ ଘେରି ରହିଥିଲେ ଯାଦୁକର ପି. ସି. ସରକାରଙ୍କୁ । ସେ ରାଜପୋଷାକ ପିନ୍ଧିଥିଲେ ଓ ରାଜକୀୟ ଠାଣିରେ ଗୋଟାଏ ବାଡ଼ିକୁ ଘୂରାଉଥିଲେ । ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଏ ଯେ ସେ ବାଡ଼ିଟି ହେଉଛି ସକଳ ଯାଦୁଶକ୍ତିର ଆଧାର । ତା'ରି ବଳରେ ହିଁ ଅସମ୍ଭବକୁ ସମ୍ଭବ କରିପାରନ୍ତି ଯାଦୁକର । କିଛି ଲୋକ ସ୍ଥିର କରି ପାରୁ ନ ଥିଲେ ଯେ, ସେମାନେ ବାଡ଼ି ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁବେ ନା ପି. ସି. ସରକାରଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁବେ ।

ଏତିକିବେଳେ ଟ୍ରେନ୍‌ଟି ଆସିବାର ଦିଶିଲା । ଦୂରରୁ ପାଖେଇ ଆସୁଥିଲା ଟ୍ରେନଟି । ଧୀରେଧୀରେ ଟ୍ରେନ୍‌ଟି ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କଲା । ଟ୍ରେନ୍‌ର ଦର୍ଜା ପାଖରେ ଦେଖାଗଲେ ଓହ୍ଲାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ଯାତ୍ରୀଗଣ । କ୍ରମେ ଟ୍ରେନ୍‌ଟିର ଗତି ଶିଥିଳ ହେଲା । ଦେଖାଗଲା ଗୋଟାଏ କମ୍ପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ଗେଟ୍ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ନେହରୁ । ହସହସ ମୁହଁରେ ସେ ଅଭିବାଦନ ଜଣାଉଛନ୍ତି । ହାତ ହଲାଉଛନ୍ତି ଜନତାଙ୍କୁ । କଂଗ୍ରେସ କର୍ମୀମାନଙ୍କ ଭିତରେ ହଲ୍‌ଚଲ୍ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ହେଇ ! ସେଇଠି ଅଛନ୍ତି ନେହରୁ । ସେଇ ବଗିରେ । ଚାଲ ! ସେଇ ବଗି ପାଖକୁ ଚାଲ ! ମାଡିଚାଲ ! କର୍ମୀମାନଙ୍କ ସ୍ଲୋଗାନର ମାତ୍ରା ବଢ଼ିଗଲା । ଉତ୍ସାହ ଉଦ୍ଦୀପନା ବଢ଼ିଗଲା । ଚିତ୍କାର ଶୁଣାଗଲା, ନେହରୁ ଜିନ୍ଦାବାଦ, ପଣ୍ଡିତ ନେହରୁ ଜିନ୍ଦାବାଦ ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ବଗିର ଦର୍ଜା ପାଖରେ ଦେଖାଗଲେ ସତ୍ୟସାଇ ବାବା । ସେ ପିନ୍ଧିଥିଲେ ଗେରୁଆ ରଙ୍ଗର ପାଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବିଥିବା ପଞ୍ଜାବି । ବୋଝେ କେଶ ମଥାରେ । ସେ ବି ହସହସ ମୁହଁରେ ହାତ ହଲାଉଥିଲେ । ନିଜର ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ କହୁଥିଲେ ଯେମିତି, ମୁଁ ଆସିଗଲି, ଆସିଗଲି ।

ଭକ୍ତ ମଣ୍ଡଳୀରେ ହଲଚଲ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ଆମର ବାବା ଆସିଗଲେ । ହେଇ ସେଇ କମ୍ପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ଆମର ବାବା । ଗେଟ୍ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ଆମର ବାବା । ଭଜନର ଧ୍ୱନି ବଢ଼ିଗଲା । ଖୋଳକରତାଳର ଧ୍ୱନି ତୀବ୍ର ହେଲା । ଭକ୍ତବୃନ୍ଦ ସ୍ଲୋଗାନ ଦେବା ଆରମ୍ଭ କଲେ, ବାବାଙ୍କର ଜୟ, ସତ୍ୟସାଇବାବାଙ୍କର ଜୟ । ସମସ୍ତେ ମାଡ଼ିଚାଲିଲେ ସେଇ କମ୍ପାର୍ଟମେଣ୍ଟ୍ ଆଡ଼କୁ ।

ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ବିସ୍ଫୋରଣ ଭଳି ଶବ୍ଦ ହେଲା । ପ୍ଲାଟ୍‌ଫର୍ମ ସାରା ଭରି ହୋଇଗଲା ଧୂଆଁ । ଏତେ ଧୂଆଁ ହୋଇଗଲା ଯେ ସମସ୍ତେ ଆଖି ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲେ । ଆଖି ଖୋଲି ଚାହିଁଲେ ଧୂଆଁ ପତଳା ହୋଇଯିବା ପରେ । ଅଭାବନୀୟ ଘଟଣା ଘଟିଯାଇଥିଲା । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଭାବରେ ଟ୍ରେନ୍‌ଟି ଉଭେଇ ଯାଇଥିଲା ଷ୍ଟେସନ୍‌ରୁ । ଟ୍ରେନ୍ ଲାଇନ୍ ଦୁଇଟି ଯାକ ଦିଶୁଥିଲା, ଟ୍ରେନ୍ ନ ଥିଲା । ଦିଶୁଥିଲା ଟ୍ରେନ୍ ଲାଇନ୍ ଉପରେ କିଛିଟା ଆବର୍ଜନା ।

ଗର୍ବର ସହିତ ହସୁଥିଲେ ପି.ସି. ସରକାର । ଗୋଟାଏ ଟ୍ରେନ୍‌କୁ ଉଡ଼େଇ ଦେଇପାରିଥିବାର ଗୌରବ ସେ ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେ, ଯାହା ଥିଲା ତାଙ୍କ ଯାଦୁକର ଜୀବନର ଏକ ସଫଳତା । ସେ ତାଙ୍କ ବାଡ଼ିଟିକୁ ହଲାଉଥିଲେ, ଯୁଦ୍ଧରେ ଜିତିଥିବା ତରବାରୀ ଭଳି । ଶହଶହ ଲୋକଙ୍କ

ଉପସ୍ଥିତିରେ ଏକ ଚଳନ୍ତା ଟ୍ରେନ୍ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହୋଇଗଲା ମେଜିକ ବଳରେ। ସହଜରେ ବିଶ୍ୱାସ ହୁଏନା। ଲୋକମାନେ ଆଚମ୍ବିତ ହୋଇ ଡବଡବ ଆଖିରେ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ। କେତେ ଜଣ ଆଖି ମଳୁଥିଲେ। ସେମାନେ ଠିକ ଦେଖୁଛନ୍ତି ତ!

ହଠାତ୍ କର୍ମୀ ମହଲରୁ ଗୋଟାଏ ଚିତ୍କାର ଶୁଣାଗଲା: ଉଡ଼େଇ ଦେଲେରେ, ଉଡ଼େଇ ଦେଲେ। ଉଡ଼େଇ ଦେଲେ ଆମ ନେତାଙ୍କୁ।

ଭକ୍ତମଣ୍ଡଳୀରୁ ମଧ୍ୟ ଶୁଣାଗଲା ବିକଳ ଚିତ୍କାର: କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ଆମର ପ୍ରଭୁ? କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ଆମର ଗୁରୁ, ଆମର ଭଗବାନ?

କର୍ମୀମାନଙ୍କ କୋଳାହଳ କ୍ରମେ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଆଡ଼କୁ ଓ ପରେ ହିଂସା ଆଡ଼କୁ ମାଡ଼ିଯାଇଥିଲା। କ୍ରୁଦ୍ଧ ଓ ବିଚଳିତ କର୍ମୀମାନେ ପି. ସି. ସରକାରଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ମାଡ଼ିଗଲେ। ଚୋର! ବଦମାସ! ଦେଶଦ୍ରୋହୀ! ଏଠି ଖେଳ ଦେଖଉଚୁ! ଟ୍ରେନ୍ ଉଡାଉଛୁ! ଆଉ ତୋର ରକ୍ଷା ନାହିଁ।

ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ବିଚାର ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ହିଂସ୍ର ହୋଇପଡ଼ିଥିଲା। ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଗାଳିଗୁଲଜ କରି ଧସେଇ ପଶିଲେ। ମାଡ଼ିଗଲେ ପି.ସି. ସରକାରଙ୍କ ଆଡ଼କୁ। ପାଜି! ବିଧର୍ମୀ! ଗୁରୁଦ୍ରୋହୀ!

ଧସ୍ତାଧସ୍ତି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା। କ୍ରମେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ଲାଟ୍‌ଫର୍ମଟି ରଣାଙ୍ଗନରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା। ଷ୍ଟେସନ୍‌ରେ ଉପସ୍ଥିତ ପୋଲିସ୍ ପି.ସି. ସରକାରଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେଇ ନେଇଗଲେ ଷ୍ଟେସନ୍‌ର ଅଫିସ୍ ଭିତରକୁ। ମାତ୍ର ସେତିକି ସମୟ ଭିତରେ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଭୀଷଣ ମାଡ଼ ବସିସାରିଥିଲା। ପୋଷାକ ଚିରିଯାଇଥିଲା। ମୁଣ୍ଡର ମୁକୁଟ କୁଆଡ଼େ ହଜିଯାଇଥିଲା।

ପରେ ପରେ କର୍ମୀମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଝଗଡ଼ା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା। ଜିନ୍ଦାବାଦ ଓ ଜୟ ହୋ' ବଦଳରେ ଏବେ ଶୁଭୁଥିଲା ଗାଳି। ଭଜନ ବଦଳରେ ଏବେ ଚାଲିଥିଲା ଅଶ୍ଳୀଳ ଚିତ୍କାର। ପୋଲିସ୍ ପହଞ୍ଚି ଘଟଣାକୁ ଆୟତ୍ତ କଲାବେଳକୁ ଶତାଧିକ ଲୋକ ଖଣ୍ଡିଆଖାବରା ହୋଇସାରିଥିଲେ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ହିଁ ଦୂରରୁ ଶୁଣାଗଲା ଟ୍ରେନ୍‌ର ସିଟି। ଦେଖାଗଲା ଧୀରେଧୀରେ ଟ୍ରେନ୍‌ଟି ପ୍ଲାଟ୍‌ଫର୍ମରେ ପ୍ରବେଶ କରୁଛି। କ୍ରମେ ଟ୍ରେନ୍‌ଟି ସ୍ଥିର ହେଲା। ପ୍ଲାଟ୍‌ଫର୍ମରେ ଅଟକିଲା। ମାତ୍ର ସେତେବେଳେକୁ ପ୍ଲାଟ୍‌ଫର୍ମରେ ଲୋକ ନଥିଲେ। କେତେଜଣ ପୋଲିସ୍ ଲାଠିହସ୍ତେ ଠିଆହୋଇଥିଲେ। ଟ୍ରେନ୍‌ରୁ ଓହ୍ଲାଇଲେ ନେହରୁ। ସାଙ୍ଗରେ ତିନିଜଣ ସହଯୋଗୀ। ସେ ଚାରିଦିଗକୁ ଚାହିଁଲେ। ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ ଜଣାଇବାକୁ କେହି ଆସୁନାହିଁ। କୋଉଠି ହେଲେ ଶୁଣାଯାଉନି ଜିନ୍ଦାବାଦର ଧ୍ୱନି। କେହି କୋଉଠି ଠିଆ ହୋଇନି ପ୍ଲାକାର୍ଡ ଧରି। ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ ନେହରୁ।

ଅନ୍ୟ ଏକ କଂପାର୍ଟମେଂଟ୍‌ରୁ ମଧ୍ୟ ଓହ୍ଲାଇଲେ ସତ୍ୟସାଇ ବାବା। ତାଙ୍କ ସହିତ ଅଧଡଜନ ଚେଲା। ମାତ୍ର ଷ୍ଟେସନ୍‌ରେ ଭକ୍ତବୃନ୍ଦ ନାହାନ୍ତି। ଭଜନ କୀର୍ତ୍ତନ ନାହିଁ। ପ୍ଲାଟ୍‌ଫର୍ମ ସାରା ପଡ଼ିଥିଲା ଛିନ୍ନଛତ୍ର ହୋଇଯାଇଥିବା ଫୁଲହାର। କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଛିଣ୍ଡା ଚପଲ। ଚିରା ବ୍ୟାନର। ପଡ଼ିଥିଲା ଛିଣ୍ଡା ଦଳୀୟ ପତାକା। କୋଉଠି ଗିନି। ଭଙ୍ଗା ଢୋଲକ।

ନେହରୁ ସତ୍ୟସାଇ ବାବାଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲେ। ପ୍ରଣାମ କଲେ। କହିଲେ: ମୁଁ ଅବଶ୍ୟ ଶୁଣିଥିଲି ଆପଣ ଆସୁଛନ୍ତି ବୋଲି। କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ ଭକ୍ତମାନେ କାହାନ୍ତି?

ସତ୍ୟସାଇବାବା କହିଲେ: ଯା' ହେଉ! ଆପଣଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତର ସୌଭାଗ୍ୟ ମିଳିଲା। ମୁଁ ବି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି। ଆପଣଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ କରିବାକୁ କ'ଣ କେହି କଂଗ୍ରେସ କର୍ମୀ ଆସିନାହାନ୍ତି?

ଏତିକିବେଳେ ଷ୍ଟେସନ୍‌ରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ପୋଲିସ୍ ଅଫିସର ଆସି ସେମାନଙ୍କୁ ଅଭିବାଦନ ଜଣାଇଲେ। କହିଲେ : ବହୁତ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ହୋଇଯାଇଛି, ଆଜ୍ଞା! କର୍ମୀ ଓ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ଭିତରେ ତୁମୁଳ ସଂଘର୍ଷ ହୋଇଛି। ବହୁ ଲୋକ ଆହତ ହୋଇ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ପଡିଛନ୍ତି। ସହରର ପରିସ୍ଥିତି ଉତ୍ତେଜନାପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଛି।

ନେହରୁ ପଚାରିଲେ: ଗଣ୍ଡଗୋଳର କାରଣ?

ପୋଲିସ୍ ଅଫିସର କହିଲେ: ପି.ସି. ସରକାରଙ୍କ ଯାଦୁଖେଳ ପାଇଁ ଏତକ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଘଟିଲା।

ସତ୍ୟସାଇବାବା ପଚାରିଲେ: ପି.ସି. ସରକାର ଯାଦୁକର ଏବେ କୋଉଠି?

ପୋଲିସ୍ ଅଫିସର କହିଲେ: ତାଙ୍କୁ ଆମେ ଆମ ହେପାଜତରେ ରଖିଛୁ। ସେ ଅବଶ୍ୟ ଏଇ ଷ୍ଟେସନ୍‌ରେ ଅଛନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରବଳ ମାଡ଼ ହୋଇଛି।

ନେହରୁ ଓ ସତ୍ୟସାଇବାବା ଏକାଠି ଯାଇ ପି. ସି. ସରକାରଙ୍କୁ ଦେଖା କରିଥିଲେ। ସତ୍ୟସାଇବାବା ତାଙ୍କର ଭଲମନ୍ଦ ପଚାରିବା ପରେ କହିଥିଲେ: ତୁମେ ପରା ଏତ ବଡ଼ ଯାଦୁକର। ନିଜକୁ ଉଡ଼ାଇ ଦେଇ ପାରିଲ ନାହିଁ? ଏବେ ସେମିତି କିଛି ଗୋଟାଏ କର! ତୁମ ଦେହରୁ ଏ ମାଡ଼ର ପରାଶ ଚାଲିଯିବ!

ପି.ସି. ସରକାର ଅସହାୟ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ: ତାହା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ! ଏତିକିବେଳେ ନେହରୁ ସତ୍ୟସାଇବାବାଙ୍କୁ କହିଥିଲେ: ଆପଣ ପରା ଦୈବୀଶକ୍ତିସମ୍ପନ୍ନ। କରନ୍ତୁ କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା, ଯେମିତି ପି.ସି. ସରକାରଙ୍କର ଦେହ ଭଲ ହୋଇଯିବ। ଦେହରେ ଯୋଉ ଖଣ୍ଡିଆଖାବରା ହୋଇଛି, ସେସବୁ ଉଭେଇ ଯିବ।

ସତ୍ୟସାଇବାବା କହିଥିଲେ: ଏବେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ଏହାପରେ ନେହରୁ ଓ ସତ୍ୟସାଇବାବା ଏକତ୍ର ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ଯାଇଥିଲେ। ଆହତ କର୍ମୀ ଓ ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଭେଟିଥିଲେ। ସେମାନଙ୍କର ଆଶୁ ଆରୋଗ୍ୟ କାମନା କରିଥିଲେ। ଅପରାହ୍ଣରେ ସହରର ଗୋଟିଏ ପଟେ ନେହରୁଙ୍କ ସଭା ଆୟୋଜନ ହେଲା, ମାତ୍ର ସେଠାରେ ଲୋକ ନଥିଲେ । ସହରର ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ପଟେ ସତ୍ୟସାଇବାବାଙ୍କ ଧର୍ମସମାବେଶ ହୋଇଥିଲା, ମାତ୍ର ସେଠାରେ ବି ବିଶେଷ ଲୋକ ନଥିଲେ। ଆହତ ହୋଇଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ପି.ସି. ସରକାରଙ୍କର ଯାଦୁଖେଳ ହୋଇଥିଲା, ଯଥା ସମୟରେ। ଯଥା ସ୍ଥାନରେ। ସେଠି ବିପୁଳ ସଂଖ୍ୟାରେ ଲୋକ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ । ନିଜ ନିଜ ସଭା ସାରି ନେହରୁ ଓ ସତ୍ୟସାଇବାବା ପି.ସି. ସରକାରଙ୍କର ଯାଦୁଖେଳ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥିଲେ। ସେଠାରୁ ଫେରି ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ସହର ଛାଡ଼ିଥିଲେ।

ଫେରିବାବେଳେ ନେହରୁଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିବାକୁ ଯାଇଥିଲେ ସହର କଂଗ୍ରେସ କମିଟିର ମୁଖ୍ୟ ସୀତାରାମ ବାବୁ।

ନେହରୁ ତାଙ୍କୁ କହିଥିଲେ: ମୁଁ ଏଠାରୁ ଅନେକ କଥା ଶିଖିଲି।

ସୀତାରାମ ବାବୁ ପଚାରିଲେ: କ'ଣ ଶିଖିଲେ ଆଜ୍ଞା !

ନେହରୁ କହିଲେ: ଧର୍ମ, ରାଜନୀତି ଆଉ ମେଜିକ୍, ଏ ତିନୋଟିଯାକ ମିଶିଲେ ଯାଇ ଲୋକମାନେ ଆସିବେ !

ସୀତାରାମ ବାବୁ ପଚାରିଲେ: ମାନେ ପି.ସି. ସରକାର ଆମ ଦଳକୁ ଆସିବେ ?

ନେହରୁ କହିଥିଲେ: ନା ! ନା ! ମ୍ୟାଜିକ୍ ଲୋଡ଼ା । ମ୍ୟାଜିକ୍ ମାନେ ଗିମିକ୍। ଚମକଭରା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି।

ସୀତାରାମ ବାବୁ ନେହରୁଙ୍କ ଏ ଉକ୍ତିର ଅର୍ଥ ବୁଝିପାରିଲେ କି ନାହିଁ ଜଣାନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ନେହରୁଙ୍କ ସଭାଟି ସେତେ ସଫଳ ହେଲା ନାହିଁ ବୋଲି ମନଦୁଃଖ କରି ଘରକୁ ଫେରିଥିଲେ। ସତ୍ୟସାଇବାବା ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଜଣେ ଅନୁଗାମୀଙ୍କୁ କହିଥିଲେ: ମୁଁ ଏଠାରୁ ଅନେକ କଥା ଶିଖିଲି। ଧର୍ମ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ରାଜନୀତି ଲୋଡ଼ା। ମେଜିକ୍ ଲୋଡ଼ା। ଗିମିକ୍ ଲୋଡ଼ା।

ଅବଶ୍ୟ ନେହରୁ ତାଙ୍କର କୌଣସି ରଚନାରେ ଏଇ ଗସ୍ତ ସଂପର୍କରେ କେବେ କିଛି ଲେଖିନାହାନ୍ତି । ଅଜଣା କାରଣରୁ ଐତିହାସିକମାନେ ମଧ୍ୟ ଏ ଘଟଣା ସମ୍ପର୍କରେ ନିରବ।

ତେବେ ପାଠକମାନଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ ଗଳ୍ପଟିକୁ ଗଳ୍ପ ଭଳି ପାଠ କରିବେ। ଗଳ୍ପ ଭିତରୁ ଐତିହାସିକ ସତ୍ୟ ଖୋଜିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବେ ନାହିଁ। ସେପରି କଲେ ଗଳ୍ପଟା ଆଉ ଗଳ୍ପ ହୋଇ ରହିବ ନାହିଁ।

ପୂର୍ଣ୍ଣସରୋଜ
ପ୍ଲଟ: ୩୮/୧୨, ଲେନ୍-୧
ଜଗନ୍ନାଥ ବିହାର, ବରମୁଣ୍ଡା, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭୫୧୦୦୩
ଫୋନ: ୯୪୩୭୦୦୦ ୩୪୫

ବିଶିଷ୍ଟ ଲେଖକ ପରେଶ ପଟ୍ଟନାୟକ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ମାନବ ସମ୍ବଳ ପରିଚାଳନା ଓ ଶିଳ୍ପ ସଂପର୍କ (ପିଏମଆଇଆର) ବିଭାଗର ୧୯୮୧-୮୩ ବ୍ୟାଚ ଛାତ୍ର। ଗଳ୍ପ ଓ ଉପନ୍ୟାସ ଲେଖିବା ବ୍ୟତୀତ ଶିଶୁ ଓ କିଶୋରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସେ ବହୁ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି। ସାହିତ୍ୟ ରଚନା ପାଇଁ ବିପୁଳ ପାଠକୀୟ ସ୍ୱୀକୃତି ସହ ସେ 'ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ପୁରସ୍କାର', 'ଝଙ୍କାର ପୁରସ୍କାର' ସମେତ ଅନେକ ମର୍ଯ୍ୟାଦାଜନକ ପୁରସ୍କାର ଲାଭ କରିଛନ୍ତି। ତାଙ୍କୁ ୯୪୩୭୦୦୦୩୪୫ରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରାଯାଇପାରିବ।

ପ୍ରମୋଦା ଖୁଡ଼ୀ

ସହଦେବ ସାହୁ

ପ୍ରମୋଦା ସହ ପୁଣି ଥରେ ଦେଖାହେବା ଥିଲା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ। ସେ ଯେମିତି ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କ ସହ ଘରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଥିଲା, ସେମିତି ଦାଦାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେପରେ ହଠାତ୍ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଯାଇଥିଲା। ଦାଦା ପ୍ରମୋଦାଙ୍କୁ ଘରକୁ ଆଣିବା ଦିନ ନିଶାରେ ଥିଲେ, ତାଙ୍କର ହୋସ୍ ନଥିଲା। ପ୍ରମୋଦା ଯେତେବେଳେ ଦାଦାଙ୍କ ଘର ଚିରଦିନ ଲାଗି ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଚାଲିଗଲା, ସେତେବେଳେ ଦାଦାଙ୍କର ହୋସ୍ ଫେରିବାର ନଥିଲା। ଦାଦାଙ୍କର ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତ, ମୃତ୍ୟୁବେଳକୁ ତାଙ୍କର ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନ କେହି ନଥିଲେ, କେବଳ ସେ ଦାଦାଙ୍କ ଶଯ୍ୟା ପାଖରେ ଥିଲା। ଡାକ୍ତରଖାନାରୁ ତାଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ତାଙ୍କର ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନ ଶବସତ୍କାର ଆୟୋଜନ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରମୋଦାଙ୍କୁ ଖୋଜିଥିଲେ ଏବଂ ନ ପାଇ ଭର୍ତ୍ସନା କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ। ସେମାନଙ୍କର ମନ୍ତବ୍ୟର ସାରାଂଶ ହେଲା, ବିଟପୀ, ବାରାଙ୍ଗନା, କିଛି କ'ଣ ରଖିଥିବ? ଫସେଇଫାସେଇ ବୈଷ୍ଣବର ଘରକୁ ତ ଛାରଖାର କଲା, କଳାକନା ବୁଲେଇ କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲା। ଆଉ କାହା ଘରେ ପଶିବ, ଆଉ କାହା ଘର ଭାଙ୍ଗିବ।

ଦାଦା ପ୍ରମୋଦାକୁ ଘରକୁ ନେଇଆସିବା ପରେ ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ତିରସ୍କାର କରୁଥିଲେ, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଚିଡୁଥିଲି। ଦାଦା ତାକୁ ଉଠେଇ ନେଇ ଆସିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ ଦୋଷ ଦେଉଥିଲେ ପ୍ରମୋଦାକୁ। ପୁରୁଷ ପିଲା, ପିତଳ ହାଣ୍ଡି, ଧୋଇଧାଇ ଦେଲେ ସଫା। ପ୍ରମୋଦା ମାଇପି ଲୋକ, ମାଟି ଗରିଆ, ଦୋଷ ତ ନିଶ୍ଚିତ ତା'ର। ମୁଁ ତାକୁ ଘୃଣା କରୁଥିଲି। ମୁଁ ଘୃଣା କରୁଥିବା ଜାଣି ସୁଦ୍ଧା, ଭଲ ମନ୍ଦରେ ସେ ମତେ ହିଁ ଖୋଜୁଥିଲା। ଘଟଣା କ୍ରମରେ ମୁଁ ତା' ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସିଛି, ତାକୁ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି। ତାକୁ ଜାଣିବା ପରେ ମୋର ତା' ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ ବଢ଼ିଛି। ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କ ଘର ସେ ଛାଡ଼ିଦେବା ପରେ, ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆଉ ନ ଫେରିବା ଦେଖି, ମୋର ତା' ପ୍ରତି ପୂର୍ବ ମନୋଭାବ, ବ୍ୟବହାର ହେତୁ ମୁଁ ଅନୁତାପ କରିଛି। ମନେମନେ ବହୁତ ଖୋଜିଛି। ଏମିତି ଏକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିଛି ଯେ, ସେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରି ଦେଇଥିବ, ବା ସେମିତିକା ପରସ୍ଥିତିରେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବା ତା' ପକ୍ଷରେ ଅଧିକ ସମ୍ଭବ। ଭୁଲିଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି ଏବଂ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି ମଧ୍ୟ।

-୨-

ରାଉରକେଲାରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ପାଲଲହଡ଼ା ଦେଇ ଆସିଲେ ବାଟରେ ପଡ଼େ ବାରକୋଟ ଜଙ୍ଗଲ। ସେହି ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ରାସ୍ତାରୁ ଦେଢ଼ଶହ ଦୁଇଶହ ମିଟର ଦୂରରେ ଅଛି ଗୋଟିଏ ଢାବା। ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶ। ଢାବା ପାଖରେ ପରମାଣିକ କହେ, "ସାର୍ ଏଠାରେ ଗୋଟାଏ ଜବର ମାଲ୍ ଅଛି।"

"ମାଲ୍?"

"ସୁନ୍ଦର ମାଇକିନାଟାଏ, କିନ୍ତୁ ମୁହଁତୋଡ଼।"

"ସାହସୀ ବି!" ଯୋଗ କରେ ବଟ ଡ୍ରାଇଭର।

ଗରାଖ ବହୁତ। ପରମାଣିକ କହେ। କାହାପାଇଁ ଗ୍ରାହକ ଅଧିକ? ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶ ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରୁଥାଇପାରେ, ଢାବାଟି ଜଣେ ସୁନ୍ଦରୀ ନାରୀ ଚଳଉଥିବାରୁ ଗ୍ରାହକ ବେଶି ଆସୁଥାଇ ପାରନ୍ତି। କିମ୍ବା ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶ ଓ ସୁନ୍ଦରୀ ନାରୀ, ଉଭୟ କାରଣ ପାଇଁ ଗ୍ରାହକ ବେଶି ଆସୁଥାଇ ପାରନ୍ତି। ଠିକ୍ ସେହି ଜାଗାରେ ପହଞ୍ଚିବା ବେଳକୁ କିଛି ସମୟ ସେଠାରେ କଟେଇବାକୁ ମତେ ଡର ନଥାଏ। ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ କାମରେ ଆସୁଥିବାବେଳେ କେମିତି ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ପହଞ୍ଚିବା, ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ଫେରିଲାବେଳେ କେମିତି ରାଉରକେଲାରେ ଘରେ ପହଞ୍ଚିବା, ସେଥିପାଇଁ ମନ ବ୍ୟଗ୍ର ଥାଏ।

ଢାବାରୁ ପାଞ୍ଚ/ସାତ କିଲୋମିଟର ପରେ ପଡ଼େ ଗୋଟିଏ ଗଡ଼ାଣି। ଗଡ଼ାଣି ନିକଟରେ ଜଙ୍ଗଲ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଘଞ୍ଚ। ବଡ଼ବଡ଼ ଲମ୍ବ ଗଛ। ସେହି ଗଡ଼ାଣି ପାଖରେ ସରୁ ଝରଣାଟିଏ ବହି ଯାଇଛି। ଦିନ ବାରଟାରେ ବି ସେଠାରେ ଖରା ପଡ଼େନି। ସେଇଠି ପହଞ୍ଚିଲାବେଳେ ବଟ ଡ୍ରାଇଭର କହେ, "ଏଠାକୁ ବାଘ ପାଣି ପିଇବାକୁ ଆସନ୍ତି।"

ଆସୁଥିବେ। ମୁଁ ପଚାରେ, "କେବେ ବାଘ ପାଣି ପିଉଥିବାର ଏଠି ଦେଖିଛ?"

ନାହିଁ ଆଜ୍ଞା, "ଠେକୁଆ ଦେଖିଛି।"

ପରମାଣିକ କହେ, "ଠେକୁଆ ତ ଆମ ବାଡ଼ିକୁ ଆସନ୍ତି।" ପରମାଣିକ ଘର ବଲାଙ୍ଗୀର ଜିଲ୍ଲାର ପାଟଣାଗଡ଼ ପାଖାପାଖି କୋଉ ଗାଆଁରେ।

ବଟ ମନେ ମନେ ଚିଡ଼ି ଯାଏ । କହେ, "ବେଶି ରାତିରେ ନାନାପ୍ରକାର ଜନ୍ତୁ ପାଣି ପିଇବାକୁ ଆସୁଥିବେ । ବାଘ ଆସେ ବୋଲି ସମସ୍ତେ କହନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଥରେ ରାତିରେ ସାଢ଼େ ଦଶ ବେଳେ ଏଇବାଟେ ଫେରିଥିଲି, ଭାଲୁ ଦେଖିଥିଲି ।"

ରାସ୍ତାରେ ସବୁବେଳେ ଗାଡ଼ି ଯିବା ଆସିବା, ଠିକ୍ ରାସ୍ତା ପାଖକୁ ଜନ୍ତୁଜନ୍ତା ଆସୁ ନଥିବେ । କିଛି ଦୂରକୁ ଆସୁଥାଇ ପାରନ୍ତି । ବଟ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣିଥିବ । ମୋର ମନ ଚାଲିଯାଏ ସେ ଢାବା ଓ ତା'ର ମାଲିକାଆଣୀ, ସେ ଜବର ମାଲ୍ ଆଡ଼କୁ । ସାହସୀ ନିଶ୍ଚୟ ହୋଇଥିବ, ସାହସୀ ହୋଇ ନଥିଲେ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଢାବା ଚଳେଇବା ସହଜ କାମ ନୁହେଁ । ଚରିତ୍ରହୀନା ବି ହୋଇଥାଇ ପାରେ, ଚରିତ୍ରହୀନାଙ୍କର ସାହସ ଅଧିକ ।

ମାସକୁ ଅନ୍ତତଃ ଥରେ ଅଫିସ କାମରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଆସିବାକୁ ହୁଏ । ସାଥିରେ ପରମାଣିକ, ଶର୍ମା । ବଟ ଡ୍ରାଇଭର ପ୍ରାୟ ସବୁଥର ଢାବା ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ପରମାଣିକ ଉଠାଏ ଜବର ମାଲ୍ ଓ ଗଡ଼ାଣି ପାଖରେ ବଟ କହେ ବାଘ ପାଣି ପିଇବା ପ୍ରସଙ୍ଗ । ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାରେ ପରମାଣିକ ଓ ଶର୍ମା ସାତ/ଆଠ ବର୍ଷ ହେଲା ରହିଲେଣି, ବଟ ତା' ଚାକିରି ଆରମ୍ଭରୁ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ହେଲା ରାଉରକେଲାରେ ଅଛି । ରାଉରକେଲାରେ ମୋର ମାତ୍ର ଦେଢ଼ବର୍ଷ ।

ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ଜିପ୍, ସରକାରୀ ଡ୍ରାଇଭର । ଗାଡ଼ି ରାସ୍ତାରେ ଚଉଦ ବର୍ଷ ଗଡ଼ିଲାଣି । ନିୟମ ଅନୁସାରେ ରାସ୍ତା ଅନୁପଯୋଗୀ ଘୋଷଣା କରେଇ ନିଲାମ କରିବା କଥା । ସରକାରଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ଯାହା, ନିଲାମ ହୋଇଗଲେ ଆଉ ଗୋଟେ ନୂଆ ଗାଡ଼ି କିଣା ହୋଇପାରିବନି । ସଜଡ଼ା ସଜଡ଼ି କରି କାମ ଚଳୁଛି ତ ଚଳୁଛି । ଭୁବନେଶ୍ୱର ବାହାରିବା ପୂର୍ବରୁ ଗାରେଜରେ ଛୋଟମୋଟ କାମ କରାଯାଇ ଗାଡ଼ି ବାହାରେ । ତଥାପି ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ କାମ ସାରି ଫେରିଲା ବେଳକୁ ସମୟ ସମୟରେ ଗାଡ଼ି ବାଟରେ ଖରାପ ହୁଏ । ସେଥିପାଇଁ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ଫେରିବା ଦିନ ସକାଳୁ ବାହାରିବାକୁ ହୁଏ, ଯେମିତି ରାଉରକେଲାରେ ସନ୍ଧ୍ୟା ସୁଦ୍ଧା ପହଞ୍ଚି ହେବ । ଦିନବେଳା ବାଟଘାଟରେ ଗାଡ଼ି କିଛି ଖରାପ ହେଲେ ସଜାଡ଼ି ହେବ ।

ସେଦିନ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ କାମ ସରୁସରୁ ଦିନ ବାରଟା ହୋଇସାରିଥିଲା । ବାରଟା ପରେ ରାଉରକେଲା ଫେରିବାକୁ ଚାହୁଁ ନଥିଲି । ସେଥରକୁ ପରମାଣିକ ସାଥିରେ ଯାଇ ନଥିଲା । ଶର୍ମାର ପ୍ରକୃତି ଦୋସରା । ବଟ ଡ୍ରାଇଭରର ଆସିବାକୁ ବି ଇଚ୍ଛା ନଥିଲା । ଶର୍ମା କିନ୍ତୁ ଫେରି ଆସିବାକୁ ଜିଦ ଧରିଲା । ସେ ଭାବିଲା ଅଫିସ କାମ ସରିଲାଣି, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କାମପାଇଁ ଅଫିସର ବୋଧହୁଏ ଅଟକି ଯିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । କହିଲା, "ଆପଣ ସାର୍ ରହିଯାଆନ୍ତୁ, ମୁଁ ବସ୍‌ରେ ଚାଲିଯାଉଛି ।" ଅଗତ୍ୟା ଆମକୁ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ଦିନ ବାରଟା ପରେ ବାହାରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ସମଲ ବାରେଜରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ଅପରାହ୍ନ ସାଢ଼େ ଚାରି । ସମଲ ବାରେଜରୁ ପାଲଲହଡ଼ା ରାସ୍ତା ଅଣଓସାରିଆ, ରାସ୍ତାର ଅବସ୍ଥା ଭଲ ନୁହଁ । ଅଗଷ୍ଟ ମାସ । ଆକାଶରେ ମେଘ ଖଣ୍ଡ । ବାଦଲ ଫାଙ୍କରେ ସମୟ ସମୟରେ ଅପରାହ୍ନର କ୍ଲାନ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟର ମୁହଁ ଦିଶୁଥିଲା । କଅଁଳ କିରଣ ବଣର ଗଛପତ୍ରରେ ପଡ଼ି ଚିକ୍‌ଚିକ୍ କରୁଥିଲା । ବାଟରେ ପଡୁଥିବା ଗୋଟିଏ ଗାଆଁ ନିକଟରେ ଗାଈ ଗୋଠ ଧରି ଗାଈଆଳ ଗାଆଁକୁ ଫେରୁଥିଲା । ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ସଞ୍ଜ ମାଡ଼ିଆସୁଛି, ଅନ୍ଧାର ହେବ, ଗାଡ଼ିର କିଛି ସମସ୍ୟା ଦେଖାଦେଇପାରେ, ଏସବୁର ହେଜ ମୋର ନଥିଲା ।

ବାରକୋଟରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ସଞ୍ଜ ହୋଇ ସାରିଥିଲା ଏବଂ ଝିପିଝିପି ବର୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ବାରକୋଟ ଜଙ୍ଗଲର ସେହି ଗଡ଼ାଣି ପାଖରେ, ଯେଉଁଠି ସରୁ ଝରଣାଟିଏ ବହି ଯାଇଛି, ବଟ କହିବା ଅନୁସାରେ ଯେଉଁଠାକୁ ବାଘ ପାଣି ପିଇବାକୁ ଆସନ୍ତି, ଠିକ୍ ସେଇଠି ଗାଡ଼ିର ଆଲୁଅ ଲିଭିଗଲା । ସନ୍ଧ୍ୟା ସାଢ଼େ ଛଅ । ମେଘଭର୍ତ୍ତି ଆକାଶ, ଘଞ୍ଚ ଜଙ୍ଗଲ, ଗଡ଼ଜାତି ଅନ୍ଧାର । ମୁହଁକୁ ମୁହଁ ଦିଶୁ ନଥିଲା । ଗୋଟିଏ କଡ଼କୁ ଗାଡ଼ି ରଖି ବଟ, କ'ଣ ଅସୁବିଧା ହେଲା ପରଖିବାକୁ ଓହ୍ଲାଇଲା । ଆମ ପାଖରେ ଟର୍ଚ୍ଚ ନଥିଲା । ଶର୍ମା ଚିଡ଼ିଯାଇ କହିଲା, "ଡ୍ରାଇଭର ହେଇଚ, ଗାଡ଼ି ଚଲଉଚ, ଗାଡ଼ିରେ କେମିତି ଟର୍ଚ୍ଚ ରଖିନ ?"

ବଟ କହିଲା, "ସବୁଥର ଆଣେ । ଏଥରକ ଭୁଲିଯାଇଛି ।"

ମୋ ପାଖରେ ଦିଆଶିଲି ଥିଲା । ସିଗାରେଟ ଲଗେଇ, ମୁଁ ଦିଆଶିଲି ଶର୍ମାକୁ ବଢ଼େଇ ଦେଲି । ଦିଆଶିଲି କାଠିର ନିଆଁରେ ଗାଡ଼ି ସଜାଡ଼ିବା ବୁଡ଼ି ଯାଉଥିବା ଲୋକର କୁଟାଖିଅକୁ ଆଶ୍ରା କଲାପରି । ତଥାପି ବଟ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲା । ଝିପିଝିପି ବର୍ଷା, ଥଣ୍ଡା ପବନରେ ଥରେ ଦିଆଶିଲି କାଠି ମାରି ଜଳେଇଲେ, ଦୁଇତିନି ସେକେଣ୍ଡରୁ ବେଶି ସମୟ ଜଳୁ ନଥିଲା ।

ଏମିତି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଗାଡ଼ି ସଜାଡ଼ିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଆଶା ଛାଡ଼ି, ସେହି ବାଟେ ଆସୁଥିବା ଗାଡ଼ିକୁ ହାତ ଟେକି ବଟ ଅଟକେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା । କିନ୍ତୁ ଗାଡ଼ି କେହି ରଖୁ ନଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ଜିପ୍ ଆସୁଥିଲା । ଆମେ ତିନିହେଁ ହାତ ଟେକିଲୁ । ଅଟକିଲା । ଲହୁଣିପଡ଼ା ବ୍ଲକ ଜିପ୍ । ସରକାରୀ ଗାଡ଼ି, ଆଉ ଗୋଟିଏ ସରକାରୀ ଗାଡ଼ିକୁ ଦେଖି

ଡ୍ରାଇଭର ଗାଡ଼ି ରଖିଲା । ତା' ପାଖରେ ଟର୍ଚ୍ଚ ଥିଲା । ଟର୍ଚ୍ଚ ମାରି ଦୁହେଁ ଇଞ୍ଜିନ ପରୀକ୍ଷା କଲେ । ଇଞ୍ଜିନରେ ଲାଗିଥିବା ବିଭିନ୍ନ ତାରକୁ ଏପଟ ସେପଟ କଲେ । ଗାଡ଼ି ଷ୍ଟାର୍ଟ ହେଉଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଲାଇଟ୍ ଜଳୁ ନଥିଲା । ଲହୁଣିପଡ଼ା ବି. ଡି. ଓ. ସେ ଗାଡ଼ିରେ ଥିଲେ । ସେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲେ, "ଏଠାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ରାସ୍ତା ଅଣଓସାରିଆ । ଏମିତି ତରବରରେ ଗାଡ଼ି ସଜାଡ଼ି ହେବନି । ଆଗରେ ଗୋଟିଏ ଢାବା ଅଛି । ପାଞ୍ଚ/ସାତ କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ । ଆମେ ଗାଡ଼ି ଆସ୍ତେଆସ୍ତେ ଚଳଉଛୁ, ଆମ ପଛେପଛେ ଗାଡ଼ି ଆଣ । ସେଠାରେ ଦେଖିବା ।"

ଅନ୍ୟ କିଛି ଉପାୟ ନଥିଲା । ଆମ ଗାଡ଼ି ଚାଲିବାରେ ଅସୁବିଧା ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଲାଇଟ ଜଳୁ ନଥିଲା । ଲହୁଣିପଡ଼ା ଡ୍ରାଇଭର ଧୀରେଧୀରେ ଗାଡ଼ି ଚଳେଇଲା, ପଛେପଛେ ଆମେ ଚାଲିଲୁ । ଢାବା ପାଖରେ ଆମକୁ ଛାଡ଼ି ସେ ଚାଲିଗଲା ।

ସେହି ଢାବା । ପରମାଣିକ କହେ, ସେଇଠି ଜବର ମାଲ୍ ଅଛି ।

ଢାବା ମାଲିକ ଠାରୁ, ଟର୍ଚ୍ଚ ମାଗି ଆଣି ଶର୍ମା ଟର୍ଚ୍ଚ ଆଲୁଅ ଦେଖଉଥିଲା, ବଟ ଇଞ୍ଜିନ ଦେଖୁଥିଲା । କୁଣ୍ଡା ଝଡ଼ିବା ପରି ବର୍ଷା । ଶର୍ମା ତଉଲିଆଟିଏ ମୁଣ୍ଡରେ ପକେଇଥିଲା । ଢାବା ଭିତରେ ଦଉଡ଼ି ଖଟ ଉପରେ ବସି ମୁଁ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଦେଖୁଥିଲି, ମନେମନେ ଜବର ମାଲକୁ ଖୋଜୁଥିଲି । ଢାବା ଚୁଲି ପାଖରେ ଜଣେ ମଧ୍ୟବୟସ୍କ ଲୋକ ବସିଥିଲା । ପକୁଡ଼ି ଛାଣୁଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଦୁଇ/ତିନି ଜଣ ପିଲା ଏପଟ ସେପଟ ହେଉଥିଲେ । ଢାବା ସାମ୍ନାରେ ଦୁଇଟା ଟ୍ରକ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଦୁଇ ଦଉଡ଼ି ଖଟରେ ଚାରିଜଣ ବସିଥିଲେ, ସେହି ଟ୍ରକର ଡ୍ରାଇଭର ହେଲ୍‌ପର ହୋଇଥିବେ । ଢାବା କଡ଼ରେ ପାନ ସିଗାରେଟ୍ ଦୋକାନ, ରେଡିଓ ଦିଲ୍ଲୀରୁ ହିନ୍ଦୀ ସମ୍ବାଦ ଦେଉଥିଲା ।

ମୁଁ ଚା' ବରାଦ କଲି, ପକେଟରୁ ସିଗାରେଟ ବାହାର କରି ଲଗେଇଲି । ଅଧଘଣ୍ଟାଏ କଟି ଯାଇଥିଲା । ବଟ ତା'ର ଯୋଡ଼ାଯୋଡ଼ି କରି ଷ୍ଟାର୍ଟ କରୁଥିଲା, ଷ୍ଟାର୍ଟ ହେଉଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଆଲୁଅ ଜଳୁ ନଥିଲା । ସେ ପୁଣି ଡ୍ରାଇଭର ସିଟରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଇଞ୍ଜିନ ଦେଖୁଥିଲା । ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ମୋ ନାଁ ଧରି ଡାକିବାରେ ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ସେ କେତେବେଳେ ମୋ ପଛରେ ଆସି ଛିଡ଼ାହୋଇଥିଲା, ମୋର ଲକ୍ଷ୍ୟ ନଥିଲା । କହିଲା, "ମାନସ, କୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲ, କଣ ଚିହ୍ନି ପାରୁନ ?"

ଚିହ୍ନି ପାରୁଥିଲି । ପ୍ରମୋଦା ।

ତେବେ ପ୍ରମୋଦା କଣ ସେହି ଜବର ମାଲ୍ ?

-୩-

ମାନ୍ୟରେ ଦାଦା, କିନ୍ତୁ ବୟସରେ ମୋଠାରୁ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ବଡ଼ । ଆମେ ଗୋଟିଏ ସ୍କୁଲରେ ପଢୁଥିଲୁ, ସେ ମୋ ଉପର ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢୁଥିଲେ । ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କ ଚଳାଚଳ ଭଲ, ଆମ ଗାଆଁର ଜଣେ ଧନୀଲୋକ ଭିତରେ ଗଣା ହେଉଥିଲେ । ତାଙ୍କ ବାପା ପିଲାଦିନେ ଗରିବ ଥିଲେ, ନିଜ ଚେଷ୍ଟାରେ, ପରିଶ୍ରମ ବଳରେ ସେ ବହୁ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରିପାରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ବହୁତ କୃପଣ ଓ ବଡ଼ ଅବାଗିଆ ପ୍ରକୃତିର ମଣିଷ । ଯାହା ବୁଝିଥିବେ ସେଇଆ । ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ପିଲାଦିନେ ଶାନ୍ତ, ଶିଷ୍ଟ, ସୁଧାର ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଅଶାନ୍ତ ସମୁଦ୍ରର ଉପର ଶାନ୍ତ ଥିଲା ପରି ତାଙ୍କ ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଯେ ବିଦ୍ରୋହର ସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗ ତାଙ୍କୁ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ କରୁଥିଲା, ତାହା ସେ ସମୟରେ ବାହାରକୁ ଆଦୌ ଜଣା ପଡୁନଥିଲା ।

ଦୀପାବଳିକୁ ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କ ଘରେ ବାଣ କିଣା ଯାଉନଥିଲା । ତାଙ୍କ ବାପା କୁହନ୍ତି, ବାଣ ଫୁଟାଇ ପଇସା ପିଛାରେ ନିଆଁ ଲଗେଇବା ସାର । ଦୀପାବଳି ରାତିରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଦୀପ ତାଙ୍କ ତୁଳସୀ ଚଉଁରା ପାଖରେ ଜଳୁଥାଏ । ଗାଆଁ ପିଲାମାନେ ଆନନ୍ଦରେ ଫୋଟକା, ଝରିବାଣ ଫୁଟଉଥିଲା ବେଳେ ସେ ଚୁପଚାପ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଦେଖୁଥାନ୍ତି । ଥରେ ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କ ପେଣ୍ଟ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ବାପା ଭୁଲରେ ଦରକାରଠାରୁ ଅଧିକ କପଡ଼ା ନେଇଆସିଥିଲେ । କପଡ଼ା ନଷ୍ଟ କାହିଁକି ହେବ, ଯେତିକି କପଡ଼ା ଆସିଥିଲା, ସେତିକିରେ ଟେଲରକୁ ପେଣ୍ଟ କରିବାକୁ କୁହାଗଲା । ଆମେ ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିଲାବେଳେ ଚିପା ହାପ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ପିନ୍ଧିବା ଫେସନ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କୁ ଢିଲା ପେଣ୍ଟ ପିନ୍ଧିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଆଉ ଦିନେ ସଞ୍ଜବେଳକୁ ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ଟିଉସନ ମାଷ୍ଟର ଫେରିଗଲା । ତାଙ୍କ ବାପା ପରେ ଜାଣିପାରି ତାଙ୍କୁ ନିସ୍ତୁକ ପିଟିଲେ । କାରଣ, ଟ୍ୟୁସନ ମାଷ୍ଟର ମାସକୁ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ପଢ଼େଇବା ବାବଦକୁ ନେଉଥିଲେ । ସେଦିନ ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ନ ପଢ଼ିବାରୁ ସେ ହିସାବ କରି ଜଣାଇଦେଲେ; ଅକାରଣେ ତିନି ଅଣା ପଇସା ବରବାଦ ହେଲା । ଖରାଦିନେ ଆମେ ପିଲାମାନେ ଆମ୍ବ ତୋଟାରେ ଖେଳୁଥିଲାବେଳେ, ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କୁ ଘରେ ବାପାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁସାରେ ଶୋଇବାକୁ ପଡୁଥିଲା, ଗାଆଁ ପିଲାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ମିଶିଲେ ବୈଷ୍ଣବ ଖରାପ ହୋଇଯିବ । ପାଠ ପଢ଼ିବ ନାହିଁ । ମଣିଷ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ଭଲ ପାଠ ପଢୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ବ୍ୟବହାର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭଦ୍ର, ମାର୍ଜିତ । ଗାଆଁ ଲୋକଙ୍କର ତାଙ୍କର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭବିଷ୍ୟତ ସମ୍ପର୍କରେ ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା । ମେଟ୍ରିକ୍ ପାଶ କରି ସେ କଲେଜରେ ପଢ଼ିବାକୁ ଗଲେ । ତାଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ସର୍ତ୍ତ ଅନୁସାରେ, ପ୍ରତି ମାସର ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚର

ହିସାବ ବାପାଙ୍କୁ ଦେଖାଉଥିଲେ । ହିସାବ ଦେଖି ପରମାସ ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ବାପା ଟଙ୍କା ଦେଉଥିଲେ ।

ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ପରେ ମୁଁ କଲେଜକୁ ପଢ଼ିବାକୁ ଗଲି, ହଷ୍ଟେଲରେ ସିଟ୍ ମିଳିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କରି ପାଖରେ ତାଙ୍କ ରୁମ୍‌ରେ ରହୁଥିଲି । କଲେଜରେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଥିଲି । ସେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଦଳି ଯାଇଥିଲେ । ସିଗାରେଟ ଟାଣୁଥିଲେ, ବେଳେବେଳେ ଗଞ୍ଜେଇ ସେବନ ବି କରୁଥିଲେ । ଅଧିକାଂଶ ସମୟ କଲେଜର କିଛି ଲଫଙ୍ଗା ଦୁଷ୍ଟ ପିଲାଙ୍କ ସହ ମିଶି ଗୁଲିଖଟି ମାରୁଥିଲେ । ସିନେମା ଦେଖୁଥିଲେ । ବାପାଙ୍କୁ ଯୋଉ ହିସାବ ମାସକୁ ମାସ ଦଉଥିଲେ ସିନେମା ଖର୍ଚ୍ଚ ସେ ହିସାବରେ କେବେ ରହୁ ନଥିଲା । ତାଙ୍କ ବାପା ଚାଟଶାଳୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାଡ଼ିଥିଲେ । ପାଠପଢ଼ା, କଲେଜ ଖର୍ଚ୍ଚ, ଏସବୁ ସମ୍ପର୍କରେ ତାଙ୍କର ଧାରଣା ନଥିଲା । ସେ ଜାଣିପାରୁ ନ ଥିଲେ । ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ମିଛ ହିସାବ ଦେଇ ଯାଡୁ ସିୟାଡୁ କହି ପର ମାସପାଇଁ ଟଙ୍କା ନେଇ ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପଢ଼ିଲା ବେଳକୁ ସେ ମଦ୍ୟପାନ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଥିଲେ । ଘରେ କିମ୍ବା ଗାଆଁରେ କେହି ଯେମିତି ନଜାଣି ପାରିବେ, ସେଥିପ୍ରତି ସତର୍କ ରହୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଆସ୍ତେଆସ୍ତେ ନିଜ ଘରଠାରୁ ସେ ଦୂରେଇ ଯାଉଥିଲେ ।

-୪-

ପ୍ରମୋଦା ହାତକୁ ଚ଼ା' ବଢ଼େଇ ଦେଲା । ମୁଁ ତାକୁ ସେଠାରେ ଆବିଷ୍କାର କରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିଲି, ସ୍ୱପ୍ନ ପରି ଲାଗୁଥିଲା । ଯେମିତି ପ୍ରୌଢ଼ାବସ୍ଥାର ଏକ ସ୍ୱପ୍ନ । ଗାଆଁ ନଈ, ନଈ କୂଳରେ ପୌଢ଼ା ହୋଇ ସାରିଥିବା ସ୍କୁଲ ସଙ୍ଗିନୀ ଏବଂ ତା' ସହିତ ଅଳ୍ପ ଦିନର ପରିଚିତ ମୋର ସହକର୍ମୀ । ମୋର ସହକର୍ମୀ ମୋ ସ୍କୁଲ ସଙ୍ଗିନୀକୁ ପରିଚୟ କରେଇ ଦେଉଛନ୍ତି, ଏ ମୋର ପ୍ରେମିକା । କାହା ସହ କାହାର ସମ୍ପର୍କ ନଥିବ, ସ୍ୱପ୍ନରେ ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ସମ୍ମେଳନ । ଜଙ୍ଗଲ, ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଏକ ଢାବା । ଖରାପ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ଜିପ୍, ଶର୍ମା, ବଟ, ମୁଁ, ମୋ ସାମ୍ନାରେ ପ୍ରମୋଦା । ସ୍ୱପ୍ନରେ ଭେଟିଲା ପରି ଲାଗୁଥିଲା ।

"ଇୟାଡ଼େ କୁଆଡ଼େ ?" ପ୍ରମୋଦା ପଚାରିଲା ।

ମୋର ସମ୍ବିତ୍ ଫେରି ଆସିଲା । ମୁଁ ପ୍ରମୋଦା ହାତରୁ ଚ଼ା' କପ୍ ନେଇ ସାରିଥିଲି । ଗାଡ଼ି ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲି । ତଉଲିଆଟିଏ ମୁଣ୍ଡରେ ପକେଇ ଶର୍ମା ଟର୍ଚ୍ଚ ମାରି ଦେଖାଉଥିଲା, ବଟ ଇଞ୍ଜିନ ଖୋଲି ସଜାଡୁଥିଲା । କହିଲି, "ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାଇଥିଲି । ଏହି ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ, ଗଡ଼ାଣି ପାଖରେ ଗାଡ଼ି ଖରାପ ହେଲା, ଲାଇଟ୍ ଜଳୁନି ।"

ଚ଼ା' ପିଉଥିଲି, ସେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିଥିଲା । କଣ ପଚାରିବି ଜାଣିପାରୁ ନଥିଲି । ସିଗାରେଟ୍ ପାଇଁ ହାତ ପକେଟକୁ ଚାଲିଗଲା । କିନ୍ତୁ ଶେଷ ସିଗାରେଟ ଟାଣି ସିଗାରେଟ ଖୋଳ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲି । ସିଗାରେଟ୍ ଖୋଳ ମୋ ଆଗରେ ବି ପଡ଼ିଥିଲା । ପ୍ରମୋଦା ଜାଣି ପାରିଲା । ସାମ୍ନା କେବିନ ପିଲାକୁ ଚାହିଁ କହିଲା, "ବାନାମ୍ବର, ସାରଙ୍କୁ ସିଗାରେଟ୍ ପ୍ୟାକେଟଟିଏ ଦେ ।"

ପ୍ରମୋଦା ପାଟି ଶୁଣି ଶର୍ମା ବଟ ମୁହଁ ଫେରେଇ ଆମ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ । ବାନାମ୍ବର ଢାବାରେ କାମ କରୁଥିବା ଗୋଟିଏ ପିଲା ହାତରେ ସିଗାରେଟ୍ ପ୍ୟାକେଟଟିଏ ପଠାଇଲା । ପ୍ରମୋଦା ମତେ ଚାହିଁ କହିଲା, "ଗାଡ଼ି ଠିକ୍ ହୋଇଗଲେ ଭଲ କଥା, ଚାଲିଯିବ । ନ ହୋଇ ପାରିଲେ, ଏଠାରେ ରହିଯିବ । ସକାଳୁ ସକାଳୁ ବାହାରିଯିବ ।" ପ୍ରମୋଦା ଚୁଲା ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଗଲା । ଶର୍ମା ବଟ ଗାଡ଼ି ସଜାଡ଼ିବା କାମରେ ମନ ଦେଲେ । ମୁଁ ସିଗାରେଟ ଖଣ୍ଡେ ଲଗେଇଲି ।

-୫-

ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ଚାକିରି କଲେ, ଚାକିରି କରିବା ପରେ ବିବାହ । ଝିଅ ତାଙ୍କ ବାପାଙ୍କର ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀ ବନ୍ଧୁଙ୍କ କନ୍ୟା । କଟକର ସେହି ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ସହ ତାଙ୍କ ବାପା ଅନେକ ଦିନରୁ କାରବାର କରୁଥିଲେ । ବାହାଘର ପାଇଁ ସ୍ଥିରଜବାବ ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କ ମତାମତ ଲୋଡ଼ି ନଥିଲେ । ଗାଆଁରେ ଜଣେ କେହି କହିଲା, ବୈଷ୍ଣବ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ, ଅଫିସର ହୋଇଛି, ସେଇଠି ବାହା ହେବାକୁ ତା' ମନ ଅଛି କି ନାହିଁ, ଝିଅ ତା'ର ପସନ୍ଦ କି ନୁହେଁ, ବୈଷ୍ଣବକୁ ପଚାରୁନ ? ତାଙ୍କ ବାପା କହିଲେ, ମୁଁ କଣ ତା'ର ଅମଙ୍ଗଳ ଚାହୁଛି ? ତାକୁ ଦେଖି ମୁଁ ଝିଅ ଠିକ୍ କରିଛି । ଝିଅ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତା, ମାଷ୍ଟ୍ରାଣୀ ହୋଇଛି, କଟକରେ ଜନ୍ମ, କଟକରେ ବଢ଼ିଛି । ଯଦି ଚାହୁଁଛି, ସେ ଯାଇ ଦେଖି ଆସୁନି ।

ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ଝିଅକୁ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇ ନଥିଲେ ।

ମୁଁ ଆଶା କରୁଥିଲି, ବିବାହ ପରେ ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ବଦଳିଯିବେ, ମଦ୍ୟପାନ ଛାଡ଼ିଦେବେ । କିନ୍ତୁ ହେଲାନି, ବରଂ ଅଭ୍ୟାସ ବଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସେ ମଦ୍ୟପାନ କରନ୍ତି ବୋଲି ଆଗରୁ କେହି ଜାଣି ନଥିଲେ । ଏବେ ଚାରିଆଡ଼େ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ, ଜ୍ଞାତି କୁଟୁମ୍ବ ସମସ୍ତେ ଜାଣିଲେ ।

ପରେ ମୁଁ ଚାକିରି କଲି । ସେ ଯେଉଁ ସହରରେ ରହୁଥିଲେ, ସେହି ସହରର କେହି ଅଫିସର ବା କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସହ ମୋର ଭେଟ ହେଲେ, ମୁଁ ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ପଚାରୁଥିଲି । ସେମାନେ ତାଙ୍କୁ ଜାଣିଥିଲେ ଜଣେ ମଦ୍ୟପ ଅଫିସର ହିସାବରେ । ସେମାନେ ତାଙ୍କର ମଦ୍ୟପାନର କାହାଣୀ, ନିଶାବସ୍ଥାରେ ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ

ବଖାଣୁଥିଲେ । ଏପରିକି କହୁଥିଲେ, ପିଇ ନଥିଲେ ସେ ଅଫିସ୍‌ରେ କାମ କରିପାରୁ ନଥିଲେ, ତାଙ୍କ ହାତ ଥରୁଥିଲା, କଲମ ଧରିପାରୁ ନଥିଲେ ।

ଘରେ ତାଙ୍କର ଅନେକ ସମୟରେ ଝଗଡ଼ା ହେଉଥିଲା । ତାଙ୍କର ପତ୍ନୀ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ, ପିଲାଙ୍କୁ ଶାସନ କରନ୍ତି । ସେହି ଧାରାରେ ମଦ୍ୟପ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଶାସନ କରି ବାଟକୁ ଆଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ । କଟକୀ ଝିଅ, ସହରୀ, ଶିକ୍ଷିତା । ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କର ଗାଆଁରେ ଜନ୍ମ, ଗାଉଁଲି ଏବଂ ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅମାର୍ଜିତ । ପୁଣି ତାଙ୍କ ବାପା ଜଣେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବ୍ୟବସାୟୀ, ତାଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ସହ ଶ୍ୱଶୁର ବ୍ୟବସାୟ କାରବାର କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଶାସନ କରିବା ତରିକା ଟିକେ କଠୋର । ମଦପିଇ ସ୍ୱାମୀ ରାତିରେ ଆସିଲେ ସେ ଘରେ ପୂରଉ ନଥିଲେ, କବାଟ ଖୋଲୁ ନଥିଲେ । ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ଦିନେଦିନେ ବାରଣ୍ଡାରେ ଶୋଉଥିଲେ । ପରେ ମଦ୍ୟପାନ କରିଥିଲେ ସେ ଘରକୁ ଫେରିଲେ ନାହିଁ ।

ଶୁଣାଗଲା ସେ କେବଳ ମଦ୍ୟପାନ କରୁ ନାହାନ୍ତି, ଅନ୍ୟ ନାରୀ ସହ ସମ୍ପର୍କ ବି ରଖିଛନ୍ତି । ଏପରି ସମୟ ଆସିଲା, ସେ ଘରକୁ କମ ଦିନ ଫେରିଲେ । ଅଫିସକୁ ଚାଲି ଯାଆନ୍ତି, ଘରକୁ ଫେରନ୍ତି ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ସେତେବେଳକୁ ଗୋଟିଏ ପୁଅ, ଗୋଟିଏ ଝିଅ । ଅନ୍ୟ ନାରୀ ସମ୍ପର୍କ ଜଣା ପଡ଼ିବା ପରେ, ସେ ଘରକୁ ଫେରିଲେ, ତାଙ୍କ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ପତ୍ନୀ ଏବେ ଝଗଡ଼ା କରନ୍ତି ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ସହ ଆଦୌ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ପୁଅ, ଝିଅକୁ ତାଗିଦ କରିଦେଇଥାନ୍ତି, ବାପାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ବାରଣ କରିଦେଇଥାଆନ୍ତି । ପୁଅଝିଅ, ମା'କୁ ଡରନ୍ତି, ବାପାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ ।

-୬-

ଗାଡ଼ି ସଜଡ଼ା ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ବଟ କହିଲା, "ମୁଁ ଜାଣି ପାରୁନି । ମୋ ପାଖରେ ସବୁ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ନାହିଁ । ମେକାନିକ ଆଣିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏଇଠି ରହିଯିବା, ସକାଳୁ ସକାଳୁ ବାହାରିବା । କାଲି ଲହୁଣିପଡ଼ାରେ କି କିମ୍ୱା ରାଜାମୁଣ୍ଡାରେ ସଜାଡ଼ି ଦେବା । ରାଉରକେଲାରେ ପହଞ୍ଚି ସଜାଡ଼ିଲେ ବି ଚଳିବ ।"

ଶର୍ମା ଗରଗର ହେଉଥିଲା । ବଟ କହିଲା, "କିଛି ନ ହେଲେ ଏଠାରେ ଘରଟିଏ ଅଛି, ଲୋକେ ବି ରହୁଛନ୍ତି । ଯଦି ଅନ୍ୟ କୋଉଠି ଖରାପ ହୋଇଥାନ୍ତା ? ଯନ୍ତ୍ରପାତି, ଇଞ୍ଜିନ କଥା, କେତେବେଳେ କ'ଣ ହେବ, କହିହେବ ? ଗାଡ଼ି ବହୁତ ପୁରୁଣା ହୋଇଗଲାଣି, ସେଥିପାଇଁ ତ ସାର୍ କହୁଥିଲେ କାଲି ସକାଳେ ଆସିବାକୁ...।"

ଅନ୍ୟ କୋଉଠି ବାଟରେ ଖରାପ ହୋଇଥିଲେ, "ଆମେ ଅନ୍ୟ କୋଉ ଗାଡ଼ି ଅଟକେଇ ଚାଲି ଆସିଥାଆନ୍ତୁ । ତମେ ଗାଡ଼ି ଧରି ବସିଥାନ୍ତ ।"

"ଏବେ ଚାଲିଯାଉ ନାହାନ୍ତି ? ମୁଁ ରହୁଛି, କାଲି ଯିବି ।"

ଦୁହେଁ ଝଗଡ଼ା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ମୁଁ କହିଲି, "ଏ ବି ଗୋଟେ ଅଭିଜ୍ଞତା । ଏଠି ଏ ଢାବାରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିବା, ସକାଳୁସକାଳୁ ଚ' ପିଇ ବାହାରି ଯିବା । ଆଉ ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନାହିଁ ।"

ଦୁହେଁ ମୋ ଆଗରେ ପଡ଼ିଥିବା ଦଉଡ଼ିଆ ଖଟରେ ବସିଲେ । ଏବେ ଢାବା ଚୁଲା ପାଖରେ ପ୍ରମୋଦା ବସି ଛଣାଛଣି କରୁଥିଲା । ସେଇଠି ଆଗରୁ ବସିଥିବା ମଧ୍ୟବୟସ୍କ ଲୋକଟି ଏପଟ ସେପଟ ହେଉଥିଲା । ଶର୍ମା ଓ ବଟ ପ୍ରମୋଦାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ । ସେ ମଧ୍ୟବୟସ୍କ ଲୋକଟି ଆସି କହିଲା, "ରହିଯାଆନ୍ତୁ, କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବନି । ବାହାରକୁ ଯଦି ଯିବେ, ଟର୍ଚ୍ଚ ନେଇ ପାଣି ବାଲଟି, ଗଡୁ ଧରି ପଛ ପଟକୁ ଚାଲିଯାଆନ୍ତୁ ।"

ପ୍ରମୋଦା ତାକୁ ପଠେଇଥିଲା । ମୋର ବାହାରକୁ ଯିବାର ନଥିଲା । ମୁଁ ପାଇଖାନା ଦିନରେ ଥରେ ଯାଏ, ସକାଳବେଳା । ଏ ପରିବେଶରେ ଗୋଡ଼ହାତ ଧୋଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉ ନଥିଲା । ମୋର ଲୁଙ୍ଗି, ଗାମୁଛା ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ବାହାରିବା ବେଳକୁ ଶୁଖି ନଥିଲା, ବେଗ୍‌ରେ ପୂରେଇ ଦେଇଥିଲି । ଉଷୁମୁଳିଆ ଗନ୍ଧଉଥିବ । ବାହାର କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉ ନଥିଲା । ପେଣ୍ଟ ସାର୍ଟ ପିନ୍ଧି ମୁଁ ସେମିତି ବସି ରହିଲି । ବଟ, ଶର୍ମା ବାଲ୍‌ଟିରେ ପାଣି ଧରି, ଟର୍ଚ୍ଚ ନେଇ ବାହାରକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

-୭-

କଟକରେ ରହୁଥାନ୍ତି ଖୁଡ଼ୀ ଓ ପିଲାମାନେ । ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ବଦଳି ହୋଇ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଆସିଥାନ୍ତି । ସେ କଟକରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯିବା ଆସିବା କରୁଥାନ୍ତି । ଦିନେଦିନେ ରହିଯାଆନ୍ତି, କଟକ ବସାକୁ ଫେରନ୍ତି ନାହିଁ । ବିଭିନ୍ନ କଥା କାନରେ ବାଜୁଥାଏ । ଆସ୍ତେଆସ୍ତେ ତାଙ୍କର କଟକ ଫେରିବା କମିଲା ଏବଂ ସେ ଜମା ଫେରିଲେ ନାହିଁ । ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିଲା, ସେ ମଦଭାଟିରୁ ଗୋଟିଏ ଝିଅ ଉଠେଇ ଆଣି ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଭଡ଼ା ଘରଟିଏ ନେଇ ତା' ସହ ରହୁଛନ୍ତି ।

ଖୁଡ଼ୀ ଜାଣିଲେ ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କର ଆଉ ଫେରିବାର ଆଶା ନାହିଁ । କଟକରେ ବଡ଼ ଘରଟିଏ ଭଡା ନେଇ ରହୁଥିଲେ । ଘର ଛାଡ଼ି, ବାପଘରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ଆଉ ଟଙ୍କା ଦେବେନି, ସେ ମାଗିବେ ନାହିଁ । ନିଜେ ଯୋଉ ସ୍କୁଲରେ ଶିକ୍ଷକତା କରୁଥିଲେ, ପରେ

ସେହି ସ୍କୁଲ ପାଖାପାଖି ଛୋଟ ଘରଟିଏ ଭଡ଼ା ନେଇ ତାଙ୍କ ପୁଅଝିଅ ସହ ରହିଲେ।

ଚାରିଆଡ଼େ ଚର୍ଚ୍ଚା ହେଲା। ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ, ଜ୍ଞାତି କୁଟୁମ୍ବ ସମସ୍ତେ ଛି ଛାକର କଲେ। ମଦ ପିଉଥିଲେ, ଚଳୁଥିଲା। ବଡ଼ ଲୋକ, ହାକିମହୁକୁମା ମଦ ପିଅନ୍ତି। ଗାଆଁରେ କେହି ଏ କଥାକୁ ଧରନ୍ତି ନାହିଁ। କୋଉଠୁ ଗୋଟେ ଝିଅ ଉଠେଇ ଆଣିବ, ପୁଣି ମଦ ଭାଟିରୁ! ନିଜ ବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀ, ପିଲାଛୁଆଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ତା' ପାଖରେ ରହିବ। ଜାତିଗୋତ୍ର ମାଲୁମ ନାହିଁ, ବାପା ମା' ଜଣା ନାହିଁ। ତାଙ୍କ ବାପା ଗଲେ ଭୁବନେଶ୍ୱର। ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ଘରେ ନଥିଲେ, ଅଫିସ ଯାଇଥିଲେ। ଝିଅଟି ଉପରେ ଚଢ଼ିଗଲେ, ଯାହା ମନକୁ ଆସିଲା ବକିଗଲେ। ଝିଅଟି ବି ଛାଡ଼ିଲା ଜନ୍ତୁ ନୁହେଁ, ସେ ମଦଭାଟିରେ ଥିଲା, ମୁଖରା। କହିଲା, "ତମ ପୁଅକୁ ପଚାର, ସେ କାହିଁକି ମତେ ନେଇଆସିଲା, ମୁଁ ଆପେଆପେ ଆସିନି।"

ତାଙ୍କ ବାପା ଗାଆଁକୁ ପଳେଇ ଆସିଲେ। ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କ ଅଫିସକୁ ଗଲେ ନାହିଁ, କିମ୍ବା ଫେରିବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିପାରିଲେ ନାହିଁ। ଗାଆଁରେ ଆସି କହିଲେ, ସେ ଝିଅଟା କାଳନାଗୁଣୀ, ଗୁଣି ଗାରେଡ଼ି ଜାଣିଛି। ବୈଷ୍ଣବକୁ ଗୁଣି କରିଦେଇଛି। ଜ୍ୟୋତିଷ ଡାକିଲେ, ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କ ଜାତକ ଦେଖେଇଲେ। ଜ୍ୟୋତିଷ ବି ସେୟା କହିଲା, ଘରେ ଗ୍ରହଶାନ୍ତି ପୂଜା ଆୟୋଜନ କରାଗଲା।

ଦିନେ ରବିବାର ସକାଳେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ଭୁବନେଶ୍ୱର ବସାରେ ପହଞ୍ଚିଲି। ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ବଦଳି ହୋଇ ଆସିସାରିଥିଲି। ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ଚା' ପିଉଥିଲେ। ମତେ ଦେଖି ସେ ଝିଅକୁ ଡାକି କହିଲେ, "ପ୍ରମୋଦା ଆଉ କପେ ଚା' ଆଣ।"

ତାଙ୍କର ଏତେଟା ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସମ୍ବୋଧନ ମତେ ବିରକ୍ତ ଲାଗୁଥିଲା। ଝିଅଟି ଚା' ନେଇ ଆସିଲା। ଦେଖିବାକୁ ସୁନ୍ଦର, ବଡ଼ବଡ଼ ଆଖି, ଶାନ୍ତ ସ୍ନିଗ୍ଧ ଚାହାଣି।। ମୋ ସହ ପରିଚୟ କରେଇଦେବାକୁ ଯାଇ କହିଲେ, "ଇୟେ ମାନସ, ଗାଆଁ ମାନ୍ୟରେ ପୁତୁରା, କିନ୍ତୁ ସାଙ୍ଗ।"

ପ୍ରମୋଦା ମତେ ଚାହିଁ ଚା' କପ ଥୋଇ ଦେଇ ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲା। ମୁଁ କହିଲି, "ଦାଦା ଏସବୁ କିଛି ଭଲ କଲନି। ତମେ ବିବାହ କରିଛ, ଦୁଇଟି ପିଲାର ବାପା, ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ କି ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିବ?"

ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ସିଗାରେଟ ଲଗେଇ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଖଣ୍ଡେ ବଢ଼େଇଲେ। ସିଗାରେଟ ଧୂଆଁ ଛାଡ଼ି କହିଲେ, "ମୋ ଜୀବନରେ ମତେ ଲାଗୁଛି, ଯାହା ସବୁ ହୋଇଯାଉଛି, ମୁଁ କରୁନି। ସବୁ କିଛି ଆପେଆପେ ହୋଇଯାଉଛି। ଅନ୍ୟ କିଏ କରେଇ ଦେଉଛି।"

ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ନିରବ ରହିଲେ, ନିରବରେ ସିଗାରେଟ ଟାଣୁଥିଲେ, ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ ଘରର ସ୍କାଇଲାଇଟ ଆଡ଼କୁ। ଚିଡ଼ିଲେନି, ରାଗିଲେନି। କ'ଣ କହିବେ ଜାଣିପାରୁ ନଥିଲେ। କିମ୍ବା କ'ଣ ସବୁ ହୋଇଯାଇଛି ଚିନ୍ତା କରୁନଥିଲେ। ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ପିଲାଦିନେ ଯେମିତି ଭଦ୍ର, ଶାନ୍ତ, ସୁଧାର ଥିଲେ, ଏବେ ବି ସେମିତି। ମୁହଁରେ କେମିତି ଗୋଟେ ଉଦାସ ଛାପ, କରୁଣ ଆଖି, ଶାନ୍ତ ଅକପଟ ହସ, ସେ କଡ଼ା ଭାଷାରେ କାହାକୁ କହନ୍ତି ନାହିଁ, କାହା ମନରେ ଆଘାତ ଦେବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ। ତାଙ୍କ ଉପରେ ରାଗି ହୁଏନା। ମୁଁ କେବେ ରାଗି ପାରେନା। ମୋର ରାଗ ଆସୁଥିଲା, ସେ ଝିଅଟି ଉପରେ, ପ୍ରମୋଦା ଉପରେ। ସେ କେମିତି ଚାଲିଆସିଲା? ଜାଣିଶୁଣି ଜଣେ ବିବାହିତ ଘରସଂସାରୀ ଲୋକ ପାଖକୁ, ଗୋଟିଏ ଘର ଉଜୁଡ଼ାଇ ଦେବାକୁ।

ଭଲମନ୍ଦରେ ସେ ଝିଅଟି ମତେ ହିଁ ଖୋଜୁଥିଲା। ଦିନେ ରାତି ସାଢ଼େ ଦଶ ଏଗାର ହେବ, ମୁଁ ଖାଇସାରି ଶୋଇବାକୁ ବାହାରୁଛି, ଫୋନ୍ ଆସିଲା। ଝିଅଟି କହିଲା, "ମାନସ, ମୁଁ ପ୍ରମୋଦା ଖୁଡ଼ୀ କହୁଛି।" ମତେ ବିରକ୍ତ ଲାଗିଲା। ମୋ ନାଁ ଧରି ଡାକିବା, ନିଜକୁ ପ୍ରମୋଦା ଖୁଡ଼ୀ ବୋଲି ଜାହିର କରିବା, ମୁଁ ଗ୍ରହଣ କରିପାରୁ ନଥିଲି। କହିଲି, "କ'ଣ ହେଲା?"

"ତମ ଦାଦା ଫେରି ନାହାନ୍ତି। ତମେ ଟିକେ ଦେଖିବ?"

"କୋଉଠି ଦେଖିବି, ସେ ଏବେ କୋଉଠି ଥିବେ?"

"ସେ ବୋଧହୁଏ ଖଣ୍ଡଗିରି ପାଖ ଢାବାରେ ଥିବେ। ତମେ ଟିକେ ଯାଆନ୍ତ ନି?"

ତା'ର ଅନୁରୋଧ, କଥା କହିବା ଢଙ୍ଗ ମତେ ବିରକ୍ତ ଲାଗୁଥିଲା। କହିଲି, "ସେ ମଦୁଆ ଲୋକ, ନିଶା ଛାଡ଼ିଗଲେ ସକାଳେ ସେ ଘରକୁ ଆପେଆପେ ଫେରି ଆସିବେ। ଏଇଟା ନୂଆ କଥା ନୁହେଁ। ଏମିତି ଅନେକଥର ସେ ରାତିରେ ଫେରନ୍ତିନି।"

ମୁଁ ଫୋନ୍ ରଖିଦେଲି। ଖୁସି ହେଲି, ଠିକ୍ ହୋଇଛି। ଏବେ ଝିଅ ବୁଝୁ।

କିନ୍ତୁ ମତେ ନିଦ ହେଲାନି। ଖୁଡ଼ୀ ଏ ସବୁକୁ ଖାତିର କରନ୍ତି ନାହିଁ। ମଦପିଇ ଘରକୁ ଆସିଲେ ସେ କବାଟ ଖୋଲନ୍ତି ନାହିଁ। ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ମଦ ପିଇ ଘରକୁ ଫେରି ଅନେକ ଥର ବାରଣ୍ଡାରେ ଶୋଇଛନ୍ତି। ଅନେକ ଥର ବି ଫେରନ୍ତି ନାହିଁ। ମଦଭାଟିରେ କି ଅନ୍ୟ କୋଉଠି ରାତି କଟେଇଦିଅନ୍ତି। ଖୁଡ଼ୀ ସେଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ। ଝିଅଟି ବ୍ୟସ୍ତ ହଉଛି। ଆମମାନଙ୍କର ତା' ପ୍ରତି ମନୋଭାବ ଜାଣି ସୁଦ୍ଧା ମତେ ଫୋନ୍ କରୁଛି। ହୋଇପାରେ, ଖୁଡ଼ୀ ଚାକିରି କରିଛନ୍ତି। ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା

ଛାଡ଼ିଦେଲେ ବି, ସେ ଚଳି ଯାଉଛନ୍ତି । ଝିଅଟି ନିରାଶ୍ରୟା, ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କର ଯଦି ଭଲମନ୍ଦ ହୋଇଯାଏ, ସେ କରିବ କ'ଣ ?

ଆଉ ଗୋଟିଏ କାରଣ ବି ଥାଇପାରେ, ଯେଉଁଥିପାଇଁ ଝିଅଟି ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ । ତା'ର କେହି ଆତ୍ମୀୟ, କିମ୍ବା ପୂର୍ବ ପ୍ରେମିକ ଥାଇପାରନ୍ତି, ତା' ମାଧ୍ୟମରେ କେହି ହୁଏତ ରୋଜଗାର କରୁଥିଲା । ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ତାକୁ ନେଇ ଆସିବା ଫଳରେ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥହାନି ହୋଇଥାଇପାରେ, ସେମାନେ କ୍ଷୁବ୍ଧ ହୋଇଥାଇପାରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କ ପ୍ରତି ବିପଦ ଆଶଙ୍କା ହୁଏତ ଝିଅଟି କରୁଛି, ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଛି ।

ମୁଁ ଶୋଇପାରିଲି ନାହିଁ । ସ୍କୁଟର ବାହାର କରି ଖଣ୍ଡଗିରି ଢାବା ଆଡ଼କୁ ଗଲି । ପହଞ୍ଚି ଦେଖିଲି, ଝିଅଟି ବି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛି । ସେ ମୋ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଢଙ୍ଗରୁ ଭାବି ନେଇଥିଲା ମୁଁ ଯିବିନି, ତେଣୁ ଏତେ ରାତିରେ ଏକାଏକା ଚାଲି ଯାଇଥିଲା । ଗୋଟିଏ ଅଟୋ ରିକ୍ସାରେ ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କୁ ବସେଇଲୁ, ଝିଅଟି ତାଙ୍କୁ ଧରି ଅଟୋରେ ବସିଲା, ତାଙ୍କୁ ଘରେ ଛାଡ଼ି ମୁଁ ନିଜ ଘରକୁ ଫେରିଲି ।

ତା' ପରଠାରୁ ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ମଦ ପିଇବାପାଇଁ ବାହାରକୁ ଯିବା ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ନିଜ ଘରକୁ ମଧୁଶାଳା ବନେଇ ଦେଇଥିଲେ ।

ଗାଆଁକୁ ଗଲେ ଆମ ଗାଆଁ ଲୋକ ମତେ ପ୍ରଥମେ ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କ ବିଷୟରେ ପଚାରୁଥିଲେ । ଗାଆଁରୁ କେହି ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ନିକଟକୁ ଆସୁ ନଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ଅନେକ ଚର୍ଚ୍ଚା କରୁଥିଲେ । ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା, ପ୍ରମୋଦା ମିଶି ରାତିରେ ସବୁଦିନ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ମଦ୍ୟପାନ କରିବା, ଦାଦା ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଦରମା ଓ ଉପୁରି ରୋଜଗାର ପ୍ରମୋଦା ହାତରେ ଧରେଇ ଦେବା, ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ପ୍ରମୋଦା ନାମରେ ଫ୍ଲାଟ କିଣିବା, ଇତ୍ୟାଦି । ଫ୍ଲାଟ କିଣିବା ସତ୍ୟ । ନୂଆ ଫ୍ଲାଟ୍‌ର ଗୃହ ପ୍ରବେଶ ପୂଜା ଦିନ ମତେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଫ୍ଲାଟଟି ପ୍ରମୋଦା ନାମରେ କିଣା ହୋଇଛି କି ନାହିଁ ମୁଁ ବୁଝି ନଥିଲି । ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ମଦ ପିଇବା କେବେ ଦେଖିନି, ସେମାନେ ମୋ ଉପସ୍ଥିତିରେ କେବେ ପିଇ ନାହାନ୍ତି । ସବୁ ଟଙ୍କା ପ୍ରମୋଦା ହାତରେ ଧରେଇ ଦେବା କିଛି ଅସ୍ୱାଭାବିକ ନୁହେଁ ।

କିନ୍ତୁ ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କର କିଛିଟା ଦୃଶ୍ୟମାନ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥିଲା । ଅନ୍ତତଃ ସେ ଖୁସି ରହୁଥିଲେ । ମୁହଁରେ ହସ ଦିଶୁଥିଲା । ଅନେକ ଦିନ ହେଲା ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ମୁଁ ହସ ଦେଖି ନଥିଲି । ସତେ ଯେପରି ହସ କ'ଣ ସେ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲେ । କିଛି ନ ହେଲେ ବି ପ୍ରମୋଦା ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ହସ ଫେରେଇଆଣିଛି । ତାଙ୍କର ସଂସାର, ସାଂସାରିକ ବସ୍ତୁ ପ୍ରତି ବୀତସ୍ପୃହ ଭାବ ଆସିଯାଇଥିଲା । ତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯେବେ ଯାଉଥିଲି, ସେ ମତେ ଆମ ଗାଆଁ ସମ୍ପର୍କରେ ପଚାରୁଥିଲେ । ଆମେ ସ୍କୁଲରେ ପଢୁଥିଲା ବେଳର ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ଘରକରଣା ଜିନିଷ, ସୁନ୍ଦର ଦିଶିବା ପାଇଁ, ଫ୍ଲାଟକୁ ସଜେଇବା ପାଇଁ କେତେ ମନୋରମ ଜିନିଷ କିଣୁଥିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଥର ମୁଁ ଗଲାବେଳକୁ କିଛି ଗୋଟାଏ ଜିନିଷ କିଣା ହୋଇଥିବ, ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ମତେ ଦେଖେଇ ପଚାରିବେ, "କେମିତି ଲାଗୁଛି ?"

କିନ୍ତୁ ମୁଁ ପ୍ରମୋଦାକୁ ସେ ପରିବେଶରେ ତାଙ୍କ ସହ ଦେଖି, ତଥାପି ସହିପାରୁ ନଥିଲି । ପ୍ରକାଶ ନକଲେ ବି ମନେମନେ ବିରକ୍ତ ହେଉଥିଲି । ଯଦିଓ ବୁଝୁଥିଲି ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କ ପରିବର୍ତ୍ତନ, ତାଙ୍କ ଖୁସିର ହେତୁ ପ୍ରମୋଦା ।

ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା କିନ୍ତୁ ମଦ୍ୟପାନ ଛାଡ଼ି ନଥିଲେ, ଛାଡ଼ିପାରୁ ନଥିଲେ । ତାଙ୍କର ପେଟ ବେମାରୀ ବାହାରିଥିଲା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟାବସ୍ଥା ଖରାପ ଆଡ଼କୁ ଯାଉଥିଲା । ଯେତେ ବୁଝେଇଲେ ବି ସେ ମଦ ଛାଡୁ ନଥିଲେ । ଦିନେ ଅଫିସକୁ ଫୋନ୍ କରି ପ୍ରମୋଦା ମତେ ଡକାଇଲା । ମୁଁ କିଛିଦିନ, ଦୁଇମାସ ଅଢ଼େଇ ମାସ ହେବ, ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇ ନଥିଲି । ଏହି ଦୁଇମାସ ଭିତରେ ତାଙ୍କର ଦେହର ଅବସ୍ଥାରେ ଏତେ ଅବନତି ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ଯେ ମୁଁ ଚିହ୍ନିପାରୁ ନଥିଲି । ଆଖି ଦୁଇଟା ଡିମାଡିମା ଦିଶୁଥିଲା । ସେ ବହୁତ ଝଡ଼ି ଯାଇଥିଲେ । ପଞ୍ଜରା ହାଡ଼ ବାରି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ସେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲେ ଭରା ଦେଇ ବସୁଥିଲେ । ବସିଥିଲେ ଉଠିପାରୁ ନଥିଲେ । ଅଫିସକୁ ଯିବା ଆଠ ଦଶ ଦିନ ହେଲା ବନ୍ଦ କରି ଦେଇଥିଲେ । ସେ ଔଷଧ ଖାଉଥିଲେ । କିଛି ହେଉ ନଥିଲା । ତାଙ୍କୁ ମଦ ପିଇବାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷେଧ କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରମୋଦା କହିଲା, "ଦେହର ଅବସ୍ଥା ଏତେ ସରି ହେବା ସତ୍ତ୍ୱେ ମଦ ପିଇବାକୁ ସେ ପିଲାଙ୍କ ପରି ଅଝଟ କରୁଛନ୍ତି । ତମେ ଟିକେ ବୁଝାଅ ।"

ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ବୁଝେଇଥିଲି, ତାଙ୍କ ଉପରେ ବିରକ୍ତ ହେଲି । ସେ କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ, ମତେ ଚାହିଁ ଟିକେ ହସିଲେ । ଚିନ୍ତିତ ମନ ନେଇ ସେଦିନ ମୁଁ ଫେରି ଆସିଲି ।

ପରଦିନ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ବାହାରିଛି, ପ୍ରମୋଦା ଫୋନରେ କହିଲା, "ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ବଡ଼ ଡାକ୍ତରଖାନା ନେଇଯାଉଛି, ସେଠାରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିଦେବି । ତାଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଗଲାକାଲି ଠାରୁ ଅନେକ ଖରାପ ହୋଇଯାଇଛି ।"

"କ'ଣ ହୋଇଛି ?"

"ତାଙ୍କୁ ଭୋକ ହେଉ ନଥିଲା, ଯାହା ଅଳ୍ପଅଳ୍ପ କିଛି ଖାଉଥିଲେ। ତମେ ଗଲା ପରେ ସେ ବାନ୍ତି କରିବା ଆରମ୍ଭ କଲେ। ଏବେ ପାଣି ଟିକେ ନେଲେ ବି ବାନ୍ତି କରୁଛନ୍ତି। ପେଟ ଫୁଲିଯାଇଛି।"

ମତେ ବ୍ୟସ୍ତ ଲାଗିଲା। ଏକାଟିଆ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ, କଣ କରିବ ? ପଚାରିଲି, "ତମେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଖବର ଦେଇଛ ?"

"ନା। ମୁଁ ଏବେ ଡାକ୍ତରଖାନା ନେଇ ଯାଉଛି, ତମେ ଟିକେ ତାଙ୍କ ଘରେ, ଶ୍ୱଶୁର ଘରେ ଜଣାଇ ଦେବ।"

ମୁଁ ଜଣାଇଥିଲି। ତାଙ୍କ ଗାଆଁକୁ ଖବର ପଠେଇ, ଶ୍ୱଶୁର ଘରକୁ ଫୋନ୍ କରି ମୁଁ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ପହଞ୍ଚିଲି। ସାଲାଇନ ଲାଗିଥିଲା, ସେ ଜୁଳୁଜୁଳୁ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ, ଛାତକୁ, ଶୂନ୍ୟକୁ। ଆସ୍ତେଆସ୍ତେ ତାଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ବେଶି ଖରାପ ହେଉଥିଲା। ପେଟରୁ ସିରିଞ୍ଜରେ ପାଣି କଢ଼ା ଯାଉଥିଲା, ଔଷଧ, ଇଂଜେକ୍ସନ୍ ଦିଆ ହେଉଥିଲା। ବେଳେବେଳେ ଲାଗୁଥିଲା ସେ ଉନ୍ନତି କରୁଛନ୍ତି। ଉଠି ବସୁଥିଲେ, କଥା କହୁଥିଲେ, ଦେଖିଲେ ହସୁଥିଲେ। ପରଦିନ ପୁଣି ପେଟ ଫୁଲିଯାଉଥିଲା। ସେ ଡାକ୍ତରଖାନା ଖଟରେ ଶୂନ୍ୟକୁ ଚାହିଁ ପଡ଼ିରହୁଥିଲେ, ମଣିଷ ଚିହ୍ନି ପାରୁ ନଥିଲେ।

ତାଙ୍କର ଶ୍ୱଶୁର ଘରୁ କିମ୍ବା ନିଜ ଘରୁ କେହି ଆସି ନଥିଲେ। ଥରୁଟିଏ ଦେଖିଯିବା ପାଇଁ ବି ଆସି ନଥିଲେ।

ପ୍ରମୋଦା ରାତିଦିନ ତାଙ୍କ ପାଖେପାଖେ ରହୁଥିଲା, ସେବାଶୁଶ୍ରୂଷା କରୁଥିଲା। ଟଙ୍କା ଯାହା ଦରକାର ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଥିଲା। କେତେ ଥର ମୁଁ ଟଙ୍କା ଯାଚିଛି। କାଳେ ନଥିବ, କହିପାରୁ ନଥିବ। ସେ ମନା କରିଛି, କହିଛି, "ଏବେ ଅଛି, ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ମାଗିନେବି।"

ଅଫିସ କାମ ଚାପରେ ଦୁଇଦିନ ମୁଁ ଯାଇପାରି ନଥିଲି। ପ୍ରମୋଦା ମତେ ଫୋନ କରି କହିଲା, "ମାନସ ତମେ ଟିକେ ଆଜି ଆସିବ। ଦାଦାଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଶୋଚନୀୟ, ମୋତେ ଡର ଲାଗୁଛି।"

କଣ୍ଠ ସ୍ୱରରୁ ଜଣା ପଡୁଥିଲା ପ୍ରମୋଦା ଭୟ କରୁଛି। ଅଫିସ କାମ ଛାଡ଼ି ସିଧା ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ପହଞ୍ଚିଲି। ଦିନ ଚାରିଟା।

ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା କଥା କହି ପାରୁ ନଥିଲେ। ଯାହା ପଚାରିଲେ, ଉତ୍ତର ଦେଉ ନଥିଲେ। ମୁଁ କହିଲି, "ତମେ ତ କିଛି କହୁନ, ମୁଁ କାହିଁକି ଆସିବି ? ମୁଁ ତେବେ ଯାଉଛି।"

ତାଙ୍କର ଓଠ ଲମ୍ବିଗଲା, ଟିକେ ହସିଲେ। ସେହି ହସ ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ କିଛିକ୍ଷଣ ଲାଗି ରହିଲା। କିଛି କହିପାରିଲେ ନାହିଁ। ପ୍ରମୋଦା ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ। ଆଖିରୁ ଦୁଇବୁନ୍ଦା ଲୁହ ଖସି ପଡ଼ିଲା। ତାଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ବାଙ୍କିଗଲା; ତକିଆରୁ ଖସିପଡ଼ିଲା। ପ୍ରମୋଦା ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଧରିଲା, କାନ୍ଦି ଉଠିଲା। ମୁଁ ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣିଲି। ଡାକ୍ତର ପରୀକ୍ଷା କରି କହିଲା, ଡେଡ୍।

-୮-

ବର୍ଷା ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ବର୍ଷିଲା, ବଡ଼ବଡ଼ ଠୋପା। ପବନ ବି ହେଲା। ଘୁଘୁ ଗର୍ଜନ ହେଉଥିଲା। ଢାବା ସାମ୍ନାରେ ଥିବା ଦୁଇଟି ଟ୍ରକ ଚାଲି ଯାଇଥିଲେ। ଶର୍ମା, ବଟ ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ବାହାରୁ ସମାପ୍ତ କରି ଫେରି ଆସିଥିଲେ। ପ୍ରମୋଦା ଚୁଲା ପାଖରୁ ଆସି ଏପଟ ସେପଟ ହେଉଥିଲା। ଢାବାର ପିଲା ଆମକୁ ପରଶି ଦେଉଥିଲା। ଆଉ ଗୋଟିଏ ପିଲାକୁ ପ୍ରମୋଦା ଢାବାର ଗୋଟିଏ କୋଣକୁ ତିନିଟା ଖଟ ପକେଇ ଶେଯ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲା। ପିଲାଟି ସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଦେଲା। ଶର୍ମା, ବଟ ଖଟରେ ପଡୁପଡୁ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେ।

-୯-

ପ୍ରମୋଦା ମତେ କହିଲା, "ତମେ ଟିକେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ, ଶ୍ୱଶୁର ଘରକୁ ଖବର ଦିଅ। ବାପାଙ୍କୁ ମୁଖାଗ୍ନି ତାଙ୍କ ପୁଅ ଦେଉ। ଟେକ୍ସିଟିଏ ଯୋଗାଡ଼ କର, ତାଙ୍କ ଘର, ତାଙ୍କ ଫ୍ଲାଟକୁ ଶବ ଯିବ।"

ତା' କହିବା ଅନୁସାରେ ମୁଁ ସବୁ ଯୋଗାଡ଼ କଲି, ଟେକ୍ସିରେ ତାଙ୍କ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଫ୍ଲାଟକୁ ଶବ ନିଆଗଲା। ଟେକ୍ସି ବୁଝିବା ପୂର୍ବରୁ ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କ ଘରକୁ, ଶଶୁର ଘରକୁ, ମୁଁ ଜାଣିଥିବା ତାଙ୍କର କିଛି ସହକର୍ମୀ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଫୋନରେ ଜଣେଇ ଦେଇଥିଲି। ଆମେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ତାଙ୍କର କିଛି ସହକର୍ମୀ ବନ୍ଧୁ ପହଞ୍ଚି ସାରିଥିଲେ। ତାଙ୍କର ଅଫିସର ବି ଥିଲେ, ତାଙ୍କ ଅଫିସରେ ଯିଏ ଶୁଣିଥିଲା, ସିଏ ଆସିଥିଲା। ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ପ୍ରମୋଦା ମୋ ହାତକୁ ଟଙ୍କା ବିଡ଼ାଏ ଧରାଇ ଦେଇଥିଲା। ସେହି ବିଡ଼ାରୁ ମୁଁ ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଥିଲି। ଟିକେ ବିଳମ୍ବରେ ଖୁଡ଼ୀ, ପୁଅଝିଅଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ପହଞ୍ଚିଲେ, ପରେପରେ ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କ ବାପା ଏବଂ ଆମ ଗାଆଁରୁ ଆମ ସହିତ ସ୍କୁଲରେ ପଢୁଥିବା ପିଲାଦିନର ତିନି/ଚାରି ଜଣ ସାଙ୍ଗ। ଖୁଡ଼ୀ ପହଞ୍ଚି ଚାରିଆଡ଼କୁ ଆଖି ବୁଲେଇ ଆଣି କହିଲେ, "ସେ ବାରାଙ୍ଗନାଟା କୁଆଡ଼େ ଗଲା ?"

ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ନଥିଲି। ପ୍ରମୋଦା ଥିଲା, ଏପଟ ସେପଟ ହେଉଥିଲା। କୋଉଠି ଥିବ। ସମସ୍ତେ ପରସ୍ପରକୁ ଚାହିଁଲେ, ପଚାରିଲେ, ଆଖି ବୁଲେଇ ଖୋଜିଲେ। ଆଖିରେ ପଡୁ ନଥିଲା। ଘରେ ନଥିଲା। ପାଖ ଫ୍ଲାଟର ପଡ଼ୋଶୀମାନେ ବି ଚାହାଁଚାହିଁ ହେଲେ। କୋଉଠି ନଥିଲା। ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କ ବାପା କହିଲେ, "ବୈଷ୍ଣବ ତ ସଂସାରରୁ ଗଲା, ଚାଲିଗଲା, ସେ ରହିବ କାହିଁକି ? କଳାକନା ବୁଲେଇଦେଇ ଯାଇଥିବ, ପୁଣି ଯିବ ଆଉ କାହାଘର ଉଜୁଡ଼େଇବ।"

"ଫ୍ଲାଟ ତ ତାରି, ତା' ନାଁରେ ଅଛି । ଯିବ କୁଆଡ଼େ, ପୁଣି ଆସିବ ।" ଜଣେ କେହି କହିଲା ।

"ହଁ, ସବୁ କର୍ମ ସରିବା ପରେ ।" ଥିଲା ଅନ୍ୟ କାହାର ମନ୍ତବ୍ୟ ।

ପ୍ରମୋଦା ଜାଣିଥିଲା ତା' ପ୍ରତି ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦା ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନଙ୍କ ମନୋଭାବ । ଏମିତି ଏକ ଅପ୍ରୀତିକର ପରିସ୍ଥିତି ହୁଏତ ସେ ଆଶଙ୍କା କରୁଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ସେ ବୋଧହୁଏ ଚାଲିଯାଇଥିଲା । ସବୁ କର୍ମ ସରିବା ପରେ ଫେରିବ । କିନ୍ତୁ ଏହି କିଛି ଦିନ ହେଲା ପ୍ରମୋଦାକୁ ଖୁବ୍ ନିକଟରୁ ଦେଖି, ଏଭଳି ପରିବେଶ ଓ ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରମୋଦା ଉପରେ ଏମିତି ଆଲୋଚନା ମୋର ଶ୍ରୁତିକଟୁ ହେଲା । କହିଲି, "ସେ ସବୁ ପରକଥା, ପ୍ରଥମେ ଶବ ଉଠିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଉ ।"

ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାରକୁ ଶବ ନିଆଯାଇଥିଲା । ତାଙ୍କର ବହୁ ବନ୍ଧୁ, ସହକର୍ମୀ ଯାଇଥିଲେ । ମୁଁ ଅଭିଭୂତ ହୋଇଯାଇଥିଲି । ସ୍ୱଇଚ୍ଛାରେ ତାଙ୍କ ଶବ ସହ ଏତେ ଲୋକ ଯିବା, ଲୁହ ଗଡ଼େଇବା ଦେଖି ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଯାଇଥିଲି । ଜଣେ ମଦ୍ୟପ, ସ୍ତ୍ରୀ ପରିତ୍ୟକ୍ତ, ସଂସାର ଛଡ଼ା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଯେ କେତେ ଲୋକ ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ଦେଖୁଥିଲି ତାଙ୍କ ବଡ଼ ପୁଅ ମୁଖାଗ୍ନି ଦେଇଥିଲା । ସବୁ କାମ ସାରି ଫେରିଲା ବେଳକୁ ରାତି ବାରଟା ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଶବ ଯେଉଁଠୁ ଉଠିଲା ମୁଖାଗ୍ନି ଦେଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ସେଇଠି ଶୋଇବା ବିଧି । କିନ୍ତୁ ସେ ଫ୍ଲାଟରେ ରହିବାକୁ ଖୁଡ଼ୀ ରାଜି ହେଉ ନଥିଲେ । ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କ ବାପା ବାଧ କରିବାରୁ ପପୁନ ଜେଜେଙ୍କ ସହ ରହିବାକୁ ରାଜି ହେଲା । ଖୁଡ଼ୀ ବି ରହିବାକୁ ବାଧ ହେଲେ । ସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ପରଦିନ ଆସିବାକୁ କହି ମୁଁ ଘରକୁ ଫେରିଲି ।

ଘରେ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ପତ୍ନୀ କହିଲେ, "ପ୍ରମୋଦା ଆସିଥିଲେ । ସଞ୍ଜବେଳକୁ । ଚାବିକାଠି ନେନ୍ଥାଏ ଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । କହିଲେ, ମାନସକୁ ଦେଇଦେବ । କିଛି ପଚାରିବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ଚାଲିଗଲେ ।"

ଗଦରେଜ ଆଲମିରା ଚାବିକାଠି । ମୁଁ ହଠାତ୍ କିଛି ବୁଝିପାରିଲି ନାହିଁ । ପଚାରିଲି, "କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ?"

"ମୁଁ ଜାଣିନି, ମତେ ଆଉ କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ । ମୁଁ କିଛି ପଚାରିବା ପୂର୍ବରୁ ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ତ ଚାଲିଗଲେ । ଗୋଟିଏ ଅଟୋ ରିକ୍ସାରେ ଆସିଥିଲେ । ଅଟୋ ବାହାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲା । ସେଥିରେ ଚାଲିଗଲେ । ଘର ଭିତରକୁ ଆସି ନାହାନ୍ତି ।" ପରଦିନ ସକାଳେ ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କ ଫ୍ଲାଟକୁ ଯାଇ ତାଙ୍କ ବାପା, ଖୁଡ଼ୀଙ୍କୁ କହିଲି । ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ଆଲମାରି ଖୋଲାଗଲା । ଆଲମାରି ଭିତରେ ବାକ୍ସରେ ଥିଲା ଗୋଟିଏ କବଲା । ଫ୍ଲାଟଟି ପ୍ରମୋଦା ନାଁରେ ଥିଲା, ସେ ପପୁନ ନାମରେ ଦଉପତ୍ର କରି ଦେଇଛି, ସେହି କବଲା । ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ବାକ୍ସରେ ସୁନା ଗହଣା । ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଲା, ପ୍ରମୋଦାର କାନରେ ତାରା ପରି ଦୁଇଟି କାନଫୁଲ ବ୍ୟତୀତ ପୂର୍ବଦିନ ତା' ଦେହରେ କିଛି ଗହଣା ନଥିଲା । ଏହା ଭିତରେ ସେ ସବୁ ଖୋଲି ରଖିଦେଇଥିଲା ।

ଗୋଟିଏ ପାଶବୁକ ବହି, ପ୍ରମୋଦା ନାମରେ । ପ୍ରମୋଦା ପାଶବୁକରେ ଦୁଇଲକ୍ଷ ପଚିଶ ହଜାର ଟଙ୍କା ଥିଲା । ଏହି ପାଞ୍ଚ/ଛଅ ମାସ ଭିତରେ ସେ ଟଙ୍କା ଉଠାଇ ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କ ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଥିଲା । ନଗଦ ଟଙ୍କା ଥିଲା ଚାଳିଶ ହଜାର । ଦୁଇଦିନ ପୂର୍ବରୁ ପାଶବୁକରେ ଥିବା ଶେଷ ପଚାଶ ହଜାର ଉଠେଇଥିଲା । ପୂର୍ବଦିନ ମତେ ସେ ଟଙ୍କା ବିଡ଼ାଏ ଧରାଇଥିଲା, ଶବ ଦାହ ନିମନ୍ତେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ । ସେଥିରେ ଥିଲା ପାଞ୍ଚ ହଜାର ।

ମୁଁ ଘରର ଚାରିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲି । ଯେତେବେଳେ ଯୋଉ ଜିନିଷ କିଣା ହେଉଥିଲା, କି ପ୍ରମୋଦା ପାଇଁ ଗହଣା ଖଣ୍ଡେ କିଣୁଥିଲେ, ମୁଁ ତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯେବେ ଯାଉଥିଲି ଦାଦା ମତେ ଦେଖାଉଥିଲେ । ସବୁ ଜିନିଷ ଥିଲା, ପ୍ରମୋଦା କିଛି ନେଇଯାଇ ନଥିଲା । ଏପରିକି ଟଙ୍କା ବ୍ୟାଙ୍କରୁ ଉଠାଇ ପାଶବୁକ୍ ସହ ରଖିଦେଇ ଯାଇଥିଲା । ହିସାବ କଳାପରି ଜଳଜଳ ଦିଶୁଥିଲା । ମୁଁ ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କ ବାପା ଓ ବେଦୀରେ ଅଗ୍ନିକୁ ସାକ୍ଷୀ ରଖି ବାହା ହୋଇଥିବା ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀଙ୍କୁ ବୁଝାଇ କହିଲି, "ପପୁନର ଫ୍ଲାଟ, ଝିଅ ମୁନୀପାଇଁ ଗହଣା । ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟିକ୍ରିୟା ପାଇଁ ଚାଳିଶ ହଜାର ଟଙ୍କା । ପ୍ରମୋଦା ସବୁ ରଖିଦେଇ ଯାଇଛି ।"

ସେମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ଚାହିଁଲେ, ନିରବ ରହିଲେ ।

ପ୍ରମୋଦା ଫେରି ନଥିଲା, କୁଆଡ଼େ ଗଲା କେହି ଜାଣି ନଥିଲେ ।

-୧୦-

ମତେ ବିଳମ୍ବରେ ନିଦ ହୋଇଥିଲା, ପରଦିନ ସକାଳୁ ଖୁବ ଶୀଘ୍ର ଉଠି ପଡ଼ିଥିଲି । ବର୍ଷା ଛାଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ଆକାଶ ଦିଶୁଥିଲା ନିର୍ମଳ । ବର୍ଷାରେ ଧୋଇ ହୋଇ ଯାଇଥଲା ଜଙ୍ଗଲର ଗଛପତ୍ର, ମାଟି ଉପରେ ଘାସ, ପରିବେଶ ଦିଶୁଥିଲା ସତେଜ, ସୁନ୍ଦର । ପ୍ରମୋଦା ଚା'ଆଣି ଦେଲା । ମୁଁ ତାକୁ କହିଲି, "ତମେ ଚାଲି ଆସିବା ପରେ ମୁଁ ବହୁତ ଚିନ୍ତା କରିଛି, ବୈଷ୍ଣବ ଦାଦାଙ୍କୁ ମୁଁ ପିଲାଦିନରୁ ଦେଖିଛି । ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ଭଲପାଇବା କ'ଣ, ପ୍ରେମ କ'ଣ ସେ ଜାଣି ନଥିଲେ । ମତେ ଲାଗେ ତମେ କେବଳ ତାଙ୍କୁ ବୁଝିଥିଲ, ତମଠାରୁ ସେ ପ୍ରେମ ମମତା ଟିକେ ପାଇଥିଲେ । ତମେ ହିଁ କେବଳ ତାଙ୍କୁ ସୁଖ ଦେଇଥିଲ । ତାଙ୍କର ପ୍ରେମର ନିଦର୍ଶନ ସ୍ୱରୂପ ସେ ଫ୍ଲାଟ ତମ ନାମରେ କରିଦେଇଥିଲେ । ତମକୁ ଟଙ୍କା ଧରେଇ ଦେଉଥିଲେ । କିଛି ଦେଇ,

ତମ ପାଇଁ ଗହଣା କିମ୍ବା ଜିନିଷ ଉପହାର ଆଣି ସେ ଖୁସି ହେଉଥିଲେ। ତମେ ସବୁ କିଛି ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରି ତାଙ୍କୁ ଅସମ୍ମାନ କଲନି ? ତାଙ୍କ ଆତ୍ମାକୁ କଷ୍ଟ ଦେଲନି ?" ପ୍ରମୋଦା ମୋ ସାମ୍ନାରେ ଦଉଡ଼ି ଖଟ ଉପରେ ବସିଥିଲା। ଟିକେ ନିରବ ରହି, ଚ' ଢୋକେ ପିଇ କହିଲା, "ଅଳିଆ ଆବର୍ଜନାରେ ମୋର ଜନ୍ମ, ଅଳିଆ ଆବର୍ଜନାରେ ମୁଁ ବଢ଼ିଛି। ଏ ପରିବେଶ ମୋ ପାଇଁ ସମସ୍ୟା ନୁହେଁ, ମତେ କଷ୍ଟ ଲାଗେନି। ତମ ଦାଦାଙ୍କ ବିନା ମୁଁ ସେ ଘରେ କେମିତି ରହିପାରିଥାନ୍ତି ? ମୁଁ ତ ଆଉ କାହାକୁ ଦେଇନି, ତାଙ୍କରି ପୁଅ, ତାଙ୍କ ଝିଅକୁ ତ ଦେଇଛି ସେମାନେ କ'ଣ ମୋର କେହି ନୁହଁନ୍ତି ?" ମୋର କିଛି କହିବାର ନଥିଲା, ତାକୁ ମୁଁ ଚାହିଁ ରହିଥିଲି। ସେ ବହୁତ ସୁନ୍ଦର ଲାଗୁଥିଲା, ଦେବୀ ପରି ମନେ ହେଉଥିଲା। ପଚାରିଲା, "ପପୁନ, ମୁନୀ କେମିତି ଅଛନ୍ତି ?"

"ଭଲ ଅଛନ୍ତି। ମୁନୀର ଏବେ ବାହାଘର ହେଲା। ସେ କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ପଢୁଥିଲା, ବରଟି ବି କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଇଞ୍ଜିନିୟର। ଏହି ପନ୍ଦରଦିନ ତଳେ ଦୁହେଁ ଆମେରିକା ଚାଲିଗଲେ। ପପୁନ ଏବେ ଚେନ୍ନାଇରେ ଗୋଟିଏ ମଲ୍‌ଟି ନ୍ୟାସନାଲ କମ୍ପାନୀରେ ଚାକିରି କରିଛି।"

ପ୍ରମୋଦା ଜାଣି ଖୁସି ହେଲା, ତା' ମୁହଁରୁ ଜାଣି ହେଉଥିଲା। କହିବାକୁ ଭୁଲିଲି ନାହିଁ, ଖୁଡ଼ୀ ଚାହୁଁଥିଲେ ସେ ଫ୍ଲାଟଟା ବିକ୍ରି କରିଦେବାକୁ। ସେ ତ କଟକରେ ଘର କରିଛନ୍ତି। କହୁଥିଲେ, ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଫ୍ଲାଟ କଣ ହେବ ? ପପୁନ, ମୁନୀ ମନାକଲେ। କହିଲେ ଫ୍ଲାଟ ରହିବ। ଆମେ ଓଡ଼ିଶା ଆସିଲେ ସେଇଠି ରହିବୁ।

ପ୍ରମୋଦା ଆଖିରୁ ଦୁଇବୁନ୍ଦା ଲୁହ ଖସି ପଡ଼ିଲା।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିଶିଷ୍ଟ ଲେଖକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସହଦେବ ସାହୁ ବାଣୀବିହାର ବିଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ଓ ପ୍ରୟୋଗାତ୍ମକ ଅର୍ଥନୀତି ବିଭାଗର ୧୯୮୧-୮୩ ବ୍ୟାଚ୍ ଛାତ୍ର। ଓଡ଼ିଶା ଅର୍ଥସେବାରେ ଦୀର୍ଘ ବର୍ଷ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଅତିରିକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସେବାକର ଆୟୁକ୍ତ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଥାଇ ଅବସର ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ। ଅନେକ ଗଳ୍ପ ସଂକଳନ ଓ ଉପନ୍ୟାସ ବ୍ୟତୀତ ଦୁଇଟି ଆତ୍ମଜୀବନୀ ପୁସ୍ତକ ତାଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଜଗତରେ ଅସୀମ ଲୋକପ୍ରିୟତା ଆଣିଦେଇଛି। ଏହାବ୍ୟତୀତ ତାଙ୍କର ଚାରିଟି ଇଂରାଜୀ ପୁସ୍ତକ ବି ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି।

ତଥାପି ଅପେକ୍ଷା

ଚିରଶ୍ରୀ ଇନ୍ଦ୍ରସିଂ

ଗୌରବର ଫୋନ୍ ପାଇ ଗୋମତୀ ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ଖୁସିଖୁସି ରାଜି ହେଇଗଲା ତାକୁ ଦେଖା କରିବାକୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିବ ବୋଲି।

ପୂରା ପଚିଶି ବର୍ଷ ବିତିଯାଇଛି ଏ ଭିତରେ। ଫୋନ୍ ଧରୁଧରୁ ଗୋମତୀ ତାକୁ ଚିହ୍ନିପାରିବ ସେପଟୁ, ଏମିତି ମଧୁର ବିସ୍ମୟରେ ବିହ୍ୱଳ ହେଇଗଲା ଗୌରବ। କଥାବାର୍ତ୍ତାରେ ସେଇ ପୁରୁଣା ଦିନର ଆତ୍ମୀୟତା.. ନିରୋଳା ଭଲପାଇବାର ନିର୍ଭୁଲ ଇଙ୍ଗିତ... ନିବେଦିତାର ନିଃସର୍ତ୍ତ ନମନୀୟତା... ଆହା, ଇଏ ଯେ ଟିକିଏ ବୋଲି ବଦଳି ନ ଥିବା ସେଇ କିଶୋରୀ ଗୋମତୀ...।

ଗୋମତୀ ପଚାରିଲା, "କେତେବେଳେ ପହଞ୍ଚିଲେ ତମର ସୁବିଧା ହେବ ?" ଗୌରବ ଥତମତ ହେଇଗଲା। ଗୋମତୀକୁ ଫୋନ୍ କରିବାକୁ ସାହସ ଜୁଟେଇ ପାରିନି ସେ। ପ୍ରତିଥର ତାକୁ କୁଣ୍ଠା ଘେରିଯାଇଛି ଆପାଦମସ୍ତକ। ପ୍ରତିଥର ତାକୁ ଭୟ ଲାଗିଛି, ଗୋମତୀ ହୁଏତ ଖରାପ ଭାଷାରେ ଗାଳିଦେବ କିମ୍ବା କାନ୍ଦି ପକେଇବ ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି। ସବୁଠୁ ସାଂଘାତିକ କଥା, ଗୋମତୀ ତାକୁ ଅପମାନ ଦେବାକୁ ଯାଇ ବିଲ୍‌କୁଲ୍ ଚିହ୍ନିବ ହିଁ ନାହିଁ। ନିସ୍ପୃହ, ନିରାସକ୍ତ ଓ ନିଷ୍ଠୁର ଗଳାରେ ସେ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବ... "ଗୌରବ, କୋଉ ଗୌରବ... ଦୁଃଖିତ ଆଜ୍ଞା ମୁଁ ମନେପକେଇ ପାରୁନି କିଏ ବୋଲି... ପଢୁଥିଲେ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ, ମାନେ ମୋର ଦୁଇ ବ୍ୟାଚ୍ ଉପରେ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି... ହେଇଥିବ... ଠିକ୍ ଅଛି... ଏବେ କିନ୍ତୁ ମୁଁ ବ୍ୟସ୍ତ ଅଛି... କିଛି ଜରୁରୀ କଥା ଥିଲେ ଆପଣ ମୋ ପି.ଏ. ସାଙ୍ଗରେ କଥା ହୁଅନ୍ତୁ" ଏବଂ ତା' ପରେପରେ ଫୋନ୍ ଡିସ୍‌କନେକ୍ଟ ହେଇଯିବ।

ଗୋମତୀ ପୁଣି ଥରେ ପଚାରିଲା - "କେତେବେଳେ ପହଞ୍ଚିଲେ ତମର ସୁବିଧା ହେବ ? 'ସି ଭିଉ' ହୋଟେଲ କହିଲେ ତ !" ଗୌରବ କୃତ୍ୟାକୃତ୍ୟ ହେଇଗଲା। କେଉଁ ସମୟରେ ଓ କେଉଁଠି ସେମାନଙ୍କର ଭେଟ ହେବ, ସେକଥାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାର ଅଧିକାର ଏବେ ବି ଗୌରବର। ଗୋମତୀ ତାକୁ ଭଲପାଏ, ପ୍ରାଣଦେଇ ଭଲପାଏ... କାବ୍ୟ କବିତାରେ ଯେଉଁ କୁହାଯାଏ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଭଲପାଇବା... ଠିକ୍ ସେମିତି। ସେଥିପାଇଁ ଜୀବନରେ ଯାହାକିଛି ଭୁଲଠିକ୍ ଘଟିଗଲା... ତା'ର ବିଚାର କି ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିନି ସେ। ପ୍ରଶ୍ନ ନ କରି, ହିସାବ ନ କରି, ରାଗ, ଅଭିମାନ, ମନରେ ନ ରଖି ନିରବରେ ସେ ଭଲପାଇ ଆସିଛି। ତିରିଶି ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ କାଳ ହେଲାଣି, ଗୋମତୀ ତା' ନିଷ୍ଠାରେ ଅଟଳ ଅଛି।

ଗୌରବର ଦୁଇ ଆଖି ଝଲସି ଉଠିଲା। ଓହୋ, ଅଯଥାରେ ସେ ଆଜିଯାଏଁ କେତେ କ'ଣ ଇଆଡୁ ସିଆଡୁ ଚିନ୍ତା କରି ନିଜ ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ଯାହା ଓଜନିଆ କରି ରଖିଥିଲା।

"ଆଜି ଯଦି କିଛି ଅଲଗା କାମ ଅଛି, କାଲି ଯିବି ନ ହେଲେ।"

"ତୁ କହ। ଏଥରକ ତୁ କହ, କେତେବେଳେ ଆସି ପାରିବୁ।"- ଏମିତି କିଛି କହି ଆସୁଆସୁ ନିଜକୁ ଅଟକେଇଲା ଗୌରବ। ଭେଟିବାର ସମୟ ଠିକ୍ କରିବାର ସୁଯୋଗ ସେ କାହିଁକି ହାତଛଡ଼ା କରିବ। ସେ ଅଧିକାର ତା'ର ସେତେବେଳେ ବି ଥିଲା, ଆଜି ବି ଅଛି। ନ ଥିବ ବୋଲି ଯାହା କିଛି ବି ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଥିଲା, ନିଜେ ଗୋମତୀ ସେ ଅଧିକାର ସସମ୍ମାନେ ତାକୁ ଫେରେଇ ଦେଇଛି।

"ପାଞ୍ଚଟା ବେଳକୁ ଆସିପାରିବୁ ? ତୋର ଅଲଗା କାମ କିଛି ନ ଥିବ ତ ସେତେବେଳେ ? ତତେ ଅସୁବିଧାରେ ପକଉନି ତ ମୁଁ !" ଗୌରବର ସ୍ୱର ମାତ୍ରାତିରିକ୍ତ କୋମଳ ଓ ଦାୟିତ୍ୱବାନ।

"ନା, ନା, ମୁଁ ଫ୍ରି ହେଇପାରିବି। ଯାହା ବି କାମ ଅଛି ତାକୁ ଆଡଜଷ୍ଟ କରାଯାଇ ପାରିବ ବା ହାର୍ଡକେସ୍‌ରେ କ୍ୟାନ୍‌ସଲ୍ କରାଯାଇ ପାରିବ। ଏତେଦିନ ପରେ ତମ ସହିତ ଦେଖାହେବ... ଏଇ କଥାରୁ ବଳି ବଡ଼ କାମ ଆଜି ପାଇଁ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ।" ଗୋମତୀର ସ୍ୱରରେ ସେଦିନର ଚପଳତା ଆଉ ନାହିଁ। ସାମାନ୍ୟ ଗମ୍ଭୀର ଓ ମୋଟାଳିଆ ତା'ର ସ୍ୱର କିନ୍ତୁ ଲୁଚେଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ତା'ର ଅନ୍ତରର ଉଦ୍‌ବେଳନ।

କେମିତି ଦିଶୁଥିବ ଏବେ ଗୋମତୀ ! ଏକାନ୍ତରେ ହୋଟେଲ ରୁମ୍‌ର ପ୍ରାଇଭେସିରେ କେମିତି ଭାବରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଆରମ୍ଭ କରିବା ଠିକ୍ ହେବ ? ପଚିଶି ବର୍ଷବ୍ୟାପୀ ବିରହର ଝାଞ୍ଜିପବନରେ ସିଝିସିଝି ଗୀତମୟ ହୋଇଯାଇଥିବା ତା'ର ବ୍ୟାକୁଳ ପ୍ରତୀକ୍ଷାର ଆଲୁଅରେ

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଓ ନୀଳ ଦିଶୁଥିବ ଗୋମତୀର ଆଖିର ପିତୁଳା... ଆଜି ବି କ'ଣ ସେ ଧରାଦେବ ଗୌରବର ଦୁଇହାତ ମଝିରେ ଓ ତା' ଭିତରେ ଥିବା ଶୂନ୍ୟତାକୁ ଭରିଦେବ !

ଗୋମତୀ ଗୋଟେ ଅଜଣା, ଅପରିଚିତ ନାଁ ନୁହେଁ ଓଡ଼ିଶାରେ।

ଏବେ ସେ ରାଜ୍ୟର ଜଣେ ଆଗଧାଡ଼ିର ଗାୟିକା। ବେଶ୍ କିଛି ଶ୍ରୋତାଙ୍କ ମତରେ ସିନେମାର ପ୍ରଚ୍ଛଦଶିଳ୍ପୀ ହିସାବରେ ସେ ସର୍ବୋତ୍ତମା ଓ ଅତୁଳନୀୟା ପୂରା ରାଜ୍ୟରେ। ଗୋମତୀକୁ ଏବେ କୁହାଯାଉଛି ମେଲୋଡି କୁଇନ୍। ଦୁଃଖର, ଶୋକର, ବିଚ୍ଛେଦର, ବିରହର ଓ କରୁଣ ରସରେ ଉବୁଟୁବୁ ଗୀତ ଗାଇବାରେ ସେ ଅଦ୍ୱିତୀୟା।

ପଚିଶି ବର୍ଷ ତଳେ ଗୋମତୀର ସ୍ୱର ଆହୁରି ପତଳା ଥିଲା, କୋମଳ ଥିଲା। କଠିନ ସାଧନା କରିବା ଯୋଗୁଁ କି କ'ଣ ଏଇନା ତା' ସ୍ୱର ନିୟନ୍ତ୍ରିତ, ଉଚ୍ଚାଙ୍ଗ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ପୁଣି ବି ଗଭୀର ଓ ମାଦକଭରା। ସମାଲୋଚକମାନେ କହୁଛନ୍ତି ଯେ, ଏଭଳି ସ୍ୱର ଭଗବାନଙ୍କର ଏକ ବିରଳ ସୃଷ୍ଟି।

ଗୌରବ ତ ଗୌରବ... ସେମାନଙ୍କର ସେଇ ସାନ ସହରଟିରେ କେବେ ବି କେହି ଭାବି ପାରି ନ ଥିଲେ ଯେ, ଗୋମତୀ ଦିନେ ଏତେ ଆଦୃତ ଓ ଆଲୋକିତ ହୋଇ ଉଠିବ। ସାଧାରଣ ଛାତ୍ରୀ, ଆହୁରି ସାଧାରଣ ଘରର ଝିଅ। ମନଖୁସିରେ ଗୀତ ଗାଏ କଲେଜ ଫଙ୍କ୍ସନ୍ ଇତ୍ୟାଦିରେ। ଯେତିକି ବି ଗୀତଶିଖା ହୋଇପାରିଛି, ତା' ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଇନି।

ଗୌରବ ଅତି ପିଲାଦିନରୁ ଦେଖି ଆସିଥିଲା ସେଇ ଗୋମତୀକୁ। ସେ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପହଞ୍ଚିବା ବେଳକୁ ଗୋମତୀର ଚାଲିଚଳଣ, ହାବଭାବ, ଛୋଟଛୋଟ ଗୀତଲେଖା ଓ ବିଭୋର ହୋଇ ଗୀତ ବୋଲିବା ଇତ୍ୟାଦିରୁ ଗୌରବ ବୁଝିପାରିଥିଲା ଯେ, ଏଇ ଝିଅଟି ତା' ପାଇଁ ପାଗଳିନୀ ହୋଇଯାଇଛି। ଗୌରବର ବି ଉନ୍ମାଦ ଅବସ୍ଥା... କଲେଜରେ ପାଠରେ ମନ ଲାଗେନି, ବହି ପୃଷ୍ଠାରେ ଗୋମତୀର ମୁହଁ ... ଗୋମତୀର ପୋଷ୍ଟଗ୍ରାଜୁଏସନ୍ ପଢ଼ା ସରିବା ଯାଏଁ ସେମାନେ ଦୁହେଁ ସବୁବେଳେ ଏକାଠି ଦିଶୁଥିଲେ। ଗୌରବର କିଛି ସାଙ୍ଗ ଗୋମତୀକୁ ମୁହାଁମୁହିଁ ଭାଉଜ ବୋଲି ଡାକୁଥିଲେ। ସେ ବି ହସିଦେଉଥିଲା ଏଇ ସମ୍ବୋଧନକୁ ଗ୍ରହଣ କରି।

ଗୋମତୀର ଖୋଲା ବେଣୀରେ ଆଙ୍ଗୁଳି ଚଳେଇଲେ, ପାର୍କର ଅନ୍ଧାରିଆ କଣରେ ତା' ଓଠରେ ଓଠ ସିଇଁଦେଲେ, ତାକୁ ନିଜ ଦେହରେ ନିବିଡ଼ ଭାବେ ଚାପି ଧରିଲେ ଯେଉଁ ସୁଖ ମିଳୁଥିଲା, ସେଇ ଲୋଭରେ ଗୋମତୀର ଛାଇକୁ ଆଉ କିଏ ଛୁଇଁ ବି ଦେଲେ ରାଗ ଓ ଈର୍ଷାରେ ଜଳିଯାଉଥିଲା ଗୌରବ।

ଏବେ ଗୌରବର ବିଶାଳ ବ୍ୟାବସାୟିକ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ। ବିଭିନ୍ନ ମଣିଷଙ୍କୁ ଭେଟିବାକୁ ପଡ଼େ ଓ ବହୁତ ଯାତ୍ରା କରିବାକୁ ପଡ଼େ ନିୟମିତ ଭାବେ। ବିଭିନ୍ନ ଜାଗାରେ ବିଭିନ୍ନ ନାରୀଙ୍କ ସହ ସମ୍ପର୍କ ଗଢ଼ା ହୋଇଛି, ଭଙ୍ଗା ହେଇଛି। ଭଙ୍ଗାଗଢ଼ାର ଖେଳ ବହୁତ ବହୁତ ଉତ୍ତେଜନାରେ ଭରିଦେଇଛି ଜୀବନ, ଯେହେତୁ ଭାଙ୍ଗିବା ଓ ଗଢ଼ିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ସେ ହିଁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିଛି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ।

ହଠାତ୍ ଦିନେ ଗୌରବ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲା ଯେ, ଗୋମତୀ ଜଣେ ଉଦୀୟମାନ ତାରକା ହୋଇ ଉଭା ହେଲାଣି। ନିଜର ମୂଲ୍ୟ କେମିତି ବଢ଼ାଇ ଦିଆଯାଇପାରେ, ସେ ଖେଳର ନିୟମ ସବୁ ଅଜଣା ନୁହେଁ ତା' ପାଇଁ। ସେଥିପାଇଁ ଗୌରବକୁ ପ୍ରଥମେ ଟିକେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗିଲା। ପରେ ସେ ଖୁସି ହେଲା। ଭଲ... ଭଲ। ଟିଭି ପରଦାରେ ବା ମାଗାଜିନ୍‌ର ଗ୍ଲସି ପେପରରେ ଯେମିତି ଦିଶୁଛି ଗୋମତୀ... ସେଥିରୁ ବି ଅନୁମାନ ଲଗେଇ ହେଉଛି ଅନେକ କଥା। ବହୁତ ଭଲ ହେଲା, ଏବେ ଗୋମତୀ ବି ବଦଳିଗଲା। ସେଇଦିନଠାରୁ ଯାହା ବି ଟିକିଏ ଅପରାଧବୋଧ ଥିଲା, ତା' ଆଉ ରହିଲା ନାହିଁ ଗୌରବର ମନରେ।

ଦୁଇବର୍ଷ ତଳେ ଡାଇବେଟିସ୍, ଉଚ୍ଚ ରକ୍ତଚାପ, ହୃଦୟର ଦୁର୍ବଳତା, ଆଉ ପ୍ରୋଷ୍ଟେଟ ଗ୍ଲାଣ୍ଡରେ ଅସୁବିଧା ଏକାବେଳକେ ଗୌରବର ଦେହରୁ ଖୋଜିପାଇଲେ ତା'ର ଫାମିଲି ଡକ୍ଟର। ଓଜନ କମାନ୍ତୁ, ଖୁସି ରହନ୍ତୁ, ଅନିଦ୍ରା ବା ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ରହନ୍ତୁ ନାହିଁ, ସାମାଜିକ ସମ୍ପର୍କ ସବୁ ଖୋଜି ବାହାର କରନ୍ତୁ... ଏଭଳି ନାନା ଉପଦେଶ ମିଳିଲା। ସେଇ ବର୍ଷ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ସମୟ ବାହାର କରି ଗୌରବ ତାଙ୍କର ଆଲୁମିନାଇ ମିଟ୍ ପାଇଁ ଆସି ଓଡ଼ିଶାରେ ପହଞ୍ଚିଲା। କିନ୍ତୁ ସେଠି ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ଗୋମତୀର ପ୍ରଶଂସା ଶୁଣିଶୁଣି ତା'ମନଟା ଖରାପ ହେଇଗଲା। ସେଠି କିଛି ସମୟ କାଟିବା ପରେ ତା'ର ହୃଦ୍‌ବୋଧ ହେଲା ଯେ- କୌଣସି ସର୍ଟକଟ୍ ରାସ୍ତା ଦେଇ ନୁହେଁ, ଗୋମତୀ ଆଗକୁ ଯାଇଛି କଠିନ ସାଧନା କରି, ବହୁତ ଅସୁବିଧା ଓ ଅଭାବ ସହିତ ଯୁଝିଯୁଝି।

ଗୌରବ ପଡ଼ୋଶୀ ରାଜ୍ୟରେ ଫ୍ୟାକ୍ଟରୀ କରିଛି, ବାହା ହେଇଛି, ସଂସାରୀ ଓ ସ୍ଥାବର ହେଇଛି। ସେଠି ଅଲଗା ଭାଷା, ଅଲଗା ରାଜନୀତି। ଗୀତ ଶୁଣିବାକୁ ବେଳ ନାହିଁ, ସହଜେ ତ ସେ ଗୋମତୀର ଗୀତଠାରୁ ଦୂରେଇ ରହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି।

ଆଲୁମିନାଇ ମିଟ୍‌ରୁ ଫେରି ଗୌରବ ଖୋଜିଖୋଜି ଗୋମତୀର ଗୀତ ଶୁଣିଲା, ତା'ର ଛବି ଦେଖିଲା, ତାକୁ ମନେ ପକେଇଲା। ଧୀରେଧୀରେ ତାକୁ ଭଲ ଲାଗିଲା ଗୋମତୀର ସ୍ମୃତିରେ ସମୟ କଟେଇବା ପାଇଁ। ହରେଇଥିବାର, ହାରିଯାଇଥିବାର, ହାହାକାର ଭିତରେ ତଟସ୍ଥ ହୋଇ ପଥର ପାଲଟି ଯାଇଥିବାର, ପୁଣି ଆଶା, ଅପେକ୍ଷା, ଅନୁରାଗ, ଅଭିମାନ ଓ ଅଭିଯୋଗର କେତେକେତେ ଗୀତ ଗାଇଛି ଗୋମତୀ- ପ୍ରେମର କେତେ ରୂପ କେତେ ରହସ୍ୟକୁ ସଜେଇଦେଇଛି ଶବ୍ଦ ଆଉ ଶୈଳୀରେ...।

ଗୋମତୀକୁ ଅଧାରାସ୍ତାରେ ନୁହେଁ ତ ପୂରାକୁ ପୂରା ଅନ୍ଧମୁହାଣୀରେ ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ଦିନେ ସେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସିଥିଲା। ସେଥିପାଇଁ ତାକୁ ଚିଠି ଲେଖିବା କି ଫୋନ୍ କରିବା କିମ୍ବା ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍ ରିକ୍ୱେଷ୍ଟଟେ ପଠେଇବାକୁ କୁଣ୍ଠା ଲାଗୁଛି। ଯଦି ସେ ପ୍ରଶ୍ନ କରେ, କ'ଣ ରୋଗରେ ପଡ଼ିଲାରୁ ଯାଇ ଏତେବର୍ଷ ପରେ ମନେପଡ଼ିଲା... କିମ୍ବା... ମୁଁ ଯଦି ଆଜି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତି, ତମେ କ'ଣ ମତେ ଖୋଜିଥାଆନ୍ତ... ତମେ ତ ମତେ ଅଳିଆଗଦାକୁ ଫିଙ୍ଗି ଚାଲିଯାଇଥିଲ...।

ଦିନେ ଅସହ୍ୟ ହେଲା ଦୁର୍ବଳ ହୃଦୟର ଉଦ୍‌ବେଳନ। ଲାଗିଲା ଗୋମତୀ ସାଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ନ ହୋଇ ପାରିଲେ ତା'ର ସ୍ୱାଭାବିକ ସ୍ପନ୍ଦନ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ। ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ଟିକେଟ୍ କଟା ହେଲା। କିଛି ଘଣ୍ଟା ପରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର।

ଗୌରବକୁ ଭେଟିବାର ଥିଲେ ଗୋମତୀ ପ୍ରତିଥର ପ୍ରଥମେ ପହଞ୍ଚି ଅପେକ୍ଷା କରିଥାଏ। ଆଜି ବି ପାଞ୍ଚଟା ବାଜିବାକୁ ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ୍ ଥାଇ ସେ ହାଜର। ନାରଙ୍ଗୀ ରଙ୍ଗର ଶାଢ଼ିରେ ସୁନେଲି ବର୍ଡର। ପଚିଶି ବର୍ଷ ତଳେ ସେ ମୋଟୀ ଝିଅଟେ ଥିଲା। ଏବେ ତା'ର ଦେହ ମାପଚୁପ, ସେଥିପାଇଁ ଶାଢ଼ି ସୁନ୍ଦର ମାନୁଛି।

ଗୋମତୀ ବଢ଼େଇଦେଲା ଲାଲଗୋଲାପର ସ୍ତବକ ଓ ଚଉକିଟାଏ ଟାଣି ବସିପଡ଼ିଲା କିଛିଟା ବ୍ୟସ୍ତତା ଥିଲା ପରି।

"କ'ଣ ପିଇବୁ କହ," କ'ଣ କହି କଥା ଆରମ୍ଭ କରିବ ବୁଝି ନ ପାରି ଗୌରବ ମେନୁକାର୍ଡଟା ବଢ଼େଇଦେଲା ସେ ପଟକୁ। ସାରା ଦି'ପହର ଦର୍ପଣ ଆଗରେ ଠିଆହୋଇ ସେ ଅଭ୍ୟାସ କରିଛି ଏମିତି କେତେଟା ବାକ୍ୟ କହିବାକୁ - ମୁଁ ସତରେ ବଡ଼ ଦୁଃଖିତ ଓ ଲଜ୍ଜିତ। ତୁ ମତେ କ୍ଷମା କରିଦେ। କିନ୍ତୁ ଏଇ ଯେଉଁ ଗୋମତୀ ବସିଛି, ସିଏ ତ ଅଭିସାରିକା ହୋଇ ଆସିଛି। ହାତରେ ରକ୍ତଗୋଲାପର ସ୍ତବକ, ଖୋଲାବେଣୀରେ ମଲ୍ଲି ଗଜରା, ମୁହଁରେ ଅପେକ୍ଷାର ହସ। ଏଇ ଗୋମତୀ ଭୁଲିଯାଇ ନାହିଁ ଯେ, ଗୌରବର ପ୍ରିୟ ରଙ୍ଗ ନାରଙ୍ଗୀ। ତା'ହେଲେ ଏଇ ଗୋମତୀକୁ ସେ ଲଜ୍ଜିତ ବା ଦୁଃଖିତ ବୋଲି କାହିଁକି କହିବ!

"ହଁ, କିଛି ଗୋଟାଏ ପିଇବା କଥା ତ, ତମେ ଯାହା ପିଇବ ମୋ ପାଇଁ ବି ସେଇଆ ମଗେଇଦିଅ। ଦି'ପହରେ ଡେରିରେ ଖାଇଛି, ରାତିରେ ଡିନର ପାଇଁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଅଛି।"

ଆହାରେ ମୋର ଗୋମତୀ, ତତେ ମୁଁ ଯେଉଁଠି ଛାଡ଼ି ଯାଇଥିଲି, ତୁ ତ ସେଇଠାରୁ ପାଦେ ବୋଲି ଘୁଞ୍ଚିନୁ। ତୋର ଭଲପାଇବା ତିଳେହେଲେ ଊଣା ହୋଇ ନାହିଁ ମୋ ପାଇଁ, ଗୌରବ ଏମିତି ଭାବିଲା। କିନ୍ତୁ ସେ କଥା ନ କହି କହିଲା ଅନ୍ୟ କଥା।

"ଏତେଦିନ ପରେ ଦେଖା। ଚାଲିଯିବାକୁ ଏତେ ତରତର କାହିଁକି? ତୁ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଡିନର୍ କରି ଯିବୁ।" ଗୌରବର ଇଚ୍ଛା ହେଉଥିଲା, କଥା କହିବା ଭିତରେ ସେ ଗୋମତୀର ଆଙ୍ଗୁଳିରେ ଛନ୍ଦି ଦିଅନ୍ତା ନିଜର ଆଙ୍ଗୁଳିସବୁ, ତା' କାନରେ ଓଠ ଛୁଆଁଇ କହନ୍ତା- ତୋର ବେକ କେମିତି ଏତେ ଲମ୍ବା ହେଇଯାଇଛିରେ ଏ ଭିତରେ। ଆଉ ହଁ ଭାରି ମାନୁଛି ତତେ ଏ ମଲ୍ଲି ଗଜରା। ତୁ ସତରେ ଭାରି ଆଲୁରି ବାଲୁରି ଝିଅଟା ଥିଲୁ - ଆଗରୁ କାହିଁକି ଏମିତି ବାଦାମୀ ରଙ୍ଗର ଲିପ୍‌ଷ୍ଟିକ୍ ଲଗଉ ନ ଥିଲୁ କହିଲୁ? ଆଉ ଟିକକୁ ମୁଁ ଶୋଷିନେବି ତୋ ଓଠରୁ ବାଦାମୀ-ମହୁ ଜାଣିଥା...।

ଗୌତମ ଏସବୁ କଥା ଭାବିଲା ମନେମନେ, ପ୍ରକାଶ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚାରଣ କଲାନାହିଁ। ଏସବୁ କଥାରେ ତରତର ହେଲେ ଚଳେନା। ଗୋମତୀର ମତିଗତି ପରଖିବା ପରେ ଯାଇ ପାଦପାଦ ହୋଇ ଆଗେଇବା ଉଚିତ। ହଠାତ୍ କରି କିଛି କରିବସିଲେ ଫଳ ଓଲଟା ହେଇପାରେ।

ଗୋମତୀ ଥଣ୍ଡା କଫିରେ ଆଇସ୍‌କ୍ରିମ ଘାଣ୍ଟୁଘାଣ୍ଟୁ, ଷ୍ଟ୍ର'ଟା ପ୍ଲେଟ୍‌ରେ ରଖିଦେଇ ପଚାରିଲା - ତମର ପରା ହାର୍ଟ ପ୍ରବ୍ଲେମ୍, ବାଇପାସ୍ ସର୍ଜରୀ ହେଇଛି ନା' କ'ଣ...? ଆଇସ୍‌କ୍ରିମ ମଗେଇଲ କାହିଁକି?

"କିଏ କହିଲା ତତେ ଏ କଥା... କାହାଠୁ ଶୁଣିଲୁ? ହେଇନି ହେବାର ଅଛି।"

"ତମର ମାମୁଝିଅ ଭଉଣୀ ନ ଥିଲା ଆମ ଅନର୍ସରେ... ସେଇ ଗପୁଥିଲା।"

ଓଃ... ମୋ ଖବର ସବୁ ରଖିଛୁ ତା' ହେଲେ। ଭିତରେ ଭିତରେ ଗୌରବ ଆଉ ପରସ୍ତେ ଉଲୁସି ଉଠିଲା।

"ଖବର ମିଳିଯାଏ। ତମେ ସିନା ଯାଇ ଅଲଗା ରାଜ୍ୟରେ ରହିଲ। ଏଠି ତ ବଜାର, ହାଟ, ବିଉଟି ପାର୍ଲର, ମଲ୍, ହସ୍‌ପିଟାଲ, ଷ୍ଟେସନ, ଏଆରପୋର୍ଟ, ଲାଇବ୍ରେରୀ, ମନ୍ଦିର... ସବୁଠି ଚିହ୍ନାଲୋକ ଭେଟ ହେଇଯାଆନ୍ତି। ଭୁବନେଶ୍ୱର ଏମିତି କେତେବଡ଼ ସହର କି... ହଉ ତମ ପୁଅ ଏବେ କ'ଣ କରୁଛି କୁହ... କେମିତି ଅଛନ୍ତି ତମ ମିସେସ୍, ସେ ପରା କୋର୍ଟରେ ପ୍ରାକ୍ଟିସ୍ କରନ୍ତି !"

ଗୌତମର ବିଲକୁଲ ଇଚ୍ଛା ନ ଥିଲା ସ୍ତ୍ରୀପିଲାଙ୍କ କଥା ଗପିବାକୁ। କିନ୍ତୁ ଉପାୟ ନାହିଁ। ସେଇ ପୁରୁଣା ସୂତ୍ର - ତରତର ହେଲେ ସବୁ ଖେଳ ବିଗିଡ଼ି ଯିବ। ଗୋମତୀକୁ ବି ତା' ପରିବାର ସମ୍ପର୍କରେ ପଚାରିବାକୁ ପଡ଼ିବ।

ଗୋମତୀ ଯାହା କହିଲା ତା'ର ସାରାଂଶ ହେଲା ଯେ, ସେ ବଡ଼ ଖୁସିରେ ସ୍ୱାମୀ ଓ ପୁଅ ସହିତ ଅଛି। ନିଜର କ୍ୟାରିୟର ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଅକୁଣ୍ଠ ସାହାଯ୍ୟ ଓ ସହଯୋଗ ମିଳିଛି। ସେତିକି ନ ମିଳିଥିଲେ, ଆଜି ସେ ଯେଉଁ ଜାଗାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଛି ସେଠି ପହଞ୍ଚିବା ସହଜ ହେଇପାରି ନ ଥାନ୍ତା।

କଥା ନ ସାରିବା ପୂର୍ବରୁ ଗୋମତୀ ଉଠି ଠିଆ ହେଇ ପଡ଼ିଲା। "ମୁଁ ଏଥର ଆସୁଛି। ପରେ ପୁଣି କେବେ ଦେଖାହେବ।" ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଉଠିଲା ଗୌରବ। "ଆରେଆରେ ଏମିତି କ'ଣ, ଏତେ ଶୀଘ୍ର କ'ଣ... ବସ୍ ଆଉ ଟିକିଏ। ତତେ ଦେଖିବି ବୋଲି ହିଁ ଆସିଥିଲି।"

ଗୋମତୀ ବସିପଡ଼ିଲା ସୁନାଝିଅ ପରି। "ଠିକ୍ ଅଛି। ଅଳ୍ପ ସମୟ ପାଇଁ ବସିପାରିବି। ମୋର ରେକର୍ଡିଂ ଅଛି ଟେଲିଭିଜନରେ... ସେଠି ପହଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ପଡ଼ିବ ସାଢ଼େ ସାତ ଭିତରେ।"

"ଜାଣି ନ ଥିଲି ମୁଁ, ତୁ ମତେ ଆଜି ବି ଏତେ ଭଲପାଉ ବୋଲି। ଏତେ ବର୍ଷ ଧରି ମୁଁ ତତେ ଏତେ କଷ୍ଟ ଦେଲି, ଭାବିଲା ବେଳକୁ ବଡ଼ କଷ୍ଟ ହେଉଛି। ମୁଁ କେତେ ଅନୁତାପ କରିଛି, ଏକଥା କେମିତି ତତେ ବୁଝେଇବି ଜାଣିପାରୁନି।"

ସୂତ୍ର ଭୁଲିଯାଇଛି ଗୌରବ କିମ୍ବା ଭାବିଛି ଯେ, ଏଇଟା ହିଁ ଉଚିତ ସୂତ୍ର। ଗୋମତୀ ବି ହୁଏତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର ଅଭିନୟ କରୁଛି। କିଛି ନ ଜାଣିଥିବା ପରି କହୁଛି - "ମତେ ତମେ କାହିଁକି କଷ୍ଟ ଦେବ.. ମୁଁ ତ ଆରାମରେ ଅଛି।"

ଗୋମତୀର ଭୂରୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ମଧୁରତାରେ ବାଙ୍କି ଯାଇଛି ଧନୁ ଟାଣି ହେଲା ପରି। ଆଃ... ତା'ର ଏଇ ମୁଦ୍ରାଟା ହିଁ ଘାତକ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଛି ପ୍ରତିଥର। ଏଇ ଟଣକି ରହିଥିବା କଜ୍ଜଳ-ଭୂରୁ ରେଖା ପାଖରେ ଅସ୍ଥିର ଅନୁଭବ କରେ ଗୌତମ ବିଚିତ୍ର ଗୋଟେ ଉତ୍ତେଜନାରେ।

"ତୁ ଆଉ ମତେ ମିଛ କହନା। ତୋର ଗୀତରେ ଯେତେସବୁ ଅପେକ୍ଷାର ଲୁହ, ସେସବୁ ମୋ ପାଇଁ ବୋଲି ମୁଁ କ'ଣ ବୁଝି ପାରୁନି। ଗୀତ ଗାଇବା ମଣିଷଟି ଭିତରେ ଆଘାତ ଆଉ ଅଶ୍ରୁ ନ ଥିଲେ, ବିରହର ଗୀତ ତା'ର ଆବେଦନ ଠିକ୍ ଭାବରେ ଧରି ରଖିପାରିବ ନାହିଁ" ବୋଲି କହି ନ ଥିଲୁ ତୁ ଗୋଟେ ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁରେ।

"ଓଃ, ମୋର ସେ ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ ଦେଖିଛ ତା'ହେଲେ।" ହସିଲା ଗୋମତୀ। ତା' ଆଖିରେ ଚମକି ଉଠିଲା ଉଆଁସ-ରାତିର ତରା ଆଲୁଅ। ଲଜ୍ଜାରୁଣ ଗୋମତୀର ମୁହଁ ସ୍ୱପ୍ନଭରା ଓ କାକର ଛୁଆଁ। ଗୌରବକୁ ଭୟ ଲାଗିଲା ତା'ର ଅସୁସ୍ଥ ହୃତ୍‌ପିଣ୍ଡ ଏତେ ଖୁସି, ଏତେ ସମ୍ମାନକୁ ସହିପାରିବ ଓ ଠିକ୍‌ଠାକ୍? ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ କିନ୍ତୁ ସେଇ ଲଜ୍ଜାରୁଣ ମୁହଁ କଠିନ ଦିଶିଲା। ଗୋମତୀକୁ ଚାହିଁଦେଇ, ଗୌରବ ତା' ଆଡ଼କୁ ବଢ଼େଇଥିବା ହାତ ଫେରେଇ ଆଣିଲା ଚମକି ପଡ଼ି।

"ହଁ, ଭଲପାଇବାକୁ ନେଇ ଗୀତ ଗାଇଛି ମୁଁ। ତା' ବୋଲି ତମ ପାଇଁ ଗାଇଛି ସେ ଗୀତସବୁ ବୋଲି କାହିଁକି ଭାବିପାରିଲ ତମେ ? ଛି... ଛି... ଛି... ଏତେ ବୋକା ତମେ।"

ଉତ୍ତେଜନାରେ କମ୍ପୁଛି ଗୌରବ। ଏ ଉତ୍ତେଜନା ଶୀତଳ ହେବା ପାଇଁ ସମୟ ଦରକାର, ବହୁତ ସମୟ ଦରକାର। କିନ୍ତୁ ସମୟ ନାହିଁ ତା' ପାଖରେ। ଚିଠି ଲେଖି ବା ଫୋନ୍ ଧରି ତାକୁ ତା'ର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଦେଖେଇବାକୁ ସୁଯୋଗ ନାହିଁ। ଆଖି ସାମ୍ନାରେ ଗୋମତୀ, ତା'ର ପ୍ରଶ୍ନ ଓ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ। ସେ ପ୍ରଶ୍ନ ମିଛ, ସେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନରେ ଛଳନା। ଗୀତ ଗାଉଗାଉ ଅଭିନୟ କରିବା ବି ଶିଖିଯାଇଛି ଗୋମତୀ କିମ୍ବା ସେ ମୂଲ୍ୟ ବଢ଼ଉଛି ତା'ର, ଖେଳେଇବା ପାଇଁ ଚାହୁଁଛି ଗୌରବକୁ...।

"ମିଛ କହନା। ତୋ'ଠାରୁ ଦୂରରେ ଥିବା ତୋ'ର ପ୍ରିୟପୁରୁଷଙ୍କୁ ଝୁରି ହେଉଚୁ ତୁ। ସେଇଥିପାଇଁ ତୋ ଗୀତରେ ଏତେ ଅପେକ୍ଷା ଏତେ ଆକୁଳତା।"

ଗୌରବ ପାଟିରୁ କଥା ନ ସରୁଣୁ ଏମିତି ଭାବେ ହସିଉଠିଲା ଗୋମତୀ ଯେ, ଗୌରବକୁ ବଡ଼ ଅପମାନିତ ଲାଗିଲା। ହଁ, ପ୍ରେମରେ

ନାରୀ ନିଷ୍ଠୁର ବି ହୁଏ । ଗୌରବ ରାଗିଯାଇ ପାଟିକରି ଉଠିଲା – ଚୁପ୍ କର୍ । ଚୁପ୍ କର୍ ତୁ । କାହିଁକି ଏମିତି ହସୁଛୁ ?

"ହସିବିନି ! ଏତେବଡ଼ ବୟସ୍କ ମଣିଷ ହେଇ ବି ଏତେ ଅପରିପକ୍ୱତା ତମର । ଭାବିଥିଲି ଏ ଭିତରେ ତମର ବୁଦ୍ଧିବୃତ୍ତି କିଛିଟା ପାକଳ ହେଇଯିବଣି ! ଡାକିଲ, ଦେଖା କରିବାକୁ ଆସିଲି । ଶିଷ୍ଟାଚାର ସହ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲି । ପଚାରିବ ଏବେ କାହିଁକି ଆସିଲି– ବୁଝେଇ ଦେଉଛି, ଆସିଲି ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥରେ । ତମ ପାଇଁ ଭଲପାଇବା ଥାଇ, ତମ ରୋଗ ପାଇଁ ଦୟାକରି ନୁହେଁ; ମୁଁ ସେଇ ବୟସ ଓ ଅବସ୍ଥାକୁ ମନେ ପକେଇବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲି, ଯେବେ ତମେ ଥିଲ ମୋର ଆଖପାଖରେ । ନିଜର ପୁରୁଣା ମୁହଁକୁ ଦେଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲା ହଠାତ୍ । ତମେ ଗୋଟେ ଆଳ, ଗୋଟେ ପଥର ଖୁଣ୍ଟ, ଯୋଉଠୁ କେତେ ଦୂରକୁ ମୁଁ ଆସିଛି ସେଇ ଦୂରତାଟା ମାପିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲି ମୁଁ ।"

"ପୁଣି ମିଛ କହୁଛୁ । ତୁ ଝୁରିହେଉଛୁ ମତେ ବୋଲି ଏତେସବୁ ବିରହର ଗୀତ ଗାଉଛୁ ।"

"ହଁ, ବିରହକୁ ବଞ୍ଚେଇ ରଖିଛି ମୁଁ । କେତେ ଅଶ୍ରୁ, ଅଙ୍ଗୀକାର ଓ ଆତୁରତା ମିଶେଇ ବଞ୍ଚେଇ ରଖିଛି ମୋ ଭିତରର ଭଲପାଇବାକୁ । କିନ୍ତୁ ଏତିକି ଅନ୍ତତଃ ଜାଣିକରି ଯାଅ ଯେ, ସିଏ ତମେ ନୁହେଁ ଯାହା ପାଇଁ ମୋ ଜୀବନ ଏତେ ସୁନ୍ଦର । ମୋ ଭିତରେ ଏବେ ବି ଗୋଟେ ନଈ ବୋହୁଛି, ଏବେ ବି ସ୍ଥବିର ପାଲଟି ଯାଇନି ମୋ କଳ୍ପନା ଓ ଉନ୍ମାଦନା – କିନ୍ତୁ ସେ ଜାଗାରେ ତମର ଛାଇ ବି ନାହିଁ ।"

ଗୌରବର ମୁହଁ ଝାଞ୍ଜିପବନର ମାଡ଼ରେ ଶୁଖିଗଲା ଯେମିତି । ତଥାପି ଶେଷ ଚେଷ୍ଟା କରି ମୁହଁ ବଞ୍ଚେଇବାକୁ ସେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା, "ତା'ହେଲେ କିଏ ସିଏ ?"

ଗୋମତୀ ହାତରେ ବ୍ୟାଗ୍ ଉଠେଇ ଠିଆ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ହସୁଛି ଗୋମତୀ । ବଡ଼ ମଧୁର ସେ ହସ । ତା'ର ସେଇ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ, ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଓ ଗଭୀର ସ୍ୱରରେ ଅଦ୍ଭୁତ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ମିଶାଇ ଧୀରେଧୀରେ କହିଲା– ତମକୁ ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ମୁଁ କାହିଁକି ଦେବି ? ଜାଣ, ଏମିତିକା ଗୋଟେ ପ୍ରଶ୍ନ ମୋ ସ୍ୱାମୀ ମତେ କେବେ ଥରଟେ ବୋଲି ବି ପଚାରି ନାହାନ୍ତି, କାହିଁକିନା ତାଙ୍କୁ ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଜଣା ।

ଚିରଶ୍ରୀ ଇନ୍ଦ୍ରସିଂ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଜଗତର ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ସାହିତ୍ୟିକା । ଗଳ୍ପ ରଚନା ସହ ଉପନ୍ୟାସ ଓ କବିତା ରଚନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାଙ୍କର ଅପାର ପାରଦର୍ଶିତା ରହିଛି । ସେ ଅନେକ ସମ୍ମାନଜନକ ପୁରସ୍କାର ସହ ବିପୁଳ ପାଠକୀୟତାର ଅଧିକାରିଣୀ । ବାଣୀବିହାର ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନ ବିଭାଗର ୧୯୮୭-୧୯୮୯ ବ୍ୟାଚ୍ ଛାତ୍ରୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦ୍ରସିଂ ଏବେ କଟକ ଜିଲ୍ଲା ଅଡ଼ଶପୁରସ୍ଥିତ ଉଦୟନାଥ ସ୍ୱୟଂଶାସିତ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ବୈଷୟିକ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟକ୍ଷା ଅଛନ୍ତି ।

ଅନ୍ଧାରର ଛାଇ

ହିରଣ୍ମୟୀ ମିଶ୍ର

କ୍ଲାସ୍ ସାରି ତରବରରେ ବାହାରି ଆସିଲି ମୁଁ।

ଆଜି କେତେ ନା' କେତେ କାମ!

ଓଡ଼ିଆ ବିଭାଗର ସେମିନାର୍‌ରେ ଆସୁଛନ୍ତି ବକ୍ତା ଭାବେ ମୋର ଜଣେ ପ୍ରିୟ ଲେଖକ। ସେଠିକୁ ଯେମିତି ହେଲେ ଯିବାକୁ ହେବ, ଅଳ୍ପ ସମୟ ପାଇଁ ହେଉ ପଛେ। ଆଗରେ ପିଲାଙ୍କର ଇଣ୍ଟର୍‌ନାଲ୍ ପରୀକ୍ଷା। ପ୍ରଶ୍ନପତ୍ର ଦେବାର ଶେଷ ତାରିଖ ଆଜି। ଲେସନ୍ ପ୍ଲାନ୍ ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କ ଅଫିସ୍‌ରେ ଜିମା ଦେବାକୁ ହେବ ଆଜି।

ପୁରୀରୁ ଆସିଛନ୍ତି ଜଣେ ସମ୍ପର୍କୀୟ, ହଷ୍ଟେଲ୍‌ରେ ସିଟ୍ ପାଇନଥିବା ତାଙ୍କ ଝିଅକୁ ନେଇ। ହଷ୍ଟେଲ୍‌ର ଫର୍ମ ବିକା ବନ୍ଦ ହେଇସାରିଛି ଏ ଭିତରେ। ଝିଅଟି ହଇରାଣ ହେଉଛି କ୍ଲାସ୍ କରିବାକୁ। ତା'ପାଇଁ କିଛି ଗୋଟେ କରିବାକୁ ହେବ।

ଦୁଇଦିନ ପରେ ସାହିତ୍ୟ ସଭାଟିଏରେ କହିବାକୁ ହେବ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟଙ୍କ ଗପ ଉପରେ। ଲାଇବ୍ରେରୀରୁ 'ମଶାଣିର ଫୁଲ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗଳ୍ପ' ବହିଟି ଆଣି ଆଉଥରେ ପଢ଼ିବା କାମଟିକୁ ଘୁଞ୍ଚେଇ ଚାଲିଛି ସପ୍ତାହେ ହେଲା।

ଏମିତି ଗୋଟେ କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ ଦିନରେ ତରବର ହେଇ କ୍ଲାସ୍‌ରୁ ବାହାରି ଘଣ୍ଟାକୁ ଚାହିଁବା ବେଳକୁ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଲା ସ୍ୱାତୀ ଉପରେ। ଜାଣିପାରିଲି କ'ଣ ଗୋଟେ ମତେ କହିବାକୁ ଚାହୁଁଛି ସେ।

କ୍ଲାସ୍ ଭିତରେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଥାଏ ସ୍ୱାତୀ। ପାଠରେ କିନ୍ତୁ ପ୍ରବଳ ଆଗ୍ରହ। ଖାଲି ପାଠରେ ନୁହେଁ, ସବୁପ୍ରକାର ବହି ପଢ଼ାପଢ଼ିରେ। ମାର୍କ୍ସବାଦ ପଢ଼େଇବାବେଳେ ପଚାରିବସିବ ଗର୍କିଙ୍କର 'ମା' ଉପନ୍ୟାସ କଥା। 'ଲିବର୍ଟି' ପଢ଼େଇବାବେଳେ କାଲି ପଚାରୁଥିଲା ଫରାସୀ ବିପ୍ଳବ କଥା। କୋଉ ଅଜଣା କାରଣରୁ ମତେ ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ ଝିଅଟି।

ତେବେ ପଢ଼ାଶ୍ରେଣୀ ବାହାରେ ଝିଅଟା କେମିତି ଅଲଗା ପ୍ରକାରର ଲାଗେ। ଟିକିଏ ଅନ୍ୟମନସ୍କ, ଟିକିଏ ଏକୁଟିଆ। ବେଶି ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସହ କେବେ ନ ଥାଏ ସେ। ଥରେ ସେ ଏକ୍‌ଲା ଠିଆ ହେଇଥିଲା, କରିଡର୍‌ରେ, ଚାରିଟାବେଳେ। କିଛି ଗୋଟେ କହିବା ପାଇଁ ଖାଲି ପଚାରିଦେଲି କ'ଣ ସାଙ୍ଗକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଛୁ କି?" ସେ ଟିକିଏ ସଂକୋଚରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା, "ମୋର କେହି ସାଙ୍ଗ ନାହାନ୍ତି ମାଡାମ।" ମୁଁ ଟିକେ ଅଟକିଗଲି। ଏପଟ ସେପଟ କଥା ହେଲି ତା' ସହ ଅଳ୍ପ ସମୟ। ଭାରି ବ୍ୟସ୍ତ ଲାଗିଲା ମତେ ସତରେ। ସତର/ଅଠର ବର୍ଷର ଝିଅଟିଏ କହୁଛି ତା'ର କେହି ସାଙ୍ଗ ନାହାନ୍ତି। ଏଇଟା ବାହାରକୁ ହୁଏତ ବିଶେଷ ଗୁରୁତର କଥା ନୁହେଁ। କିନ୍ତୁ ନିରିଖେଇ ଦେଖିଲେ ଭାରି ଅସ୍ୱାଭାବିକ। ଅବଶ୍ୟ ସେ ଗତବର୍ଷ, ଯୁକ୍ତ ତିନି ଶ୍ରେଣୀରେ ଆମ କଲେଜ୍‌କୁ ଆସିଛି; ସାଙ୍ଗ ହେବାକୁ ସମୟ ନିଅନ୍ତି କେହିକେହି।

ସେଇ ସ୍ୱାତୀ, ଏବେ କିଛି ଗୋଟେ କହିବ କହିବ ହେଇ ମୋ ସାମ୍‌ନାକୁ ଆସିଲା। "ମୋ ପାଖରେ ସମୟ କମ୍, କ'ଣ କହିବୁ କହ" ମୁଁ ଟିକିଏ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବା ପରି କହିଲି।

"ଗୋଟେ ଜରୁରୀ କଥା ଅଛି ମାଡାମ, ଆପଣ ଟିକେ ମୋ ସହ ସେଇ ଗଛତଳକୁ ଆସନ୍ତୁ।" ସ୍ୱାତୀ କହିଲା।

ଏଥର ମୋ ସ୍ୱରରେ ଟିକିଏ ବିରକ୍ତି ଥିଲା ବୋଧହୁଏ, "କ'ଣ କହିବୁ ଏଠି କହ, ମୋର ଆଜି ବହୁତ କାମ।"

ତା' ଆଖି ଛଳଛଳ ଦିଶିଲା। ମୁଁ ନିଜକୁ ନିଜେ ରାଗିଲି। ହୁଏତ କ'ଣ ଗୋଟେ ଅସୁବିଧା ହେଇଥିବ ଝିଅଟାର, ସାଙ୍ଗସାଥୀ କେହି ନାହାନ୍ତି। ଘରେ ମା', ବାପା କେତେ ସମୟ ଦେଉଥିବେ, ଜଣାନାଇଁ। କ'ଣ ଦରକାର ଥିଲା ମୋର ଏମିତି ତାକୁ କଡ଼ା ସ୍ୱରରେ କହିବା?

ଏଥର ଯଥାସମ୍ଭବ ନରମ ହେଇ କହିଲି, "ଚାଲ୍‌ଚାଲ୍, କୋଉଠି ତତେ କହିବାକୁ ସହଜ ଲାଗିବ, ଚାଲ।"

ସେ ମୋ ସହ ବାରଣ୍ଡା ତଳକୁ ଓହ୍ଲେଇଲା। ପଚାଶ ମିଟର ଦୂରରେ ଗୋଟେ ପୁରୁଣା କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା ଗଛ। ଫୁଲର ପାଖୁଡ଼ା ସବୁ ଝରିପଡ଼ିଛି ତଳେ। ଶେଷ ଜୁଲାଇର ଅବଶିଷ୍ଟ ରଙ୍ଗ ନେଇ ତଥାପି କିଛି ଫୁଲ ଗଛର ଶାଖାରେ। ସ୍ୱାତୀ ମୋର ଖୁବ୍ ପାଖରେ ଆସି ଠିଆହେଲା। ଧୀରେଧୀରେ କହିଲା! "ଆଜି ସକାଳେ ଗୋଟେ ଅଜଣା ଠିକଣାରୁ ଚିଠି ଆସିଛି। କାଲି ବି ଫୋନ୍‌ରେ ମେସେଜ୍ ଆସିଛି ଗୋଟେ ଅଜଣା ନମ୍ବରରୁ। କେହି ଜଣେ ମତେ ଧମକ୍ ଦେଇଛି ଯେ, କାଲି କଲେଜରୁ ଦିନ ବାରଟାବେଳେ ମତେ ଉଠେଇନେବେ।" କହୁକହୁ କାନ୍ଦିପକାଇଲା ସେ।

ବଡ଼ ଆତଙ୍କିତ ଦିଶୁଛି ସ୍ୱାତୀ, ଏତିକିବେଳେ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲି ମୁଁ।

"ତୁ ଆଜି ଖାଇଛୁ ନା' ?" ମୁଁ ତାକୁ ପଚାରିଲି।

"ଘରୁ ସକାଳେ ଖାଇକି ଆସିଥିଲି, ଏବେ ଏ ଚିଠି ପାଇବା ପରଠୁ ମତେ ଆଉ ଭୋକ, ଶୋଷ କିଛି ନାହିଁ।"

ତା'ର ମୁହଁ, ଓଠ ସବୁ ଥରୁଥିଲା। ମୁଁ ତାକୁ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେବା ପାଇଁ ମୋ ଦେହ ଉପରକୁ ଆଉଜେଇ ଆଣିଲି। ପଛରେ ରହିଗଲା ମୋର ଆଜି କାମର ତାଲିକା। ଏବେ ପ୍ରଥମ କାମ, ସ୍ୱାତୀ। ମୁଁ ତାକୁ ଅଭୟବାଣୀ ଶୁଣାଇଲି, "କିଛି ହେବନି। ଆମ କଲେଜ୍‌ରେ ଏମିତି ହେଇ ପାରିବନି। ମୁଁ ଏବେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କୁ କହିବି। ତୁ ସେ ଚିଠି ରଖିଛୁ ନା' ?"

"ହଁ ମାଡାମ, ଅଛି ମୋ ପାଖରେ।" ସେ କହିଲା।

ମୁଁ ତାକୁ ନେଇ ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲି। ସବୁ ଶୁଣିସାରିବା ପରେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ବି ଚିନ୍ତିତ ଦିଶିଲେ। ଏମିତି ଘଟଣା ଆମ କଲେଜରେ ଆଗରୁ କେବେ ଘଟିନି। ତେବେ ହେବନି, ଏମିତି କିଛି କଥା ବି ନାହିଁ।

ଷ୍ଟାଫ୍ କାଉନ୍‌ସିଲ୍ ମିଟିଂ ଡକାହେଲା। ସ୍ୱାତୀକୁ ମୁଁ ପଚାରିଲି, "ତତେ ଡର ଲାଗୁନି ତ ଏବେ ଫେରିବାକୁ ?"

ସେ କହିଲା, "ନା' ମାଡାମ, ମୋର ସବୁଦିନିଆ ଚିହ୍ନା ରାସ୍ତା। ପାଞ୍ଚମିନିଟ୍‌ରେ ପହଞ୍ଚିଯିବି। କାଲି ପାଇଁ ମୋର ଚିନ୍ତା।"

ମୁଁ କହିଲି, "ସେମିତି ହେଲେ ତୁ ଘରେ ରହିଯିବୁ କାଲି।"

ସେ କହିଲା, "କାଲି ମା'ର ମିଟିଂ ଅଛି। ଘରେ ଏକୁଟିଆ ଡର ଲାଗିବ ମତେ।"

ମୁଁ ତାକୁ ବୁଝାସୁଝା କରି ଘରକୁ ଫେରେଇଲି। କଥା ଦେଲି ଯେ ମୁଁ ଯାହା ହେଲେ ବି କରିବି। ତା'ର କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବନି। ଷ୍ଟାଫ୍ କାଉନ୍‌ସିଲ୍‌ର ମିଟିଂରେ ଠିକ୍ ହେଲା ଯେ ପାଖ ପୋଲିସ୍ ଥାନାକୁ ଖବର ଦିଆଯିବ। କାଲି ଦଶଟା ପରଠୁ କଲେଜ୍‌ରେ ସିକ୍ୟୁରିଟି ବଢ଼ାହେବ। କଲେଜମାନଙ୍କରେ ଏମିତି ଘଟଣାଟେ ଘଟିଗଲେ ପୂରା କଲେଜର ଆଇନ୍ ଶୃଙ୍ଖଳା ପ୍ରତି ଆଙ୍ଗୁଠି ଉଠେ କେତେ ମହଲରୁ। ତଳୁ ଉପରଯାଏଁ, ସ୍ଥାନୀୟ ଗ୍ରାମବାସୀ, ହଷ୍ଟେଲ୍ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କର ଅଭିଭାବକଙ୍କଠାରୁ ସରକାରୀ ସ୍ତରର ଉପର ଅଫିସ୍ ଯାଏଁ- ସମସ୍ତେ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବେ କେତେ ପ୍ରକାର। ଆଜିକାଲି ପୁଣି ପ୍ରେସ୍‌ର ସକ୍ରିୟତା, ସୋସିଆଲ୍ ମେଡିଆର ଭୂମିକା ରହିଛି। ମତେ ନିଦ ହେଲାନି ରାତିସାରା। ସ୍ୱାତୀର ଶୁଖିଲା ମୁହଁ ମନେପଡୁଥାଏ। ଥରକୁ ଥର ଭାବୁଥାଏ ଝିଅଟାର ମା'ବାପା ଏକଥା ଶୁଣିବାପରେ କେତେ ଚିନ୍ତାରେ ଥିବେ।

କିଛିବର୍ଷ ଆଗରୁ ଅବଶ୍ୟ ସବୁ ପିଲାଙ୍କର ବାପା, ମା'ମାନଙ୍କ ସହ ଆମମାନଙ୍କର ପରିଚୟ ହେଉଥିଲା। କିନ୍ତୁ ଏବେ କିଛି ବର୍ଷ ହେଲା ଅନ୍‌ଲାଇନ୍ ଆବେଦନ, ଅନ୍‌ଲାଇନ୍ ଚୟନ ଓ ଅନ୍‌ଲାଇନ୍ ନାଁ ଲେଖା ହେଉଛି। ତେଣୁ ସାରା ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାନ୍ତରୁ ପିଲାମାନେ ଆସୁଛନ୍ତି। ବଢ଼ିଛି ବି ଆମମାନଙ୍କର ବୟସ ଓ ପାରିବାରିକ ଦାୟିତ୍ୱ। ଧୀରେଧୀରେ କମିଯାଇଛି ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନ ସମ୍ପର୍କରେ ଜାଣିବାର ଆଗ୍ରହ।

କ୍ଲାସ୍ ରୁମ୍ ବାହାରେ କ୍ୱଚିତ୍ ପିଲାଙ୍କ ସହ ଭେଟ ହୁଏ। ଆହୁରି କ୍ୱଚିତ୍ ପିଲାଙ୍କ ସହ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୁଏ। ଅବଶ୍ୟ ସ୍ୱାତୀ କଥା ଅଲଗା। ଅନର୍ସ କ୍ଲାସ୍‌ର ସୀମିତ ସଂଖ୍ୟାର ପିଲାଙ୍କ ଭିତରେ ସେ ବାରି ହେଇପଡ଼େ। କେବେ କ୍ଲାସ୍ ବନ୍ଦ କରେନି। ତା' ସହ ମୋର ସମ୍ପର୍କ ରହିବାର ଅନ୍ୟ ଏକ କାରଣ ହେଲା ତା'ର ନିରୀହତା। ତା' ନିରୀହପଣ ତା' ଆଖିରେ ଦିଶେ। ସେ ନିରୀହ ଦିଶିବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରେନି ଚାଲାକିପଣରେ, ସେ ପ୍ରକୃତରେ ନିରୀହ।

ସେଦିନ ତାକୁ ତା' କଥା ଶୁଣି ପଚାରିଥିଲି 'ତୋର କାହିଁକି କେହି ସାଙ୍ଗ ନାହାନ୍ତି ? ସାଙ୍ଗ କରୁନୁ ?' ସେ ଉତ୍ତରରେ କହିଲା, "ନା, ମୁଁ ଆଜିକାଲି ଆଉ ସାଙ୍ଗ କରେନି। ମୋ ପିଲାବେଳେ ମୋର ସାଙ୍ଗ ଥିଲେ। ଏବେ ସାଙ୍ଗ ପିଲାମାନେ ଖୁବ୍ ମିଛକଥା କହୁଛନ୍ତି। ମିଛ କଥାକୁ ମୁଁ ଘୃଣା କରେ। ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ କାହାସହ ସାଙ୍ଗ ହେଇପାରେନି ଏବେ।"

କୋଉ ପୃଥିବୀର ଭାଷା କହୁଛି ଆଜିକାଲିର ଏ ଝିଅ ?

ଏବେ, ଏତେ ରାତିରେ ସେଦିନ ସ୍ୱାତୀ ଖୁବ୍ ସହଜରେ କହିଥିବା କଥାଟି ମନେପଡ଼ି ମୁଁ ଗୁଡ଼ାଏ ଧନ୍ଦି ହେଲି। ନା, ନିଦ ହେଉନି। ଝର୍କା ଆରପଟେ ଅମାବାସ୍ୟାର ଅନ୍ଧାର। ଗଛପତ୍ରରୁ ଟପ୍‌ଟପ୍ ଖସୁଛି ଏଇ ଟିକିଏ ତଳେ ଛାଡ଼ିଯାଇଥିବା ବର୍ଷାର ବିନ୍ଦୁ। ସାରାରାତି ମୁଁ ଅନିଦ୍ରାରେ, ସାରାରାତି ହୁଏତ ସ୍ୱାତୀ ଓ ତା' ପରିବାର ଥିବେ ଆଶଙ୍କାରେ।

ସକାଳ ହେବାମାତ୍ରେ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ରଶୀଘ୍ର କାମ ସାରି ନ'ଟା ବେଳେ ମୁଁ ପହଞ୍ଚିଗଲି କଲେଜରେ। ସ୍ୱାତୀ ବି ଠିକ୍ ସମୟରେ ଆସିଗଲା। ମୁଁ ତାକୁ ଚାହିଁଲି ନିରିଖେଇ। ଏମିତିରେ ତା' ଆଖିତଳେ ହାଲ୍‌କା କଳାଦାଗ ଦିଶେ। ଆଜି ତା' ମୁହଁ ଶୁଖିଲା ଦିଶୁଥିଲା। ତା'ସହ କିଛି କଥା ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଡାକରା ଆସିଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କ ଅଫିସ୍‌ରୁ। ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲି, ଦି'ଜଣ ଗୃହରକ୍ଷୀ ଠିଆହେଇଛନ୍ତି କଲେଜ୍ ଗେଟ୍ ପାଖରେ, ଆଉ ଜଣେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ସାମ୍ନାରେ।

ମତେ ଦେଖୁଦେଖୁ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ପଚାରିଲେ, "ସେ ଝିଅକୁ ଫୋନ୍‌ରେ ଧମକ୍ ଆସିଛି କହୁଥିଲେ ନା'? ହ୍ୱାଟସ୍ ଆପ୍ ନା' କଲ୍‌ରେ?" ମୁଁ କହିଲି, "ଫୋନ୍ କଲ୍ ଆସିଥିଲା କହୁଥିଲା। ପୁଣି କେହି ଜଣେ ଅଜଣା ପିଲା ଚିଠିଟିଏ ବି ଦେଇଯାଇଛି।" ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଟିକିଏ ଆଶ୍ୱସ୍ତ ଦିଶିଲେ, "ଠିକ୍ ଅଛି ମାଡାମ, ତା'ଠୁ ସେ ଫୋନ୍ ନମ୍ବର ଓ ଚିଠି ଆଣନ୍ତୁ। ଆମକୁ ଏଫ୍ ଆଇ ଆର୍ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଥାନାର ଭାରପ୍ରାପ୍ତ ଅଧିକାରୀ ଫୋନ୍ କରି କହିଛନ୍ତି।"

ମୁଁ ପୁଣି ସ୍ୱାତୀ ପାଖକୁ ଫେରିଲି। ସେ ଟେବୁଲ ଉପରେ ମୁଣ୍ଡ ମାଡ଼ିଦେଇ ବସିଥିଲା। ପିଲାମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେହିକେହି ଜାଣିସାରିବେଣି ହୁଏତ। ସମସ୍ତେ କେମିତି ଗୁମ୍‌ସୁମ୍ ହେଇ ବସିଥିଲେ। ମୁଁ ସ୍ୱାତୀକୁ କ୍ଲାସ୍‌ରୁମ୍ ବାହାରକୁ ଡାକିଲି ଓ କହିଲି, "ଚାଲ୍, ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କ ଅଫିସ୍‌ରେ ବସିବା।"

ସେ ମୋ ପଛେପଛେ ଚାଲିଲା। ସାର୍ ତାକୁ ଦେଖୁଦେଖୁ ପଚାରିଲେ, "ସେ ଚିଠିଟା ରଖିଛୁ ତ ଝିଅ? ଆଉ ସେ ନମ୍ବର, ଯୋଉଠୁ ଧମକ୍ ଆସିଥିଲା? ଦି'ଟା ଯାକ ଦେ ଶୀଘ୍ର।"

ସ୍ୱାତୀ କହିଲା, "ହଁ, ହଁ ଅଛି। ଦେଉଛି।"

ସେ ତା' ବ୍ୟାଗ୍‌ର ସବୁ ଥାକର ଜିପ୍ ଖୋଲିଲା। ବ୍ୟାଗ୍ ଭିତରେ ହାତ ପୂରେଇ, ମୁହଁ ତଳକୁ କରି ଖୋଜିଲା। ସବୁ ଖାତା, ବହି ଖେଳେଇଦେଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ। ବ୍ୟାକ୍‌ପ୍ୟାକ୍‌ର ବାହାର ପଟ, ପେନ୍‌ସିଲ୍ ବାକ୍ସ, ଖାତା, ବହିର ପୃଷ୍ଠା ସବୁ ତନ୍ନତନ୍ନ କରି ଖୋଜିଲା। ଖୁବ୍ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଇ ଖୋଜିଲା। ପୁଣି ଖୋଜିଲା। ଦଶ, ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍ ଯାଏଁ ଝାଳନାଳ ହେଇ ସବୁ ତନ୍ନତନ୍ନ କରି ଖୋଜିବା ପରେ ମନେପକେଇବା ପରି ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କହିଲା, "ଚିଠିଟା ବୋଧେ କାଲି ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଇଥିଲି ମାଡାମ?"

ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି। "ନା' ତ, ମୋର ଟିକେ ବି ମନେପଡୁନି। ମତେ ତୁ କହିଲୁ ସେ କଥା, କିନ୍ତୁ ଚିଠି ଦେଲୁ କେତେବେଳେ?" "ସେଇଠି, ସେଇ କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା ଗଛମୂଳେ, ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ କହିଲି।" ସ୍ୱାତୀ କହିଲା। ମୁଁ ମନେ ପକେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି। ମୋର ତୀବ୍ର ସ୍ମରଣଶକ୍ତିକୁ ନେଇ ମୋର ଖୁବ୍ ବିଶ୍ୱାସ। ତଥାପି ମୁଁ ଦୋହଲିଗଲି। ମୋ ହ୍ୟାଣ୍ଡବ୍ୟାଗ୍‌ର ସବୁଚେନ୍ ଖୋଲି ମୁଁ ଖୋଜିଲି ସ୍ୱାତୀର ଚିଠି। ନା' କୋଉଠି ବି ନାହିଁ।

ମନେପକେଇଲି, କାଲି ସେ ସମୟରେ ସ୍ୱାତୀ ସହ କଥାହେବାବେଳେ ହାତରେ ମୋର ଲେସନ୍ ପ୍ଲାନ୍ ଖାତା ଥିଲା। ମୁଁ ପୁଣି ଦୌଡ଼ିଲି ବ୍ୟସ୍ତହେଇ ମୋ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟକୁ। ଲେସନ୍ ପ୍ଲାନ୍ ଖାତାକୁ ବି ପୃଷ୍ଠାପୃଷ୍ଠା କରି ଖୋଜିଲି। ନା, ମତେ ସ୍ୱାତୀ ଜମାରୁ ଦେଇନି ସେ ଚିଠି। ଦେଇଥିଲେ ମୁଁ ଏମିତି ଭୁଲିଯିବା ଆଦୌ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ। ମୋର କିଛି ବି କାଗଜପତ୍ର ହଜେନା, ସେ ବିଷୟରେ ମୁଁ ଆଜୀବନ ସତର୍କ। ତେଣୁ ସେ ଦେଇଥିଲେ ବି ଯିବ କୁଆଡ଼େ?

ସାର୍ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଥିଲେ। ବାରମ୍ବାର ଫୋନ୍ ଆସୁଥିଲା ଥାନାରୁ। ବାରଟା ବାଜିବାକୁ ଯାଉଥିଲା। ବାରଟାବେଳେ ହିଁ ସେ ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିବ ବୋଲି ଧମକ୍ ଆସିଥିଲା। ଆମେ ନିରୁପାୟ ହେଇ ଘଣ୍ଟାକୁ ଚାହୁଁଥିଲୁ। ମୁଁ ସ୍ୱାତୀକୁ କହିଲି, "ହଉ, ସେ ନମ୍ବରଟା ଦେ, ଯୋଉଠୁ ମେସେଜ୍ କି କଲ୍ ଆସିଥିଲା।"

ଏବେ ସେ ଅଲଗା ଦିଶୁଥିଲା। କେମିତି ଫାଙ୍କାଦୃଷ୍ଟିରେ ମତେ ଚାହିଁଲା ସେ। ଆଉ କହିଲା, "ମୁଁ ତ ସେ ଫୋନ୍ ଆଣିନି।" ଆମ କଲେଜରେ ଏମିତିରେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ କ୍ୟାମ୍ପସ୍ ଭିତରେ ମୋବାଇଲ୍ ଫୋନ୍ ବ୍ୟବହାର ନିଷେଧ। ତା' ହେଲେ ସ୍ୱାତୀ କ'ଣ ମିଛ କହୁଛି? ମିଛକୁ ଘୃଣା କରେ ବୋଲି କହୁଥିବା ଝିଅଟି କ'ଣ ଏମିତି ହଠାତ୍ ସମସ୍ତଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ ପାଇଁ ମିଛ କଥାଟିଏକୁ ପ୍ରଚାର କରିପାରିବ?

ମୋର ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ପାଠର ସବୁ ଜ୍ଞାନ ହାର ମାନୁଥିଲା। ମୁଁ କିନ୍ତୁ ବୁଝିପାରୁନଥିଲି। ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଭୀଷଣ କ୍ଷୁବ୍ଧ। ସେ ହୁଏତ ଭାବୁଥିବେ ଯେ, ଏତେ ଦାୟିତ୍ୱହୀନ ଭାବେ ମୁଁ ହଜେଇ ଦେଇଛି ସ୍ୱାତୀ ଦେଇଥିବା ସେ ଧମକପୂର୍ଣ୍ଣ ଚିଠି। ମୋ ଆଡ଼କୁ ଭାରି ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ସାର୍ ପଚାରିଲେ, "ଏବେ ଆମ ପାଖେ ଆଉ କ'ଣ ପ୍ରମାଣ ଅଛି?"

ଏଇ ସମୟରେ ହିଁ ଅଫିସ୍ ବାହାରେ, କରିଡର୍‌ର ଆରପଟେ କାର୍‌ଟିଏ ଅଟକିବାର ଦିଶିଲା। ସେ ଭିତରୁ ଜଣେ ମଧ୍ୟବୟସ୍କା ଭଦ୍ରମହିଳା ଓହ୍ଲେଇ ସିଧା ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କର କାଚ କବାଟକୁ ଠେଲି ଭିତରେ ପଶିଲେ। ସ୍ୱାତୀ ତାଙ୍କୁ ଦେଖୁଦେଖୁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଯାଇ ଠିଆହେଇପଡ଼ିଲା। ଭଦ୍ରମହିଳା ତାକୁ ଆଉଁଶି ପକେଇଲେ ଦେହ, ମୁଣ୍ଡ ସବୁଆଡ଼େ। ସ୍ୱାତୀ ଏବେ କୁନି ପିଲାଟେ ଭଳି କାନ୍ଦିଲା, ଜୋର୍‌ରେ ଶବ୍ଦ କରି। ଆମେ ସମସ୍ତେ ଜାଣିପାରିଲୁ ଯେ, ଇଏ ତା' ମା'। ଭଦ୍ରମହିଳା ଭାରି ବିଧ୍ୱସ୍ତ ଦିଶୁଥିଲେ। ଯେମିତି ବସିବା ଜାଗାରୁ ଉଠି ଆସିଛନ୍ତି ସେ। ଟିକିଏ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଇ ସେ ସ୍ୱାତୀକୁ ଦୁଇହାତରେ ହଲେଇ ପଚାରିଲେ, "ତତେ ମନା କରିଥିଲି ନା' ଆଜି କଲେଜ୍ ଆସିବାକୁ? କାଲି ରାତିସାରା ଅନିଦ୍ରା ହେଇଥିଲୁ, ପୁଣି ତତେ କହିନଥିଲି ମୋର ଖୁବ୍ ଜରୁରୀ ମିଟିଂ ଅଛି ଆଜି?"

ଏତିକିବେଳକୁ ଯାଇ ଧୀରେଧୀରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା ଚିତ୍ର। ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ବି କିଛି ବୁଝିପାରିଲେ। ଟିକିଏ ଉଚ୍ଚସ୍ୱରରେ ସ୍ୱାତୀର ମା'ଙ୍କୁ କହିଲେ, "ବୁଝିଲେ ଆପଣଙ୍କ ଝିଅର ଏ ସାଂଘାତିକ ମିଛ

ପାଇଁ ଦୁଇଦିନ ହେଲାଣି ଆମେ ଖୁବ୍ ହଇରାଣ ହେଲୁଣି। ଆପଣ ତାକୁ ଏଠୁ ନେଇଯାଆନ୍ତୁ।"

ଭଦ୍ରମହିଳା କ'ଣ କହିବେ, ଜାଣିପାରୁନଥିଲେ। ଭାରି ଭଙ୍ଗାଭଙ୍ଗା ସ୍ୱରରେ କହିଲେ, "ନା, ନା, ସେମିତି କହନ୍ତୁନି। ଦୁଇଟା କଲେଜ ବଦଳେଇବା ପରେ ସେ ଏଠି ପଢୁଛି। ମୋ ଝିଅ ମିଛୁଆ ନୁହେଁ। ଛୋଟ ପିଲାଟା, କ'ଣ ଯଦି କହିଦେଇଥିବ, ମୁଁ କ୍ଷମା ମାଗିନେଉଛି ତା'ର ଭୁଲ୍ ପାଇଁ।" ସ୍ୱାତୀର ମା' ହାତ ଯୋଡ଼ିଦେଇ କହୁଥିଲେ। ତାଙ୍କ ସ୍ୱର ଶୁଭୁଥିଲା କୋହଭର୍ତ୍ତି। ଆଖିକଣରେ ଜକେଇ ଆସୁଥିଲା ଲୁହ।

ମୁଁ ଜଣେ ମା'ର ଅସହାୟତାକୁ ଦେଖିପାରୁଥିଲି। ସେ ଟିକିଏ ଅଟକିଯାଇ ପୁଣି କହିଲେ, "ନବମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ିବାବେଳେ ତା'ର ସବୁଠୁ ପ୍ରିୟ ସାଙ୍ଗଟିକୁ ଗୁଣ୍ଡାମାନେ ରାସ୍ତାରୁ ଉଠେଇ ନେଇଥିଲେ। ସେମାନେ ସାଙ୍ଗ ହେଇ ସ୍କୁଲ୍ ଯାଉଥିଲେ। ସ୍ୱାତୀକୁ କେହି ଜଣେ ଠେଲି ଦେଇଥିଲା ରାସ୍ତା କଡ଼କୁ, ଆଉ ତା' ଆଖି ସାମ୍ନାରେ ଉଠେଇ ନେଇଥିଲେ ତା' ସାଙ୍ଗକୁ। ସେଇଦିନରୁ ହିଁ ତା'ର ଏମିତି ଅବସ୍ଥା।"

କାଚ କବାଟର ଆରପଟେ ବଢୁଥିଲା ପିଲା ଓ ଷ୍ଟାଫ୍‌ଙ୍କର ଗହଳି। କିଛି ଗୋଟେ ଘଟୁଛି ଏ ରୁମ୍ ଭିତରେ, ଏକଥା ଜାଣିପାରୁଥିଲେ ବାହାରେ ଭିଡ଼ କରୁଥିବା ମଣିଷମାନେ। ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଚିନ୍ତାଗ୍ରସ୍ତ ଓ କ୍ଲାନ୍ତ ଦିଶୁଥିଲେ। ସ୍ୱାତୀର ମା' ଠିଆ ହେଇଥିଲେ ତାଙ୍କ ଝିଅକୁ ଦୁଇହାତରେ ଜାବୁଡ଼ି ଧରି।

ରୁମ୍ ଭିତରେ କେହି କାହାକୁ କିଛି ବୁଝେଇବା ଅବସ୍ଥାରେ ନ ଥିଲେ। ମୁଁ ତା' ମା'ଙ୍କୁ ପାଣି ଦେଲି ପିଇବାକୁ। ଖୁବ୍ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ପଚାରିଲି "ଟ୍ରିଟ୍‌ମେଣ୍ଟ କରୁଛନ୍ତି ନା' ଝିଅର ?"

"ହଁ, ଡାକ୍ତରମାନେ କହୁଛନ୍ତି ଏ ରୋଗଟା ହୁଏତ କେବେ ଭଲ ହେଇଯାଇପାରେ, ବା କେବେ ବି ଭଲ ନ ହେଇ ତା' ସହ ରହିପାରେ ଏମିତି ସାରା ଜୀବନ। ଏମିତି ମାନସିକ ଉଦ୍‌ବେଗର ରୋଗଟିକୁ ପିଟିଏସ୍‌ଡି କହନ୍ତି। ମାନେ ପୋଷ୍ଟ୍ ଟ୍ରମାଟିକ୍ ଷ୍ଟ୍ରେସ୍ ଡିଜ୍‌ଅର୍ଡର୍। ଅର୍ଥାତ୍ କିଛି ଗୋଟେ ଭୟଙ୍କର ଘଟଣାକୁ ସାମ୍ନା କରିବାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟର ମାନସିକ ଉଦ୍‌ବେଗ। ଏମିତି କାହାରି କାହାରି ହୁଏ। ଜାଗା ବଦଳେଇଲେ କେବେକେବେ ଦୂରେଇଯାଏ ଏ ରୋଗ।" ଟିକିଏ ହାଲିଆ ହେବାଭଳି ଚୁପ୍ ପଡ଼ିଗଲେ ସେ।

ଏତିକିବେଳେ କ୍ରୋଧମିଶା ଉଚ୍ଚସ୍ୱରରେ କହିଲେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, "ବେଶ୍ ଭଲ କଥା। ବଦଳେଇ ଦିଅନ୍ତୁ ଜାଗା। ଟି.ସି. ନେଇଯାଆନ୍ତୁ ଏଠୁ। ଆପଣଙ୍କର ଏ ପାଗଳ ଝିଅର କଥାରେ କାଲିଠୁ ଆମେ ଖୁବ୍ ନୟାନ୍ତ ହେଲୁଣି।"

ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କ ପାଟିରୁ କଥା ସରୁସରୁ ଚିତ୍କାର କଲାଭଳି ସ୍ୱରରେ ଏଥର ପ୍ରତିବାଦ କଲେ ସ୍ୱାତୀର ମା', "ନା, ନା, ପାଗଳ କୁହନ୍ତୁନି ମୋ ଝିଅକୁ। ସେ ଜମାରୁ ପାଗଳ ନୁହେଁ। କେତେ ଭଲ ପାଠ ପଢ଼େ ସେ। କେତେ ସୁନ୍ଦର ଚିତ୍ର କରେ। କେତେ ଶାନ୍ତ, ସରଳ ମୋ ଝିଅ। ଏଇ ଗୋଟିଏ ଅସୁବିଧା ଛଡ଼ା ତା'ର ଆଉ ସବୁ ଭଲ ସ୍ୱଭାବ। ତା' ଛଡ଼ା ସେ କ'ଣ ଜାଣିଶୁଣି ଏମିତି କରେ ? ଚିକିତ୍ସା ବିଜ୍ଞାନ କହେ, ସାଧାରଣତଃ ଭୟଙ୍କର ପୀଡ଼ା ଦେଇ ଯାଇଥିବା ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ମଣିଷ ସେ ସମୟର କଷ୍ଟଦାୟକ ସ୍ମୃତିକୁ ଭୁଲିପାରନ୍ତିନି। ସେଇ କଥା ବାରମ୍ବାର ସତ ପରି ଦିଶେ ସେମାନଙ୍କୁ। ଗୋଟେ କଳ୍ପିତ ବିପଦର ଆଶଙ୍କାରେ ସେମାନେ ସବୁବେଳେ ଡରିଡରି ବଞ୍ଚନ୍ତି। ଆଉ ଏଇ ଯେଉଁ ମିଛ କଥା କହିଲେ, ଆପଣ ଜାଣିନାହାନ୍ତି, ଅଠର ବର୍ଷର ଖେଳିବା, ବୁଲିବା ବୟସର ଝିଅଟିକୁ ଯେତେବେଳେ ସବୁଦିନେ ଚାରି ପାଞ୍ଚଟା ଔଷଧ ଗିଳେଇ ଶୋଇଦେବାକୁ ହୁଏ, ମତେ ଲାଗେ ଏ ସାରା ପୃଥିବୀଟା ହିଁ ମିଛ। ଜୀବନର ରାଶିରାଶି ମିଛ ଭିତରେ ମୋ ଝିଅ ହିଁ ମୋ ପାଇଁ ସତ।" ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିବା ପରି ସେଇଠି ଚଟାଣ ଉପରେ ବସିପଡ଼ିଲେ ମା', ଝିଅ।

ସ୍ୱାତୀର ମା' ତାକୁ ତଥାପି ଦୁଇହାତରେ ଜାବୁଡ଼ି ଧରିଥିଲେ। ସ୍ୱାତୀର ଆଖିରେ ଏବେ ଆଉ ଆତଙ୍କ ଦିଶୁନଥିଲା। ତା' କାନ୍ଦ ବି ବନ୍ଦ ହେଇଯାଇଥିଲା କେତେବେଳୁ। ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ରୁମ୍ ଛାଡ଼ି ବାହାରକୁ ଚାଲିଯାଇଥିଲେ। ଏବେ ଖୁବ୍ ଶାନ୍ତ ଅଥଚ ଉଦାସ ସ୍ୱରରେ ସ୍ୱାତୀ ମତେ ପଚାରିଲା, "ମୁଁ ବି ଡରିଡରି ହାଲିଆ ହେଇଗଲିଣି। ମତେ ଗୋଟେ ଏମିତି ଜାଗାକୁ ନେଇଯାଇପାରିବେ ମାଡାମ, ଯୋଉଠି ଏ ଡର ଛାଇପରି ମତେ ଗୋଡ଼ଉନଥିବ ?"

ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ଜଗତର ଜଣେ ପରିଚିତ ସ୍ୱର ଡକ୍ଟର ହିରଣ୍ମୟୀ ମିଶ୍ର। ଗଳ୍ପ, ଉପନ୍ୟାସ, କବିତା, ପ୍ରବନ୍ଧ, ଅନୁବାଦ, ଏବଂ ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଇତ୍ୟାଦି ରଚନା କରିଥିବା ଡକ୍ଟର ମିଶ୍ର ବହୁ ପୁସ୍ତକର ସ୍ରଷ୍ଟା ଏବଂ ବହୁ ପୁରସ୍କାରରେ ସମ୍ମାନିତା। ବାଣୀବିହାର ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନ ବିଭାଗର ୧୯୮୭-୮୯ ବ୍ୟାଚ୍ ଛାତ୍ରୀ ଶ୍ରୀମତୀ ମିଶ୍ର ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରସଂଘ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ କମିଟିର ସଦସ୍ୟା ଏବଂ 'ଉତ୍କଳାୟନ' ସମ୍ପାଦକମଣ୍ଡଳୀରେ ମୁଖ୍ୟ ସମ୍ପାଦିକା ଅଛନ୍ତି।

ଖୁସିର ପରିଭାଷା

ଡକ୍ଟର ଗଣେଶ୍ୱର ଜେନା

ତାଙ୍କୁ ଜଣେ ସଫଳ ବ୍ୟକ୍ତି କୁହାଯିବ କି କରିତକର୍ମା କୁହାଯିବ କି ଧୂର୍ତ୍ତ କୁହାଯିବ ତାହା ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ । କିନ୍ତୁ ସାଧନ ଅଳ୍ପ ଥାଇ ନିଜ ସାଧନା ବଳରେ ହେଉ କି ନିଜର ବାକ୍ ଚାତୁରୀ ବଳରେ ହେଉ କିମ୍ବା ତୈଳ ମର୍ଦ୍ଦନ କରି ମନ ମୋହିବାର ଅପୂର୍ବ ପାରଦର୍ଶିତା ହେଉ, ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭରପୂର ଭାବରେ ଥିଲା ନେଇ ଆଣି ଥୋଇ ପାରିବାର କଳା ମହାନଦୀରେ ଦୁଇକୂଳ ଭାଙ୍ଗି ଉଛୁଳି ପଡୁଥିବା ନଦୀବଢ଼ି ପାଣି ପରି । ଅସମ୍ଭବକୁ ସମ୍ଭବ କରି ପାରୁଥିବା ଓ ନିଜର ଇପ୍‌ସିତ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ କଳ ବଳ କୌଶଳ ମାଧ୍ୟମରେ ହାସଲ କରିବାର ଅଭୂତପୂର୍ବ ଦକ୍ଷତା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଜଣେ ପାରିବାର ଲୋକର ମାନ୍ୟତା ଦିଆ ଯାଇପାରେ ନିଃସନ୍ଦେହରେ । ମେଟ୍ରିକରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ଓ ବିଏ କୁ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ପାସ କରି କିରାଣୀ ଚାକିରିରେ ଯୋଗ ଦେଇ ସେଇ ଅଫିସରେ ତାଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକ ଯୋଗ୍ୟତା ସମ୍ପନ୍ନ ଓ ଉଚ୍ଚତର ରାଙ୍କ ରଖି ସେଇ କିରାଣୀରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିବା ଦୁଇ କର୍ମଚାରୀ ବନ୍ଧୁ ସତ୍ୟ ନାରାୟଣ ଓ ରାମ ପ୍ରକାଶଙ୍କୁ ପଛରେ ପକେଇ ସୋପାନ ପରେ ସୋପାନ ଡେଇଁ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଅଧିକାରୀ ଭାବେ ପଦୋନ୍ନତି ପାଇବା ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କର ପାରିବାର ପଣିଆର ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଉଦାହରଣ ।

ନିଜଠାରୁ ଉଚ୍ଚ ପାହାଚରେ ଥିବା ସହକର୍ମୀଙ୍କ ଉପରେ ଡିଆଁ ମାରି ତାଙ୍କ ଉପର ପାହାଚରେ ବସିବାର ସଫଳତାର ଗୂଢ଼ ରହସ୍ୟ ହେଲା, ସେଇ ଅଫିସ୍‌ର ମୁଖ୍ୟ ଅର୍ଥାତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କ ସହ ସଦାନନ୍ଦବାବୁଙ୍କର ଗୁଡ଼ ସହ ପିମ୍ପୁଡ଼ିର ସମ୍ପର୍କ ପରି ନିବିଡ଼ ସମ୍ପର୍କ, ଯାହା ସିଏ ଅତି ସତର୍କତା ଓ ସନ୍ତର୍ପଣରେ ଗଢ଼ିଛନ୍ତି ବିଗତ କିଛି ବର୍ଷ ଧରି ବିଶୁ ମହାରଣା କୋଣାର୍କ ଗଢ଼ିଲା ପରି । ଦୁଇ ସହକର୍ମୀଙ୍କ ପଦୋନ୍ନତିକୁ ଅଟକେଇ ନିଜେ ଉପରକୁ ଉଠିବାର ମୂଳମନ୍ତ୍ରଟି ହେଲା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କ ପାଖରେ ପେଞ୍ଚ ମାରି ଜଣକର ଚରିତ୍ର ପଞ୍ଜିକା ଖରାପ କରିବା ସହିତ ଆଉ ଜଣକ ନାମରେ ବିଭାଗୀୟ ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରିଦେବାରେ ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ସଫଳତା ।

ପ୍ରଥମେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ ଆପଣେଇ ନେଇଥିଲେ ଏକ ଅଭିନବ ପନ୍ଥା । ବଜାରରୁ ଖୁବ୍ ତାଜା ପନି ପରିବା ଯଥା ଫୁଲକୋବି, ବାଇଗଣ, କଞ୍ଚା କଦଳୀ, କାକୁଡ଼ି, ଗୁଆ ଘିଅ, ଗୋଟା ମୁଗ ଆଦି ଯାବତୀୟ ଦ୍ରବ୍ୟ କ୍ରୟ କରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କ ପତ୍ନୀଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚେଇ ଦେଇ ସଂଭ୍ରମତାର ସହିତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ଏସବୁ ଦ୍ରବ୍ୟ ତାଙ୍କ ଗାଁ ଘରୁ ଓ ବଗିଚାରୁ ଆସିଛି । ଏହା ଏକ ନିୟମିତ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ପରିଣତ ହେବା ପରେ ସବୁ ରବିବାରରେ ଏହା ସହିତ ଯୋଡ଼ି ହେଇଗଲା ଆମିଷ ଦ୍ରବ୍ୟର ଉପହାର । ଆସ୍ତେଆସ୍ତେ ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓ ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀଙ୍କର ବନିଗଲେ ଅତି ଆତ୍ମୀୟ ଲୋକ । ସେଇଥିପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କର ଅଖଣ୍ଡ କ୍ଷମତା ।

ଦେବଦେବ ମହାଦେବଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବାକୁ ହେଲେ ଯେପରି ତାଙ୍କ ବୃଷଭ ପାଖରେ ଆଗେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବା ଆବଶ୍ୟକ, ସେଇପରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କ ପାଖରୁ କାର୍ଯ୍ୟ ହାସଲ କରିବାକୁ ହେଲେ ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ପ୍ରଥମେ ଭୋଗ ଲଗେଇବା ଏକ ବିଧିରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଥିଲା ଅଫିସରେ । ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ ହେଇ ଯାଇଥିଲେ ସେଇ ଅଫିସ୍‌ର ଅଗ୍ରପୂଜ୍ୟ ତାଙ୍କର ପାରିବାରପଣିଆ ପାଇଁ । ସେ ସର୍ବଦା ଖୁସି ରହୁଥିଲେ । କାରଣ ଅଫିସରୁ ଘରକୁ ଫେରିଲେ ତାଙ୍କ ପକେଟ ଉଚ୍ଚା ଦେଖା ଯାଉଥିଲା । ନିଜ ପାଇଁ ସୁରମ୍ୟ ଦୁଇ ମହଲା କୋଠା, ଯିବା ଆସିବା ପାଇଁ ଦାମୀ ଚାରି ଚକିଆ ଗାଡ଼ି ସହିତ, ରାଜଧାନୀର ସବୁଠାରୁ ନାମକରା କୋଚିଂ ସେଣ୍ଟରରେ ମୋଟା ଅଙ୍କର ଫିସ୍ ଦେଇ ନିଜ ପୁଅର ନାମ ଲେଖେଇ ସେ ଚାଲୁଥିଲେ ଛାତିକୁ ଫୁଲେଇ । ମେଟ୍ରିକରେ ନିଜ ହାଇସ୍କୁଲରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ନମ୍ବର ରଖି ଓଏଏସ ପାଇ ଅନ୍ୟ ଏକ ଅଫିସରେ ବିତ୍ତ ପରାମର୍ଶଦାତା ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ବିନୟ ଭୂଷଣଙ୍କ ସହ ତାଙ୍କର ଥିଲା ଏକ ରକମ ଗୁପ୍ତ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ବା ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ ସମ୍ପତ୍ତି ଆହରଣ କରିବାରେ, ଅନ୍ୟ ପାଖରେ ନିଜର ବଡ଼ ପଣ ଦେଖେଇବାରେ ।

ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ କିନ୍ତୁ ନିଜ ପୁଅକୁ ନେଇ ଥିଲେ ବଡ଼ ଆଶାବାଦୀ । କାରଣ ପୁଅକୁ ଯୋଗେଇ ଦେଇଥିଲେ ନାମୀ କୋଚିଂ ସେଣ୍ଟର, ଯିବା ଆସିବା ପାଇଁ ଖଞ୍ଜି ଦେଇଥିଲେ ଶୀତତାପ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଚାରିଚକିଆ ଯାନ । ତା' ସହିତ କିଛିକିଛି ବରିଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାପକ ମଧ୍ୟ ଆସୁଥିଲେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ପୁଅକୁ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଦେବା ପାଇଁ । ଅବଶ୍ୟ ସେଥିପାଇଁ ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ ପାଣି ପରି ଅର୍ଥ ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଥିଲେ, ଯାହା ଆସୁଥିଲା ସେଇ ତାଙ୍କର ଦୈନିକ ଉଚ୍ଚା ପକେଟରୁ । ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା

ଯେନତେନ ପ୍ରକାରେ ସତ୍ୟ ନାରାୟଣ, ରାମ ପ୍ରକାଶଙ୍କ ଝିଅ ଓ ବିନୟ ଭୂଷଣଙ୍କ ପୁଅ ଅପେକ୍ଷା ନିଜ କୁଳନନ୍ଦନ ଅଧିକ ମାର୍କ ରଖୁ।

ସିବିଏସଇ ଦ୍ୱାଦଶ ଫଳ ପ୍ରକାଶନର ଦିନ ଯେତେ ପାଖେଇ ଆସୁଥାଏ, ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ହୃତ୍ ସ୍ପନ୍ଦନ ସେତେ ବଢ଼ିବଢ଼ି ଚାଲୁଥାଏ। ଶେଷରେ ସେଇ ମାହେନ୍ଦ୍ର ବେଳା ଆସି ପହଁଚିଲା। ନବେ ପ୍ରତିଶତ ନମ୍ବର ରଖିଛି ବୋଲି ପୁତ୍ର ପାଖରୁ ଶୁଣିଲା ପରେ ଖୁସି ହେବେ କି ଦୁଃଖ କରିବେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରି ନ ପାରି କିଛି କ୍ଷଣ ପାଇଁ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱରେ ରହିଲେ ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ। ବନ୍ଧୁ ବିନୟ ଭୂଷଣଙ୍କୁ ଫୋନ କରି ଜିଜ୍ଞାସା କଲେ ତାଙ୍କ ପୁତ୍ରର ନମ୍ବର ବିଷୟରେ। ବନ୍ଧୁଙ୍କ ପୁତ୍ର ଅଠାଅଶି ପ୍ରତିଶତ ରଖିଥିବାର ଖବର ତାଙ୍କ ତାମ୍ବୁଳ ସେବନ ମୁଖରେ ଭରି ଦେଇଥିଲା ଚେନାଏ ହସ ଦ୍ୱିତୀୟା କିମ୍ବା ତୃତୀୟା ଜହ୍ନ ପରି। ବତିଶ ବର୍ଷ ତଳେ ବିନୟ ଭୂଷଣ ଶ୍ରେଣୀରେ ପ୍ରଥମ ହୋଇ ଥିବାବେଳେ ସେ ତାଙ୍କ ସ୍କୁଲରେ ପ୍ରଥମ କୋଡ଼ିଏ ଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥାନ ନ ପାଇବାର ଦୁଃଖକୁ ଆଜି ସେ କବର ଦେଇ ଦେଇଥିଲେ ନିଜ ପୁତ୍ରର ସଫଳତାରେ। ତାଙ୍କର ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ ହେଉଥିଲା ଯେ ସେ ବିନୟ ଭୂଷଣଙ୍କଠାରୁ ମେଟ୍ରିକରେ ବହୁ କମ୍ ନମ୍ବର ରଖିଥିଲେ ବି ବର୍ତ୍ତମାନ ଧନ ଜନରେ ତାଙ୍କଠାରୁ ବହୁ ଆଗରେ।

ଧନରେ ସେ ତ ବିନୟଙ୍କଠାରୁ ଆଗରେ ଥିଲେ, ଏବେ ଜନରେ, ମାନେ ବିଜ୍ଞଜନରେ ସେ ଦୁଇ ପାଦ ଆଗରେ ବିନୟଙ୍କଠାରୁ ନିଜର ସୁପୁତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ। ନିଜର ଖୁସିକୁ ଜାହିର କରିବା ପାଇଁ ସେ ପୁତ୍ର ରତ୍ନକୁ ଟିକେ ଗେଲ କରିଦେଇ ପତ୍ନୀଙ୍କୁ ସୂଚନା ଦେଲେ ଯେ ସେ ବଜାର ଯାଉଛନ୍ତି ମିଠା ଓ ଖାସି ମାଂସ ଆଣିବେ ଏହି ସଫଳତାର ଉତ୍ସବ ପାଳନ କରିବା ପାଇଁ। ବଜାରରେ ଦେଖାହେଲେ ତାଙ୍କର ସହକର୍ମୀ କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ଅଧସ୍ତନ କର୍ମଚାରୀ ସତ୍ୟ ନାରାୟଣ ଓ ରାମ ପ୍ରକାଶବାବୁ। ସତ୍ୟବାବୁଙ୍କ ଝିଅ ଛୟାନବେ ପ୍ରତିଶତରୁ ଟିକେ ଅଧିକ ଓ ରାମବାବୁଙ୍କ ଝିଅ ଶତାନବେ ପ୍ରତିଶତ ନମ୍ବର ରଖିଥିବା ଖବରଟି ଯେପରି ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ପାଇଁ ଥିଲା ଅକାଳେ ବଜ୍ରପାତ ପରି। ଅଧସ୍ତନ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦୁଇ ଦୁହିତା ତାଙ୍କ ପୁତ୍ରଠାରୁ ଅଧିକ ନମ୍ବର ରଖିବା ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ପାଇଁ ଥିଲା ଅସହ୍ୟ,ଦାରୁଣ କଷ୍ଟଦାୟକ, ହୃଦୟ ବିଦାରକ ଯନ୍ତ୍ରଣା ପରି। ତାଙ୍କ ଛାତିଟା ଯେପରି ଚିରି ହେଇ ଯାଉଛି କରତ ଚାଲିଲା ପରି, ପିତ୍ତ ଚଢ଼ିଯାଇଛି ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ, ରକ୍ତଚାପ ଅହେତୁକ ଭାବେ ବଢ଼ି ମୁଣ୍ଡଟା ଟିଣ ହେଇଗଲା। ତାଙ୍କ କୁଳ ନନ୍ଦନଟା କୁଳାଙ୍ଗାର ପାଲଟି ଯାଇଛି। ତାରି ଅଯୋଗ୍ୟତା ଯୋଗୁଁ ଅଧସ୍ତନ କର୍ମଚାରୀ ପାଖରେ ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ତଳକୁ ହେଇ ଯାଇଛି। ଟିକିଏ ଆଗରୁ ଅନ୍ୟର ବିଫଳତାରେ ଖୁସି ହୋଇ ଉତ୍ସବ ପାଳନ କରିବାକୁ ମନସ୍ତ କରିଥିବା ଲୋକଟି ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଉ କାହାର ସଫଳତାରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡୁଛି। ନିଜ ଖୁସିର ପରିଭାଷା ନିଜର ସଫଳତା ନ ହେଇ ଆପେକ୍ଷିକ ହେଇ ଯାଉଛି ଆଉ କାହାର ସଫଳତା କି ବିଫଳତା ଉପରେ ଆଇନଷ୍ଟାଇନଙ୍କ ଆପେକ୍ଷିକ ତତ୍ତ୍ୱ ପରି।

ମିଠା ଓ ଖାସି ମାଂସ କ୍ରୟ କରିବା ବାତିଲ କରି ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ ଘରମୁହାଁ ଝପଟିଲେ। ଦ୍ୱାର ବନ୍ଧ ପାଖରୁ ଗର୍ଜନ ଶୁଭିଲା ପତ୍ନୀ ଓ ପୁତ୍ରଙ୍କୁ, କୁଆଡ଼େ ଗଲା ସେ କୁଳାଙ୍ଗାର! ସିଏ ଥାଇ ଯାହା, ନ ଥାଇ ତାହା। ଏଇଭଳି କୁଷ୍ମାଣ୍ଡ ବଞ୍ଚିବା ଅପେକ୍ଷା ମରିଯିବା ଆହୁରି ଶ୍ରେୟସ୍କର। ଆଜି ତା'ର ଦିନେକୁ ମୋର ଦିନେ। ପୁତ୍ରକୁ ଦେଖି ଚାପୁଡ଼ା ଉଠେଇ ମାଡ଼ି ଆସିଲେ। କିନ୍ତୁ ଚାପୁଡ଼ାଟି ପୁତ୍ର ଉପରେ ପଡ଼ିବା ପୂର୍ବରୁ ନିଜେ କଚାଡ଼ି ହେଇ ପଡ଼ିଲେ ଗଛ କାଟିଲା ପରି। ପାଣି ଛାଟି ବେହୋସ ଲୋକଟିର ହୋସ ଆଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିବା ବେଳେ ପତ୍ନୀ ଓ ପୁତ୍ର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଭାବୁଥିଲେ, ଟିକିଏ ଆଗରୁ ଏତେ ଖୁସି ହୋଇ ବଜାର ଯାଇଥିବା ଲୋକଟିର ଖୁସିର ପରିଭାଷା ଅଚାନକ ବଦଳି ଯିବାର ରହସ୍ୟ କ'ଣ!

ଡକ୍ଟର ଗଣେଶ୍ୱର ଜେନା ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନ ବିଭାଗର ୧୯୮୭-୮୯ ବ୍ୟାଚ ଛାତ୍ର। ସେ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଶାସନିକ ସେବାରେ ଦୀର୍ଘବର୍ଷ କାଳ ସଫଳତାର ସହ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାପରେ ଭାରତୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ସେବା ଅଧିକାରୀ ଭାବେ ଏବେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଅଛନ୍ତି। ଉଭୟ ଗପ ଓ କବିତା ଲେଖୁଥିବା ଡକ୍ଟର ଜେନାଙ୍କ ଲେଖା ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି। ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଗଳ୍ପ ସଂକଳନ ଅଛି। ସେ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରସଂଘ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ କମିଟିର ସଦସ୍ୟ ଏବଂ 'ଉତ୍କଳାୟନ' ସମ୍ପାଦକମଣ୍ଡଳୀର ସଦସ୍ୟ ଅଛନ୍ତି। ତାଙ୍କ ସହିତ ମୋବାଇଲ ନମ୍ବର -୯୪୩୭୦ ୮୨୨୬୬ ରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରାଯାଇପାରିବ।

ପାଦମୁଦି

ସ୍ୱାଗତିକା ସ୍ୱାଇଁ

''ଦେଖ୍ ! ମୋ ପାଦଦିଇଟା କେତେ ସୁନ୍ଦର !''

ବାଲି ଉପରେ ଗୋଡ଼ଯୋଡ଼ିକୁ ଲମ୍ୱେଇଦେଇ କହିଥିଲା ସ୍ମୃତି । ନିଜକୁ ନେଇ ଏଇ ଅଦ୍ଭୁତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତର କଥାଟି । ମୁଁ ସେତେବେଳେ ସମୁଦ୍ରକୁ ଚାହିଁ ଅଲଗା କ'ଣ ଭାବିବାରେ ଥିଲି । ଏଣୁ ସ୍ମୃତିର କଥା ହୁଏତ ଠିକ୍‌ରେ ଶୁଣିପାରି ନ ଥିଲି ।

- ହୁଁମ୍ ? କ'ଣ କହିଲୁ ?

- ଆରେ ମୋ ପାଦକୁ ଦେଖ୍ ।

ସ୍ମୃତି ମନଖୋଲା ହସରେ ଲୋଟିଗଲା । ସତେ ଯେମିତି ଖୋଲା ପବନ ହାବୁକାଏ ପରି ପ୍ରାଣବନ୍ତ ହସକୁ ତା'ର ଅଜାଡ଼ି ପକେଇଲା ଏଇ ସାରାଟା ସମୁଦ୍ରଜଳ, ବାଲି, ପାଣି ଆଉ ଆକାଶ ଉପରେ; ସେମାନଙ୍କୁ ଆହୁରି ଟିକିଏ ଟିକିଏ ଅଧିକା ପ୍ରାଣବନ୍ତ କରିବା ସକାଶେ ।

- ଆରେ ଏତେ ବେଶି ଭାବୁଛୁ କ'ଣ ? କହୁନୁ ସୁନ୍ଦର କି ନା ?

ସ୍ମୃତିଟା ସତରେ ଗୋଟେ ମନପ୍ରିୟ ମଣିଷ । ନ ଚାହିଁ ସୁଦ୍ଧା ଯେ କେହି ବି ତାକୁ ଭଲପାଇ ବସିବ । ତା' ସରଳ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନତାର ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ିଯିବ । ମୁଁ ତାକୁ ଚାହିଁ ଅଳ୍ପ ହସିଲି । ମୋ ହସରେ ତା'ର ସେଇ ନିଛଳା ସରଳପଣକୁ ପ୍ରଶଂସା କଲି ।

- ମନ, ମସ୍ତିଷ୍କ ତୁ ତ ସବୁଆଡୁ ସୁନ୍ଦର । ଖାଲି ପାଦ କାହିଁକି ?

ମୁଁ ଛାତି ପକେଟ୍‌ରୁ ସିଗାରେଟ୍ ପ୍ୟାକେଟ୍‌ଟିକୁ କାଢ଼ି ସେଥିରୁ ଖଣ୍ଡିଏ କାଢ଼ି ନବା ଭିତରେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦବା ପରି କହିଥିଲି, ଆମୋଦରେ ।

- ଅଛି ନା ।

ସମୁଦ୍ରକୁ ଚାହିଁ କହିଲା ସ୍ମୃତି, କଣ୍ଠ ତଳେ କିଛି ଗୋଟାଏ ଗହୀର ରହସ୍ୟ ଛପେଇ ରଖିଦବା ଭଳି । ଚେଷ୍ଟା କରି ମୁଁ କିନ୍ତୁ ସେଇ ଗହୀର କଥାର ଧାସ ଟିକକ ବି ପାଇପାରିଲି ନାହିଁ, ଯାହା ମୁଁ କେବେ ବି କରିପାରେ ନାହିଁ ମଧ୍ୟ ।

- କ'ଣ ?

ସେ ଆଖିରେ ହସିହସି ପଚାରିଲା, ''କହୁନୁ କାହିଁକି ଏତେ ସୁନ୍ଦର ମୋ ପାଦ ?''

ଏଥର ମୁଁ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ତା' ପାଦକୁ ଚାହିଁଲି । ଅଥଚ ଠିକ୍ ଜାଣିପାରିଲି ନାହିଁ କ'ଣ ସେଇ ଐକାନ୍ତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ରହସ୍ୟ । ଆମ ପାଖଦେଇ ଚେନାଚୁର୍ ବାଲାଟିଏ ଡାକିଡାକି ଚାଲିଗଲା ।

- ବାରମଜା ଖାଇବୁ ?- ଏଇ ଟିକକ ଆଗରୁ ପଚରାଯାଇଥିବା ରହସ୍ୟମୟ ପ୍ରଶ୍ନଟିରୁ ଖସିଯିବାକୁ ଯାଇ ମୋ ପାଟିରୁ ଏମିତି ବାହାରିଗଲା ।

- ହଁ । କାହିଁକି ନୁହଁ ! - ସ୍ମୃତି ସିଧାସିଧା ଜବାବ ଦେଲା । ମୁଁ ଅପ୍ରତିଭ ହେଲି । ବାରମଜା ମୁଠାଏ ଖୁଏଇବି ବୋଲି ପଚାରୁଥିଲି ବି କାହିଁକି ?

- ରାଗ କରିବନି । ମୁଁ ମୋଟେ ରାଗ ଖାଇପାରିବିନି ।- ସ୍ମୃତି ପିଲାଟିକୁ ବୁଝଉଥିଲା । ମାତ୍ର ତା'ର ବାରଣ ସତ୍ତ୍ୱେ ସିଏ ରାଗ ପକେଇବାକୁ ଭୁଲି ନ ଥିଲା । ବାରମଜାରୁ ଥରେ ଖାଇଦେଇ ସ୍ମୃତି ଛଟପଟ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ହାତବ୍ୟାଗ୍‌ରୁ ବୋତଲଟି କାଢ଼ିନେଇ ସେଥିରୁ ଢକଢକ କରି ପାଣି ଢାଳି ପିଇଥିଲା । ଧାରଟିଏ ପାଣି ତା'ର ଗୋରା ଲମ୍ୱା ବେକ ଦେଇ ଗଡ଼ି ଆସିଥିଲା ତଳକୁ । ମୁଁ ସେଇଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଭାବୁଥିଲି ।   କ'ଣ ଯେ ଆମ ଦିହିଁଙ୍କ ମଝିର ସମ୍ପର୍କର ସେଇ କ୍ଷୀଣ ଧାର, ଯାହା ଯୋଗୁଁ ଏତେ ଲମ୍ୱା ସମୟର ବ୍ୟବଧାନ ସତ୍ତ୍ୱେ ଆମେ ଦୁହେଁ ଆଜି ଏକାଠି ହୋଇପାରିଛୁ ଏଠି, ଏହି ସମୁଦ୍ର କୂଳରେ ।

ମୁଁ ସମୁଦ୍ର ଉପରଦେଇ ଦୂର ଦିଗ୍‌ବଳୟ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲି । ପଢ଼ିବା ଦିନଠୁ ହିଁ ସମୁଦ୍ରକୂଳ ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କର ପ୍ରିୟ ଜାଗା ଥିଲା । ବହୁତ ଡେରି ଯାଏ ଆମେ ସମୁଦ୍ର କୂଳରେ ବସି ରହୁଥିଲୁ । ବାଲି ଉପରେ ବସିବସି ଦୂର ଦିଗ୍‌ବଳୟ ଆରପାଖରୁ ଲମ୍ୱା ପୋତଟିଏ ନେଇଆସିବାକୁ ଥିବା ସେହି ନାବିକ ସମ୍ପର୍କରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଥିଲୁ । ତା'ର ଆସିବା ନ ଆସିବା, ଆମର ତାକୁ ଭେଟିବା, ନ ଭେଟିବା- ଏମିତି କେତେ କଥା ।

- ସମୁଦ୍ରକୂଳକୁ ଆସି ଏମିତି ଟିକେ ହାଲୁକା ହେଇ ବସିବା ହେଇ ନ ଥିଲା କେବେଠୁ ।

ମୁଁ କହିଲି - କାହିଁ ? ତୁ ତ ଏଠି ରହୁଛୁ ।

- ନାଇଁ ଏମିତି । ସମୟ ଓ ଆଗ୍ରହର ଅଭାବ ।

- ଆଜି ଫେର୍ ସେଇ ଯୋଡ଼ିକ୍‌ଯାକ ଏକା ସାଙ୍ଗେ ମିଳିଲେ କେମିତି ?

- ମିଳିନାହିଁ । ମୁଁ ନିଜେ ଯତ୍ନ କରି ଜୁଟେଇଛି ।

ମୁଁ ହାତରେ ଧରିଥିବା ଜଳନ୍ତା ସିଗାରେଟ୍ ଥରଟିଏ ଜୋର୍ କରି ଧୂଆଁ ଟାଣିଲି ।

- ସିଗାରେଟ୍ ଖାଉଛ ଖାଅ ମନା ନାହିଁ । ହେଲେ ଜାଣିଥାଅ ଯେତେବେଳେ ଜୀବନ ଦିଅ ଜୀବନ ଦିଅ ବୋଲି ବିକଳ ହେଉଥିବ,

ସେତିକିବେଳକୁ ହିଁ ମଣିଷର ପ୍ରାଣ ଛାଡୁଥିବ ।– ଅନେକ ଦିନ ତଳେ ଥରେ କ୍ୟାମ୍ପସ୍‌ରେ ଏହି କଥା ରଖି ଯୁକ୍ତି କରିଥିଲା ସ୍ମୃତି ।

– ହଁ ମରିବା ତ ସମସ୍ତେ । କିଏ ଆଉ ଅମର ବର ପାଇଛି କି ?– ମୁଁ ଯୁକ୍ତି କରିଥିଲି ।

– ଅମର ବର ତ କେହି ବି ପାଇନି । ଦିନେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ନିଶ୍ଚୟ ମରିବା । ହେଲେ ନିଜ ହାତରେ ମୃତ୍ୟୁକୁ ଡାକି ସରିସରି ମରିବା ଏକବାର ଅଲଗା କଥା ଜାଣିଥା ।

ଏତିକି କହି ସ୍ମୃତି ସେଦିନ ମୋ ପାଟିରୁ ଜଳନ୍ତା ସିଗାରେଟ୍ ଖଣ୍ଡିକ ଟାଣିନେଇ ଦୂରକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲା । ଆଉ ତା'ର ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ମୁଁ ରାଗରେ ଫାଟି ପଡ଼ିଥିଲି । ସାଙ୍ଗସାଥି ମେଳରେ ଏସବୁ ଅପମାନ, ଘୋର ଅପମାନର କଥା ଭାବି ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇଥିଲି ଏବଂ କ୍ରୋଧରେ ଅନ୍ଧ ପାଲଟି କହିଥିଲି –''ମୋର ଯାହା ଇଚ୍ଛା ହେବ ମୁଁ କରିବି । ତୁ ମୋତେ କହିବାକୁ କିଏ ? ତୋତେ ସେ ଅଧିକାର ଦେଇଛି କିଏ ?''

ମୋର ଠିକ୍ ମନେନାହିଁ ଏହି ଘଟଣାରେ କ'ଣ ଥିଲା; ମାତ୍ର ସେଦିନ ସାରା ରାତି ମୋତେ ମୋଟେ ନିଦ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ଆଉ ବଡ଼ି ସକାଳୁ ଶେଯ ଛାଡ଼ି ମୁଁ ସିଧା ଲେଡିଜ୍ ହଷ୍ଟେଲ୍‌କୁ ଯାଇଥିଲି । ଭିଜିଟର୍ କଲ୍ କରିବାର ଅଧଘଣ୍ଟା ପରେ ଯାଇ ସ୍ମୃତି ଆସିଥିଲା । ଆଉ କ'ଣ କହିବାକୁ ବାକି ଅଛି ବୋଲି ଜମାଟବନ୍ଧା କଣ୍ଠରେ ପଚାରିଥିଲା ।

ମୋର ଠିକ୍ ମନେଅଛି ସେଦିନ ସେଇ ବର୍ଷାଧୁଆ ବଡ଼ିସକାଳରେ ମୋ ଆଖିକୁ ଦି' ବୁନ୍ଦା ଉଷୁମ ଲୁହ ଜକେଇ ଆସିଥିଲା । ଏବଂ ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ କହିଥିଲି ମୁଁ କେତୋଟି କେବେ ନ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିଥିବାର ବିସ୍ମୟକର ଶବ୍ଦ– ''ମୁଁ ଆଜିଠୁ ଗୋଟାପଣେ ତୋର । ବାକି ଏବେ ଯାହା କରିବାର କଥା କର ।''

ଲମ୍ବା ଲହଡ଼ିଟିଏ ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କ ଏକ୍‌ବାର ପାଖକୁ ଆସି ଫେରିଗଲା । କିଛି ନୋଳିଆ ସମୁଦ୍ରରୁ ମାଛ ଭର୍ତ୍ତି ଡଙ୍ଗାଟିଏ ଧରି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ଡଙ୍ଗାରୁ ମାଛ ଉତାରିବା, ଭାଗବଣ୍ଟାକୁ ନେଇ ସେମାନଙ୍କ କଥାବାର୍ତ୍ତା, କଥା କଟାକଟିରେ ଜାଗାଟା ଗହଳିଆ ହୋଇଉଠିଲା ।

– ଯାହାହେଉ ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ଦିନ ପରେ ଆଜି ଆମର ଶେଷକୁ ଥରେ ଦେଖା ତ ହେଲା ।– ଗହଳିଠୁଁ ମୁହଁ ଫେରେଇ ମୁଁ କହିଉଠିଲି ।

– ହପ୍ତା ଶେଷ ଦିନମାନଙ୍କରେ ନଇଲେ କ'ଣ ସବୁ କରୁ ?– ସ୍ମୃତି ପଚାରିଲା ।

– କିଛି ନାଇଁ । ସେଇ ସାଙ୍ଗସାଥୀ ମେଳରେ କାଟେ । ସେଇ ପେଟ ଫଟେଇକି ଖାଇବା ଆଉ ଝୁମେଇକି ପିଇବା ... ।

ମୁଁ ବାଲିରୁ ମୁଠାଏ ଆଣି ହାତମୁଠାରେ ଶକ୍ତ କରି ଚାପି ଧରିଲି । ନିଜକୁ ନିଜେ ବୁଝେଇବା ପରି କହିଲି, ''ଆଉ ତୋତେ ଭାରି ଖୋଜିହବ.... ।''

ସିଏ ଆଖିର ଚକ୍‌ମକି ନା ଆବେଗରେ ଓଦା କରିବାର ନୀଳ ଲହରୀ ! ସ୍ମୃତି ମୋତେ ମୋ କଥା ବୁଝି ନ ପାରିବାର ଚାହାଣୀରେ ଚାହିଁଲା । ମୁଁ ତା' ଆଖିରେ ଦେଖିଲି । ମହଳ ପଡ଼ିଆସୁଥିବା ଖରା ଧାସରେ କଅଁଳ ଗାଲଯୋଡ଼ିକ ତା'ର କ୍ରମେ ଗୋଲାପି ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା । ସମୁଦ୍ର ପବନରେ ଚୁନାଚୁନା ବାଳରୁ କେରାଏ ତା' ମୁହଁ ଉପରେ ସମ୍ଭ୍ରମରେ ଏପାଖ ସେପାଖ ଉଡ଼ି ବୁଲୁଥିଲେ, ଫୁଲ ପାଖୁଡ଼ା ଉପରେ ଆଦରରେ ଘୂରି ବୁଲୁଥିବା ଭ୍ରମର ପରିକା ।

କେହି ଯେମିତି ମୋତେ ତା' ଆଡ଼କୁ ଟାଣି ନେଇଗଲା । ମୁଁ ତା'ର ଆହୁରି ପାଖକୁ ଗଲି । ତା' କପାଳ ଧାରକୁ ଓଠରେ ଛୁଇଁଲି । ସେ କିଛି କହିଲା ନାହିଁ ।

– ମୋର ଭୁଲ ହୋଇଯାଇଛି । ଯଦି ତୋତେ ଖରାପ ଲାଗିଲା ତ....

– ମୁଁ କହିଉଠିଲି ।

ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ ଲମ୍ବା ଲହଡ଼ିଗୋଟିଏ ଏକବାର ମାଡ଼ିଆସିଲା ଆମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ସେଥିରେ ସମୁଦ୍ର ଆଡ଼କୁ ଗୋଡ଼ ଲମ୍ୱେଇ ବସିଥିବା ସ୍ମୃତିର ପାଦଯୋଡ଼ିକୁ ଧୋଇ ଦେଇଗଲା । ମୁଁ ସେଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲି ସମୁଦ୍ର ପାଣିରେ ସଦ୍ୟ ଧୁଆ ତା'ର ପାଦଯୋଡ଼ିକୁ ଏବଂ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କଲି ସତରେ ପାଦଯୋଡ଼ିକ ତା'ର ଏବେ ଆଗ ଅପେକ୍ଷା ଆଉରି ଟିକିଏ ବେଶି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଏବଂ ସୁନ୍ଦର ହୋଇଯାଇଛି ଦଶବର୍ଷ ତଳର ତା'ର ସେଇ ଝିଅ ଦିନର ପାଦ ତୁଳନାରେ । ଆଉରି ଟିକିଏ ବେଶି ଗୋରା ଏବଂ ଆକର୍ଷଣୀୟ ।

ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବିସ୍ତୃତ ଆକାଶ । ଭେଳାଭେଳା ଶାରଦ ମେଘ ମଝିରେ ଛପିଛପି ଆସୁଥିଲା ସଞ୍ଜ । ଆଉ ଟିକକରେ ଘଟିବାକୁ ଥିବା କିଛି ବିସ୍ମୟକର ଘଟଣାକୁ ସାମ୍ନା କରିବା ପରି । ଏବଂ ଜାଣିଲି ସ୍ମୃତିର ହାଲୁକା ହଳଦୀ ରଙ୍ଗର ସୁନ୍ଦର ପାଦଯୋଡ଼ିକର ରହସ୍ୟ । ଏବେ ତା' ପାଦରେ ମଝି ଏବଂ ପରୀ ଆଙ୍ଗୁଳିରେ ଝଟକୁଥିଲା ଦି'ଯୋଡ଼ା ପାଦମୁଦି, ବିସ୍ମୟରେ ଆଚ୍ଛନ୍ନ ସ୍ମିତ ହସ ପରି ।

ସ୍ୱାଗତିକା ସ୍ୱାଇଁ ଜଣେ ସୁପରିଚିତ କଥାକାର । ଗଳ୍ପ ଓ ଉପନ୍ୟାସ ରଚନାରେ ଦକ୍ଷତା ପ୍ରତିପାଦନ କରି ସେ ବିପୁଳ ପାଠକୀୟ ଆଦୃତି ସହ ଅନେକ ସମ୍ମାନଜନକ ପୁରସ୍କାର ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । ସଂପ୍ରତି ସେ ଆକାଶବାଣୀ କଟକରେ ଜଣେ ଅନୁଭବୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଉପସ୍ଥାପିକା । ସ୍ୱାଗତିକା ବାଣୀବିହାରର ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ବିଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ଓ ପ୍ରୟୋଗାତ୍ମକ ଅର୍ଥନୀତି ବିଭାଗର ୧୯୯୪-୯୬ ବ୍ୟାଚ୍ ଛାତ୍ରୀ ।

ମାତୃରୂପା

ପଦ୍ମାଳୟା ପାଢ଼ୀ

– ଏ ଲିଲି... ଇ... କୁଆଡ଼େ ଗଲୁ ଲୋ ? ମୋବାଇଲଟା ଧରି ବସି ଯାଇଥିବ ପରା । ଏଠି ବସିଲେ ସେ ମଜ୍ଜା କୋଉଠୁ ଆସିବ ?

– ଏ ମା ! ମୋବାଇଲ କ'ଣ କହୁଛ ଯେ ? ମରିବାକୁ ପରା ଟାଇମ ନାହିଁ ମୋ ପାଖରେ । ମୁଁ ଏଇଠି ବସିଲେ ତେଣେ ରୋଷେଇ କିଏ କରିବ ? ମୋର ଦୁଇଟି ହାତ, ଦଶଭୁଜା ନୁହେଁ ମୁଁ

– ହଉ ହଉ, ତୋ ପାଳି ଆସିଲେ ଯାଇ ଜାଣିବୁ । ଏବେ ତ ରକ୍ତ ଗରମ ଅଛି, ଜଣା ପଡୁନି ।

– ଦେହରେ ରକ୍ତ ହିଁ ନାହିଁ ମା' ! କାମ କରିକରି ରକ୍ତଗୁଡ଼ିକ ପାଣି ହେଇ ଗଲାଣି । ତୁମେ କ'ଣ ବୁଝିବ ?

ମନେମନେ ଗୁଣୁଗୁଣୁ ହେଇ କିଚେନକୁ ଫେରି ଯାଉଥିଲା ଲିଲି । ଯେବେଠାରୁ ଶାଶୂ ନୀଳିମା ପାରାଲିସିସରେ ପଡ଼ିଲେ ସେବେଠୁ ଲିଲିର ଜୀବନ ଦୁର୍ବିସହ ହେଇଗଲାଣି । ଶାଶୂଙ୍କୁ ଖୁଆଇ ଦେବାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଝାଡ଼ା ପରିସ୍ରା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁକାମ ନିଜକୁ ହିଁ କରିବାକୁ ପଡୁଛି । ଏଣେ ରୋଷେଇ, ଝାଡୁପୋଛା ବି ସେ ହିଁ କରିବ । ଅତନୁର ଯୋଉଠି ପୋଷ୍ଟିଙ୍ଗ ହେଇଛି, ସେଠି କାମବାଲୀ ସହଜେ ମିଳନ୍ତି ନାହିଁ । ସୁତରାଂ ପୁଅବୋହୂ ଦୁହେଁ ମିଶି ନୀଳିମାଙ୍କର ଯେତେ ସେବା ଶୁଶ୍ରୂଷା କଲେ ବି ନୀଳିମା ସବୁବେଳେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ । ଶେଯରେ ପଡ଼ିପଡ଼ି ଅର୍ଥରୁ ଅନର୍ଥ ବାହାର କରି ଲିଲିକୁ ଆକ୍ଷେପ କରିବା ଛଡ଼ା ତାଙ୍କର ଯେମିତି ଅନ୍ୟ କିଛି କାମ ନାହିଁ ।

– ପାଣି ଗ୍ଲାସଟିଏ ହାତରେ ପିଇ ନଥିଲି, ହେଲେ ଏବେ କାମ କରିକରି ଭୋକ ଶୋଷ ଭୁଲିଗଲିଣି । କପାଳରେ ଲେଖାଅଛି ଯାହା ।

– ତୁମର କଷ୍ଟ ବୁଝୁଛି ମୁଁ, ହେଲେ ମାଆର ଆଶୀର୍ବାଦ ବି ମିଳୁଛି ନା ।

– ହଁ ଆଶୀର୍ବାଦ ନା ଚୋପା ! ଚବିଶ ଘଣ୍ଟା ଖାଲି ଅଭିଯୋଗ, ମୁଁ ପୁଣି କାମ ନକରି ଗୋଡ଼ ଉପରେ ଗୋଡ଼ ଥୋଇ ମୋବାଇଲ ଦେଖୁଛି । ତୁମ ମାଆ ତ ଉଠି ପାରୁନାହାଁନ୍ତି । ସେ କେମିତି ଦେଖିଲେ ଏତେ କଥା ? ଚିଡ଼ି ଉଠି ଲିଲି ଅତନୁ ସାମ୍ନାରେ ଦିନେ ପାଲଟା ଅଭିଯୋଗ କରିଥିଲା । କ'ଣ ବି କରିହେବ ଆଉ ।

– ଦେଖ ଯେଉଁଦିନ କାମବାଲୀଟିଏ ମିଳିଯିବ ଯେତେ ନେବ ନେଉ ମୁଁ ତାକୁ ରଖିଦେବି । ଏବେ ତ ରାଗରୁଷା ଛାଡ଼ ।– ଏମିତି ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଇ ଅତନୁ ଅଫିସ ଚାଲିଗଲା । ଲିଲି ଭଲ ରୂପେ ଜାଣିଥିଲା ଯେ ସେଇ ଜାଗାରେ ସବୁ ମିଳିଯିବ, କିନ୍ତୁ କାମବାଲୀ ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ ।

– ଏ ଲି... ଲି.... ନା ରଡ଼ନିଆଁ ! ଟୁପୁଷିମୁହିଁ ଜାଣିସିଆଣି ଖଣ୍ଡେ ତ । ଯାକୁ ଭଗବାନ ବି ପାରିବେନି ।

– କାହିଁକି ଏତେ ପାଟି କରୁଛ ମାଆ ? ତୁମପାଇଁ ହିଁ ଖିଚିଡ଼ି ତିଆରି କରୁଛି । ଏମିତି ହେଲେ କେମିତି ହେବ ? ହାତଗୋଡ଼ ପୋଡ଼ିଯିବ ଯେ ମୁଁ ଗୋଟେ ଲୋକ କେତେ ଆଡ଼େ ମରିବି ଆଉ ?

– ହ..ଅ..ଅ... ଆମେ ଆଉ କାମ କରିଛୁ ନା ଘର ସମ୍ଭାଳିଛୁ ? ତୁ ଜଣେ ହିଁ କାମିକିଆ ପରା ।

ଆଜି ଘରକଥା ମନେପଡ଼ି ବହୁତ କାନ୍ଦ ଲାଗୁଛି । କେତେ ଅଲିଅଳରେ ବଢ଼ିଥିଲା ସେ । କୁଟା ଖଣ୍ଡେ ବି ଦିଖଣ୍ଡ କରେନାହିଁ । କଥା ପଦେ ସୁଦ୍ଧା ଟାଣରେ କେହି କହୁ ନଥିଲେ । ଅଥଚ ଏତେ କଳାପରେ ବି କେତେକଥା ଶୁଣିବାକୁ ପଡୁଛି ତାକୁ । କେବେବି ଶାଶୁଙ୍କ ଅମଙ୍ଗଳ ସେ ପାଞ୍ଚେ ନାହିଁ । ହେଲେବି ତାଙ୍କ ମନ ଭିତରେ ସ୍ନେହ ତ ଦୂରର କଥା, ସାମାନ୍ୟ ଦୟାମାୟା ଥାଆନ୍ତା ଭଲା !

ତରତରରେ ଖିଚିଡ଼ିରେ ପଡ଼ିବା ପାଇଁ ପରିବା କେତୋଟି କାଟି ପକାଇଲା । ଶାଶୂ ଭଲ ଥାଆନ୍ତୁ । ସେ ନିଜେ ହିଁ ମରିଯାଉ । ଅତନୁ ଆଉ ଗୋଟେ କାହାକୁ ଆଣିଲେ ଯାଇ ଶାଶୂ ବୁଝିବେ । ମଣିଷ ଥିଲାଯାକ ତା'ର ମୂଲ୍ୟ ଜଣା ପଡ଼େନାହିଁ । ଗଲା ପରେ ଯାଇ ଜଣାପଡ଼ିବ । ବାର ଆଡ଼େ ବାର ଚିନ୍ତା । ଇସ୍ ମା ଲୋ ! ତେଡ଼ାରେ ଛୁରୀଟି ଆଙ୍ଗୁଠି ଦେଇ ଚାଲିଗଲା । ପନିକିରେ କାଟିବା ଅଭ୍ୟାସ ଥିଲା । ଅତନୁ କହିବାରୁ ଏବେ ଛୁରୀରେ କାଟୁଛି । ଛୁରୀରେ କାଟିବା ପୁଣି ସହଜ ବୋଲି କହିଥିଲା, ରକ୍ତ କେମିତି ବନ୍ଦ ହେବ ଏବେ ? ଚାରିଆଡ଼େ ଦେଖୁଛି ସିନା କିଛି ମିଳୁନାହିଁ ।

– ହଇଲୋ ଛତରଖାଇ ! ତୋ କାନରେ କ'ଣ ଟୁଣ୍ଡା ପଶିଛି କିଲୋ ? ଏତେ ଡାକିଲିଣି, ଶୁଭୁନାହିଁ ତୋତେ ?

– ଦେଖ ମାଆ, କେମିତି ହାତ କଟି ଯାଇଛି ଦେଖ। ଏବେ ବିଶ୍ୱାସ ହେଲା ତ?" କାନ୍ଦକାନ୍ଦ ହୋଇ ନୀଳିମାଙ୍କ ଖଟ ଉପରେ ଆସି ବସିଗଲା ଲିଲି। ମନର କୋହ ଓ ଦେହର ରକ୍ତ କୋଉଟି ଅଧିକ କଷ୍ଟଦାୟକ ଥିଲା ?

ହଠାତ ନୀଳିମା ହାତ ବଢ଼ାଇ ତା' ହାତଟି ଟାଣି ଆଣି ପାଟିରେ ପୂରାଇ ସେମିତି ଶୋଇଶୋଇ ଚୁଷିବାରେ ଲାଗିଗଲେ। କେତେ ସେକେଣ୍ଡ ପରେ ରକ୍ତ ବାହାରିବା ଆପେଆପେ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା।

– ମଣିଷ ଜନ୍ମ ପାଇନାହୁଁ କି ଲୋ ? ଟିକିଏ ଟିକିଏ କଥାରେ କାନ୍ଦି କାଟି କିଏ ଅସ୍ଥିର ହୁଏ ? ଜୀବନରେ ଏମିତି କେତେ ଝଡ଼ ଝଞ୍ଜା ଆସିବ, ସହି ସମ୍ଭାଳି ଚଳାଇ ନେବାକୁ ହୁଏ। ସାହସୀ ଲୋକର ସବୁଠି ଜିତାପଟ। ଏମିତି ସକସକ କାନ୍ଦିଲେ ପିଠିରେ କେହି ପଡ଼ିବେନି କହି ଦେଉଛି ହଁ। କହୁଛି କ'ଣ ନା ହାତ କଟିଗଲା, ହୁଁ!

ଲିଲିକୁ ଆଜି ସବୁ ମ୍ୟାଜିକ ଭଳି ଲାଗୁଥିଲା। ଆଜି ଯାଏଁ କ'ଣ ଦେଖି ଆସିଥିଲା ଏବଂ ଏବେ କ'ଣ ଦେଖୁଛି ସେ।

– ମୁଁ ଯାଉଛି ମା', ତୁମ ଖିଚିଡ଼ି ପାଇଁ ପରିବା ରଖି ଦେଇ ଆସିଛି।

– ବସ ବସ। ଭାରି ଖିଚିଡ଼ି କଲାବାଲା। ଆଜି ସେସବୁ ଥାଉ। ତୁମମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଯାହା କରିଛୁ, ମୋତେ ସେଥିରୁ ଟିକିଏ ଦେଇଦେବୁ। କେତେ ବା ଖାଉଛି ମୁଁ!

ନିର୍ବାକ ହୋଇ ଲିଲି ଖାଲି ନୀଳିମାଙ୍କୁ ଦେଖୁଛି। ହଠାତ ନୀଳିମାଙ୍କ ପାଟିରେ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହେଲା।

– ହଇଲୋ ତୋତେ କହିଥିଲି ନା ମୋ ପିଠିରେ ନାଇସିଲ ପାଉଡର ଘଷିବା ପାଇଁ ? ଘସିଲୁ ? ହଁ.. ଅ. ଏ ବୁଢ଼ୀ ଆଉ କେତେଦିନ ଯେ ? ସେଥିପାଇଁ ଜଗି ବସିଛୁ ନା ମୁଁ କେମିତି ମରିବି ତୁ ଛାଡ଼ ପାଇବୁ ବୋଲି ?

– ମା' ତୁମେ ପୁଣି ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲ ? ଟିକିଏ ରୁହ। ପାଉଡର ଡବାଟା ଆଣୁଛି।

ପାଉଡର ଆଣି ଘଷିଲା ବେଳେ କିନ୍ତୁ ଲିଲିକୁ ନୀଳିମାଙ୍କ କଥାଗୁଡ଼ିକ ଆଉ ବାଧୁ ନଥିଲା। ଲାଗୁଥିଲା ସତେ ଯେପରି ତା' ନିଜ ବୋଉର ପିଠିରେ ଲଗାଇ ଦେଉଛି।

ପଦ୍ମାଳୟା ପାଢ଼ୀ ବାଣୀବିହାର ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ବିଭାଗର ୧୯୯୩-୯୫ ବ୍ୟାଚ୍ ଛାତ୍ରୀ। ସଂପ୍ରତି ବ୍ରହ୍ମପୁରରେ ଡାକ ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଶ୍ରୀମତୀ ପାଢ଼ୀ ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ନିୟମିତ ଲେଖନ୍ତି। ତାଙ୍କ ସହିତ ୯୪୩୭୭୩ ୭୫୫୦୧ ମୋବାଇଲ ନମ୍ବରରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରାଯାଇ ପାରିବ।

ବୃନ୍ତଚ୍ୟୁତ ଗୋଲାପ

ଆଶୁତୋଷ ଦାସ

ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରସଂଘ ଏବଂ ଆଲୁମ୍ନି କନେକ୍ଟ ପକ୍ଷରୁ ମିଳିତ ଭାବେ ଆୟୋଜିତ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଥିବା ଗଳ୍ପ

ମିନୁ ମାଉସୀଙ୍କ ପୁଅ ସୁରେଶ ମୋର ବନ୍ଧୁ । ତା’ ପାଖରୁ ସେ ଘଟଣାର କିୟଦଂଶ ସମ୍ପର୍କରେ ଜାଣି ମାଉସୀଙ୍କ ପାଖରୁ ପୂରା ଘଟଣାଟି ଜାଣିବା ପାଇଁ ମୁଁ ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ହୋଇ ଉଠିଥିଲି । ସେଦିନ ଆସନ୍ନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ପଶ୍ଚିମ ଦିଗନ୍ତ ପଟେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ବୁଡ଼ି ସାରିଥିଲେ ବି ତା’ର ରକ୍ତାଭ ଆଭା ପୂରା ଆକାଶରୁ ଲିଭି ନ ଥିଲା । ନାଗସାପ ଛାତିର କାତି ପରି ବାଦଲସବୁ ଥାକଥାକ ହୋଇ ସଜେଇ ହୋଇଥିଲେ । ମୁଁ ସୁରେଶକୁ ଫୋନ୍ କରି ଆସିବାକୁ କହିଲି । ଆମ ଘର ପାଖରୁ ତାଙ୍କ ଘର ତିନିରୁ ଚାରି କି.ମି. ଭିତରେ ହେବ । କିଛି ସମୟାନ୍ତରରେ ସୁରେଶ ବାଇକ୍‌ର ହର୍ଣ୍ଣ ଶୁଭିଲା । ଦିହେଁ ମିଶି ତାଙ୍କ ଘର ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଲୁ ।

ଅଗଣାରେ ମାଉସୀ ସନ୍ଧ୍ୟାଧୂପ ଦେଉଥାନ୍ତି । ଝୁଣାଧୂପର ମହମହ ବାସ୍ନାରେ ଘରଟା ମହକି ଉଠୁଥାଏ । ପାଖ ବେଲେଶ୍ୱର ମହାଦେବ ମନ୍ଦିରରୁ ଶଙ୍ଖ, ଘଣ୍ଟି, ହୁଳହୁଳି ଧ୍ୱନିରେ ଏକ ଭକ୍ତିମୟ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥାଏ । ମାଉସୀ ଶିକ୍ଷିତା ମହିଳା । ସୁରେଶ କହୁଥିଲା, ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ସେ ତାଙ୍କ ଗ୍ରାମରେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ବୟସ ପଚାଶ ପାଖାପାଖି ହେବ । ସବୁବେଳେ ହସହସ ମୁହଁ । ସନ୍ଧ୍ୟାଧୂପ ସରିଲାଣି । ମାଉସୀ ଆମ ପାଖରେ ଆସି ବସିପଡ଼ିଲେ । ଘର ପରିବାର ସମ୍ପର୍କରେ ଦୁଇ ଚାରି ପଦ କଥା ସରିବା ପରେ, ସୁରେଶ ସେ ଘଟଣାଟି ମୋତେ କହିବାକୁ ମାଉସୀଙ୍କୁ କହିଲା । ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି, ତାଙ୍କ ସହାସ୍ୟ ମୁଖର ରେଖାଗୁଡ଼ା ସାମାନ୍ୟ କୁଞ୍ଚିତ ହୋଇଗଲା । ଟିକିଏ ଅପ୍ରତିଭ ହୋଇ ଏକ ବଡ଼ ଦୀର୍ଘନିଶ୍ୱାସ ନେଇ ସେ କଥା ଆରମ୍ଭ କଲେ ...

ପାଖାପାଖି ସତେଇଶ ବର୍ଷ ତଳର ଘଟଣା । ଶ୍ରାବଣ ଶୁକ୍ଳ ନବମୀର ଏକ ଶୀତଳ ରାତ୍ରି । ଆକାଶରେ ଫାଳିକିଆ ଧଳାଜହ୍ନ ଭେଳା ଭେଳା କଳାବାଦଲଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଲୁଚକାଳି ଖେଳୁଥାଏ । ନିଶାର ନିସ୍ତବ୍ଧତାକୁ ଭଙ୍ଗ କରି ଦେଉଥାଏ ଝିଙ୍କାରିଙ୍କ ଝଙ୍କାର । ବୁଲା କୁକୁରଗୁଡ଼ା ବାରିପଟ ଯୋର ଆଡୁ ଯେମିତି ବୁକୁଚିରା କାନ୍ଦ କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି । ଘର ଭିତରଟା ପୂରା ଶୁନ୍‌ଶାନ୍ । କେଉଁ ଏକ ଅଜଣା ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନରେ ମୋ ଗହଳିଆ ନିଦଟା ଚାଇଁକିନା ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଯେତେ ଆଖିମାଡ଼ି ଶୋଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି, ଆଖିକି ଜମା ନିଦ ଆସୁ ନ ଥାଏ । ବାହାରର ଶଙ୍କାକୁଳ ପରିବେଶ ମୋ ମନରେ କାହିଁ କେଜାଣି ଗୋଟେ ଅଜଣା ଭୟକୁ ତୋଳି ଆଣୁଥାଏ । କେତେ ରାତି ହେଲାଣି କେଜାଣି ? ଅନ୍ଦାଜ ଗୋଟାଏ ପାଖାପାଖି ହେବ । ଆମ ସଦର ଦରଜାରୁ ହଠାତ୍ ଠକ୍‌ଠକ୍ ଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା । ତା’ପରେ ଏ କଣ୍ଠସ୍ୱର -

‘‘ଗୋପାଳଭାଇ... ଓ.... ଗୋପାଳଭାଇ..... ।’’ ସ୍ୱରଟା ନିମାଦାଦିଙ୍କର ନା କ’ଣ ! କଣ୍ଠରେ ଭୟମିଶା ଆର୍ଦ୍ରତା ବେଶ୍ ବାରି ହୋଇପଡୁଥାଏ । ମୁଁ ବୋଉକୁ ଉଠାଇଦେଇ ଧଡ଼ପଡ଼ ହୋଇ ଖଟରୁ ଉଠିଗଲି । ବାପା ଉଠିସାରି କଥା ହେବାକୁ ଯାଇଥାନ୍ତି ।

ଝଡ଼ ଭଳି ପଶିଆସିଲେ ବାପା । ମୁହଁରେ ଚିନ୍ତାର ଏକ କଠିନ ରେଖା ଫୁଟି ଉଠିଥାଏ, କହିଲେ -‘‘ଗୀତା ଘରେ ନାହିଁ । କୁଆଡ଼େ ଗଲା, କଅଣ କଲା କେହି ଜାଣିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ନିମା ଆସି ମୋତେ ଡାକୁଥିଲା ଖୋଜିବା ପାଇଁ ।’’ ଥାକରୁ ତିନିଶାଳିଆ ଟର୍ଚ୍ଚଟାଏ ଧରି ମୋ ବଡ଼ଭାଇ ମୁନାଭାଇକୁ ଡାକଟାଏ ମାରିଦେଲେ । ଦିହେଁଯାକ ବାହାରକୁ ବାହାରିଗଲେ । ଆଗରେ ନିମାଦାଦି ।

ଆକାଶରେ ମେଘ ଥିଲେ ବି ତୋଫା ଜହ୍ନର ଆଲୁଅରେ ଅନ୍ଧାର ଫିକାପଡ଼ି ବାଟଘାଟ ଦିଶୁଥାଏ । ଆଗ ଚାକୁଣ୍ଡା ଗଛ ଉଢ଼ାଳରେ ବହଳ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ସେମାନେ ହଜିଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ ।

ଗୀତା କୁଆଡ଼େ ପଳେଇଛି ! ନା, ସେ ତ ସେମିତିକା ଖରାପ ଝିଅଟାଏ ନୁହଁ ଯେ ରାତି ଅଧରେ କାହା ସହ ପଳେଇବ । ନିମାଦାଦିଙ୍କ ବଡ଼ଭାଇ ଗୁନାଦାଦିଙ୍କ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଝିଅ ଗୀତା । ଭାଗ୍ୟରେ

କେଜାଏ ଦୁଃଖ ଥିଲା କେଜାଣି, ଜନମର ଦିନକ ପରେ ମା'ଟା ଦୁନିଆ ଛାଡ଼ିଦେଲା। ବର୍ଷୁଟାଏ ନ ବିତୁଣୁ ବାପର ପ୍ରାଣବାୟୁ ରାଜରାସ୍ତାରେ ଟ୍ରକ୍ ଚକାତଳେ ଉଡ଼ିଗଲା। ବିଚରା ଗୀତାଟା ବାପ ମା' ଛେଉଣ୍ଡ ହୋଇ ବୁଢ଼ୀମା' ନେତିଆଇ କୋଳରେ ବଢ଼ିଛି। ନିମାଦାଦିଙ୍କୁ ବାପ ବୋଲି ଡାକେ ଆଉ ମଲ୍ଲୀଖୁଡ଼ୀଙ୍କୁ ବୋଉ। ନିମାଦାଦିଙ୍କର ଗୋଟିଏ ପୁଅ ବାବୁଆ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଝିଅ ରାଧା। ପରିବାର କହିଲେ ଏଇ ଛ'ପ୍ରାଣୀ କୁଟୁମ୍ବ ଆଉ ଯୋଡ଼ାଏ ଦୁଧିଆଳି ଗାଈ, ଗୋଟାଏ ଛୋଟ ଛେଳିପଲଙ୍କୁ ନେଇ ବୁଝାଏ। ନିମାଦାଦି ହାଟରେ ପନିପରିବା ବିକନ୍ତି। ଲାଭର ଅଧିକାଂଶ ଭାଗ ସୁରାପାନରେ ଯାଉଥିବାରୁ ଘର ଚଳିବା କଷ୍ଟ ହୁଏ। ଦି'ବରଷ ହେବ ବାବୁଆଟା ଯାଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ କୋଉ ଗୋଟେ ମିଠାଦୋକାନରେ ରହିଛି। ବର୍ଷକରେ ଦି' ତିନିଥର ଘରକୁ ବାହୁଡ଼େ। ଭାରି ଭଲପାଏ ଗୀତାକୁ। ଗୀତା ମନରେ ଦୁଃଖ ହେଲେ ତାକୁ ଭାରି କଷ୍ଟ ହୁଏ; କିନ୍ତୁ ବାପା ବୋଉଙ୍କ ଆଗରେ ମୁହଁ ଫିଟେଇ କହିପାରେନି। ପରିବାରରେ ସେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼। ତା'ପରେ ଗୀତା ଆଉ ସବା ସାନ ଝିଅ ହେଉଛି ରାଧା। ଫେରିଲାବେଳେ ଗୀତା ଆଉ ରାଧା ପାଇଁ ନାନା ଜିନିଷ ଆଣେ। ଗୀତାର ଧୂସର ଜୀବନ ଭିତରେ ଏଇ ଟିକକ ତା' ପାଇଁ ଅନେକ କିଛି।

ମୋ'ଠାରୁ ଛ' ସାତବର୍ଷ ସାନ ହେବ ଗୀତା। ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ ହେଲେ ବି ଦେଖିବାକୁ ଅସୁନ୍ଦର ନୁହେଁ। ଗୋଲ ମୁହଁରେ କଳା ଟିପାଟିଏ ଲଗେଇଦେଲେ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ। ଭାରି ମେଧାବୀ ପିଲାଟିଏ। ଗାଁ ସ୍କୁଲରେ ସପ୍ତମ ଯାଏ ପାଠ ପଢ଼ିଛି। ଖାଲି ପାଠରେ ନୁହେଁ, ବ୍ୟବହାର ଚାଲିଚଳନରୁ ଛେଳିଛୁଆ ପରି ନିରୀହ ଆଉ ଶାନ୍ତସରଳ ଜଣାପଡ଼େ। ବାହାରେ କାହାରିକୁ ଦି'ପଦ କୁହେ ନାହିଁ କି ଦି'ପଦ ଶୁଣେନାହିଁ। ବହୁ କଷ୍ଟରେ ପାଠ ପଢ଼ି କୃତିତ୍ୱର ସହ ସପ୍ତମ ବୋର୍ଡ଼ ପରୀକ୍ଷା ପାସ୍ କଲା। ଆଗକୁ ପଢ଼ିବାପାଇଁ ଥିଲା ଭାରି ଇଚ୍ଛା। ଚିଉସାରେ କହୁଥିଲେ, ସେ ଯଦି ଆଗକୁ ଭଲ ପାଠପଢ଼େ, କୁଆଡ଼େ ବଡ଼ ଚାକିରିଟାଏ କରିବ; କିନ୍ତୁ ସେଦିନ ତା'ର ଆଶାର ଜୁଆରରେ ଭଟ୍ଟା ପଡ଼ିଯାଇଥିଲା। ମନ ଭିତରେ ସାହସ ବାନ୍ଧି ବୋଉକୁ ଅଷ୍ଟମରେ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ କହିଥିଲା। ଉପହାର ସ୍ୱରୂପ ଅନେକ ଶ୍ରାବ୍ୟ ଅଶ୍ରାବ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ ଫୋଡ଼ି ହୋଇଯାଇଥିଲା ତା'ର ଦିହ। ''ଅଲକ୍ଷଣୀ.... ପୋଡ଼ାମୁହିଁ.... ବଉଁଶ ବୁଡ଼େଇ ଜନମକାଳୁ ତ ମା'କୁ ଖାଇଲୁ, ବୋପାକୁ ଖାଇଲୁ, ପୁଣି ଆମକୁ ଖାଇବାକୁ ବସିଛୁ। କହିଲା କ'ଣ ନା ପାଠ ପଢ଼ିବ।'' ଗୀତା ଆଖିର ଲୁହ ବନ୍ଧଡେଇଁ ଥପଥପ ନିଗିଡ଼ିପଡ଼େ। ନେତିଆଇ ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ିଯାଏ। ତା'ର ମା' ବାପା କିଏ ବୋଲି ପ୍ରଶ୍ନ କରେ। ବହୁ ବାଧ୍ୟ ପରେ ଆଇ ପାଖରୁ ଉତ୍ତର ପାଇ ମନକୁ ବୁଝାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ, ପାରେ ନାହିଁ। କଇଁକଇଁ କାନ୍ଦିଉଠେ। ସେମାନେ ଯଦି ଥାଆନ୍ତେ, ତାକୁ ଆଜି ଏ ଦିନ ଦେଖିବାକୁ ପଡ଼ି ନ ଥାନ୍ତା। ନେତିଆଇ ତାକୁ ଢେର୍ ବୁଝେଇ ଶୁଝେଇ ତୁନି କରେ।

ଗଲାବର୍ଷ ଅଶିଣରେ ଦୁର୍ଗାପୂଜା ଚାଲୁଥାଏ। ଅନ୍ୟାୟ, ଅନୀତି, ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର ଉପରେ ସତ୍ୟ, ଧର୍ମର ବିଜୟକୁ ସ୍ମରଣ କରାଇ ଦେବାକୁ ମା' ଧରାବତରଣ କରିଛନ୍ତି। ନଈ କୂଳେକୂଳେ ମୃଦୁ ସମୀରଣରେ କାଶତଣ୍ଡୀ ଖିଲିଖିଲି ହସୁଛି। ଏପଟେ ନେତିଆଇ ଦେହରେ ପ୍ରବଳ ଜ୍ୱର। ତାତିରେ ଖଇ ଫୁଟିଯିବ। ଖାଇ ପିଇ ଶୋଇଲା। ସକାଳୁ ଯେତେ ଡାକିଲେ ବି ଶବଦ ହେଲାନି। ମନେ ଅଛି ଗୀତା ଭୋ ଭୋ କାନ୍ଦୁଥାଏ। ବୋଉ ବାପାଙ୍କଠାରୁ ଯେତେ ମାଡ଼ଗାଳି ଖାଇଲେ ବି ନେତିଆଇର ମୁହଁ ଦେଖିଲେ ସବୁକିଛି ଭୁଲିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ। ନିମାଦାଦି ପେଟେ ମଦ ପିଇ ଆସି ପାଞ୍ଚଣ ଉଠାଇଲାବେଳେ କେତେଥର ନେତିଆଇ ବଞ୍ଚେଇଛି। ଆଜି ତାକୁ ଦିଶୁଥାଏ ସ୍ନେହ ମମତାର ଉଚ୍ଛୁଳା ନଈଟା ସୁଖିଯାଇ ଏକ ବିରାଟ ମରୁଭୂମିରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଛି...। ଏଥର ଖାଲି ବାଲି... ଆଉ ବାଲି...।

ଏଡ଼ିକିଟାଏ ହୋଇଥିଲା, ଘରର କାମଦାମ ଗୁଡ଼ା କଲାଣି। ପାଠବହିରେ ଡୋରି ବନ୍ଧାହେବା ଦିନୁ କାମର ପରିମାଣଟା ତା'ର ବଢ଼ିଯାଇଛି ଯେମିତି ସକାଳ ପହରୁ କାମରେ ଲାଗିଥାଏ। ଗୋରୁଙ୍କୁ କୁଣ୍ଡାତୋରାଣି ପିଆଏ, ଛେଳିଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ଦେଖେ, ମା' ପାଖରେ କେତେ ଖୁସିରେ ଧାଁଦଉଡ଼ କରୁଛନ୍ତି, ମଝିରେ ଡେଇଁଡେଇଁ ନାଚିଯାଉଛନ୍ତି। ଜୀବନର ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଆନନ୍ଦ ଯେମିତି ଏଇଟା ମା' ପାଖରେ ଛୁଆର ନିର୍ଭୟ ବିଚରଣ ସ୍ନେହ ଆଉ ମମତାର ବହଳ ପରଶରେ। ମା' ଛେଳିଟା ଛୁଆଙ୍କୁ ଚାଟି ପକାଉଥାଏ। ସତରେ ମା' କେତେ ସ୍ନେହ କରେ, ତା' ଛୁଆଙ୍କୁ ନା ! ସେ ଦେଖିଛି ବୋଉ ତା'ର ରାଧାର ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡେଇ ଦେଇ ସ୍କୁଲକୁ ପଠାଏ, ହାତରେ ଦଶ କୋଡ଼ିଏ ପଇସା ଗୁଞ୍ଜିଦିଏ। ମତେ ଲୁଚେଇ ପୁଣି କ'ଣ ଖାଇବାକୁ ଦିଏ, ବେଳେବେଳେ ଗେଲ କରିଦିଏ, ଏଇ ଯେମିତି ସେ ମା' ଛେଳିଟା ତା' ଛୁଆଙ୍କୁ ଗେଲ କରୁଛି। ଆଉ ତା' ନିଜପାଇଁ ଏସବୁ...? ''ଆଲୋ ଏ ପୋଡ଼ାମୁହିଁ... ମାଦଳଟା ଭଳିଆ ସିଆଡ଼େ ପଡ଼ିରହିଛୁ ନା କଅଣ? ସେତେବେଳୁ ଗଲୁଣି, ଛେଳି ଚାରିଟା ବାନ୍ଧି ଆସିପାରୁନୁ।'' ବୋଉ ଡାକରେ ଚମକି ପଡ଼ି ଗୀତା ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୁଏ।

ରୋଷେଇବାସ, ବାସନମଜା ସାରିଲାବେଳକୁ ଦ୍ୱିପହର ଗଡ଼ି ଯାଇଥାଏ। ଗୋରୁ ଦି'ଟା ଆଉ ଥରେଥରେ କୁଣ୍ଡା ତୋରାଣି ପିଅନ୍ତି। ସେତକ କାମ ସରିଲେ ଉପରଓଳି ତା'ର ଟିକିଏ ଫାଙ୍କା ସମୟ।

ଆମ ଘର ପାଖରୁ ତାଙ୍କ ଘର ଚାରିଘର ଛାଡ଼ିକି। ଏଇ ଯୋଉ ବାଙ୍କମୁଣ୍ଡଟା ଅଛି, ବୁଲିଗଲେ ତାଙ୍କ ଘର। ସମୟ ପାଇ ଆମ ଘରକୁ ଆସେ, ମୋ ପାଖରେ ବସି କେତେ କଥା ଗପିଯାଏ। ତା' ଦୁଃଖ କାହାଣୀଗୁଡ଼ା କହିପକେଇଲା ବେଳକୁ ଆଖି ତା'ର ଲୁହରେ ବତୁରିଯାଏ। ପୁଣି ଟିକିଏ ଖୁସି ହୁଏ। କାରଣ ବାବୁଆ ଭାଇ କହିଯାଇଛି, ବହୁତ ଟଙ୍କା ରୋଜଗାର କଲେ, ମତେ ପୁଣି ପାଠ ପଢ଼େଇବ। ମୁଁ ପୁଣି ସ୍କୁଲ ଯିବି...।

ଆମ ଘରେ ବାପା ବୋଉ ସମସ୍ତେ ତାକୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି। ବସିଥିଲାବେଳେ ମୁଢ଼ି ଦି'ଟା, ଉଖୁଡ଼ା ଦି'ଟା ପାଟିରେ ପକେଇ ସଞ୍ଜ ନଇଁବା ଆଗରୁ ଘରକୁ ଲେଉଟିଯାଏ। ମୋର ଗାଁ ସ୍କୁଲରେ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ଚାକିରିଟା ହେଲାଦିନୁ ସେ ସେମିତି ଆଉ ଆସେ ନାହିଁ। ଉପରଓଳି ମୁଁ ପିଲାଙ୍କୁ ଟ୍ୟୁସନ୍ କରେ। ମତେ ବି ଆଉ ବେଳ ନ ଥାଏ। ବର୍ଷେ ହେବ ନେତିଆଇ ଚାଲିଯିବା ପରଠୁ ପିଲାଟା କୁଆଡ଼େ ଭାରି କଷ୍ଟ ପାଉଛି । ନିମାଦାଦି ପାଖରୁ କଥାକଥାକେ ବିଧା ଗୋଇଠା ଖାଏ। ମଲ୍ଲୀଖୁଡ଼ି ପାଖରେ ରହି କହୁଥାଏ, ''ଆଉ ଦି'ଟା କଷି ଦଉନ ଅଲକ୍ଷଣୀକୁ, ଝିଅ ନୁହେଁ ତ ଗୋଟାଏ ମାଗଣା ବୋଝଟାଏ।'' ଗୀତାଟା ପଥର ହେଇଗଲାଣି। ଆଉ ବେଶି କାନ୍ଦେ ନାହିଁ, କାନ୍ଦିଲେ ବି ତୁନି କରିବାକୁ କେହି ନାହିଁ । କାମ ସବୁ ଚୁପଚାପ୍ କରିଯାଏ। ଗ୍ରୀଷ୍ମର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଉତ୍ତପ୍ତ ଦିନସବୁ ଗଡ଼ିଯାଏ। ଏମିତି ବର୍ଷା ବର୍ଷିବର୍ଷି ଚାଲିଯାଏ। ଶୀତ ଯାଏ, ବସନ୍ତ ଆସେ । ଆମ୍ବବଉଳର ଚହଟା ବାସକୁ ଆଘ୍ରାଣ କରି କୋଇଲି ମଧୁର ମୂର୍ଚ୍ଛନା ଢାଳିଦିଏ। ପ୍ରଜାପତି ଫୁଲରୁ ଫୁଲକୁ ଉଡ଼ିବୁଲେ। ଗୀତା ଧରିବା ପାଇଁ ହାତ ବଢ଼ାଏ, ମାତ୍ର ଧରେନାହିଁ। ସେ ଜାଣିଛି ଡେଣାରେ ଆଘାତ ହେଲେ କଷ୍ଟ କେତେ ହୁଏ।

ମୁଁ ସେମିତି ବାହାର ଦରଜା ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଥାଏ। ବୋଉ ଡାକ ଦେଲା, ''ଆଲୋ ମିନୁ ଖୁଣ୍ଟଟା ପରି କାଇଁ ସେଠି ଠିଆ ହେଇଛୁ, ଆ ଭିତରକୁ ପଳେଇଆ।'' ମୁଁ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହେଲି। ଦରଜାକୁ ଆଉଜେଇ ଭିତର ଖଟ ଉପରେ ବସିପଡ଼ିଲି।

ଆମ ଗାଁ ପଳାଶପୁରର ଚୌଧୁରୀ ସାହିରେ ପଳାଶପୁର ଉ.ପ୍ରା. ବିଦ୍ୟାଳୟ। ଆମ ଘର ପାଖରୁ ଅଧ କି.ମି. ଦୂର ହେବ। ପାଖରେ ସରୁଆ ବୃଦ୍ଧାନଦୀ ଅଙ୍କେଇ ବଙ୍କେଇ ବହିଯାଇଛି। ଗାଁରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରେ 'ବୁଢ଼ୀନଈ' ଭାବରେ ବେଶ୍ ପରିଚିତ। ମୁଁ ସବୁଦିନ ଘରୁ ସ୍କୁଲକୁ, ଆଉ ସ୍କୁଲରୁ ଘରକୁ ଚାଲି ଚାଲି ଯିବାଆସିବା କରେ। ଏଇ ଗଲା ଉପରଓଳି ମୁଁ ସ୍କୁଲରୁ ଫେରୁଥାଏ। ବୃଦ୍ଧାନଦୀଟା କେତେଦିନ ହେବ ଫୁଲିଉଠିଛି । ଠାଏଠାଏ ତା' ମାଟିଆ ପାଣି ଭଉଁରୀ କାଟି ଘୁରି ଯାଉଥାଏ, ମେଞ୍ଚା ମେଞ୍ଚା ଦଳ ଭାସି ଆସୁଥାଏ। ମୁର୍ଦ୍ଦାରଟା ସେ କୂଳରେ ଲାଗିଛି, ଥୋଡ଼ାଏ ଲୋକ ତାକୁ ଦେଖିବାକୁ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଛନ୍ତି। କାଳର ଅଣଲେଉଟା ପ୍ରଖର ସ୍ରୋତରେ ମଣିଷ ଭାସି ଚାଲିଥାଏ। ଉପରକୁ ଉଠିବାର ବୃଥା ପ୍ରୟାସ କରି, ଭଉଁରୀରେ ପେଶି ହୋଇ ଲୀନ ହୁଏ ସମୟର ଅଥଳ ଗର୍ଭରେ । ହଜିଯାଏ ତା'ର ସମଗ୍ର ଅସ୍ତିତ୍ୱର ସତ୍ତା।

ଏଇ ନଈ ବନ୍ଧେ ବନ୍ଧେ ଯାଇ ତଳକୁ ଗଡ଼ିଲେ ଆମ ସାହି ପଡ଼ିବ। ମୁଁ ଚାଲୁଥାଏ, ଆଉ ଚାରିଘର ପରେ ଗୀତାଙ୍କ ଘର। ସନାବୋଉ ପାଖରୁ ଶୁଣିଲି ନିମାଦାଦି ଆଜି ମଦ ପିଇ ନିଷ୍ଠୁରଭାବେ ଗୀତାକୁ ବାଡ଼େଇଛନ୍ତି। ମୁଁ ପାଦର ଗତିକୁ ବଢ଼େଇଦେଲି। ଆଗରେ ଗୀତାଙ୍କ ଘର । ଝାଟିମାଟି କାନ୍ଥକୁ ଚାରିଶେଣିଆ ଚାଳଛପର ଘର ମଝିରେ ଅଗଣା। ମୁଁ ଗୀତା ଗୀତା ଡାକି ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲି। ଘରେ ନିମାଦାଦି ନ ଥାନ୍ତି, ମଲ୍ଲୀଖୁଡ଼ି ଛେଳି ଆଣିବାକୁ ଯାଇଥାନ୍ତି। ଆଠଦିନ ହେବ ରାଧା ତା' ମାମୁଘରକୁ ଯାଇଥାଏ। ଘର ଭିତରେ ଏକା ଗୀତା, ମୋ ଡାକ ଶୁଣି ଭିତରଘରୁ ମୋ ପାଖକୁ ଚାଲି ଚାଲି ଆସିଲା ଗୋଟିଏ ଶରାଘାତ ମୃଗସାର ପରି। ଆଖି ଦୁଇଟା କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଫୁଲିଯାଇଛି। ତା' ଶରୀର ଦେଖି ମୋ ଆଖି ବି ଓଦା ହୋଇଆସିଲା। ପାଞ୍ଚଣର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ପ୍ରହାରରେ ହାତଗୋଡ଼ ସବୁ ନୋଳା ଫାଟିଯାଇଛି। କେଉଁଠି ରକ୍ତ ଜକେଇ ଆସିଛି ତ କେଉଁଠି ଛାଟିପିଟି ହେଉଛି ବୋହିଯିବାକୁ।

ଭୁଲ୍ ତା'ର ଏତିକି ଥିଲା, ପଡ଼ିଶାଘର ଝୁନିଦେଇ ସାଙ୍ଗେ ଟିକେ ଗପି ଦେଇଥିଲା। ଗାଁରେ ଝୁନିଦେଇ ନାଁରେ ଭାରି ଦୁର୍ନାମ । ଖରାପ ଚରିତ୍ରର ଝିଅଟାଏ ବୋଲି ଏଇ କେତେଦିନ ହେବ ଗାଁରେ ଭାରି ଚର୍ଚ୍ଚା। ଆଜି ସକାଳେ ଗୀତା ଛେଳିଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ବାନ୍ଧି ଆସିବାବେଳେ ଝୁନିଦେଇ ଡାକ ପକେଇଲା-''ଆଲୋ ଗୀତା ଟିକେ ଦଉଡ଼ି ଆସିଲୁ, ଆଖିରେ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ପୋକ ଫୋକ ପଡ଼ିଗଲା ନା କଅଣ ଟିକେ ଦେଖିଦେଲୁ ।'' ଆଖିରୁ ପୋକଟା ସିନା ବାହାରିଗଲା; କିନ୍ତୁ ତା' ପାଟିରୁ କଥା ବାହାରିବା ବନ୍ଦ ହେଲାନାହିଁ। ଗପୁଛି ଯେ ଗପୁଛି...। ଗୀତା ବାହାନା କରି ନ ଆସିଥିଲେ ସକାଳ ଗଡ଼ି ସଞ୍ଜ ହୋଇଥାନ୍ତା ମାତ୍ର, ଗପ ସରି ନ ଥାନ୍ତା। ଗାଁରେ କିଏ ଦେଖିକି ନିମାଦାଦି ଆଗରେ କ'ଣ କହିଛି କେଜାଣି । ପେଟେ ମଦ ପିଇ ଆସି ଝିଅଟାକୁ ବାଡ଼େଇ ଲହୁଲୁହାଣ କରିଦେଇଛି। ଗୀତାକୁ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ ମୋ ପାଖରେ ଆଉ ଭାଷା ନ ଥିଲା । ମନଟା ମୋର କୁହୁଳି ଉଠୁଥିଲା, କେଉଁ ଏକ ଅଦୃଶ୍ୟ ଶକ୍ତିରେ ବଳୀୟାନ ହୋଇ ସମାଜରେ ଏମିତି ନିଃସହାୟମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ତତଃ ବଞ୍ଚିବାର ସ୍ୱାଧୀନତା ଟିକକ ଦେଇଦେବାକୁ।

ରାତି ଦୁଇଟା କି ଅଢ଼େଇଟା ହେବ ବୋଧେ। ମୁନାଭାଇ ଆଉଜା ଦରଜାକୁ ଆସ୍ତେକିନା ଖୋଲି ଭିତରକୁ ଆସିଲା । ଗୀତା ରେଳଧାରଣା ଉପରେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଛି। ତା' ମୁହଁରୁ ଏକଥା ଶୁଣି

ବୋଉ ଆଉ ମୁଁ ଚମକି ଉଠିଲୁ ! ବୋଉର ବାରଣ ସତ୍ତ୍ୱେ ମୁନାଭାଇ ସହ ରେଳଧାରଣାର ବନ୍ଧ ରାସ୍ତା ଆଡ଼କୁ ମୁଁ ପାଦ ପକେଇଲି ।

ଆକାଶରୁ ମେଘ କଟି ଯାଇଥାଏ । ଜହ୍ନଟା ପଶ୍ଚିମ ଆକାଶଆଡ଼େ ଟିକେ ଢ଼ଳିପଡ଼ିଛି । ବୃଦ୍ଧାନଦୀର ଗୋଳିଆ ପାଣିରେ ତା'ର ସୁନେଲି ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ବିଛେଇ ହୋଇ ଚକ୍‌ଚକ୍ କରୁଥାଏ । ନଦୀର ଛୋଟ ପୋଲକୁ ଅତିକ୍ରମ କଲେ ପଡ଼େ 'କିଣିଲୋ', ଗୋଟିଏ ଛୋଟିଆ ଗାଁ । ଗାଁ ଶେଷମୁଣ୍ଡରୁ ଅଳ୍ପ ଚଉଡ଼ା ମହରମ ରାସ୍ତା ଲମ୍ବିଛି ନୂଆପାଟଣା ବଜାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଦୁଇ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଖଜୁରୀ ଆଉ ତାଳର ବଣ । ଲମ୍ବା ରାସ୍ତାର ଠିକ୍ ମଝି ଛାତି ଉପରଦେଇ ରେଳଲାଇନ୍ ଯାଇଛି । ପାଖରେ ବିଟ୍‌ଘର ନ ଥାଏ, ନାଲି ନେଳି ପତାକା ଦେଖାଇବାକୁ । ରାତି ଆଠଟା, ନଅଟା ବାଜିଲେ ଏକୁଟିଆ ଲୋକ ଏ ରାସ୍ତାରେ ଯିବାକୁ ସାହସ କରନ୍ତିନି । ଚୋରି ଡକାୟତି ସାଙ୍ଗକୁ ଭୂତପ୍ରେତର ଭୟ ଲୋକଙ୍କ ମନକୁ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରି ରଖିଥାଏ । ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଆଉ ଚାରିଜଣ ଗାଁର ପ୍ରୌଢ଼ ବ୍ୟକ୍ତି ବି ଚାଲିଥାନ୍ତି ।

ରେଳଲାଇନ୍‌ର ବନ୍ଧ ଦିଶିଲାଣି । ସେଠାରେ ବାପା, ନିମାଦାଦି ଆଉ ଗ୍ରାମର ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଦି'ଜଣ ଉପସ୍ଥିତ ଥାଆନ୍ତି । ଆଖିଆଗରେ ସେ ଲୋମହର୍ଷଣ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ମୋ ଦିହ ଶିତେଇ ଉଠିଲା । ରେଳଧାରଣା ଉପରେ ଗୀତା ପଡ଼ିଥାଏ । ଶରୀରରେ ମୁଣ୍ଡଟା ନ ଥାଏ । ବେକର ନାଡ଼ ସବୁରୁ ରକ୍ତଗୁଡ଼ା ପିଚକାରୀ ମାରି ଛିଟିକା ପଡ଼ିଥାଏ । ରେଳଧାରଣାର କିଛି ଅଂଶ ସମେତ ଗୀତାର ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଶରୀର ରକ୍ତରେ ଭିଜି ଯାଇଥାଏ । ନାକରେ ବାଜୁଥାଏ ମଣିଷ ରକ୍ତର ଉତ୍କଟ ଆଇଁଷିଣିଆ ଗନ୍ଧ । ଖଣ୍ଡେ ଦୂରରେ ଗୀତାର ମୁଣ୍ଡ ଛିଟିକି ପଡ଼ିଥାଏ । ନିମାଦାଦି ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ଗୋଟେଇ ଆଣିଲେ ଜଣେ ଅପରାଧିର କାନ୍ଦ କାନ୍ଦିକାନ୍ଦି । ମୁହଁର ଉପର ଦାନ୍ତଗୁଡ଼ା ପଦାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଥାଏ । ତଳକୁ ଦରଛିଣ୍ଡା ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ମାଂସ ସବୁ ଲଟକି ଥାଏ ।

ସେ ସରଳିଆ ନିରୀହ ମୁହଁର ଏ ବିଭତ୍ସ ରୂପ ଦେଖି ମୋ ଲୋମମୂଳ ଟାଙ୍କୁରି ଉଠିଲା । ଆଖିରୁ ଆପଣାଛାଏଁ ଲୁହ ନିଗିଡ଼ି ପଡ଼ି ବତୁରେଇ ଦେଲା ମୋ ଓଠକୁ । ଠିକ୍ ଏକ ସଜଫୁଟା ଗୋଲାପ ଭୀଷଣ ଝଡ଼ର ପ୍ରଭାବରେ ବୃନ୍ତଚ୍ୟୁତ ହୋଇ ଖିନ୍‌ଭିନ୍ ହୋଇଯାଇଛି । ମାଟିରେ ମିଶିଯାଇଛି ତା'ର କ୍ଷୁଦ୍ର ସ୍ୱପ୍ନର ପାଖୁଡ଼ା ସବୁ ।

ଗ୍ରାମରେ କୌଣସି ଛୋଟ ବଡ଼ ଘଟଣା ଘଟିଲେ ସେମିତି କେହି ଥାନା ଫାଣ୍ଡିକୁ ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ଘଟଣାର ସମାଧାନ କରିଦିଅନ୍ତି କିଛି ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ । ଗାଁ ଶେଷମୁଣ୍ଡ ପଳେଇଶୁଣୀ ଦେବୀ ମନ୍ଦିର ଆଗ ବୁଢ଼ା ବରଗଛ ମୂଳେ ତା'ର ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୁଏ ।

ନିମାଦାଦି ମଲ୍ଲୀଖୁଡ଼ି ସଫେଇ ଦେଲେ ପଡ଼ିଶାଘର ଝୁନି ସାଙ୍ଗରେ ମିଶୁଥିବାରୁ ଦୁଇପଦ ଗାଳି ଦେଇଥିଲେ । ସେଇଥିରେ ରାଗିକି ଏଡ଼େ ବଡ଼ କଥା କରିବସିଲା । ଘଟଣାକୁ ଅଧିକା ନ ବଢ଼େଇ ଆତ୍ମହତ୍ୟା ବୋଲି ଗାଁ ମଧ୍ୟରେ ଚପାଇ ଦିଆଗଲା ।

ବେଳ ଆସି ବାରଟା ବାଜିଲାଣି । ଗୀତା ପାଉଁଶରୁ ନିଆଁର ତାତି ଯାଇନଥାଏ । ସମଗ୍ର ଗାଁ ଆଜି ଶୂନ୍‌ଶାନ୍, ନିସ୍ତବ୍ଧ । କେବଳ ଗୋଟାଏ ସ୍ୱର ଜୋର୍‌ରେ ଶୁଭୁଥାଏ, ତା' ବାବୁଆ ଭାଇର ବୁକୁଫଟା କାନ୍ଦ । କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ତଳେ ଗଡ଼ିଯାଉଥାଏ । ପାଖରେ ପଡ଼ିଥାଏ ଦି'ହଳ ଫ୍ରକ୍ ଆଉ ଦି'ହଳ ଚଟି । ଗୋଟାଏ ରାଧାର ଆଉ ଗୋଟିଏ... ଗୀତାର । ମୋ ଆଖିରେ ଗୀତାର ଛଳଛଳ ମୁହଁ ଦିଶିଗଲା । କହୁଥିଲା, ''ବାବୁଆ ଭାଇ ଆସିଲେ ମତେ ପୁଣି ପାଠ ପଢ଼େଇବ, ମୁଁ ପୁଣି ସ୍କୁଲ ଯିବି ।''

ମୋ ମନ ଜମା ବୁଝୁ ନ ଥାଏ । ପନ୍ଦର ଷୋହଳ ବର୍ଷର ଆହତ ସରଳ ଝିଅ ଗୀତା । ରାତିଅଧରେ ଏକୁଟିଆ ନିଛାଟିଆ ଭୟଶଙ୍କୁଳ ରାସ୍ତାରେ ଯାଇ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବ ! ସଞ୍ଜରେ ସନେଇଜେଜ ଆମ ଘରକୁ ଆସିଥାନ୍ତି । ଚୁପି ଚୁପି ବାପାଙ୍କ ସହ କଥା ହେଉଥିଲେ । ଗୀତାଙ୍କ ଘର ଆଗରେ ତାଙ୍କର ଘର । ଭାରି ସରଳ ଲୋକ । ଗଲା ରାତିରେ ବାହାରକୁ ପରିସ୍ରା କରି ଉଠିଥିଲେ । ନିମାଦାଦିଙ୍କ ଘର ଭିତରୁ ଗାଁ... ଗାଁ... ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଥିବା ଭୟଭୀତ ହୋଇ ପ୍ରକାଶ କଲେ । ମୋ ମନର ସନ୍ଦେହୀ ଆକାଶରେ ଢଙ୍କା ବାଦଲସବୁ ଧିରେ ଧିରେ ଫିଟି ଆସୁଥିଲା । ଘଟଣାଟା ଆତ୍ମହତ୍ୟା ନା ହତ୍ୟା !

ମିନୁମାଉସୀ ଘଟଣାଟା କହିସାରି ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛିଲେ । ତାଙ୍କ ତତଲା ଲୁହର ଧାସରେ ମୋ ଆଖି ବି ଓଦା ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ।

ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗର ପ୍ରଥମ ବାର୍ଷିକ ଛାତ୍ର ଆଶୁତୋଷ ଦାସ ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିବା ସମୟରୁ କବିତା ଲେଖି ଆସୁଛନ୍ତି । ପୂର୍ବରୁ ଆଦିକବି ସାରଳାଦାସ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ସମୟରେ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ମୁଖପତ୍ରରେ ତାଙ୍କର ଲେଖା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ତାଙ୍କ ସହିତ ମୋବାଇଲ ନମ୍ବର ୯୩୩୭୨ ୧୨୭୪୬ରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରାଯାଇ ପାରିବ ।

ରାତିଃ କରଂଜିଆରେ

ନୀଳାମ୍ବର ବିଶ୍ୱାଳ

ରଂଜରଂଜ ସଂଜ ଡେଇଁ
ରାତି ଆସେ ଏଠି ସେଠି, ଏକାଠି ସବୁଠି ।
ରାତି ସରେ ନିତିନିତି ସେମିତି ସେମିତି
ଦିହଭିଜା କାକରରେ ପାହାନ୍ତି ପାହାନ୍ତି ।।

ରାତି ଆସି ରାତି ଯାଏ
ଆବର୍ତ୍ତନ ନୀତି ନିୟମରେ,
ଘଂଟାକଂଟା ସେକେଣ୍ଡ କଂଟାରେ ।
ଆସନ୍ତାକାଲିକୁ ପୁଣି ଲେଉଟିବ
ନବବଧୂ ସଂଜ ସଳିତାରେ ।।

କରଂଜିଆରେ ରାତି ପାଇଁ
କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ମନା,
କରଂଜିଆ ଇଲାକାରେ
ରାତି ବାର କେବେବି ବାଜେନା ।

ଗୁରୁବାର ହାଟସାରି ରାତି ଆସେ,
ବନବାସୀ ହାଣ୍ଡିଆ ହାଣ୍ଡିରେ ।
ଛପିଛପି ରାତି ଆସେ
କଂପିଟିସନ୍ ଦୋଳଯାତ୍ରା – ଯାତ୍ରା ପେଣ୍ଡାଲରେ ।।

କରଂଜିଆ ରାତି ଆସେ
ନିଭୃତରେ – କବି ପାଇଁ କଲମଟେ ଧରି ।
ସୀମନ୍ତିନୀ ସିନ୍ଦୂର ସୁନ୍ଥାରେ
ଟିଉସନ୍ ଶିଶୁ ସିଲଟରେ
କୁଆଁରୀର କଅଁଳ ଶେଯରେ
ମହୁଲିର ମହମ ବାସ୍ନାରେ ।।

କରଂଜିଆ ରାତି କିନ୍ତୁ
ପାହେନାହିଁ ଏଠି ସେଠି ପରି ।
ରାତି ଏଠି ଥକ୍କା ନିଏ,
ଯାଏ ଖାଲି ଦଣ୍ଡେ ରହିକିରି ।।

ମୋବାଇଲ୍ଃ ୯୯୩୭୯୪୮୬୬୪
nilambarbiswal8@gmail.com

ନୀଳାମ୍ବର ବିଶ୍ୱାଳ ବାଣୀବିହାରରେ ୧୯୭୭-୭୯ବ୍ୟାଚ୍‌ର ଗଣିତ ବିଭାଗର ଛାତ୍ର । ୧୯୭୭-୭୮ରେ ସେ ପ୍ରଥମ ଛାତ୍ରାବାସ (ଗୋପବନ୍ଧୁ ଛାତ୍ରାବାସ)ର ମୁଖପତ୍ର 'ବାଣୀ ବୀଥିକା'ର ସଂପାଦକ ଥିଲେ । ଅଧ୍ୟାପନା ବୃତ୍ତିରୁ ସେବା ନିବୃତ୍ତ ପରେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଛନ୍ତି । 'ଓଡ଼ିଶା ଗଣିତ ସଂସଦ'ର ତ୍ରୈମାସିକୀ 'ଅଭିନବ ଗଣିତ ବିଚିତ୍ରା'ର ସଂପାଦନା ଦାୟିତ୍ୱ ସେ ଦୀର୍ଘ ଚଉଦବର୍ଷ ଧରି ତୁଲାଇ ଆସୁଛନ୍ତି ।

ତାଙ୍କର 'ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷଅଙ୍କ' ଗପବହି ଓ 'ଚିକି ଚିଠିଟି ମୋ କୁନିପୁଅକୁ' କବିତା ସଂକଳନ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । 'ଗଣିତ ଛୁଙ୍କ', 'ଅଜାଙ୍କ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ଶିକ୍ଷା', 'ଗଣିତ ମହୋତ୍ସବ' ଆଦି ଜନପ୍ରିୟ ଗଣିତ ବହିର ସେ ଲେଖକ । ମାଧ୍ୟମିକ ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ପ୍ରଥମ କମ୍ପ୍ୟୁଟର ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକର ସହଯୋଗୀ ଲେଖକ ଭାବରେ 'ଆସ ଶିଖିବା କମ୍ପ୍ୟୁଟର' ୫ଖଣ୍ଡ ବିଦ୍ୟାପୁରୀ, କଟକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ । ଲେଖକ ଓ ସମୀକ୍ଷକ ଭାବରେ ନିମ୍ନମାଧ୍ୟମିକ ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ କମ୍ପ୍ୟୁଟର ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ 'କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଶିକ୍ଷା ଓ ପ୍ରୟୋଗ' ତିନିଖଣ୍ଡ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ଗଣଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ । ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ 'ଆସ ଜାଣିବା କମ୍ପ୍ୟୁଟର' ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଏକ ପୁସ୍ତକ ।

ସାଉଁଟା ସ୍ମୃତିରୁ ମୁଠାଏ

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ଦାସ

ରାତ୍ରିର ଜହ୍ନରୁ ଆଜି
କେତେ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଝରେ
କୋଇଲିଟା କୁହୁକୁହୁ ରାବ ଦିଏ
କେତେ ଯେ ସ୍ୱରରେ
କେତେ ଯେ ମଳିନ ସନ୍ଧ୍ୟା
କ୍ଳାନ୍ତ ହୁଏ ସମୁଦ୍ର ବେଳାରେ
ରାତି ପୁଣି ଡେଇଁ ଉଠେ
ସକାଳର କୁହୁକ ସ୍ପର୍ଶରେ ।

ଜାଣେ ନାହିଁ ସୋନାଲୀ ମହାନ୍ତି
କ'ଣ ବା ଘଟିଗଲା ସବୁ
ସେ ଦିନକୁ ନେଇ ମୋର
ଆଜି ଯାହା ଅନ୍ୟମନସ୍କତା
ସ୍ମୃତି ହୋଇ ଠିଆହୁଏ
ଅତୀତର ଦୀର୍ଘ ନିରବତା ।

ସ୍ମୃତିତ ଅବୁଝା ଭାରି
ସୋନାଲୀ ଠିକ୍ ତୁମ ପରି
ଏ ସହରେ ନାହାଁନ୍ତି ଆଉ ତୁମ ପରି
ରୂପବତୀ କୌଣସି ସୁନ୍ଦରୀ ।

ସଂଜ ଆସିଲେ ନଇଁ ତମ ଗାଁ ପଛପଟେ
ମେଘର ଝରକା ଡେଇଁ
ଜହ୍ନ ଯେବେ ପଳାତକ ସାଜେ
ଅନ୍ଧାରରେ ଅନ୍ଧ ଭଳି
ତୁମକୁ ମୁଁ ଆକୁଳରେ ଖୋଜେ ।

ତୁମର ପାଉଁଜି ତଳେ
ଅରତୁରେ ଫୁଟେ କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା
(ତୁମ) ଚାହାଁଣୀର ଚୁମ୍ବକରେ
ଭାଙ୍ଗିପଡ଼େ ମୋ ସ୍ୱପ୍ନର କୋଣାର୍କର ଚୂଡ଼ା
ଜୀବନ ନୁହେଁ ଏକ ଅରଣ୍ୟ ରୋଦନ
ଭରଣା ହେଲା ତ ନାହିଁ ମୋ ବିଗତ ଦିନର
ସେ ଉଜୁଡ଼ା ସପନ ।

ଶ୍ରୀ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ଦାସ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନ ବିଭାଗର ୧୯୭୭-୭୯ ବ୍ୟାଚ୍ ଛାତ୍ର । ଆଦ୍ୟ ଜୀବନରେ ସେ ଅଧାପକ ଭାବେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଶାସନିକ ସେବାରେ ଯୋଗଦାନ କରି ବହୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦପଦବୀ ଅଳଙ୍କୃତ କରିଥିଲେ । ଚାକିରି କାଳ ମଧ୍ୟରେ ସେ ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସମ୍ପର୍କ, ବୟନ ଶିଳ୍ପ ଓ ହସ୍ତତନ୍ତ, ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ, ସାଧାରଣ ଅଭିଯୋଗ ଓ ପେନ୍‌ସନ୍ ବିଭାଗର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଭାବେ ସଫଳତାର ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ପରେ ସେ ସାଧାରଣ ପ୍ରଶାସନ ବିଭାଗର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ସଚିବ ଭାବେ ଅବସର ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । କବିତା ଲେଖାରେ ତାଙ୍କର ରୁଚି ରହିଛି । ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରସଂଘ ଗଠନ ହେବାପରେ ପ୍ରଥମେ ସେ ଏହାର ଉପସଭାପତି ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ।

ପ୍ରାର୍ଥନା

ପବିତ୍ର ମୋହନ କର

ମୁଁ ତମରି ଅଂଶ; କଥାଟିକୁ
ବାରମ୍ବାର ଭୁଲିବା ଓ ମନେ ପକେଇବାରେ
ସରିଯାଏ ଆୟୁଷ।

ତମେ ରଥରେ ବିରାଜିତ ରାଜା
ମୁଁ ଲୋଭ ଓ ଲାଭର ଅଛିଣ୍ଡା ଅଙ୍କରେ
ଭ୍ରମିତ ପ୍ରଜା।

ତମେ ବିଶ୍ୱଜନବନ୍ଧୁ, କରୁଣାନିଧାନ
ମୁଁ ମାନ ଅଭିମାନ, ତେଲଲୁଣରେ ବନ୍ଦୀ
ଅକିଞ୍ଚନ।

ତମ ଆଖିରେ ପଲକ ପଡ଼େନା
ମୁଁ ମୂଢ଼, ଆଖି ମୋର କେବେ ବି ଫିଟେନା
ଆଖି ଖୋଲିଲେ ତ
ଝଲମଲ ରଙ୍ଗର ପସରା
ଅବ୍ୟକ୍ତ ଅନୁଭବର ଅମୃତ ଧାରା
ଆୟୁଷ ତମାମ ଯାତରା।

ତଥାପି ଆଖି ହଳକରେ
ଜମାଟବନ୍ଧା ପରଳ
ଦେଖି ବି ଦେଖିପାରେନା
ଖଣ୍ଡେ ରଙ୍ଗିନ ପତାକା କଣ
ପତିତପାବନ ବାନା ?

ତମେ ବେଶ୍ ହସେଇ ଜାଣ, କନ୍ଦେଇ ଜାଣ
ବୁଡ଼େଇ ଜାଣ, ଭସେଇ ଜାଣ
ବାନ୍ଧି ଜାଣ, ଫିଟେଇ ଜାଣ
ନାଚି ଜାଣ, ନଚେଇ ବି ଜାଣ।

ତମ ଆଖିର ଉହାଡ଼ରେ
ଏମିତି କେଉଁ ମଞ୍ଚ ଅଛି ଯେ
ମୋ ଅଭିନୟ ତମକୁ ଅଗୋଚର ?
ମୋର କୋଉ ଦୁଃଖ ତମକୁ ଗୁପତ ଯେ
ପଦ ଯୋଖି ପ୍ରାର୍ଥନା ବୋଲିବି
ଶୂନ୍ୟରୁ ସାଉଁଟି ସୁର ?

ତମେ ତ ଚିରକାଳ ରହସ୍ୟ ନାଗର
ମୁଁ ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ଯାଯାବର
ଜନ୍ମଜନ୍ମାନ୍ତର।

କବି ପବିତ୍ର ମୋହନ କର ବାଣୀବିହାରରେ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଭୂତତ୍ତ୍ୱ ବିଭାଗର ୧୯୮୭-୮୯ ବ୍ୟାଚ୍ ଛାତ୍ର। ସାହିତ୍ୟମନସ୍କ ଶ୍ରୀ କର ବିଏସ୍ଏନ୍ଏଲ୍‌ରୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଅବସର ନେବା ପରେ ଓଡ଼ିଶାର ସୁପରିଚିତ ପ୍ରକାଶନ ସଂସ୍ଥା 'ପେନ୍ ଇନ୍ ପବ୍ଲିକେସନ୍ସ'ରେ ସହକାରୀ ମହା ପ୍ରବନ୍ଧକ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟରତ। ସେ ମଧ 'ସାହିତ୍ୟ ଅକାଦେମି'ର ଓଡ଼ିଆ ଉପଦେଷ୍ଟାମଣ୍ଡଳୀର ସଦସ୍ୟ ଅଛନ୍ତି। ଗଳ୍ପ ଓ କବିତା ରଚନା ସହ ଶ୍ରୀ କର ନାଟକ ଓ ରାଜନୈତିକ ସମୀକ୍ଷାରେ ରୁଚି ରଖନ୍ତି। ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଜଣେ ସୁପରିଚିତ କବି ଓ ଦକ୍ଷ ସଂଗଠକ ତଥା ବିଶିଷ୍ଟ ବକ୍ତା ଭାବେ ସେ ବେଶ୍ ପରିଚିତ।

ସ୍ମୃତିର ଦିଗନ୍ତ

ହରେକୃଷ୍ଣ ଶିଅଳ

ଜୀବନ ପ୍ରଦୀପରେ ଭରିଥିଲା ଦିନେ
ଜ୍ଞାନର ତୈଳ ଯେଉଁ ପବିତ୍ର ପୀଠରେ
ତମସା ବିଜୃମ୍ଭିତ ଚଉବର୍ଗ ପ୍ରାପ୍ତି ପଥେ
ଥିଲା ମୋର ଦୀପ୍ତ ଦୀପାୟନ ଆଗାମୀ ଅୟନରେ। (୧)

ଉତ୍କଳ ନାମରେ ଭରିଦେଇ ଥିଲା ମନରେ ସେ
ଜନ୍ମମାଟିର ଅହେତୁକ ସ୍ୱାଭିମାନ
ସ୍ମୃତିର ଦିଗନ୍ତରେ ଭାସିଭାସି ଆସେ ଆଜି
ସଫଳ ଚିତ୍ରର ବାସ୍ତବ ରୂପାୟନ। (୨)

ଏବେ ମୋର କର୍ମ ଜୀବନର ଅନ୍ତିମ ଆଭା
ଭରିଦିଏ ମନ ଅଗଣାରେ ଅସୁମାରି କର୍ମ ଉନ୍ମାଦନା
ଅତୀତର ଭାବୋଚ୍ଛ୍ୱାସ ଭରା ଶିକ୍ଷା ନିକେତନର
ଦୁର୍ମୂଲ୍ୟ ଜ୍ଞାନସମ୍ପଦରେ ହୋଇଯାଏ ମୁଁ ଆନମନା (୩)

ପରିଜା ପାଠାଗାରର ଅସୁମାରି ତଥ୍ୟ ସଂଳାପ
ଚକ୍‌ମକ୍ ଆଲୁଅରେ ମାଦକତା ଭରା ଛାତ୍ରନିବାସ
ଉତ୍କଳମଣିଙ୍କ କୃତି ଗୀତିର ସ୍ୱାକ୍ଷର ପ୍ରତିମ
ତାହା ଥିଲା ମୋ ଜୀବନର ଅଭିନବ ଆଭାସ (୪)

କ୍ରୀଡ଼ାପ୍ରାଙ୍ଗଣର ଅତୀତ ମାଦକିତ ସ୍ମୃତି
ଆଜି ମୋର ମାନସ ମୁକୁରକୁ ଝଲସିତ କରେ
ସାଂସ୍କୃତିକ ବେହେରଣର ବିପୁଳ ଝଲକ
ମନଅଗଣାକୁ ବର୍ଣ୍ଣିଳ ଆଉ ଆଭା ଦୀପ୍ତ କରେ (୫)

ସେହି ମୋର ପ୍ରିୟ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ
ଅଭୁଲା ସ୍ମୃତି ଆଉ ପ୍ରୀତିର ଶିକ୍ଷାସ୍ତମ୍ଭ,
ଜୀବନଯାତ୍ରାର ଅଶୀତି ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ
ସଞ୍ଚିତ କୃତୀ-ଚିତ୍ରରେ ଆଜି ସେ ସୁଦୀପ୍ତ ସୁଦମ୍ଭ (୬)

ଅଗଣିତ କୃତି ସନ୍ତାନରେ ଆଜି ଛବିଳ ଛଇଳ ଶିକ୍ଷାନିକେତନ
ହସିଉଠେ ଉତ୍କଳ ମାଟିର ଏହି ଚିର ଆୟୁଷ୍ମାନ୍
ଜାତିର ଜନକ ଅବୟବ ଅନ୍ତରାଳେ
ଝଲସିତ କୃତି ସନ୍ତତିରେ ସେ ଆଜି ଗରୀୟାନ (୭)

ତା'ର ବିଜୟ ବୈଜୟନ୍ତୀର ହେଉ ଜୟଗାନ,
ଉତ୍କଳ ମାଟିର ସେ ଶାଶ୍ୱତ କୀର୍ତ୍ତିମାନ୍
ବାଣୀବିହାର ଆମର ଚିର ସ୍ୱାଭିମାନ
ବାଣୀବିହାର ଆମର ଚିର ସ୍ୱାଭିମାନ (୮)

ପୁରାତନ ଛାତ୍ର (ବାଣିଜ୍ୟ ବିଭାଗ)

ଶ୍ରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ଶିଅଳ ବାଣୀବିହାର ବାଣିଜ୍ୟ ବିଭାଗର ୧୯୯୧-୯୩ ବ୍ୟାଚ୍ ଛାତ୍ର। ଭାରତୀୟ ଡାକସେବା ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଶ୍ରୀ ଶିଅଳ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରସଂଘ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ କମିଟିର ସଦସ୍ୟ ଭାବେ ବେଶ୍ ସକ୍ରିୟ ଅଛନ୍ତି।

ବାଣୀବିହାରରେ ଜହ୍ନରାତି

ଶତ୍ରୁଜିତ୍

ଶୂନଶାନ ପଥଧାରେ ଚିକମିକ ମୁକ୍ତା ପରି କଅଁଳ ଜୋଛନା
ପବନରେ ଭାସିଆସେ କେତେଦୂରୁ କାହାର ଏ ମଧୁର ମୂର୍ଚ୍ଛନା
କ୍ୟାଣ୍ଟିନ ଛାତରେ ଆଜି ନିରବରେ ଦୋଳି ଖେଳେ ମିଠା ଜହ୍ନରାତି
ମନେହୁଏ କ୍ୟାମ୍ପସରେ କେହି ଜଣେ ଝୁରୁଥାଏ ଅତୀତର ସ୍ମୃତି ।

ସବୁଦିନ ଆସେ ହେଲେ ଜହ୍ନ ଆଜି ଲାଗେ ଭାରି ନିଜରନିଜର
ଦେଖିଲା ବେଳଠୁ ତାକୁ ତନୁ ମନେ ଶିହରଣ ଓଠ ଥରଥର
ସର୍ବାଙ୍ଗ ଶରୀରେ ପୁଣି ଭରିଦେଲା କିଏ ସତେ ଅଜଣା ଏ ତାତି
ଅଭିସାରିକା ସାଜି କାହା ପାଇଁ ଆସିଅଛି ଏଇ ଜହ୍ନରାତି ।

କଲଭର୍ଟ ପରେ ବସି ପ୍ରିୟାକୁ ବିନତି କରେ ପ୍ରେମିକ ପ୍ରବର
"ରାତି ଯେ ହୋଇନି ଗାଢ଼, ଯିବା ପାଇଁ କିଆଁ ଆଜି ଏତେ ତରତର
ଏଯାଏଁ ଭରିନି ମନ ରହିଯାଅ ସାଥୀ ମୋର ଆଉ କିଛି କ୍ଷଣ
ଏଇ ତ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଆଖିରେଆଖିରେ ଆମ କାଲି ପାଇଁ ସ୍ୱପ୍ନ ।

ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ଗାଇବାକୁ ନପାହୁ ଏ ମଧୁରାତି ନସରୁ ଏ ପ୍ରୀତି
କ୍ୟାମ୍ପସରେ ସବୁରାତି ଆଜି ଭଳି ହୋଇଯାଉ ମିଠା ଜହ୍ନରାତି ।"

ଶତ୍ରୁଜିତ୍ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଆଇନ ବିଭାଗର ୧୯୯୬ ବ୍ୟାଚ୍ ଛାତ୍ର । ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଲୋକ ପ୍ରଶାସନ ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ମୁକ୍ତ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ସାମ୍ବାଦିକତା ଓ ଗଣ ଯୋଗାଯୋଗରେ ମଧ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଡିଗ୍ରୀ ଲାଭ କରି ଗତ ତିନି ଦଶନ୍ଧୀ କାଳ ସାମ୍ବାଦିକତା ବୃତ୍ତିରେ ଥିବା ଶତ୍ରୁଜିତ୍ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସରରେ ଦୀର୍ଘ ୨୯ ବର୍ଷ ଧରି ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇ ଆସୁଥିବା 'ତାଳପଦେଶ୍ୱରୀ ସାହିତ୍ୟ ଆସର'ର ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ସଦସ୍ୟ । ଏବେ ସେ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରସଂଘ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ପରିଷଦର ସଦସ୍ୟ ଏବଂ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରସଂଘର ମୁଖପତ୍ର 'ଉତ୍କଳାୟନ'ର ସମ୍ପାଦକମଣ୍ଡଳୀ ସଦସ୍ୟ ଅଛନ୍ତି ।

ଦେବୀ

ଇପ୍ସିତା ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ

ନା ମୋ ଗତିରେ, ନା ମୋ ସ୍ଥିତିରେ,
କି ସ୍ଥବିରତାରେ,
ମୋ ଅଭିମାନର ହ୍ରଦରେ
କେବେ କିଛି ବଦଳିଥିଲା ! !

ମୁଁ ସଜେଇ ହେଇ ଠିଆହେଲି ଘରେ
ତୁମେ କହିଲ ଦେବୀ,
ସାଜ ପିନ୍ଧି ଓହ୍ଲେଇଲି ଯୁଦ୍ଧକୁ
ତୁମେ କହିଲ ସଂହାରିଣୀ ॥

ପୀଠରେ ପୂଜିଲ ମତେ,
ଘାଟରେ କଲ ବିସର୍ଜନ;
ମାଟିର ସ୍ନେହ ଦେଲି,
ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦେଲି ସମୁଦ୍ରର
ହେଲି ସର୍ବଂସହା, ହେଲି ମୁଁ ଧରିତ୍ରୀ ॥

ଦୟାରେ କ୍ଷମା କଲି ମୁହିଁ ହେଲି କାତ୍ୟାୟିନୀ
ପ୍ରେମରେ ସାଉଁଟି ସରିଲି ତିଳତିଳ
କେବେ ହେଲି ଉର୍ବଶୀ,
କେବେ ଅବା ସଙ୍ଗିନୀ ।

ନିଜ ନାଆଁରେ ବଞ୍ଚିଲି ବା କେବେ ?
ଆଜି କିନ୍ତୁ ବଦଳେଇଦେବାକୁ ହେବ
ସେ ପୁରୁଣା ଆକାଶର ସିଲଟ ॥

ମାଟିକୁ ଫାଟି ଯା' କହି,
ହେବିନି ପଳାୟନପନ୍ଥୀ,
ଅଭିଶାପର ଆଭୂଷଣରେ
ପାଷାଣ କରି ନିଜକୁ
ଠିଆ କରେଇବିନି ଆଉ
କୋଉ ଋଷି ଦ୍ୱାରରେ ॥

ଅପେକ୍ଷା ବୋଲି ଗୋଟେ ଶବ୍ଦ,
ସେ ହେଉ ପଛେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କୁ,
ଲିଭେଇଦେବାକୁ ହେବ ମନରୁ, ଆକାଂକ୍ଷାରୁ,
ଅଳୀକ ସବୁ ଅଳି ଭିତରୁ ॥

ଏବେ ପାଦ ଉଠିଚି ମାନେ
'ନ ଯଯୌ ନ ତସ୍ଥ' ନୁହେଁ ॥

ଉଠି ଚାଲିବ ପାହାଡ଼ ପରେ ପାହାଡ଼
ଆଉ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହେବ
ଗମ୍ଭୀରାରେ, ଗର୍ଭଗୃହରେ,
ପାଦଚିହ୍ନ ଛାପ ରହିଯିବ
ସ୍ୱର୍ଗ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟ, ପାତାଳରେ ।

ନୀତି ଜାଣିଥିବା ପାମରଙ୍କୁ
ଶିଖେଇବାକୁ ହେବ ଏବେ
ପବିତ୍ରତା କେଉଁ ଦେହରେ କେମିତି ଥାଏ,
କେତେ ଥାଏ ମନରେ,
ବିନ୍ଦୁବିନ୍ଦୁ ଅମୃତ ପରି ସାଇତା !

ଇପସିତା ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ ବାଣୀବିହାର ଇଂରାଜୀ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗର ୧୯୯୪-୯୬ ବ୍ୟାଚ୍‌ର ଛାତ୍ରୀ । ଦୁଇ ଦଶନ୍ଧୀରୁ ଅଧିକ ସମୟକାଳ କବିତା ରଚନାର ଯାତ୍ରାପଥରେ ସେ ଅନେକବାର ସମ୍ମାନିତ ଓ ପୁରସ୍କୃତ ହୋଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଅନେକ କବିତା ଇଂରାଜୀରେ ଅନୁବାଦ ହୋଇ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ବିପୁଳ ପାଠକୀୟତା ଆଣିଦେଇଛି । ସଂପ୍ରତି ସେ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ନିଆଳୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଇଂରାଜୀ ବିଭାଗରେ ଅଧ୍ୟାପିକା ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ।

ତାତି

ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ମହାପାତ୍ର

ଏଠି ଭାରି ତାତି !
ଠିକ ତୁ ଚାଲିଗଲା ପରେ।
ତାତି ମନରେ ଓ ଦେହରେ,
ବସ୍ତ୍ରାଞ୍ଚଳରୁ ଫେରିଲା ପରେ ବି।

ତାତି ସ୍ମୃତିରେ ଓ ଅନୁଭୂତିରେ,
ତାତି, ତତେ ଭାବିଲେ ଓ ଭୁଲିଲେ ବି।
ତାତି ପୁଣି ଝୁରିଲେ ଓ ଯୁଝିଲେ,
ତତଲା ତାତି ସବୁ ତଳ ଓ ପେଟରେ।

ଜୀବନଟା ଗୋଟେ ତାତି,
ଜନ୍ମରେ ତାତି ଓ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ବି।
ଆଉ ଏକ ତାତି, କୈଶୋର ଓ ଯୌବନରେ,
ଯୋଉ ତାତି, ତାତିରେ ହିଁ ନିର୍ବାପିତ ହୁଏ।

ଅହରହ ତାତି, ମୁହୁର୍ମୁହୁଃ ତାତି,
ସ୍ପର୍ଶରେ ଓ ସ୍ପନ୍ଦନରେ।
ତାତି – ତାତି – ତାତି,
ଖାଲି ତାତି, ତୁ ହସିଲେ ଓ ରୁଷିଲେ ବି।

ତୁ ଚିଠି ଦେଲେ, ନ ଦେଲେ ବି,
ତାତି ପୁଣି ଦିନରେ ଓ ରାତିରେ ବି।
ତାତି ଏକ ଉଷ୍ମତା – ନିଦାଘରେ, ବସନ୍ତରେ,
ଅବା ଅମା ରଜନୀରେ।
ତାତିର ଭିନ୍ନତା ପୁଣି, ନହୁଲି ଛାତି ଓ ପାହାନ୍ତା ରାତିରେ।
ସବୁଆଡ଼େ ଖାଲି ତାତି, ଜହ୍ନରେ ଜାହ୍ନବୀରେ ବି।

ତାତି ପୁଣି ଚେତନା ଓ ଚାଟୁତାରେ,
ଏତେ ତାତି, ଉର୍ଦ୍ଧ ଉର୍ଦ୍ଧ ତାତି।
ସମସ୍ତେ ତତଲାରେ – ତତଲାରେ ତାତି,
ତଥାପି ମାତିଛନ୍ତି, ତାତିରେ, ତାତିରେ - ତାତି।

ବୁଝ ତେଣୁ, ତାତି ଗୋଟେ ଫେରନ୍ତା ବାଟୋଇ,
ତାତିରେ ବି ମଣିଷ ଯାଏ ମନକୁ ବାଟେଇ।
ତାତି ଗୋଟେ ଉଷ୍ଣିତ ଜୀବ,
ଯା'ର ତତଲାଟା ଲମ୍ବିଛି ସୂର୍ଯ୍ୟଠୁ ସମୁଦ୍ର।

ସବୁବେଳେ, ସବୁଠାରେ ତାତି, ତୁ ଚାଲିଗଲା ପରେ ତାତି,
ବର୍ଷ ବର୍ଷ ତାତି - ବର୍ଷାରେ ବି ତାତି।
ତତଲା ତାତିଟା ଅଶାନ୍ତରେ, ପ୍ରଶାନ୍ତରେ ବି,
ତାତି ପୁଣି ଜଉଦିଆ ଲଫାପା ଭିତରେ।
ତାତି ଉର୍ଦ୍ଧ, ଆମ ହିଷ୍ଟ୍ରି ଓ ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରି,
ପୁଣି, ତତଲାଟା ମାତି, ଜଗତରେ ତାତି।

ଦେଶ, ଦେଶରେ ଓ ବିଦେଶରେ,
ଆଣବିକ ତାତି ଘନେ, ପୁଣି ପୂର୍ବରେ ବା ପଶ୍ଚିମେ,
ସେ ପୁଣି ରୁଷ୍ ଓ ୟୁକ୍ରେନ ଅବା ଇସ୍ରାଇଲ ଓ ଗାଜାରେ
ଆମେରିକାର ତୋଡ଼ ଓ ତାରିଫ ତାତି।

ଜୀବ ଏବେ ଧ୍ୱଂସ ଯିବ, ତତଲାର
ତାଉତାଉ ତାତିରେ - "ତାତି"।

ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ମହାପାତ୍ର ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ବିଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ଓ ପ୍ରୟୋଗାତ୍ମକ ବିଭାଗର ୧୯୯୫-୯୭ ବ୍ୟାଚ୍ ଛାତ୍ର। ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରସଂଘ ଗଠନ ହେବାପରେ ପ୍ରଥମେ ସେ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ କମିଟି ସଦସ୍ୟ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଗ୍ମ କୋଷାଧ୍ୟକ୍ଷ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି। ତାଙ୍କ ସହିତ ମୋବାଇଲ ନମ୍ବର ୯୪୩୭୧୧୧୧୩୩ / ୮୨୪୯୦୮୬୬୦୦ ରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରାଯାଇ ପାରିବ।

ଭୁଲିଯିବାର ବେଳ

ଡକ୍ଟର ଅନିଲ ନନ୍ଦ

ସେତେବେଳେ
ଅସଜ ହୋଇ ନଥିବ କାନ୍ଥଘଣ୍ଟା
ମର୍ମନ୍ତୁଦ ଭାବି ଅଟକି ନଥିବେ
ନିଜ ରାସ୍ତାରେ ଚାଲୁଥିବା ଲୋକ,
ଅବଶ୍ୟ କେହି ନା କେହି
ରାସାୟନିକରେ ତିଆରି ଦୁଃଖରୁ
ଛାଟି ଦେଉଥିବ ମୁଠାଏ।

ମିଳୁ ନଥିବା ଖାତା ଖଣ୍ଡକରେ
ଲେଖାଥିବ ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କ ନାଆଁ
ଲେଖାଥିବ କୃତଜ୍ଞ ଓ କୃତଘ୍ନତାର
ଚରମ ଉଦାହରଣମାନ
ଲେଖାଥିବ ପ୍ରତିଯୋଗିତାକୁ
ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରିଥିବା
ଦିନ,ଦଣ୍ଡ ଏବଂ ମାସମାନଙ୍କ ଔଦ୍ଧତ୍ୟ।

କେହି ଜଣେ ଠକ୍‌ଠକ୍ କରି କବାଟ
ଦରଦି କଣ୍ଠରେ ଡାକୁଥିବ
ବୁଲି ଆସିବାକୁ ସହର।

ସେତେବେଳେ ମନେ ପଡୁନଥିବ
କେଉଁ ଦିଗକୁ କରିବାର ଥିଲା
ପାହାନ୍ତା ପହରୁ ପ୍ରାତଃ ଭ୍ରମଣ
କେଉଁ ହାଟରୁ କିଣିବାର ଥିଲା
ସରି ଯାଇଥିବା ଦୋକାନ ସଉଦା।

ସେତିକି ବେଳକୁ ମନେ ନଥିବ
ମୋର ବୋଲି ଗୋଟେ ଶବ୍ଦ
ଯଦିଓ ମୋରକୁ ନେଇ
ସଂସାରଯାକ ଲାଗି ରହିଥିବ ଯୁଦ୍ଧ
ଅଲୋଡ଼ାଠାରୁ ମୁହଁ ମୋଡ଼ି
ଭୁଲିଯିବାର ଅଭିନୟ କରୁଥିବେ
ଅତି ଆପଣାର କେହି।

ଡକ୍ଟର ଅନିଲ କୁମାର ନନ୍ଦ ବାଣୀବିହାର ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗର ପ୍ରାକ୍ତନ ଛାତ୍ର (୧୯୯୫-୯୭)। ଏବେ ଭୁବନେଶ୍ୱରର କିଟ୍ ଇଣ୍ଟର ନେସନାଲ ସ୍କୁଲରେ ଶିକ୍ଷକତା ବୃତ୍ତିରେ ନିୟୋଜିତ ଅଛନ୍ତି। ତାଙ୍କର ଅଦ୍ୟାବଧି ୨୭୦ରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ କବିତା ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଓ ସମ୍ବାଦପତ୍ରରେ ପ୍ରକାଶିତ। କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିୟମିତ ଲେଖନୀ ଚାଳନା ତାଙ୍କ ନିଶା। ତାଙ୍କର ପ୍ରକାଶିତ ପୁସ୍ତକ ହେଲା, 'ସଂସ୍କାର ଧର୍ମୀ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକ', ପ୍ରକାଶକ - ବ୍ଲାକ ଇଗଲସ୍। ଡକ୍ଟର ନନ୍ଦଙ୍କୁ ମୋବାଇଲ୍ ନମ୍ବର ମୋ -୯୯୩୭୮୪୩୩୬୮ରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରିହେବ।

ବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗି ବହିଯାଇଥିବା
ଗୋଟିଏ ଦୁଷ୍ଟ ନଈର କାହାଣୀ

ଦିପୁନ୍ ପୁହାଣ

ଦୁଷ୍ଟ ନଈ !
ବହିଯାଏ ବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇ,

ଦୁଷ୍ଟ ନଈ, ଏଡ଼େ ଅମଣେଇ ?

ପାହାଡ଼ ତା' ବୁଢ଼ାଅଜା, କହିଥିଲା-
ଗତି ତୋର ଉପରୁ ତଳକୁ,
ତଳମୁହାଁ ବହୁଥିବୁ, ମୁହଁ ପୋତି ସବୁ ସହୁଥିବୁ।

ଗଛ ତା'ର ପ୍ରିୟ ସଖା, କହିଥିଲା-
ଆଉ କେବେ ହେବନାହିଁ ଦେଖା,
ଅଫେରା ପଥରେ ଯିବୁ, ଉଜାଣି ନହେବୁ !

କାନେକାନେ କହିଥିଲା କୁନି ଚଢ଼େଇଟି,
ସମୁଦ୍ରଟି' ସବୁ ସଅଁପିବୁ,
ନିଜ ପାଇଁ କିଛି ନରଖିବୁ।

ଗୋଡ଼େଗୋଡ଼େ ଜଗିଥିଲେ ନଗ୍ରଲୋକେ,
ମାପିଥିଲେ ନଈର ମୋଟେଇ
ଆଉ ବାନ୍ଧିଥିଲେ ବନ୍ଧ।

କାହାକୁ ଖବର ଥିଲା !
ଦୁଷ୍ଟ ନଈ ହେବ ଏଡ଼େ ଅମଣେଇ,
ହେବ ଏଡ଼େ ଅନ୍ଧ !

କିଏ ଅବା ଜାଣିଥିଲା, ନଈ ନିତି ବହୁଥିଲା
ଯୋଉ ପଥ ଦେଇ,
ସେ ପଥ ତା'ର
ଶେଷପଥ ନୁହେଁ !
ନଈର ବି ଇଚ୍ଛା ଥାଏ, ବିକଳ୍ପ ବି ଥାଏ !

କିଏ ତା'ର ବାଟ ଚାହିଁବସେ ?
କିଏ ତାକୁ ରସେ ?
କିଏ ତା'ର ଭରସାରେ ପୋଷୁଥାଏ
ଆପଣା କପାଳ ?
କିଏ ତା'ର ଉଚ୍ଛୁଳା ରୂପକୁ ଦେଖି
ହେଉଥାଏ ଭୟେ ଟଳମଳ !

ନଈର କି ଯାଏ !
ଖରା ଖାଏ, ଶଙ୍କି ଯାଏ
ମେଘ ଖାଏ, ଉଚ୍ଛୁଳେଇ ହୁଏ..
ବହିଯାଏ, ବହିଯାଏ, ବହି ଚାଲିଥାଏ।

ଅସଲ କଥାଟି କ'ଣ ଜାଣ !

ନଈ କେବେ ବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗେନାହିଁ ଜାଣିଶୁଣି,
ଖାଲି ଯାହା ନଈକୁ ବାନ୍ଧିବା ଭଳି
ଦୁଷ୍ଟ କାମଟି ଆମେମାନେ କରି ଆସିଥାଉଁ
ଯୁଗଯୁଗ ଧରି ...।

ଦିପୁନ୍ ପୁହାଣ ବାଣୀବିହାର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗର ୨୦୧୬-୧୮ ବ୍ୟାଚ୍ ଛାତ୍ର। ବିଶ୍ୱଭାରତୀ, ଶାନ୍ତିନିକେତନରୁ ପିଏଚ୍‌ଡି ଲାଭ କରିଥିବା ଶ୍ରୀ ପୁହାଣ ଅଧୁନା ଅଧ୍ୟାପନା ବୃତ୍ତିରେ ନିୟୋଜିତ ଅଛନ୍ତି। ଜଣେ ଯୁବ କବି ଭାବେ ସେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଜଗତରେ ସୁପରିଚିତ।

ଯୁଦ୍ଧ

ସ୍ନେହାଶ୍ରିତା ନାୟକ

ସବୁ କାଳେ ଯୁଦ୍ଧ ଏମିତିକା
ବିପ୍ଳବର ଦ୍ୱାହି ଦେଇ ମାଡ଼ିଚାଲେ
ଆଗକୁଆଗକୁ ।
ପଳପଳ ଅହଙ୍କାରକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରି
ନିଜ ଦେହେ କାଦୁଅ ବୋଳେ,
ଆଉ କାହାକୁ ହରାଇବାର ନିଶା
ଯେମିତି ତାକୁ ବାରବାର ଘାରେ ।

ସେଦିନ ତ ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ ପଡ଼ିଥାନ୍ତା
ଯେଉଁଦିନ କୁରୁବଂଶ ଲୋପହେଲେ,
ଅବା ରକ୍ତରଞ୍ଜିତ ହେଲା
ଦୟାନଦୀ ପାଣି ।
ଯେଉଁଦିନ ଜଳୁଥିଲା
ହିରୋସୀମା, ନାଗାସାକିର ମାଟିରେ
କଅଁଳ ହାଡ଼ସବୁ ପୁଣି ।

ତେବେ ଏ ଯୁଦ୍ଧ କାହାପାଇଁ ?
ଏଠି ତ କେବେ ମଣିଷ
ଅନୁଭବ କରିପାରେନି ଋତୁଚକ୍ର,
ଅବା ମନଦେଇ ମନ କିଣିପାରେନି
ଆଉ କାହାର ।
ଅଜାଣତେ ନିରିମାଖି ଜୀବନକୁ
ବଳିଦେଇ ଚାଲିଥାଏ
ଯୁଦ୍ଧର ଯୂପକାଠିରେ ।

(ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରସଂଘ ଏବଂ ଆଲୁମ୍ନି କନେକ୍ଟ ପକ୍ଷରୁ ମିଳିତ ଭାବେ ଆୟୋଜିତ ଓଡ଼ିଆ କବିତା ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଥିବା କବିତା)

ଯୁଦ୍ଧ ପରେ ଜୀବନର
ମୂଲ୍ୟ କ'ଣ ଜାଣ ?
ଖାଲି ସାଦା କାଗଜର ତୁଲ୍ୟ
ରଙ୍ଗ ନାହିଁ କି ଭାଷା ବି ନାହିଁ ।
ଯେଉଁଠି ମଣିଷ ମୁହଁରୁ ଲିଭିଯାଏ ହସ
ଯୌବନରୁ ଚାଲିଯାଏ ଅନୁରାଗ,
ଆଉ ପ୍ରକୃତିରୁ କମିଯାଏ ପ୍ରୀତିଭାବ;
ସେଠି ଫଗୁଣ ଆସି ଫେରିଯାଏ
ଫୁଲର ମହକ ନ ପାଇ,
ବନ୍ଧ୍ୟା-ପୃଥ୍ୱୀ ଖାଲି ପଡ଼ିରହେ
ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ ।

ତିଳତିଳ ଅନ୍ତର୍ଦାହ ଭିତରେ
ଆଜି ମଣିଷ ବଞ୍ଚେ
ଠିକ୍ ସିସିଫସ୍ ପରି,
ଖାଲି ଯନ୍ତ୍ରଣାର ବୋଝ ବୋହି
ଥକିପଡ଼େ ସିନା,
କ୍ଳାନ୍ତି ଆଉ ଅବସାଦର
ତ୍ରାହି ନାହିଁ ।
ଆଜି ସେ ଯୁଦ୍ଧ ନୁହେଁ, ଶାନ୍ତି ଚାହେଁ
ବାରୁଦ ନୁହେଁ, ଚନ୍ଦନ ଚାହେଁ ।
ଯୁଦ୍ଧତ୍ରସ୍ତ ମଣିଷର ପାଇଁ
ଏତିକି ମିନତି,
ଏ ପୃଥ୍ୱୀ ହେଇଯାଉ
ଶାନ୍ତି-ପ୍ରୀତିର ସମାଧୀ ।

ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ପ୍ରାଣୀବିଜ୍ଞାନ ବିଭାଗର ପ୍ରଥମ ବାର୍ଷିକ ଛାତ୍ରୀ ସୁଶ୍ରୀ ସ୍ନେହାଶ୍ରିତା ନାୟକ ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିବା ସମୟରୁ କବିତା ଲେଖି ଆସୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ସହିତ sneha.nayak2020@gmail.com ରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରାଯାଇ ପାରିବ ।

ନିଯୁକ୍ତିଦାତା

ଦେବଦାସ ଛୋଟରାୟ

ଷଷ୍ଠ ଦଶକର ଉତ୍ତରାର୍ଦ୍ଧ । ମୋର ଏମ୍.ଏ. ପରୀକ୍ଷା ସରିଥାଏ । ଉତ୍ତପ୍ତ ଜୁନ୍ ମାସ । ମୁଁ କଟକ ଘରେ ରହୁଥାଏ, କିନ୍ତୁ ବାଣୀବିହାରରେ ହଷ୍ଟେଲ ରୁମ୍ ଛାଡ଼ି ନଥାଏ । କଟକରେ ଖାଲି ଶୁଏ, ଆଉ ଦିନ ଦଶଟା ବେଳେ ଜଳଖିଆ ଖାଇ ବକ୍ସିବଜାର କିଶୁ ଦୋକାନରୁ ପାନ ନେଇ, ନାୟାର୍ ବସ୍‌ରେ ଚଢ଼ି, ବାଣୀବିହାର ଚାଲିଯାଏ ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସହିତ ଆଡ୍ଡା ମାରିବା ପାଇଁ । ବହୁତ ରାତିରେ ପୁଣି କିଶୁ ଦୋକାନ ଦେଇ ଫେରେ ।

ସେଦିନ ହଷ୍ଟେଲରେ ଶରଣକୂଳର ଶ୍ରୀନାଥ ସାହୁ ଦେଖାହେଲା । ମୋତେ ପଚାରିଲା, ''ଦେବଦାସ ! ଚାକିରି କରିବୁ ?''

''କୋଉଠି ମିଳୁଛି ।'' - ମୁଁ ପଚାରିଲି ।

''ନୟାଗଡ଼ରେ । ଯିବୁ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ? ମୋତେ ତ ମିଳିବନି, ତଥାପି ମୁଁ ଯାଉଛି । ତୋତେ ମିଳିଯାଇପାରେ, କାରଣ ତୁ ଚାନ୍‌ସେଲର୍ ଡିବେଟ୍ ପାଇଛୁ ନା ! ଯିବୁ ?''

ସବୁ ସମୟ ପରି ଆମ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଚାକିରିର ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଥିଲା, ବିଶେଷକରି ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନର ସ୍ନାତକମାନଙ୍କ ପାଇଁ । ଆମର କ୍ଲାସ୍ ସରିବାର, ପରୀକ୍ଷା ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ ସ୍କିଟ୍ (Skit) ପିଲାମାନେ କରିଥିଲେ, ସେଥିରେ ଥିଲା କେମିତି ଦୁଇଟି ପଲିଟିକାଲ ସାଇନ୍ସର ଛାତ୍ର, ଅନନ୍ୟୋପାୟ ହୋଇ ବାଘ ଭାଲୁଙ୍କର ନକଲି ପୋଷାକ ପିନ୍ଧି, ନନ୍ଦନକାନନର ଯନ୍ତା ଭିତରେ ଚାକିରି କରୁଥିଲେ । ତେଣୁ ମୁଁ କହିଲି, ''ହଁ ଯିବି ।''

ମୁଁ ମୋ ଜୀବନରେ ସେତେବେଳକୁ ନୟାଗଡ଼ ଯିବା ତ ଦୂରର କଥା, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ବି ଟପି ନ ଥାଏ । ଖୋର୍ଦ୍ଧା ମୋ ପୂର୍ବପୁରୁଷଙ୍କ ଜାଗା । ଖୋର୍ଦ୍ଧା ବସ୍‌ଷ୍ଟାଣ୍ଡରେ ଆମେ ଓହ୍ଲେଇ ଚା' ପିଇଲୁ । ମୋ ପକେଟରେ କିଶୁ ପାନ ଥାଏ, ତେଣୁ ଆଉ କିଣିବା ଦରକାର ପଡ଼ିଲାନି । ମୁଁ କେବଳ କାଳେ ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁରେ କ'ଣ ପଚାରିବେ, ସେଥିପାଇଁ ସେଦିନର ଷ୍ଟେଟ୍‌ସ୍‌ମ୍ୟାନ୍ ଖବରକାଗଜ କିଣି ହେଡ୍‌ଲାଇନ୍ ଦେଖୁଦେଖୁ, କିଏ ଜଣେ ଖୁବ୍ ଜୋର୍‌ରେ ପଛରୁ ପାଟି କଲା, ''ଆବେ ଛୋଟରାୟ !''

ମୁଁ ଚମକିପଡ଼ିଲି । କିନ୍ତୁ ଡାକଟି ମୁଁ ନୁହେଁ, ବସ୍ ମଝିରେ ଚମଡ଼ାବ୍ୟାଗ୍ କାନ୍ଧରେ ପକାଇ ଠିଆ ହୋଇଥିବା କଣ୍ଡକ୍ଟର ପ୍ରତି ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା । ମୁଁ ସେଦିନ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଜାଣିଲି, ପୃଥିବୀରେ ମୋ ଛଡ଼ା ବି ଆଉ କେହି ଛୋଟରାୟ ଅଛି ।

ନୟାଗଡ଼ କଲେଜରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ଦିନ ଦୁଇଟାରୁ ଅଧିକ ହୋଇଗଲାଣି । ଭୋକରେ ମୋ ପେଟରେ କରଡ଼ି ଜଳିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି । ମୁଁ ଖାଲି କଡ଼ାପାନ ଚୋବେଇ ଅବସ୍ଥା ସମ୍ଭାଳୁଥାଏ । ଶ୍ରୀନାଥ ସାହୁ ଅଫିସ୍‌ରେ କ'ଣ ବୁଝାବୁଝି କରି କହିଲା, ''ତୁ ଯା, ତୋତେ ପିୟନ୍‌ସିପାଲ ଡାକୁଛନ୍ତି ।''

ମୁଁ କହିଲି, ''ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲ ?''

ସେ କହିଲା, ''ହଁ, ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲ ଗୋପାଳ ପଟ୍ଟନାୟକ । ଆରେ, ସେଇ ତ ଅସଲ ଲୋକ, ନ ହେଲେ ଏମ୍.ଏ. ପାସ୍ କଲା ପୂର୍ବରୁ ଲେକ୍‌ଚରର୍ ଚାକିରି କିଏ ଦବାର ଆଉ କୋଉଠି ଶୁଣିଛୁ ?''

ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲ ତାଙ୍କ ରୁମ୍‌ରେ ଏକୁଟିଆ ବସିଥିଲେ । ସୌମ୍ୟ, ସସ୍ମିତ, ଶାନ୍ତ କିନ୍ତୁ ସକ୍ଷମ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ପ୍ରଭାବୀ ଚେହେରା । ମତେ ଦେଖିଲା ମାତ୍ରେ ବହୁଦିନରୁ ଚିହ୍ନିଲା ପରି କହିଲେ, ''ଆସ ଦେବଦାସ, ବସ । କ'ଣ ଏଠି ଆମ କଲେଜରେ ପଢ଼େଇବ ତ ?'' ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ଦେଖୁଥିଲି । ତେଣୁ ସାମାନ୍ୟ କୁଣ୍ଠିତ ଭାବରେ ସମ୍ମତିସୂଚକ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇଲି । ଠିକ୍ ସେତିକିବେଳେ କଲେଜରେ ପିରିୟଡ ସରିବାର ଘଣ୍ଟା ବାଜିଲା । ବାହାର ବାରନ୍ଦାରେ ଚାଲ୍‌ଚୁଲ୍ ଓ କଥା କହିବାର ଶବ୍ଦ ମାତ୍ରା ସାମାନ୍ୟ ବଢ଼ିଗଲା ।

''ବେଶ୍ ତ ! ଯାଅ ତା'ହେଲେ । ଆରମ୍ଭ କର । ବର୍ତ୍ତମାନ ନୂଆ ପିରିୟଡ ହେବାକୁ ଯାଉଛି । ଏଇ ବାରନ୍ଦାର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ଡାହାଣକଡ଼େ ପ୍ରି-ୟୁନିଭର୍ସିଟି କ୍ଲାସ୍ । ଜେନେରାଲ ଷ୍ଟଡିଜ୍ ଅଛି ।'' ସେ ରୁଟିନ୍ ଦେଖି ମତେ କହିଲେ, ଆଉ ତାଙ୍କ ରୁମ୍‌ର ଗୋଟିଏ କଡ଼ରେ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଥିବା ଚକ୍, ଡଷ୍ଟର୍ ଆଉ ଆଟେଣ୍ଡାନ୍ସ ରେଜିଷ୍ଟର୍ ଆଡ଼କୁ ହାତ ଦେଖେଇ କହିଲେ, ''ସେଇଠୁ ନେଇଯାଅ ।''

''ବର୍ତ୍ତମାନ ?'' ମୁଁ ସତରେ ଚମକି ପଡ଼ିଲି, ''ଆଉ ମୋ ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ ?''

''ହେଇଗଲା ତ'' - ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲ କହିଲେ । ''ଆମେ ତୁମ ଉପରେ ବହୁତ ଦିନରୁ ନଜର ରଖିଛୁ । ଆମେ ଜାଣିଛୁ ଯେ ତୁମେ ଏଥର ଫାଷ୍ଟକ୍ଲାସ୍ ଫାଷ୍ଟ ହେବ ।''

ମୁଁ ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ । ଯେକୌଣସି ପରୀକ୍ଷାର ନାଁ ଶୁଣିଲେ ମୋର ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୃତ୍‌କମ୍ପ ହୁଏ । ମୁଁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ ଯେ, ମାଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷା

(ଯେଉଁଥିରେ ଗଣିତରେ ମୁଁ ଯେନତେନ ପ୍ରକାରେଣ ପାସ୍ କରିଥିଲି) ଆଉ ଥରେ ହେଉଛି, ଆଉ ଶୀତଳ ଭୟରେ ମୋର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ। ଇୟେ କେମିତି ଜାଣିଲେ ମୋର ପରୀକ୍ଷାଫଳ କ'ଣ ହେବ, ଯାହା ବାହାରିବାକୁ ଆଉ ତିନିମାସ ବାକି ଅଛି। ଇୟେ କ'ଣ ଜ୍ୟୋତିଷ ? କେତେ ଅନାୟାସରେ ସେ ଏକଥା କହିପାରୁଛନ୍ତି।

ମୋର ଦ୍ୱିଧା ସେ ବୁଝିଲେ। ମତେ ଚାହିଁ ସେମିତି ଶାନ୍ତ, ଅବିଚଳିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ, ''ତୁମେ ଏଠି ଆଉ ଏମିତି କେତେଦିନ ରହିବ କି ? ତୁମେ ତ ଆରବର୍ଷ ଆଇ.ଏ.ଏସ୍. ପାଇଯିବ !'' ମୁଁ ପୁଣି ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ। ମୁଁ ଅବଶ୍ୟ ଫାଷ୍ଟକ୍ଲାସ୍ ଫାଷ୍ଟ୍ ହେଲିନି। ଆଇ.ଏ.ଏସ୍. ପାଇବାକୁ ଆହୁରି ସମୟ ଲାଗିଗଲା। ହେଲେ ଏସବୁ ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ। କେତେ ଗଭୀର ଆସ୍ଥା ଥିଲା ତାଙ୍କର ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ, ଜଣେ ଅପରିଚିତ, ଅର୍ବାଚୀନ ତରୁଣ ଉପରେ। ବିଭିନ୍ନ କାରଣରୁ ମୋର ଯେଉଁ ରକମର ସୁଖ୍ୟାତି ବଢୁଥିଲା, ତା' ଭିତରେ ଏ ଆସ୍ଥା ସମ୍ଭବ ହେଲା କେମିତି ?

ପୁଣି ତାଙ୍କ ହାତ ଲମ୍ବିଗଲା ଚକ୍ ଆଉ ଡଷ୍ଟର୍ ଆଡ଼କୁ। ମୁଁ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଗଳାରେ କହିଲି, ''କିନ୍ତୁ ସାର୍ ! ମୁଁ ତ କେବେ ପଢ଼େଇନି।''

– ତେବେ ଆଜିଠୁ ପଢ଼ାଅ।

– କିନ୍ତୁ।

– ଦେବଦାସ ! ତୁମେ ବାଣୀବିହାରରେ ଡିବେଟ୍‌ରେ କହିଲାବେଳେ ମୁଁ ଦୁଇଥର ଶୁଣିଛି। ତୁମେ ଆରାମରେ ପଢ଼େଇପାରିବ।

ମୁଁ ଚୁପ୍ ରହିଲି।

''ତୁମର ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ ସରିଲା। ଚାକିରି ବି ହେଇଗଲା। ଏଥର କାମ କର... ଆଜି ଜଏନ୍ କର।'' ସେ ହସିହସି କହିଲେ।

ଚାକିରି ବି ହେଇଗଲା। ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ! ମୋ ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ଚାକିରି। ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରୁ ନ ଥିଲି। ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲଙ୍କ ଝରକାବାଟେ ଦେଖା ଯାଉଥିବା ନୟାଗଡ଼ର ଶ୍ୟାମଳିମା ଅପରାହ୍ନର ଆଲୁଅରେ ଆହୁରି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିଶିଲା।

– କିନ୍ତୁ ସାର୍ !

''କ'ଣ ହେଲା ?'' ସେମିତି ଆଶ୍ୱାସନାଭରା ଚାହାଣୀ।

– ସାର୍ ! ମୁଁ ବୋଉକୁ ପଚାରିନି।

– ବୋଉକୁ ?

ତାଙ୍କ ମୁହଁ ଏକ ସ୍ନିଗ୍ଧ କୌତୁକରେ ଭରିଗଲା। ବାପାଙ୍କୁ ନୁହେଁ, ବୋଉକୁ ପଚାରିବା କଥାଟା ତାଙ୍କୁ ମୁଗ୍ଧ କଲା ନିଶ୍ଚୟ। ରହସ୍ୟମୟ ବି ଲାଗିଥିବ।

''ହଁ, ଏଇଟା ଗୋଟାଏ ମୂଲ୍ୟବାନ କଥା, ମୁଁ ମାନୁଛି'' ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲ କହିଲେ। ''ବୋଉଙ୍କୁ ପଚାରିବା ନିହାତି ଜରୁରୀ।'' ଆହୁରି ଅମାୟିକ ହସ ହସି ସେ କହିଲେ, ''ତାହାହେଲେ ତୁମେ ଯାଅ। ବୋଉଙ୍କୁ ପଚାରି, ଆସନ୍ତା ସୋମବାର ସକାଳେ ଆସି ଜଏନ୍ କରିବ।''

ମୁଁ ନମସ୍କାର କରି ଉଠି ଠିଆହେଲି। ସେ ମତେ ଆଉଥରେ ବସେଇଦେଇ କହିଲେ, ''କିଛି ବର୍ଷ ତଳେ ଆମେ ଦେବୀପ୍ରସାଦ ବାଗ୍‌ଚୀଙ୍କୁ ତୁମରି ପରି ଖୋଜିକି ଆଣିଥିଲୁ। ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଇ.ଏ.ଏସ୍. ଅଫିସର୍। ଯେତିକି ସମୟ ସେ ଏଠି ଥିଲେ, ଆମ ପିଲାମାନେ ତାଙ୍କୁ ପାଖରୁ ଦେଖିଲେ, ମିଳାମିଶାର ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ। ସେତିକିରେ ମଫସଲ ପିଲାଙ୍କର ଉତ୍ସାହ ଯେମିତି ବଢ଼େ, ତା'ର ସମକକ୍ଷ ଆଉ କୌଣସି ଉପାୟ ନାହିଁ। ଆମେ ବର୍ଷସାରା ଭଲ ପିଲାଙ୍କୁ ଖୋଜୁଥାଉ। କେମିତି ତାଙ୍କୁ ଦି' ତିନି ମାସ ପାଇଁ ଅନ୍ତତଃ ଆଣିହେବ। ଭଲପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଆମର ସବୁ ନିୟମ କୋହଳ। ସେଥିପାଇଁ ଏଠି ପାସ୍ କଲା ପୂର୍ବରୁ ଚାକିରି ମିଳେ।'' ସେ ହସୁହସୁ କହିଲେ।

ମୁଁ ନମସ୍କାର କରି ଉଠିଲି। ଶ୍ରୀନାଥ ବାହାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲା। ଆମେ ଦୁଇଜଣ ରାସ୍ତାକୁ ଆସିଚୁ, ମୋର ଗୋଟାଏ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା। ମୁଁ ପୁଣି ଦୌଡ଼ିକରି ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲଙ୍କ ରୁମ୍‌ରେ ପହଞ୍ଚିଗଲି। ସେ ମତେ ପ୍ରଶ୍ନଭରା ଆଖିରେ ଚାହିଁଲେ।

''ସାର୍ ! ମୁଁ ବୋଉକୁ କହି ସୋମବାର ଦିନ ଆସିବି। ଏଇଠି କାମ କରିବି; କିନ୍ତୁ ସାର୍, ମୁଁ ଯେତିକି ଦରମା ପାଇବି କେବଳ ସେତିକିର ରିସିପ୍ଟ ଦେବି। ଶୁଣିଛି, ପ୍ରାଇଭେଟ୍ କଲେଜରେ କମ୍ ନେଇ ସୁଦ୍ଧା ବେଶି ପଇସାର ବିଲ୍‌ରେ ଦସ୍ତଖତ କରନ୍ତି।''

ସେ ଉଠି ଛିଡ଼ାହେଲେ। ମୋ' ପାଖକୁ ଆସି ମୋ କାନ୍ଧ ଉପରେ ହାତରଖି କହିଲେ, ''ବାଃ, ତମର ତ ଭଲ ବିଚାରବୁଦ୍ଧି ଅଛି। ତୁମେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରୁହ। ସେସବୁ ଅନ୍ୟ ଜାଗାରେ ହୁଏ। ଏଠି ତୁମେ ଯାହା ପାଇବ, କେବଳ ତା'ରି ପ୍ରାପ୍ତି ସ୍ୱୀକାର କରିବ, ଟଙ୍କାଏ ବି ଅଧିକା ନୁହଁ।'' ସେଇ ସସ୍ମିତ ମୁହଁ ଆଉ ଅକାଟ୍ୟ କଣ୍ଠସ୍ୱର।

ଗୋପାଳ ପଟ୍ଟନାୟକ ମୋର ପ୍ରଥମ ନିଯୁକ୍ତିଦାତା ଥିଲେ। ମୁଁ ତା'ପର ସୋମବାର ଦିନ କଟକରୁ ବସ୍ ଉପରେ ସାଇକଲ୍ ଲଦି ନୟାଗଡ଼ରେ ପହଞ୍ଚିଲା ପରଠୁ ପରୀକ୍ଷାଫଳ ବାହାରି ବାଣୀବିହାରରେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ସେଇ କେତୋଟି ମାସ ତାଙ୍କ ସ୍ନେହାଚ୍ଛନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିସୀମା ଭିତରେ ଥିଲି। ନୟାଗଡ଼ କଲେଜକୁ ଏକ ଆଧୁନିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରିବା ପାଇଁ ସେ କେତେ ପରିଶ୍ରମ, କେତେ ପଦ୍ଧତିର ଉପଯୋଗ କରୁଥିଲେ, ତାହା ହୁଏତ ମୁଁ ମୋର ସେଇ ଅପରିଣତ ବୟସରେ ପୂରା ବୁଝିପାରୁ ନ ଥିଲି। କେବଳ ଦେଖୁଥିଲି ଯେ, ଏଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟସ୍ତ, କର୍ମଚଞ୍ଚଳ, ହସହସ ମଣିଷଟିର ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ସମୟ ଅଛି, ଆଉ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଛାତ୍ର, ସହକର୍ମୀ ଓ ଅଧସ୍ତନମାନଙ୍କର ସବୁ ଛୋଟ ବଡ଼ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଶକ୍ତି ଅଛି। ଯଦିଓ ମୁଁ

ସୀମିତ ସମୟ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ କାମ କରିଥିଲି, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ମୋର ଭକ୍ତି ଆଉ ତାଙ୍କର ସସ୍ନେହ ଅନ୍ତରଙ୍ଗତା ଜୀବନସାରା ଅତୁଟ ଥିଲା। ମୁଁ ଓଡ଼ିଶା ବାହାରକୁ ଗଲାପରେ ସେ ଥରେ ପାଟ୍‌ନା ଯାଇ, ଆଉ କେତେଥର ଦିଲ୍ଲୀରେ ମତେ ଅଫିସ୍‌ରେ ଭେଟିଥିଲେ ଆଉ ମୋତେ ଓ ମୋର ସରକାରୀ ପରିବେଶକୁ ପରମ ତୃପ୍ତିର ସହିତ ଦେଖୁଥିଲେ।

ଗୋପାଳ ପଟ୍ଟନାୟକ କେବଳ ମୋର ପ୍ରଥମ ନିଯୁକ୍ତିଦାତା ନ ଥିଲେ, ମୋର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଶାସନିକ ଗୁରୁ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ। ମୋର ଅଜାଣତରେ ବୋଧହୁଏ ତାଙ୍କର ମାନସିକତା ଓ କାମ କରିବାର ଶୈଳୀ ମୋ ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଥିଲା। ଜଣେ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଶାସକ ଭାବରେ ସେ ବିରଳ ପ୍ରତିଭାର ଅଧିକାରୀ ଥିଲେ। ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନରେ ଅଧ୍ୟାପକ (Faculty)ର ଗୁଣାତ୍ମକ ମାନ ବଢ଼େଇବା ପାଇଁ କେତେ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କରିବାକୁ ପଡ଼େ, ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ବୁଝିଲୁ। ରେଭେନ୍ସା ୟୁନିଭର୍ସିଟିରେ ନୂଆ ଅଧ୍ୟାପକ ଆଣିଲା ବେଳକୁ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଭଲ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ଇଂଲଣ୍ଡ, ଆମେରିକା ଓ ଟୋକିଓ ଫୋନ୍ କରି ରେଭେନ୍ସାକୁ ଆସିବା ପାଇଁ ବାରମ୍ବାର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସମ୍ପର୍କ କରୁଥିଲି, ମୋର ମନେ ପଡୁଥିଲା ସେ କେମିତି ନୟାଗଡ଼ କଲେଜ ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ଅଧ୍ୟାପକ କେତେ କୌଶଳ ଓ ସତର୍କତାର ସହିତ ବର୍ଷ ପରେ ବର୍ଷ ଖୋଜୁଥିଲେ। ତାଙ୍କ ସମୟ ଥିଲା ନୟାଗଡ଼ କଲେଜର ସବୁଠୁ ସୌଭାଗ୍ୟଶାଳୀ ପର୍ବ।

ଦେବଦାସ ଛୋଟରାୟ ଓଡ଼ିଶାର ଜଣେ ଲବ୍ଧପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସାହିତ୍ୟିକ। ଉଭୟ ଓଡ଼ିଆ ଓ ଇଂରାଜୀ ସାହିତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ ଲେଖି ଚାଲିଛନ୍ତି। ଜଣେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ଗୀତିକାର ଭାବରେ ସେ ଓଡ଼ିଶାର ଘରେଘରେ ସୁପରିଚିତ। ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନ ବିଭାଗର ୧୯୬୪-୬୬ ବ୍ୟାଚ୍ ଛାତ୍ର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଛୋଟରାୟ ନିଜର ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ପୂର୍ବରୁ ନୟାଗଡ଼ କଲେଜରେ କିଛି ମାସ ଅଧ୍ୟାପନା କରିଥିଲେ। ପରେପରେ ବାଣୀବିହାରରେ ନିଜ ବିଭାଗରେ କିଛିକାଳ ଅଧ୍ୟାପନା ଏବଂ ଭାରତୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ସେବାରେ ଯୋଗଦେଇ ଚାକିରିରୁ ଅବସର ଗ୍ରହଣ ପରେ ରେଭେନ୍ସା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଥମ କୁଳପତି ଭାବେ ୨୦୦୬ରୁ ୨୦୧୧ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି। ନିଜର ସାହିତ୍ୟ କୃତି ପାଇଁ ସେ ବହୁ ପୁରସ୍କାର ଓ ସମ୍ମାନ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି।

ବାଣୀବିହାରରେ ଅଢ଼େଇ ବର୍ଷ

ଡକ୍ଟର ପ୍ରଶାନ୍ତ କୁମାର ପ୍ରଧାନ

ରେଭେନ୍‌ସାରୁ ୧୯୮୨ ମସିହାରେ ଗ୍ରାଜୁଏସନ ସରିଲା ପରେ ଜୁଲାଇ ମାସରେ ବାଣୀବିହାରର ଇତିହାସ ପିଜି ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ନାମ ଲେଖା ପରେ ମୋର କ୍ୟାମ୍ପସକୁ ଆଗମନ। ରେଭେନ୍‌ସାର ବହୁସାଂଗ ବାଣୀବିହାରରେ ଆସି ପଡ଼ିଲେ। ତେଣୁ ଏକୁଟିଆ ଲାଗିଲା ନାହିଁ। ସେତେବେଳେ ଇତିହାସ ବିଭାଗରେ ଦୁଇଟି ସେକ୍ସନ ଥାଏ, ବହୁତ ପିଲା-୧୬୦। ଓଡ଼ିଶାରେ ମାତ୍ର ତିନୋଟି ୟୁନିଭରସିଟି ଥାଏ। ବାଣୀବିହାରରେ ବିଭିନ୍ନ ଅଂଚଳରୁ ପିଲାମାନେ ଆସି ପଢ଼ନ୍ତି, ବିଶେଷକରି ବାରିପଦା, ସୋର, ବାଲେଶ୍ୱର, ଭଦ୍ରକ, ଢେଙ୍କାନାଳ, କଟକ, ଯାଜପୁର, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଜଗତସିଂହପୁର, କଟକ, ପୁରୀ, ନୟାଗଡ଼, ବୌଦ୍ଧ, ଫୁଲବାଣୀ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଇତ୍ୟାଦିରୁ। ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ସଂସ୍କୃତି, ବୋଲି, ଗୋଷ୍ଠୀ, ମିଜାଜ ଓ ହାବଭାବ। ବହୁତ ଜିଲ୍ଲାରୁ ଆଦିବାସୀ ଛାତ୍ର ବି ପଢୁଥାନ୍ତି। ଆଦିବାସୀ ଛାତ୍ରୀ ସଂଖ୍ୟା ବହୁତ କମ୍, ନଗଣ୍ୟ।

ଯେଉଁମାନେ ଗ୍ରାଜୁଏସନରେ ବହୁତ ମାର୍କ ରଖିଥାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ଆମପରି ସାଧାରଣ ପିଲା ଦୂରରୁ ବହୁସମୟ ପାଇଁ ଚାହିଁରହୁ- ଏମାନେ କେମିତିକିଆ ପିଲା, କିପରି ମୁଣ୍ଡ ଏମାନଙ୍କର ଯେ, ଏମାନେ ଏତେସବୁ ମାର୍କ ରଖି ଆସିଛନ୍ତି ! ଆମର କାହିଁକି ରହୁନି, ଇତ୍ୟାଦିଇତ୍ୟାଦି। ସେମାନେ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଆମପରି ସାଧାରଣ ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ। ବେଶି ପ୍ରଫେସରଙ୍କ ବା ଅଫିସରଙ୍କ ପିଲାମାନେ ପୋଜିସନ ପାଉଥାନ୍ତି।

ସେତେବେଳେ ଇତିହାସ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ବହୁ ନାମଜାଦା ପ୍ରଫେସର ଥାଆନ୍ତି । ଭାରତ ବିଖ୍ୟାତ ଗବେଷକ ପ୍ରଫେସର ମନ୍ମଥ ନାଥ ଦାସ ଥାଆନ୍ତି ହେଡ୍ ଅଫ୍ ଦ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ, ସାଙ୍ଗକୁ ପ୍ରଫେସର କରୁଣାସାଗର ବେହେରା, ପ୍ରଫେସର କିଶୋରୀମୋହନ ପାତ୍ର, ପ୍ରଫେସର ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ପାତ୍ର, ପ୍ରଫେସର ହିମାଂଶୁ ଶେଖର ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରଫେସର ଅଶୋକ ନାଥ ପରିଡ଼ା, ପ୍ରଫେସର ନିହାର ରଂଜନ କବି, ଡକ୍ଟର ସଦାନନ୍ଦ ଚୌଧୁରୀ, ଡକ୍ଟର ଅତୁଳ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ, ଡକ୍ଟର ସୁସ୍ମିତ ପାଣି ଇତ୍ୟାଦି। ରିସର୍ଚ୍ଚ ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟ ଥାଆନ୍ତି ଡକ୍ଟର ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ମିଶ୍ର। ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ନିଜନିଜ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗବେଷଣା ପାଇଁ ବହୁ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରିଥାନ୍ତି। ପ୍ରଫେସର ଦାସଙ୍କ 'ଭାରତ ଇତିହାସ' ଓ 'ପୃଥିବୀ ଇତିହାସ' ବହି ଉଭୟ ଇଂରେଜୀ ଓ ଓଡିଆରେ ଆଇ. ଏ. ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ବେଦ ପାଲଟିଥାଏ।

ସେତେବେଳେ ବାଣୀବିହାର ଅଂଚଳ ମୂଳ ସହରଠାରୁ ପୂରା ଅଲଗା ଥାଏ। ସାଦା ଗେଟ୍, ଡାହାଣ ପଟେ ମେଲା ପଡ଼ିଆ, ବାଁ ପଟେ ହ୍ରଦ। ରସୁଲଗଡ଼ରେ ଦି' ତିନିଟି ଦୋକାନ, ସେଇଠୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ସେପଟୁ ଆରମ୍ଭ। କଟକ ପ୍ରେସ ଛକଠାରୁ ରସୁଲଗଡ଼ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୂରା ଫାଙ୍କା। ୫ ନମ୍ବର ଜାତୀୟ ରାଜପଥରେ ଦୁଇପଟେ ବଡ଼ବଡ଼ ପୁରୁଣା ଆମ୍ବ ଗଛର ଧାଡ଼ି। ଫୁଲନଖରାରେ ୭/୮ ଟି ଦୋକାନ ଥାଏ। ପେଟ୍ରୋଲ ଟାଙ୍କି ଥାଏ ଦୁଇ/ତିନୋଟି, ଗୋଟେ ଗୋପାଳପୁରରେ, ଆଉ ଗୋଟେ ଥାଏ ନଖରା ଆଗକୁ, ତା' ପରେ ପୂରା ଯାଇ ରସୁଲଗଡ଼। ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବିହାରରେ ପାଣିଟାଙ୍କି ଯାଏ ବହୁତ ଘର ଥାଏ, ଜୟଦେବ ବିହାର ପ୍ରାୟ ନ ଥାଏ, ଘରସବୁ ଆରମ୍ଭ ହେଉଥାଏ ।

ସେତେବେଳେ ଖୋର୍ଦ୍ଧାକୁ ବସ୍‌ସବୁ ଶିରିପୁର ଦେଇ ଯାଉଥାନ୍ତି। ବଜାର ଥାଏ ରମାଦେବୀ ସାମନା ସହିଦ ନଗରରେ। କଟକରୁ ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟ ସ୍ପେଶାଲ ବସ୍ ଆସେ। ଦୁଇଟି ବଡ଼ ଦଦରା ନେଳିଆ ଓଆର୍‌ଟି ଟାଉନ ବସ୍ ସହର ଭିତରୁ କ୍ୟାମ୍ପସକୁ ଆସେ। ସେଥିରେ ଗଲାବେଳେ ସାମାନ୍ୟ ଅସାବଧାନ ହେଲେ ଜାମାପେଣ୍ଟ ଚିରିଯାଏ। ବସ୍‌ର ଗତି ବଡ଼ ଧିମା। ଆଉ ସେ ବସ୍ ଗଡ଼ାଣିରେ ରୁହେ। କ୍ଲିନର ବସ୍ ରହୁରହୁ ଦୌଡ଼ିଯାଇ ଆଗ ଚକ ଆଗରେ ବଡ଼ କାଠ ରଖିଦିଏ, ବସ୍ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଏ। ପିଲା ଚଢ଼ି ଗଲାପରେ ସେ ଯାଇ କାଠଟିକୁ କାଢ଼ିଦେଲେ ବସ୍ ଗଡ଼େ ଓ ଷ୍ଟାର୍ଟ ହୁଏ। ବସ୍‌ରେ ବହୁତ ପିଲା ଆସନ୍ତି, ଯାଆନ୍ତି। ଟାଉନ ବସ୍‌ରେ ଯାଇଆସି ବହୁ ପିଲାଙ୍କ ଭିତରେ ଦୋସ୍ତି ହୋଇଯାଏ, ପୁଅଝିଅ ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ନ୍ତି, କିଛି ପ୍ରେମ ସଫଳ ହୁଏ, ବହୁତ ବିଫଳ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ହୋଇଗଲେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବିହାର ପଟ ବଡ଼ ନିଛାଟିଆ ହୋଇଯାଏ। ସୈନିକ ସ୍କୁଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୂରା ନିଛାଟିଆ। ତା'ପରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଶେଷ। ସାଇକେଲରେ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ବିଭିନ୍ନ ଜାଗାକୁ ଯିବା ବଡ଼ କଷ୍ଟ, ଖାଲରେ ତ ସାଇକେଲ ଗଡ଼ିଯାଏ, ମାତ୍ର ଉଠାଣିରେ ଚୋପା ଛାଡ଼ିଯାଏ। ମୁଁ ଗୋଟିଏ ସାଇକେଲ କିଣିଥିଲି, ତାକୁ ମୋ

ଅପେକ୍ଷା ଅନ୍ୟମାନେ ବେଶି ଚଲାନ୍ତି। ଶେଷକୁ ତା'ର ଆଉ ଚାବି ପକେଇବା ଦରକାର ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ, ତଳେ ଥୁଆ ହୋଇଥାଏ, ଯିଏ ଚାହିଁଲା ତାକୁ ନେଇ ବ୍ୟବହାର କଲା, ହେଲେ ସଜଡ଼ାସଜଡ଼ି ମୁଁ ହିଁ କରେ। ବହୁ ସମୟରେ ଦେଖେ, ମୁଁ ଚାଲିକି ଯାଉଛି, ମାତ୍ର ମୋ ସାଇକେଲ ଚଳେଇ ଆଉ କିଏ ବାହାରକୁ ଯାଇଛି। ଗୋଟାଏ ହାୱାଇ ଗିଟାର ବି କିଣିଥିଲି, ତାକୁ ଜଣେ ମାଗି ନେଇ ରଖିଲା ବର୍ଷେ। ଶେଷକୁ ମୋତେ ମିଳିଲା ଯେ, ତାରସବୁ ଛିଡ଼ି ଯାଇଥାଏ।

ଝିଅମାନେ ସେତେବେଳେ ସମସ୍ତେ ଶାଢ଼ି ହିଁ ପିନ୍ଧୁଥିଲେ। ପ୍ରଥମେ ଦିଲ୍ଲୀରେ ପଢୁଥିବା ଜଣେ ଅଫିସରଙ୍କ ଝିଅ ବାଣୀବିହାର ପଢ଼ିବାକୁ ଆସିଲା, ସେ ଉତ୍ତର ଭାରତୀୟ ବା ପଂଜାବୀ ଝିଅଙ୍କ ପରି କୁର୍ତ୍ତା ପାଇଜାମା ଓ ଓଢ଼ଣି ପିନ୍ଧି ଆସିଥିଲା। ବବ୍‌କରା ମୁଣ୍ଡବାଳ। କଲଭର୍ଟ ପାଖରେ ସେ ଠିଆ ହୋଇଥାଏ, ଗୋଟେ କାର୍ ଥାଏ ପାଖରେ। ତାକୁ ଦେଖିବାପାଇଁ ସବୁ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ପିଲା ଆଉ ସାର୍ ବି ବାରଣ୍ଡାକୁ ଚାଲି ଆସିଲେ ଶହଶହ ପିଲା ତାକୁ ଦେଖୁଥାନ୍ତି। ତା'ପରେ ଧୀରେଧୀରେ କିଛି ଝିଅ ଶାଢ଼ି ଛାଡ଼ି ଡ୍ରେସ ପିନ୍ଧିବା ଆରମ୍ଭ କଲେ।

ବାଣୀବିହାରରେ ପୁଅପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଚାରୋଟି ଆଉ ଝିଅଙ୍କ ପାଇଁ ଦୁଇଟି ହଷ୍ଟେଲ ଥାଏ। ଦୂର ପିଲାମାନେ ହଷ୍ଟେଲରେ ରୁହନ୍ତି। ସେମାନେ ଘରକୁ ଗଲେ ଆସିଲା ବେଳେ ବସ୍ତାରେ ମୋଟା ଉଷୁନା ଚାଉଳ, ମୁଗ ଡାଲି, ସୋରିଷ, ଜିରା ଗୁଣ୍ଡ, ଲଙ୍କା ଗୁଣ୍ଡ, ଫୁଟଣ, ଆଳୁ ଆଣନ୍ତି। ବାରିପଦା, ବାଲେଶ୍ୱର ପଟର ପିଲାମାନେ ନିଶ୍ଚୟ ମୁଢ଼ି ବସ୍ତା ଆଣିଥିବେ। ବହୁ ସମୟରେ ପିଲାଙ୍କ ବାପା ମାଆ ଆସନ୍ତି। ସେମାନଙ୍କର ମୁହଁରୁ ନିଜ ପିଲାଙ୍କ ପ୍ରତି ସ୍ନେହ ପୂରା ଜଣାପଡ଼ିଯାଏ। ମାଆମାନେ ପ୍ରାୟ କାନ୍ଦୁଥିବେ, ବିଶେଷ କରି ଲେଡିଜ୍ ହଷ୍ଟେଲ ସାମନାରେ ଏପରି ଦୃଶ୍ୟ ପ୍ରାୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ। ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ଗୋଟିଏ ରୁମ୍‌ରେ ଦୁଇଜଣ ଥିଲୁ, ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଷକୁ ସିଙ୍ଗଲ ରୁମ୍। ମେସ୍ ପ୍ରାୟ ଚାଲେନି, ବହୁତ ପିଲା ରୋଷେଇ କରି ଖାଆନ୍ତି। କିଛି କ୍ୟାମ୍ପସରେ ଥିବା ଛୋଟ ଝୁମ୍ପୁଡ଼ି ଚାଲି ଘରେ ଥିବା ହୋଟେଲରେ ଖାଆନ୍ତି।

ପିଲାମାନଙ୍କର ରୋଷେଇ କରିବା ଢଙ୍ଗ ବଡ଼ ଅଦ୍ଭୁତ। ଲୁଚାଚୋରାରେ ହିଟର ଲଗେଇ ରୋଷେଇ ହୁଏ, ଭୋଲ୍‌ଟେଜ୍ କମ୍, ହିଟର ତାର ଟିକେଟିକେ ନାଲି ଦିଶୁଥିବ, ତାରି ଉପରେ ପତଳା ରସ ଡେକଚି ଭିତରେ ଗାଁର ମୋଟା ଉଷୁନା ଚାଉଳ, ବହୁତ ପାଣି, ଆଳୁ, ଗିନାରେ ମୁଗ ଡାଲି, ଢାଙ୍କୁଣି ଘୋଡ଼େଇ ଦେଇ ଭୁଲିଯାଅ। ମୋତେ ଲାଗେ ଯେ ହିଟର ତାରକୁ ଛୁଇଁଲେ ସକ୍ ବୋଧେ ଲାଗିବନି। ସକାଳ ଛ, ଆଉ ସନ୍ଧ୍ୟା ୫ରେ ଡେକଚି ହିଟରରେ ବସେ। ବହୁତ ପିଲା, ବିଶେଷ କରି ପୁଅମାନେ ଟ୍ୟୁସନ କରିବାକୁ ଭିଏସ୍‌ଏସ୍ ନଗର, ସହିଦ ନଗର, ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବିହାର ଯାଆନ୍ତି, ଚାରି/ପାଂଚ ଘଣ୍ଟା ପରେ ଆସି ଦେଖା ହେବ ଯେ, ଚାଉଳ ଦରସିଝା, କେବଳ ଭାତ ପରି ଦିଶୁଛି, ଆଳୁ ଶିଝିଥିବ, ଡାଲି ବି। ପାଣି ମରିଯାଇଥିବ। ଗାଳିବାକୁ ପଡ଼େନି। ଦରଶିଝା ଭାତ, ଅଛୁଙ୍କ ଡାଲି, ଆଉ ଆଳୁ ଶିଝା ଧରି ଗୋଟେଗୋଟେ ରୁମ୍‌ରେ ଦୁଇ/ତିନି ଜଣ ବସି ଭୋକ ବିକଳରେ ଗିଳି ଯାଉଥିବେ। ଗରିବ ପିଲାଙ୍କ ପାଠପଢ଼ା ସେତେବେଳେ ଏମିତି ଥିଲା। ହେଲେ ସେଇ ପିଲାମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ବହୁତ ବଡ଼ବଡ଼ ବୈଜ୍ଞାନିକ, ପ୍ରଫେସର, ବ୍ୟାଙ୍କର ଆଦି ହୋଇଛନ୍ତି। ମେଧାବୀ ପିଲାଙ୍କର ଭାତ ନୁହେଁ ଜ୍ଞାନ ଭୋକ ମେଣ୍ଟାଏ।

ବେଳେବେଳେ ଓଡ଼ିଶା ତଥା ଭାରତର ମହାନ ବିଭୂତିମାନଙ୍କୁ ଡକାଯାଏ ବିଭିନ୍ନ ସେମିନାର, ସଭା ସମିତିକୁ। ମୋର ମନେଅଛି ଇତିହାସ ବିଭାଗ ଡାକିଥିଲା ପ୍ରଫେସର ନିମାଇ ସଦନ ବୋଷଙ୍କୁ, ଯିଏ ବିଶ୍ୱଭାରତୀର କୁଳପତି ଥିଲେ। ଅନ୍ୟ ବିଭାଗରେ ଥିବା ବିଖ୍ୟାତ ପ୍ରଫେସର ଆଉ ଗବେଷକ ଯଥା, ଓଡ଼ିଆର ବଂଶୀଧର ମହାନ୍ତି, ନୃତତ୍ତ୍ୱର ଲକ୍ଷ୍ମଣ ମହାପାତ୍ର, ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ଗବେଷଣା କରୁଥିବା ଗୌରୀକୁମାର ବ୍ରହ୍ମା, କୃଷକ ନେତା ଗଙ୍ଗାଧର ପାଇକରାୟ, ପଟିଆ ବନ୍ଧ ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତା ବୈଦ୍ୟନାଥ ରଥ, ଆଦି ମଧ୍ୟ ଆମ ବିଭାଗକୁ ଆସି ପିଲାଙ୍କୁ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଇଥିଲେ।

କ୍ଲାସରେ ସବୁ ଅଧ୍ୟାପକ ଯେ ଭଲ ପଢ଼ାନ୍ତି, ସେ କଥା ନୁହଁ। ମାତ୍ର ସେମାନଙ୍କ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଓ ବିଷୟ ଗଭୀରତା ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଚାରି/ପାଂଚ ଧାଡ଼ି କଥାରୁ ଜଣା ପଡ଼ିଯାଏ। ପ୍ରଫେସର ମନ୍ମଥନାଥ ଦାସ ଥିଲେ ସାର୍‌ମାନଙ୍କର ସାର୍। ଭାରତ ବିଖ୍ୟାତ। ଖୋଦ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ, ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହ ସିଧା ସମ୍ପର୍କ। ସେ ପ୍ରାୟ ବହୁଦିନ ବିଦେଶ ଯାଆନ୍ତି, ହେଲେ ଯେବେ ବି କ୍ଲାସ କରନ୍ତି, ବଡ଼ ଚମତ୍କାର ପଢ଼ାନ୍ତି। ଇତିହାସ ପାଠକୁ ନାଟକୀୟ ଢଙ୍ଗରେ ସେ ପଢ଼ାନ୍ତି। ସମୟ ଜଣାପଡ଼େ ନାହିଁ। ତାଙ୍କ ଇଂରେଜୀ ଓଡ଼ିଆ ପରି ଲାଗେ। କରୁଣା ସାଗର ସାର୍‌ଙ୍କ ଶରୀର ମାଜେଷ୍ଟିକ, ଶାନ୍ତ ମୁହଁ, ବହୁତ ଧୀରେଧୀରେ ପଢ଼ାନ୍ତି, ପଛକୁ ଶୁଭେନି। ତେଣୁ ମନକୁ ମନ ସାରା କ୍ଲାସ ଚୁପ୍। ନିହାର କବି, ହିମାଂଶୁ ଶେଖର ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ସୁସ୍ମିତ ପାଣି ବହୁତ ଭଲ ପଢ଼ାନ୍ତି। ସେମାନଙ୍କର ସବୁ ଧାଡ଼ି ପାଠ, ନିରୁତା ପାଠ। ସାରା କ୍ଲାସର ପିଲା ମନମୂନ ଲଗେଇ ଶୁଣନ୍ତି, କାଳେ କିଛି ମିସ୍ କରିଯିବେ। ଆମବେଳେ ହଠାତ୍ ଇଣ୍ଟରନାଲ ପରୀକ୍ଷା ଉଠିଗଲା। ଅର୍ଥାତ୍ ସବୁ ପରୀକ୍ଷା ଏକାବେଳେକେ, ବର୍ଷ ଶେଷରେ। ଆଠଟି ପେପର। ମୋର ସ୍ପେଶାଲ

ପେପର ମର୍ଡର୍ଣ୍ଣ ଇଣ୍ଡିଆ। ଆମ ପୂର୍ବବର୍ଷ ପଚାଶ/ଷାଠିଏ ଜଣ ଫାଷ୍ଟ୍ କ୍ଲାସରେ ପାସ କରିଥିଲେ, ମାତ୍ର ଆମ ବେଳକୁ ମାତ୍ର ୧୨ଜଣ। ସେମିଷ୍ଟାର ଉଠିଯିବାର ଫଳ ଜୀବନସାରା ଭୋଗିଲୁ।

ମୋର ମନେଅଛି, ବାଣୀବିହାରର ଛାତ୍ରସଂସଦ ନିର୍ବାଚନ ବଡ଼ ଆକର୍ଷଣୀୟ ଥିଲା। ଝଗଡ଼ାଝାଟି ପ୍ରାୟ ନ ଥିଲା। ମୁଖ୍ୟ ଦଳ ଥିଲେ ଏବିଭିପି ଓ ଡିଏସ୍‌ଓ, ନେତା- ରୁଦ୍ରପାଣି ଆଉ ମୋହନ ଜେନା। ସେଥର ଆମର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ। ବିଭିନ୍ନ ଦଳର ବିଭିନ୍ନ କ୍ୟାଣ୍ଡିଡେଟ। ଉପ ସଭାପତି, ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ, ନାଟ୍ୟ ସଂପାଦକ, କ୍ରୀଡ଼ା ସଂପାଦକ, ସାହିତ୍ୟ ସଂପାଦକ ଇତ୍ୟାଦି ପଦବି। ଇତିହାସ ଓ ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନର ଛାତ୍ର ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ଥିବାରୁ ଏଇ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ଦୁଇଟିର ପିଲା ବା ଏମାନେ ଯାହାକୁ ସମର୍ଥନ କରୁଥିଲେ, ସେଇମାନେ ହିଁ ଜିତୁଥିଲେ। ବଢ଼ିଆ ଭାଷଣ, ଚମତ୍କାର। ଜ୍ଞାନୀ ପିଲାମାନେ ନିର୍ବାଚନ ଲଢୁଥିଲେ। ମୋହନ ଜେନାଙ୍କ ସଂଗଠନ ଶକ୍ତି ଅଦ୍‌ଭୁତ। ତେଣୁ ସେ ସଭାପତି ଭାବେ ଜିତିଗଲେ। ଡିଏସ୍‌ଓର ଝିଅ କର୍ମୀମାନେ ବହୁତ କଷ୍ଟ କରିଥିଲେ। ସେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶାରେ ବଡ଼ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଥାଆନ୍ତି ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ଆଉ ଜନତା ଦଳ। କେନ୍ଦ୍ରରେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଶାସନ ଫେରିଥାଏ। ରାଜ୍ୟରେ ଦିଗ୍‌ଗଜ ନେତା ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ ଆଉ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ। ମାତ୍ର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା ଛାତ୍ର ରାଜନୀତି ଥାଏ ଏବିଭିପି ଆଉ ଡିଏସ୍‌ଓ ହାତରେ। ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଉଭୟ ମୋହନ ଜେନା ଓ ରୁଦ୍ର ପାଣି ରାଜନୀତିରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅର୍ଜନ କଲେ ଓ ସାଂସଦ ଭାବେ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ। ରୁଦ୍ର ପାଣି ଅତୀତରେ ରାଜ୍ୟସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଏବେ ଢେଙ୍କାନାଳର ଲୋକସଭା ସଦସ୍ୟ ଅଛନ୍ତି। ଯାଜପୁରର ଦୁଇଥର ସାଂସଦ ହୋଇଥିବା ମୋହନ ଜେନା ଏବେ ଦିବଂଗତ।

ସେତେବେଳେ କୁଳପତି ଥାଆନ୍ତି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରଫେସର ମହେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ରାଉତ, ଯିଏ ଆଗରୁ ରେଭେନ୍‌ସାର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଥିଲେ। ରେଭେନସାରେ ସେ ବହୁତ ଷ୍ଟ୍ରିକ୍ଟ ଥିଲେ। ପରେ କୁଳପତି ହେବାପରେ ବାଣୀବିହାର ଶିକ୍ଷକ ରାଜନୀତି ଯୋଗୁଁ ସେ ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ ହୋଇପଡ଼ିଲେ। ତାଙ୍କପରେ ଇତିହାସ ବିଭାଗର ପ୍ରଫେସର ମନ୍ମଥ ନାଥ ଦାସ କୁଳପତି ହେଲେ। ତାଙ୍କ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଛାତ୍ର ରାଜନୀତିକୁ ନେଇ ବହୁ ସମସ୍ୟା ତିଆରି କରାଗଲା। ସେ ବୋଧେ ପଦ ଛାଡ଼ିଦେଲେ। ଛାତ୍ର ରାଜନୀତିରେ ରାଜନୈତିକ ନେତାଙ୍କ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଶୈକ୍ଷିକ ବାତାବରଣକୁ ନଷ୍ଟ କରେ। ବହୁ ଶିକ୍ଷକ ଓ କର୍ମଚାରୀ ରାଜନୈତିକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ହାତ ବାରିସୀ ରୂପେ କାମକରି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ବହୁ କ୍ଷତି କରିଥାନ୍ତି। ସରକାରଙ୍କୁ ସୁଯୋଗ ମିଳିଯାଏ ଅଫିସରଙ୍କୁ ଆଣି କୁଳପତି କରିବାକୁ। ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ସ୍ୱୟଂପ୍ରଭୂତା ଏହିପରି ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ।

ବାଣୀବିହାରରେ ସେତେବେଳେ ଦୁଇ ବର୍ଷରେ କୋର୍ସ ସରେନି। ପରୀକ୍ଷା ଘୁଂଚିଘୁଂଚି ଯାଏ କିଛି ପିଲାଙ୍କ କଟାଳ ଯୋଗୁଁ। ରେଜଲ୍ଟ ବାହାରୁ ବାହାରୁ ଛ ମାସ ଡେରି। ବେଳେବେଳେ ଓଡ଼ିଶା ତଥା ଭାରତର ମହାନ ବିଭୂତିମାନଙ୍କୁ ଡକାଯାଏ ବିଭିନ୍ନ ସେମିନାର, ସଭା ସମିତିକୁ। ମୋର ମନେଅଛି ଇତିହାସ ବିଭାଗ ଡାକିଥିଲା ପ୍ରଫେସର ନିମାଇ ସଦନ ବୋଷଙ୍କୁ, ଯିଏ ବିଶ୍ୱଭାରତୀର କୁଳପତି ଥିଲେ। ଅନ୍ୟ ବିଭାଗରେ ଥିବା ବିଖ୍ୟାତ ପ୍ରଫେସର ଆଉ ଗବେଷକ ଯଥା, ଓଡ଼ିଆର ବଂଶୀଧର ମହାନ୍ତି, ନୃତତ୍ତ୍ୱର ଲକ୍ଷ୍ମଣ ମହାପାତ୍ର, ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ଗବେଷଣା କରୁଥିବା ଗୌରୀକୁମାର ବ୍ରହ୍ମା, କୃଷକ ନେତା ଗଙ୍ଗାଧର ପାଇକରାୟ, ପଟିଆ ବନ୍ଧ ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତା ବୈଦ୍ୟନାଥ ରଥ, ଆଦି ମଧ୍ୟ ଆମ ବିଭାଗକୁ ଆସି ପିଲାଙ୍କୁ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଇଥିଲେ।

ମାଆ ରମାଦେବୀ ଓ ତାଙ୍କ ଦିଅର ଓଡ଼ିଶାର ପୂର୍ବତନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଡକା ଯାଇଥିଲା ୟୁନିଭର୍ସିଟି ଦ୍ୱାରା। ସେଦିନ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଥମ ଥରପାଇଁ ଦେଖିଲି ମହାରାଜା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଗଜପତି ଅଡିଟୋରିୟମରେ। ରମାଦେବୀ ସ୍ୱଷ୍ଟ କହିପାରୁଥାନ୍ତି, ମାତ୍ର ନବବାବୁ ଖନେଇ ଖନେଇ କହୁଥାନ୍ତି। ଇମରଜେନସି ବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଆରେଷ୍ଟ କରାଯାଇ ଜେଲରେ ରଖା ଯାଇଥିଲା ପରିଣତ ବୟସରେ। ସେଠି ତାଙ୍କୁ ପକ୍ଷାଘାତ ଆକ୍ରମଣ କରିଥିଲା। ବହୁ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜେଲ୍‌ର କେହି ଜାଣି ପାରିଲେ ନାହିଁ। ଚିକିତ୍ସା ହେବାରେ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଗଲା, ଫଳରେ ତାଙ୍କର ଦେହ ଆଉ ଭଲ ହେଲାନି। ସେ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଦେଖି ଆଉ ଶୁଣି ସେଇ ଦିନରୁ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ିଗଲି ଯେ, ଆଜିଯାଏ ମୁକୁଳିପାରୁନି। ଆସିଥିଲେ ବିଶିଷ୍ଟ

ସୋସାଲିଷ୍ଟ ନେତା ଜର୍ଜ ଫର୍ଣ୍ଣାଡିଜ। ବାଃ, ଚମତ୍କାର ଭାଷଣ। ମନରେ ଉନ୍ମାଦନା ଭରିଦେବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ଥିଲା।

ଥରେ କଲଭର୍ଟ ଡାହାଣ ପାଖ ମୁକ୍ତ ରଂଗମଂଚରେ ଅଭିନୀତ ହେଲା ଭଦ୍ରକର ବିଶ୍ୱବିଖ୍ୟାତ ମୋଗଲ ତାମସା। ହଜାରହଜାର ଲୋକ ଦେଖୁଥାନ୍ତି ମନ୍ତ୍ରମୁଗ୍ଧ ହୋଇ। ହିନ୍ଦୀ, ପାର୍ସୀ, ବଙ୍ଗଳା, ଓଡ଼ିଆ ଆଦି ଭାଷାରେ ପାତ୍ରମାନେ ନୃତ୍ୟ ସହ ଅଭିନୟ କରୁଥାନ୍ତି। ସୁଲତାନ, ମନ୍ତ୍ରୀ, ଦୁଆରୀ, ନୃତ୍ୟାଙ୍ଗନା, ମାଛବାଲି, ଚୂଡ଼ିବାଲି- ସମସ୍ତେ ଚମତ୍କାର ଥିଲେ। ୪୫ ବର୍ଷ ପରେ ବି ଆଜି ମୋର ସବୁ ମନେଅଛି। ଆଗ ଧାଡ଼ିରେ ପ୍ରଫେସରମାନେ ବସିଥାନ୍ତି। କୁଳପତି ମହେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ରାଉତ କମେଡି ଦେଖି ହସିହସି ଗଡ଼ି ଯାଉଥାନ୍ତି।

ବାଣୀବିହାର ରହଣି ମୋ ପାଇଁ ନୂଆ ଉନ୍ମାଦନାର ଉତ୍ସ ଥିଲା। ୨୦-୨୧ ବର୍ଷ ବୟସ। ଏ ସମୟର ମୂଲ୍ୟ ଖୁବ୍ ବହୁତ। ପାଠ ପଢ଼ିବା ପିଲା ପାଠ ପଢୁଥାନ୍ତି। ମୁଁ କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ଚିହ୍ନୁଥାଏ। କିଛି ସାଂଗ ଖୁବ୍ ଭଲ ପଢ଼ିଲେ, ସିଭିଲ ପାଇଲେ, ବ୍ୟାଙ୍କ ଅଫିସର ହେଲେ, ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରାଶାସନିକ ସେବାରେ ଯୋଗ ଦେଲେ। ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କର ବାପା ମାଆଙ୍କ ଆଶାକୁ ସାର୍ଥକ କଲେ। ମାତ୍ର ଆମପରି ଅଖାଡୁଆ ବେପରୱାମାନଙ୍କ କଥା ନିଆରା। ବାଣୀବିହାରର ସାଙ୍ଗ ଦୋସ୍ତି, ସେଠାର ଶୈକ୍ଷିକ ବାତାବରଣ, ପ୍ରଫେସରମାନଙ୍କ କ୍ଲାସ, ଚାରି ନମ୍ବର ହଷ୍ଟେଲ ପାଖ ପଡ଼ିଆରେ କ୍ରିକେଟ ମ୍ୟାଚ- ସବୁ ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ସାଇତା ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ମନରେ। ପରେ ଯେବେବି କ୍ୟାମ୍ପସକୁ ଯାଇଛି, ସବୁ ଆବୋରି ଆସନ୍ତି ମନରେ। ମୋବାଇଲ ଆସିଲା ପରେ ଅବଶ୍ୟ ବହୁସାଙ୍ଗ ଏବେ ସମ୍ପର୍କରେ ଅଛନ୍ତି।

ମୁଁ ବାଣୀବିହାରକୁ ଭଲପାଏ।

ଡକ୍ଟର ପ୍ରଶାନ୍ତ କୁମାର ପ୍ରଧାନ ବାଣୀବିହାର ଇତିହାସ ବିଭାଗର ୧୯୮୨-୮୪ ବ୍ୟାଚ୍ ଛାତ୍ର। ସେ ସର୍ବୋଦୟ ଆନ୍ଦୋଳନ, ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସ ଓ ଗାନ୍ଧୀବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରାର ଜଣେ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ଗବେଷକ ଭାବେ ସୁପରିଚିତ। ସେ ଏସବୁ କ୍ଷେତ୍ରର ଅନେକ ପୁସ୍ତକ ସହିତ ଇତିହାସ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ରଚନା କରିଛନ୍ତି। ଏହା ସହିତ ଗଳ୍ପ ରଚନା ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟତମ ରୁଚି। ଇତିହାସ ବିଭାଗର ପ୍ରାଧ୍ୟାପକ ଭାବେ ଅବସର ନେବା ପରେ ଡକ୍ଟର ପ୍ରଧାନ ଏବେ ଗବେଷଣାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଧିକ ସକ୍ରିୟ ଅଛନ୍ତି।

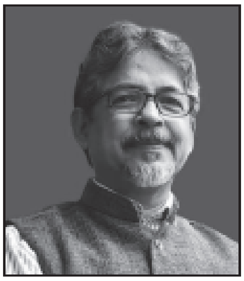

ଜଳବାୟୁ ସଙ୍କଟ ଓ ସତର୍କବାଣୀ

ଡକ୍ଟର ଜୟକୃଷ୍ଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ

ସମ୍ପ୍ରତି ରୁଷିଆ-ୟୁକ୍ରେନ, ଇସ୍ରାଏଲ-ପାଲେଷ୍ଟାଇନ ଏବଂ ଇସ୍ରାଏଲ-ଇରାନ ମଧ୍ୟରେ ସଂଘଟିତ ବିଧ୍ୱଂସକାରୀ ଘମାଘୋଟ ଯୁଦ୍ଧର ତାଣ୍ଡବ ଏବଂ ବିଭୀଷିକାମୟ ଦୃଶ୍ୟ ବିଶ୍ୱବାସୀଙ୍କୁ ମାନସିକ ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ, କ୍ରୋଧାନ୍ୱିତ, ଚିନ୍ତାଗ୍ରସ୍ତ ତଥା ଉଦାସୀନତାରେ ପୀଡ଼ିତ କରିଛି। ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ, ସମକାଳରେ ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାନ୍ତରୁ ବହୁ ପ୍ରଳୟଙ୍କରୀ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଜନିତ ଘଟଣାର ସୂଚନା ଉପଲବ୍ଧ ହେଉଛି, ଯାହାର ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ରହିଛି ବିଶ୍ୱ ତାପନ ଏବଂ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଗମ୍ଭୀର ପ୍ରଭାବ। ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ, ଯୁଦ୍ଧର ଘନଘଟା ମଧ୍ୟରେ କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ଚାଲିଛି ଜଳବାୟୁ ବିଶେଷଜ୍ଞ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କର ନୂତନ ରିପୋର୍ଟମାନ, ଯାହା ଭବିଷ୍ୟତର ବହୁ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଦୁର୍ବିପାକ ସମ୍ପର୍କରେ ସତର୍କ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରି ବିଶ୍ୱବାସୀଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଗଭୀର ରେଖାପାତ କରିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖେ।

ଆମକୁ ବିଚଳିତ କଲାପରି ଆଗାମୀ ବିପଦସବୁର ତଥ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି ବିଶ୍ୱସ୍ତରରେ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଆନ୍ତଃ ସରକାରୀ ଗୋଷ୍ଠୀ (ଆଇପିସିସି)ର ବିଶାରଦ ବୈଜ୍ଞାନିକମଣ୍ଡଳୀ। ପୂର୍ବରୁ ୨୦୨୩ ଫେବୃଆରୀ ୨୮ରେ ଉନ୍ମୋଚିତ ହୋଇଥିଲା ଆଇପିସିସିର ଷଷ୍ଠ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ରିପୋର୍ଟର ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ, ଯେଉଁଥିରେ ପ୍ରଚଳିତ ମାନବ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ପରିଣାମରେ ସଂଘଟିତ ହେଉଥିବା ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରଭାବ ସମ୍ପର୍କରେ ବିଗତ ସାତବର୍ଷର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିଶ୍ଳେଷଣ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି। କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ ଯେ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଏବେ ପୃଥିବୀର କୋଣ ଅନୁକୋଣକୁ ଆମ ଜ୍ଞାତସାରରେ ଅଥବା ଅଗୋଚରରେ ପ୍ରଭାବିତ କରି ଚାଲିଛି। ତାପମାତ୍ରା ବୃଦ୍ଧିର ମୁଖ୍ୟ କାରକ ସାଜିଥିବା ଜୀବାଶ୍ମ ଇନ୍ଧନ ଉତ୍ସରୁ ଉତ୍ସର୍ଜିତ ସବୁଜ ଗୃହ ବାଷ୍ପସବୁକୁ ଯଦି ଆମେ ଚଳିତ ଦଶନ୍ଧିରେ ଅର୍ଦ୍ଧେକ ସ୍ତରକୁ ହ୍ରାସ କରିବାରେ ବିଫଳ ହେଉ ଏବଂ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ପରିବେଶ ସହ ତୁରନ୍ତ ଖାପଖୁଆଇବାରେ (ଅନୁକୂଳନ ବା ଆଡାପ୍ଟେସନ୍)ରେ ଅସମର୍ଥ ହେଉ, ତେବେ ଆମକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ ଯେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଜୀବଜଗତ ନିମନ୍ତେ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ବିଧ୍ୱଂସକାରୀ ପ୍ରଭାବ ଗଚ୍ଛିତ ରହିଛି। ବିଶେଷ କରି ସମ୍ବଳ-ରହିତ ଦେଶ ଏବଂ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ପ୍ରପୀଡ଼ିତ ସମ୍ପ୍ରଦାୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ଆସନ୍ନ ବିପଦ ସମ୍ପର୍କରେ ଏହି ବିବରଣ ହେଉଛି ଏକ ଉପଯୁକ୍ତ ପୂର୍ବାନୁମାନ।

ଆଇପିସିସିର ଏହି ରିପୋର୍ଟ ବିଶ୍ୱ ସ୍ତରରେ ହୋଇଥିବା ୩୪,୦୦୦ଟି ବୈଜ୍ଞାନିକ ଅଧ୍ୟୟନ ଏବଂ ୬୭ଟି ରାଷ୍ଟ୍ରର ୨୭୦ ଜଣ ଗବେଷକଙ୍କୁ ଜଡ଼ିତ କରି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଗୋଷ୍ଠୀ-୨ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଛି। ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଇପିସିସି ଏହାର ସପ୍ତମ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ରିପୋର୍ଟ (ଏଆର୭) ପ୍ରସ୍ତୁତି ନିମନ୍ତେ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ କରିଛି, ଯାହାର ମୂଳଦୁଆ ଷଷ୍ଠ ରିପୋର୍ଟ ଉପରେ ହିଁ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ। ମାତ୍ର ଇତିମଧ୍ୟରେ ଉପଶମ କାର୍ଯ୍ୟଧାରାରେ ସେପରି ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ସକରାତ୍ମକ ଅଗ୍ରଗତି ଘଟି ନଥିବାରୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ରିପୋର୍ଟ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ଅଧିକ ସଙ୍କଟ ସୃଷ୍ଟିର ସୂଚନା ବହନ କରିବ। ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ, ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଆଲୋଚନା ଷଷ୍ଠ ରିପୋର୍ଟର ବିଭିନ୍ନ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଉପରେ ଆଧାରିତ ଅଟେ।

ଜାତିସଂଘର ସେକ୍ରେଟେରୀ ଜେନେରାଲ୍ ଆଣ୍ଟୋନିଓ ଗୁଟେରସ୍ ଏହି ରିପୋର୍ଟକୁ ମାନବ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାର ଏକ ମାନଚିତ୍ର ଏବଂ ବିଫଳ ଜଳବାୟୁ ନେତୃତ୍ୱ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ନିନ୍ଦନୀୟ ଦୋଷାରୋପ ବୋଲି ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି। ଆଇପିସିସିର ଏହି ଚିନ୍ତାଜନକ ବିଶ୍ଳେଷଣ କ୍ରମବର୍ଦ୍ଧିତ ତାପମାତ୍ରାର ଜୈବ ବିବିଧତା, ଖାଦ୍ୟ ନିରାପତ୍ତା, ଅର୍ଥନୀତି ଏବଂ ଶାରୀରିକ ତଥା ମାନସିକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଉପରେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପ୍ରଭାବସବୁର ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ସହ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବା ଚରମ ପାଣିପାଗ ଜନିତ ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକର ଭୟାବହତା ସମ୍ପର୍କରେ ଚେତାବନୀ ପ୍ରଦାନ କରିଛି। ବିଶ୍ୱ ସମ୍ବଳ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ତରଫରୁ କେଲିଲେଭିନ୍ ଏବଂ ସାଥି ତାଙ୍କ ଲିଖିତ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଜଳବାୟୁ ପ୍ରଭାବ, ବିପଦ ପ୍ରବଣତା ଏବଂ ଅନୁକୂଳନ ଉପରେ ରିପୋର୍ଟର ଛଅଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧିକୁ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି।

ପ୍ରଥମ- ଜଳବାୟୁ ପ୍ରଭାବ କ୍ରମଶଃ ପୂର୍ବାନୁମାନ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ବ୍ୟାପକ ଏବଂ ଭୟଙ୍କର ରୂପେ ଅନୁଭୂତ ହେଉଛି। ଦ୍ୱିତୀୟ- ଭବିଷ୍ୟତରେ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନରୁ ସୃଷ୍ଟ ଆହୁରି ଅଧିକ ଅନିଷ୍ଟକାରୀ ପ୍ରଭାବରେ ଆମେ ଜର୍ଜରିତ ହେବାକୁ ଯାଉଛୁ। ତୃତୀୟ- ବର୍ଦ୍ଧିତ ତାପମାତ୍ରା ସହିତ ସଂପୃକ୍ତ ବହୁବିଧ ବିପଦ ଆଗାମୀ ଦିନରେ ଦ୍ରୁତବେଗରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ, ଯାହା ପ୍ରାୟତଃ ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ପ୍ରଭାବମାନ ସୃଷ୍ଟି କରିବ। ଚତୁର୍ଥ- ଅସମାନତା, ସଂଘର୍ଷ ଏବଂ ବିକାଶ

ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଆହ୍ୱାନ ଜଳବାୟୁ ବିପଦ ପ୍ରତି ଆମ ଦୁର୍ବଳତାରେ ବୃଦ୍ଧି ଘଟାଇବ । ପଞ୍ଚମ- ପରିବର୍ତ୍ତିତ ପରିସ୍ଥିତି ସହ ଖାପ ଖୁଆଇବା ନିମନ୍ତେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସମାଧାନର ପନ୍ଥା ଯଦିଓ ପୂର୍ବରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ଅସୁରକ୍ଷିତ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କ ପାଖରେ ତାହା ପହଞ୍ଚାଇବାକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ହିଁ ମୁଖ୍ୟ ଆହ୍ୱାନ । ଷଷ୍ଠ- ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର କିଛି ପ୍ରଭାବ ଏପରି ଭୟଙ୍କର ସ୍ଥିତିରେ ଉପନୀତ ହେଲାଣି ଯେ ଏହା ସହ ଖାପଖୁଆଇବା ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ ଅଟେ ।

୨୦୧୫ର ପ୍ୟାରିସ୍ ଜଳବାୟୁ ଚୁକ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ତାପମାତ୍ରା ବୃଦ୍ଧିକୁ ଅସମ୍ଭବ ବୋଧ ହେଉଥିବା ଦେଢ଼ ଡିଗ୍ରୀ ସେଲ୍‌ସିଅସରେ ରୋକିବାରେ ଆମେ ସମର୍ଥ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ସୁରକ୍ଷିତ ନୁହେଁ ଏବଂ ଏଥି ମଧ୍ୟରୁ କିଛି କ୍ଷତି ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ସାଧିତ ହେବ । ରିପୋର୍ଟ ଅନୁଯାୟୀ କେବଳ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦଶନ୍ଧିରେ ଜଳବାୟୁ ପ୍ରଭାବରୁ ୩୨ରୁ ୧୩୨ ନିୟୁତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲୋକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ମଧ୍ୟକୁ ଠେଲି ହୋଇଯିବେ । ସମ୍ପ୍ରତି ୧.୩ ଡିଗ୍ରୀର ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧିରେ ଏବେ ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଗ୍ରୀଷ୍ମପ୍ରବାହ, ତୀବ୍ର ମରୁଡ଼ି, ଚରମ ବୃଷ୍ଟିପାତ, ରେକର୍ଡ ବନ୍ୟା, ଭୂସ୍ଖଳନ, ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଝଡ଼ବାତ୍ୟା ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରକଟିତ ହେଉଛି, ଯାହା ଲକ୍ଷଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କର ଖାଦ୍ୟ ନିରାପତ୍ତା ଏବଂ ଜୀବନଜୀବିକା ପ୍ରତି ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ଭାରତ ସମେତ ଅନ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣ ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବ ଏସୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପ୍ରତି ଏପରି ବିପର୍ଯ୍ୟୟସବୁର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ଗୁରୁତର ସମସ୍ୟାରେ ଜଡ଼ିତ ହେଉଛନ୍ତି । ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ବ୍ୟାହତ ହେବା ସହ ଉତ୍କଟ ଜଳାଭାବ ସମସ୍ୟା ୨୦୫୦ସୁଦ୍ଧା ଭାରତର ୪୦% ଲୋକଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବାର ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି । ରିପୋର୍ଟରେ ଓଦା-ବଲ୍‌ବ ତାପମାତ୍ରା ପ୍ରସଙ୍ଗର ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି, ଯାହା ଉତ୍ତାପ ଏବଂ ଆର୍ଦ୍ରତାର ସମ୍ମିଳିତ ପ୍ରଭାବକୁ ପ୍ରକାଶ କରେ । ଏଥିରେ ୩୧ ଡିଗ୍ରୀ ତାପମାତ୍ରା ମଣିଷ ପାଇଁ ବିପଜ୍ଜନକ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ୩୫ ଡିଗ୍ରୀ ଓ ତଦୁର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ଛଅ ଘଣ୍ଟାରୁ ଅଧିକ ସମୟ ବଞ୍ଚିବା ଅସମ୍ଭବବୋଧ ହେବ ।

ଆଜି ବିଶ୍ୱର ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଜନସଂଖ୍ୟା ବର୍ଷକୁ ଅତି କମ୍‌ରେ ଏକ ମାସ ନିମନ୍ତେ ଜଳକ୍ଲିଷ୍ଟତାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଛନ୍ତି । ୨୦୩୦ ସୁଦ୍ଧା ଅତିରିକ୍ତ ୩୫ କୋଟି ଲୋକ ଜଳାଭାବ ଅନୁଭବ କରିବେ । ଦେଢ଼ ଡିଗ୍ରୀ ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ପୃଥିବୀର ପର୍ବତସ୍ଥ ଅଧିକାଂଶ ହିମବାହ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଯିବାର ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି । ହିମାଳୟ ପାର୍ବତ୍ୟାଞ୍ଚଳରେ ହିମବାହ ତରଳିବା ତୀବ୍ର ହେବା ଫଳରେ ଗଙ୍ଗା ଓ ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର ନଦୀ ଅବବାହିକାରେ ଅଧିକ ବନ୍ୟା ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହେବ ଏବଂ ଶିଖର ଗ୍ରୀଷ୍ମରେ ଜଳ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ ନାହିଁ । ସମୁଦ୍ର ପତ୍ତନ ବୃଦ୍ଧି ଫଳରେ ଉପକୂଳ ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକ ଜଳମଗ୍ନ ତଥା କୃଷି ପାଇଁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ହେବ, ସମୁଦ୍ର ନିୟମିତ କୂଳ ଲଙ୍ଘିବ, ଉପକୂଳ ଅବକ୍ଷୟ ବୃଦ୍ଧିପାଇବ ଏବଂ ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ସହର ଓ ବସତିଗୁଡ଼ିକ ବର୍ଦ୍ଧିତ ବିପଦର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବେ । ବିବିଧ ସଙ୍କଟର ପରିଣାମରେ ପ୍ରାଣୀବାହିତ ଓ ଜଳବାହିତ ରୋଗ, ଉତ୍ତାପଜନିତ ମୃତ୍ୟୁ, ପୁଷ୍ଟିହୀନତା, ମାନସିକ ବିକୃତି ଏବଂ ଆଲର୍ଜି ତଥା ରକ୍ତ ସଞ୍ଚାଳନ, ହୃଦ୍‌ରୋଗ, ଶ୍ୱାସକ୍ରିୟା, ମଧୁମେହ, ସଂକ୍ରାମକ ରୋଗ ଏବଂ ଶିଶୁରୋଗ ମୃତ୍ୟୁରେ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିବ । ବିଷୁବ ଏବଂ ଉପବିଷୁବ ମଣ୍ଡଳୀୟ ଏସିଆରେ ଡାଇରିଆ, ଡେଙ୍ଗୁ ଜ୍ୱର, ମ୍ୟାଲେରିଆ ଏବଂ ଅଂଶୁଘାତଜନିତ ମୃତ୍ୟୁସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ।

ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ବିବିଧ ଜୀବଜାତିଙ୍କର ଜୀବନଯାପନ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ବାସସ୍ଥଳୀର ଗଠନ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତାରେ ପ୍ରଭୁତ ବ୍ୟାଘାତ ଘଟାଇ ଚାଲିଛି । ପରିଣାମରେ, କେତେକ ପ୍ରାଣୀ ଓ ଉଦ୍ଭିଦ କ୍ରମେ ସମୂହ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରି ବିଲୁପ୍ତି ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହେଉଛନ୍ତି । ୨୦୩୦ ସୁଦ୍ଧା ସ୍ଥଳ ଭାଗର ପ୍ରାୟ ୧୪ ଶତାଂଶ ଜୀବଜାତି ବିଲୁପ୍ତ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ, କିଛି ପ୍ରାଣୀ ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନ ଅନ୍ୱେଷଣରେ ବିଷୁବ ଅଞ୍ଚଳରୁ ମେରୁ ଅଞ୍ଚଳ ଦିଗରେ କ୍ରମେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହେଉଛନ୍ତି । ଜଙ୍ଗଲ ନିଆଁ ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଅଞ୍ଚଳକୁ ବ୍ୟାପି ବ୍ୟାପକ ହେଉଛି, ଯାହା ପ୍ରାକୃତିକ ଭୂଭାଗ ତଥା ଜୈବ ବିବିଧତାରେ ଅବକ୍ଷୟ ଘଟାଇ ଚାଲିଛି । ଆଗାମୀ ଦିନରେ ବୃହତାକାର ବୃକ୍ଷସବୁ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରେ ପଡ଼ିବେ । ସାମୁଦ୍ରିକ ତଥା ଉପକୂଳ ପରିସଂସ୍ଥାରେ ସମସ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଫଳରେ ଜୁଆରିଆ, ସନ୍ତସନ୍ତିଆ ବାସସ୍ଥଳୀ, ହେନ୍ତାଳ ବନ, ସମୁଦ୍ର ଘାସ, ପ୍ରବାଳ ପରିସଂସ୍ଥା ଏବଂ ପ୍ଲାଙ୍କଟନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଇତ୍ୟାଦିର ଜୈବ ବିବିଧତା କ୍ରମେ ହ୍ରାସ ପାଇଚାଲିଛି ।

ମେରୁ ଅଞ୍ଚଳସ୍ଥ ବରଫ, ଏବଂ ସାଇବେରିଆ ଓ ଗ୍ରୀନଲ୍ୟାଣ୍ଡ ପରି ଅଞ୍ଚଳର ଭୂତଳ ପର୍ମାଫ୍ରଷ୍ଟ ତରଳିବା ତଥା ଜଙ୍ଗଲ ବିଧ୍ୱଂସ ହେବା ଫଳରେ ଏଠାରେ ଗଚ୍ଛିତ ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ ଓ ମିଥେନ୍ ବାଷ୍ପ ବାୟୁମଣ୍ଡଳକୁ ନିର୍ଗତ ହୋଇ ବିଶ୍ୱତାପନକୁ ଅଧିକ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବ । ଶିତତାପ ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ଅତ୍ୟଧିକ ବ୍ୟବହାର ଶକ୍ତି ଚାହିଦାରେ ଦ୍ରୁତ ବୃଦ୍ଧି ଘଟାଇ ଶକ୍ତି ଅସୁରକ୍ଷିତତାର କାରଣ ହେବ । ଭୂତଳ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉତ୍ସରୁ ଜଳ ଯୋଗାଣ ନିମନ୍ତେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଶକ୍ତି ବ୍ୟବହୃତ ହେବ । ଏସିଆର ସର୍ବାଧିକ ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ବ୍ୟବହାରକାରୀ ତେରଟି ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ଏଗାରଟି ଏବେ ଉଚ୍ଚଶକ୍ତି ନିରାପତ୍ତାହୀନତା ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଛନ୍ତି । ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କର ସହରାଞ୍ଚଳର ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ ତଥା ଦ୍ରୁତ ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ ବସ୍ତି ଅଞ୍ଚଳରେ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରଭାବ ତୀବ୍ର ରୂପେ ଅନୁଭୂତ ହେବ, ଯେଉଁଠାରେ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ବାସଗୃହ,

ମୌଳିକ ସେବାର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଅଭାବ ଏବଂ ସମ୍ବଳର ସୀମିତତା ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଅଟେ।

ଏସିଆ ମହାଦେଶରେ ଏବେ ୫୨୯ ନିୟୁତ ଲୋକ ଏବଂ ଉପ-ସାହାରା ଆଫ୍ରିକାର ପ୍ରାୟ ୬୦% ଲୋକ ଏପରି ଅସୁରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜୀବନ ନିର୍ବାହ କରୁଛନ୍ତି। ସେହିପରି ଗ୍ରାମୀଣ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ, ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ଓ ଜନଜାତି ତଥା କୃଷି, ମତ୍ସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ପର୍ଯ୍ୟଟନ କ୍ଷେତ୍ର ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କର ଜୀବିକା ବିଶେଷ ଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ ହେବା ସହ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସହିତ ଖାପ ଖୁଆଇବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ମଧ୍ୟ ବାଧିତ ହେବ। ଆଇପିସିସି ପ୍ରକାଶ କରିଛି ଯେ, ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ୨୦୩୦ ଏବଂ ୨୦୫୦ ସୁଦ୍ଧା ଅନୁକୂଳନ (ଆଡପ୍ଟେସନ) କ୍ଷେତ୍ର ନିମନ୍ତେ ଯଥାକ୍ରମେ ୧୨୭ ଏବଂ ୨୯୫ ବିଲିୟନ ଡଲାରର ଅର୍ଥ ଆବଶ୍ୟକ ହେବ। ଏଥିରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ତିନୋଟି ମୂଲ୍ୟାଙ୍କିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ: ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ, ଯାହା ସମାନତା ଏବଂ ନ୍ୟାୟ ପ୍ରଦାନକୁ ଉନ୍ନତ କରେ; ପରିସଂସ୍ଥା ଆଧାରିତ ଅନୁକୂଳନ ଯାହା ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶର ସୁରକ୍ଷା, ପୁନରୁଦ୍ଧାର ଏବଂ ସହନୀୟ ପରିଚାଳନାକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଏ; ଏବଂ ନୂତନ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ଏବଂ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଯାହା ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ଥିରତାକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରେ।

ଆଇପିସିସି ରିପୋର୍ଟ ବିଶ୍ଳେଷଣର ଉପସଂହାରରେ କେଲିଲେଭିନ ୍ଏବଂ ସାଥି ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି ଯେ, ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଜ୍ଞାନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ। ମାନବ-ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଜନସାଧାରଣ, ଜୀବଜଗତ ଏବଂ ଆମ ଗ୍ରହର କଲ୍ୟାଣ ସାଧନ ପଥରେ ବିନାଶକାରୀ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସୃଷ୍ଟି କରି ଚାଲିଛି। ବିଳମ୍ବିତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରଭାବକୁ ଏପରି ବିପଜ୍ଜନକ ଦିଗରେ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବ ଯେ ଆମ ଦୁନିଆ ବର୍ତ୍ତମାନର ସତ୍ତା ହରାଇ ଚିହ୍ନିବା ଯୋଗ୍ୟ ଅବସ୍ଥାରେ ଆଉ ରହିବ ନାହିଁ। ଏପରି ବିଶ୍ୱ ଦୃଶ୍ୟପଟରେ ଜଳବାୟୁ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଅନୁକୂଳନ ଏବଂ ଉପଶମ (ମିଟିଗେସନ୍) ନିମନ୍ତେ କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଏବଂ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ଯୋଜନା ପ୍ରଣୟନ ସହିତ ପ୍ରାଶାସନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ନାଗରିକ ସମାଜ ଏବଂ ବେସରକାରୀ କ୍ଷେତ୍ର ସମସ୍ତେ ପୃଥିବୀର ଭବିଷ୍ୟତ ସୁରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ସଂଶୋଧିତ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହେବା ହେଉଛି ଆଜିର ଆହ୍ୱାନ; କାରଣ ଜଳବାୟୁ ସଙ୍କଟର ମୁକାବିଲା ଏକ ସହଜସାଧ୍ୟ ବିଷୟ ନୁହେଁ। ଜୀବଜଗତ ପାଇଁ ଏକ ଜୀଇଁବାଯୋଗ୍ୟ ଏବଂ ସହନୀୟ ଭବିଷ୍ୟତକୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରି ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ସ୍ୱଳ୍ପ ସମୟ ପାଇଁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ଥିବା ଏବଂ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ସୁଯୋଗର ଦ୍ୱାରକୁ ହାତଛଡ଼ା ନକରିବା ବାଞ୍ଛନୀୟ ବୋଲି ରିପୋର୍ଟ ଚିନ୍ତା ପ୍ରକଟ କରିଛି। ଜଳବାୟୁଜନିତ ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ଅସହାୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ନସାଜି ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟଶୈଳୀରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟାଇ ସମ୍ମିଳିତ ବିଶ୍ୱସ୍ତରୀୟ ପଦକ୍ଷେପ ସବୁର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ମାଧ୍ୟମରେ ଆମ ଗ୍ରହର ପ୍ରାକୃତିକ ସନ୍ତୁଳନ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ପୁନଃସ୍ଥାପନ ଓ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ଆମ ବିଜ୍ଞତାର ପରିଚାୟକ ହେବ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜୟକୃଷ୍ଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ପରିବେଶବିତ୍। ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ସେ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ସମ୍ପର୍କରେ ନିୟମିତ ପ୍ରବନ୍ଧମାନ ରଚନା କରି ଜନସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି କରୁଛନ୍ତି। ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପାଣିଗ୍ରହୀ ବହୁ ଅନୁଷ୍ଠାନ ସହିତ ସଂପୃକ୍ତ ଥିବାବେଳେ ଏବେ ଓଡ଼ିଶା ପରିବେଶ ସମିତିର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସଭାପତି ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି। ତାଙ୍କ ସହିତ ମୋବାଇଲ ନମ୍ବର ୯୪୩୭୦ ୭୬୧୦୦ ର ଯୋଗାଯୋଗ କରାଯାଇପାରିବ।

ଅହିଂସାର ମନ୍ତ୍ର ଓ ଅଭିମନ୍ତ୍ରିତ ବନାଞ୍ଚଳ

ତପନ କୁମାର ଜେନା

କ୍ଷୋଭ ଓ ବିଷାଦର ଅନ୍ତଃସ୍ୱର ସବୁଦିନେ ବ୍ୟର୍ଥ ଯାଏ ନାହିଁ। କେବେକେବେ ତାହା କ୍ଷୁଦ୍ର ସଳିତାଟି ପରି ଜଳିଜଳି ନିଃଶେଷ ହୋଇଯାଏ ତ ପୁଣି କେତେବେଳେ ପ୍ରତିବାଦରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିପାରିବାର କ୍ଷମତା ରଖିଥାଏ। ଇଂରାଜୀ କବି ଉଇଲିଅମ୍ ୱାର୍ଡସୱର୍ଥଙ୍କର "ସଲିଟାରୀ ରିପର" କବିତାରେ ନିଃସଙ୍ଗ ଲଳନାର କରୁଣ ମୂର୍ଚ୍ଛନା ଉପତ୍ୟକାର ନିରବତା ଭିତରେ ଥିଲା ଏକ କ୍ଷୀଣସ୍ୱର । ମାତ୍ର ୧୯୭୦ ଦଶକରେ ସେଦିନର ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳ ଉପଖଣ୍ଡ (ଆଜିର ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ)ର ଅରଣ୍ୟ କନ୍ୟାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଂଗଠିତ ବନସୁରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ଅହିଂସା ଆନ୍ଦୋଳନର ସ୍ୱର ଥିଲା ତୀବ୍ର ଏବଂ ସୁଦୂର ପ୍ରସାରୀ।

ୱାର୍ଡସୱର୍ଥଙ୍କର କାବ୍ୟନାୟିକା ବିଫଳତା ଓ ହତାଶାର ଭଗ୍ନହୃଦୟ ନେଇ ସନ୍ଧ୍ୟା ନଇଁବା ପୂର୍ବରୁ ଉପତ୍ୟକା ଅଞ୍ଚଳରୁ ବିଦାୟ ନେଇଯାଇ ଅନ୍ତରାତ୍ମାର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସମାଧୀ ଦେଇଥିଲା ସିନା, ମାତ୍ର ହତାଶାର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ସାହସ ଜୁଟାଇ ପାରିନଥିଲା। ମାତ୍ର ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳର ବୀରାଙ୍ଗନାମାନେ ବନଭୂମିର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବେ ପ୍ରୟାସ ଜାରିରଖି ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ସମାଧାନ ପାଇଁ ଆଶାବାଦୀ ହୋଇପାରିଥିଲେ।

ସ୍ୱଦେଶୀ ସପକ୍ଷରେ ଜୀବନବ୍ୟାପୀ ସଂଗ୍ରାମ ଜାରି ରଖିଥିବା ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଜନ୍ମଭୂମି ଭାରତରେ, ତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁର ଦୀର୍ଘ ବର୍ଷ ପରେ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ମହିଳାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଂଗଠିତ ହୋଇଥିଲା ଅହିଂସା ନୀତି ଉପରେ ଆଧାରିତ ଏକ ଆନ୍ଦୋଳନ; ଯାହା 'ଚିପ୍‌କୋ ଆନ୍ଦୋଳନ' ନାମରେ ନାମିତ।

୧୯୭୨ର ସେହି ଚିପ୍‌କୋ ଆନ୍ଦୋଳନ କେବଳ ମାତ୍ର ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳ ଉପଖଣ୍ଡର ବିଶାଳ ବୃକ୍ଷମାନଙ୍କୁ କାଠ ମାଫିଆମାନଙ୍କ କବଳରୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେଇନଥିଲା, ବରଂ ଜାତୀୟ ଏବଂ ଅର୍ନ୍ତଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ପାଲଟି ଯାଇଥିଲା ଏକ ଜୀବନ୍ତ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ।

ପ୍ରୟାଗରାଜ (ସେଦିନର ଆଲ୍ଲାହାବାଦ)ଠାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଏକ ଖେଳସାମଗ୍ରୀ ଉତ୍ପାଦନ କାରଖାନା ପାଇଁ ବହୁପରିମାଣର କାଠ ଯୋଗାଣ ନିମନ୍ତେ ୧୯୭୨ ମସିହାରେ ଚମୋଲି ଜିଲ୍ଲାର ଗୋପେଶ୍ୱର ଜଙ୍ଗଲକୁ ସରକାର ଏକ ଠିକା ସଂସ୍ଥାକୁ ଦାୟିତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ। ତା' ପୂର୍ବରୁ ଉକ୍ତ ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଜନସାଧାରଣ ଜଙ୍ଗଲଜାତ ଉତ୍ପାଦର ପ୍ରସ୍ତୁତି ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ବର୍ଜ୍ୟ କାଠଖଣ୍ଡ ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ, ଯାହାକି ନିର୍ବିଚାରରେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାତ ହୋଇଯାଇଥିଲା। ମାତ୍ର ଭାରପ୍ରାପ୍ତ ଠିକାସଂସ୍ଥା ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଲାଭଖୋର ଲାଳସାକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଭାବେ ବିଶାଳ ଦ୍ରୁମ ସମୁଦାୟକୁ ଧରାଶାୟୀ କରିବାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲେ। ସେହି ଅପ୍ରତିହତ ଜଙ୍ଗଲ କଟାର ପରିଣତି ସ୍ୱରୂପ ସେଠାକାର ଜନସାଧାରଣ ରୋଷେଇ ନିମନ୍ତେ ଜାଳେଣୀର ଘୋର ଅଭାବ ଅନୁଭବ କଲେ। ବୃକ୍ଷରାଜିର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ପାହାଡ଼ର ଜଳଧାରଣ କ୍ଷମତା ଅହେତୁକ ଭାବେ ହ୍ରାସ ପାଇଲା। ଫଳସ୍ୱରୂପ ପାହାଡ଼ରୁ ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇଥିବା ଝରଣାଗୁଡ଼ିକ ଶୁଖିଯିବାକୁ ଲାଗିଲେ। ମାଟିରେ ଜଳ ସଂରକ୍ଷିତ ହୋଇନପାରି ବର୍ଷା ସମୟରେ ଅଧିକ ଜଳ ପ୍ରବାହିତ ହେବାରୁ ଅଚାନକ ବନ୍ୟା ଓ ମାଟି ଅତଡ଼ା ଖସିଲା ଭଳି ମନୁଷ୍ୟକୃତ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା। ଅଣମୌସୁମୀ ସମୟରେ ଉତ୍କଟ ଜଳାଭାବ ଜନଜୀବନକୁ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ କରିଦେଉଥିଲା। ବିଶେଷ କରି ମହିଳାମାନେ, ଯେଉଁମାନେ କି ରୋଷେଇ, ପରିଚ୍ଛନ୍ନତା ଓ ଦିନଚର୍ଯ୍ୟା ପାଇଁ ପ୍ରତିଦିନ ଜଳର ଆବଶ୍ୟକ କରିଥାନ୍ତି, ସେଇମାନେ ହିଁ ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟର କରୁଣ ପରିଣତିକୁ ଛତ୍ରେଛତ୍ରେ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ। ଏହି ପୁଞ୍ଜିଭୂତ ଗଣଅସନ୍ତୋଷ କ୍ରମେ ଆନ୍ଦୋଳନର ରୂପ ନେଇଥିଲା।

ସଂଯୋଗ କ୍ରମେ ସେହି ଅଞ୍ଚଳରେ ସର୍ବୋଦୟ କର୍ମୀ ଚଣ୍ଡି ପ୍ରସାଦ ଭଟ୍ଟ ଗାନ୍ଧୀବାଦ ଆଧାରରେ "ଦଶୌଲି ଗ୍ରାମ ସ୍ୱରାଜ ମଣ୍ଡଳ" ନାମକ ସଂଗଠନ ମାଧ୍ୟମରେ ସେବାମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟାପୃତ ଥିଲେ। ତାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କର ବାରମ୍ବାର ଅନୁରୋଧ ସତ୍ତ୍ୱେ ଠିକାଦାର ଗଛକଟାରୁ ନିବୃତ୍ତ ହୋଇନଥିଲେ। ଚଣ୍ଡି ପ୍ରସାଦଙ୍କ ପ୍ରଣିତ ଅଭିନବ ଅହିଂସା ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନରେ ମହିଳାମାନେ ବୃକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ବାହୁବନ୍ଧନରେ ଚାପି ଧରୁଥିଲେ। ଗଛମାନଙ୍କୁ ଜୋରକରି ଚାପି ଧରିବାର ପ୍ରକରଣକୁ ଆଧାର କରି ଏହା "ଚିପ୍‌କୋ ଆନ୍ଦୋଳନ" ନାମରେ ଆଖ୍ୟାୟିତ ହେଲା। ଗୋପେଶ୍ୱର ବନାଞ୍ଚଳର ଏତାଦୃଶ

ବିରୋଧାତ୍ମକ ଅବସ୍ଥାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ଠିକାଦାରମାନେ ନିକଟସ୍ଥ "ରାମପୁର ଫାଟା" ଜଙ୍ଗଲକୁ କାଠ କାଟିବା ପାଇଁ ପଳାଇ ଯାଇଥିଲେ। ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ଚଣ୍ଡି ପ୍ରସାଦ ପହଞ୍ଚିଯାଇ ସ୍ଥାନୀୟ ମହିଳାମାନଙ୍କୁ ଚିପ୍‌କୋ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଲଗାଇ ଦେଇ ସେଠାରୁ ଠିକାଦାରଙ୍କୁ ତଡ଼ିଦେବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲେ।

ଏହାର ଏକବର୍ଷ ପରେ ରେନୀ ଗ୍ରାମ ନିକଟସ୍ଥ ଜଙ୍ଗଲକୁ ନିଲାମ କରି ଦେବାପାଇଁ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରିସାରିଥିଲେ। ଅଳକାନନ୍ଦା ଉପତ୍ୟକାର ବିଭୁ-ପ୍ରକୃତି ରେନିଗ୍ରାମ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କର ଆକର୍ଷଣର କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ଥିଲା। ତା'ର ନିଲାମୀ ଉପତ୍ୟକା ବାସିନ୍ଦାଙ୍କୁ ଘୋର ଆଘାତ ଦେଇଥିଲା। ଚଣ୍ଡିପ୍ରସାଦ ସେହି ଅଞ୍ଚଳର ମହିଳାମାନଙ୍କୁ ଗୋପେଶ୍ୱର ଜଙ୍ଗଲରେ ଚିପ୍‌କୋ ଆନ୍ଦୋଳନର ସଫଳ କାହାଣୀ ବିଷୟରେ ଅବଗତ କରାଇଲେ। ରେନି ଗ୍ରାମର ଗୌରଦେବୀ ନାମ୍ନୀ ୫୧ ବର୍ଷୀୟା ଜଣେ ବିଧବା ମହିଳା ସେଠାକାର ଚିପ୍‌କୋ ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତୃତ୍ୱ ନେଇଥିଲେ।

"ବଣ ପାହାଡ଼ ଘେରା ଏଇ ବନାଞ୍ଚଳ ଆମ ମାଆର ଘର
ଏଠାରେ ଥିବା ପଶୁପକ୍ଷୀ ଜୀବଜନ୍ତୁ ଆମ ସହୋଦର
ଏଇ ବନ୍ୟ ଝରଣାର କଳକଳ ନାଦ ଆମ ଜୀବନର ସ୍ୱର
ସେଇ ମାଆ ଘରର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଆମେ ବଦ୍ଧପରିକର।"

ଜଙ୍ଗଲର ପଥପ୍ରାନ୍ତରେ ଏହି ଗୀତ ଗାଇଗାଇ ଗୌରଦେବୀ ମହିଳାମାନଙ୍କୁ ଜଙ୍ଗଲ ମାଆ ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ କରାଇଥିଲେ। ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନର କ୍ରମବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ବ୍ୟାପ୍ତିରେ ଅସହିଷ୍ଣୁ ହୋଇ ଉକ୍ତ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ନ୍ୟସ୍ତ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ଲିପ୍ତ ଥିବା କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଗୌରଦେବୀଙ୍କର ଚରିତ୍ର ସଂହାର କରିବା ସହିତ ହତ୍ୟା କରିବାର ଧମକ ଦେବାକୁ ପଛାଇଲେ ନାହିଁ। ମାତ୍ର ଚଣ୍ଡିପ୍ରସାଦଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତି ଏହି ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ରକୁ ଚରିତାର୍ଥ ହେବାକୁ ଦେଇ ନଥିଲା। କାଳକ୍ରମେ ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନ ସାରା ଚମେଲି ଜିଲ୍ଲାକୁ ବ୍ୟାପିଯାଇ ପାଖ ଜିଲ୍ଲା ତେରୀ ଗଡ଼ୱାଲର ଅନେକ ଅଞ୍ଚଳର ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିଥିଲା।

ମହିଳା-କୈନ୍ଦ୍ରିକ ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନର ପ୍ରଭାବରେ ଭୂଲୁଣ୍ଠିତ ହେବାକୁ ଥିବା ବୃକ୍ଷରାଜି ଆଶ୍ୱସ୍ତିବୋଧ କରିଥିଲେ। ଯେଉଁ ଗଛର ମୂଳକୁ କିଛି ଅଂଶ କଟାଯାଇଥିଲା ସେହି ସ୍ଥାନକୁ କାଦୁଅର ଲେପଦେଇ କ୍ଷତଚିହ୍ନକୁ ଦେଖି କଷ୍ଟ ଅନୁଭବ କରିବାର ଦୁଃଖରୁ ମହିଳାମାନେ ମୁକ୍ତି ପାଉଥିଲେ। ପାଇନ୍ ବଣର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗଛର ନିମ୍ନଭାଗକୁ ଅଖାରେ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଗୁଡ଼ାଇ ଦେଇ କୁରାଢ଼ୀର ଆଘାତ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ନ ଦେଇ ଅଭିନବ ପ୍ରତିବାଦ ଜଣାଇଥିଲେ। ପ୍ରକୃତି ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଦର ଉପଯୁକ୍ତ ରକ୍ଷକ ଭାବରେ ମହିଳାମାନେ ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ।

ଚଣ୍ଡିପ୍ରସାଦଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସହାୟତା କରିବା ପାଇଁ ବିଖ୍ୟାତ ପରିବେଶବିତ୍ ସୁନ୍ଦରଲାଲ ବହୁଗୁଣା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ। ସାରା ସତୁରୀ ଦଶକ ଏହି ଦୁଇଜଣଙ୍କ ସାହଚର୍ଯ୍ୟରେ ଚିପ୍‌କୋ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆଗେଇ ଚାଲିଥିଲା। ମାତ୍ର ଗଛକଟା ପାଇଁ ଠିକାଦାରୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବନ୍ଦ ହୋଇନଥିଲା। ଶେଷରେ ୧୯୭୯ ମସିହାରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବହୁଗୁଣା ଆମରଣ ଅନଶନ ପରି ଚରମ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାକୁ ପଛାଇଲେ ନାହିଁ। ଅନଶନର ୧୩ଶ ଦିବସରେ ତାଙ୍କୁ ଗିରଫ କରାଯାଇଥିଲା। ମାତ୍ର ଜେଲ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ସେ ଅନଶନ ଜାରୀ ରଖିଥିଲେ। ଶେଷରେ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ରାଜି ହେବାରୁ ସେ ଅନଶନ ଭଙ୍ଗ କରିଥିଲେ।

୧୯୮୦ ମସିହାରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ଚିପ୍‌କୋ ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତୃମଣ୍ଡଳୀଙ୍କୁ ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ଦିଲ୍ଲୀ ଡକାଇଥିଲେ। କଥାବାର୍ତ୍ତା ବେଳେ ନେତାମାନେ ଇନ୍ଦିରାଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ୧୯୭୨ରେ ଷ୍ଟକ୍‌ହୋମ୍‌ଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରଥମ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ପରିବେଶ ମହାସମ୍ମେଳନରେ ଯୋଗଦାନ କଥା ମନେ ପକାଇ ଦେଇଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ କି ସେ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ସପକ୍ଷରେ ଦୃଢ଼ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପନ କରି ବିଶ୍ୱନେତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଥିଲେ। ଷ୍ଟମ୍‌ହୋମ୍ ବକ୍ତବ୍ୟ ଆଧାରରେ ଚିପ୍‌କୋ ଆନ୍ଦୋଳନର ଆଭିମୁଖ୍ୟକୁ ବିବେଚନା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିକଟରେ ଦାବୀ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଥିଲା; ଯାହାକୁ ସରକାର ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ।

ଆନ୍ଦୋଳନରତ ନେତାଙ୍କ ସହିତ ଯେଉଁ ଆପୋସ ଚୁକ୍ତିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା ସେଥିରେ ଖାଦ୍ୟ, ଗୋଖାଦ୍ୟ ଏବଂ ଜାଳେଣୀ ଉତ୍ପାଦକ ବୃକ୍ଷସମୂହକୁ ଜଙ୍ଗଲ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକ ନିକଟରେ ରୋପଣ କରାଯିବା ଏବଂ ଗଛର ଶୁଖିଲା ଶାଖା ଓ ଶୁଖିଲା ପତ୍ର ବ୍ୟବହାର କରିବାର ଅଧିକାର ସେହି ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କର ରହିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଲା। ହିମାଳୟ ପାଦ ଦେଶରୁ ଏକ ହଜାର ମିଟର ଉପରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ୧୫ ବର୍ଷ ପାଇଁ କୌଣସି ବ୍ୟାବସାୟିକ ବନ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ସ୍ଥଗିତ ରଖାଯିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଲା।

ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଘନିଷ୍ଠ ଥିବା ସାମାଜିକ କର୍ମୀ ମିରାବେନ୍ (ଉକ୍ତ ପାର୍ବତ୍ୟାଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ଯାହାଙ୍କର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଅବଦାନ ଥିଲା) ୧୯୪୦ ଦଶକରେ ଉକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ପଦାର୍ପଣ କରିଥିଲେ। କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଅନଗ୍ରସର ଥିବା ଅଞ୍ଚଳଟିରେ କୃଷିର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ସେ ସତତ ଚେଷ୍ଟିତ ଥିଲେ ଏବଂ ଗୋ-ସମ୍ପଦର ଯତ୍ନ ଓ ସୁରକ୍ଷା

କୃଷିକର୍ମଣକୁ ଆଗକୁ ନେବ ବୋଲି ସେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିଥିଲେ। ସେଥିପାଇଁ ସେ "ପଶୁଲୋକ" ନାମରେ ଏକ ଗୋ-ଉନ୍ନୟନ କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ। ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟ ହେତୁ ଜଳ ସମସ୍ୟା ଉପୁଜୁଛି ବୋଲି ସେ ଦୃଢ଼ ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ। ଜଙ୍ଗଲରୁ ବଞ୍ଜ ଗଛସବୁ କ୍ରମେ ଅପସରି ଯାଇଥିବାରୁ ସେ କ୍ଷୋଭ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ। କାରଣ ବଞ୍ଜ ବୃକ୍ଷଗୁଡ଼ିକ ପରିବେଶ ପ୍ରତି ଅଧିକ ଅନୁକୂଳ ଅଟନ୍ତି। ମିରାବେନ୍‌ଙ୍କର ସେହି ପରିବେଶଧର୍ମୀ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ସହିତ ସୁନ୍ଦର ଲାଲ ବହୁଗୁଣା ଓତଃପ୍ରୋତ ଭାବେ ଜଡ଼ିତ ଥିଲେ।

ସରଳାବେନ୍ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଜଣେ ପଟ୍ଟଶିଷ୍ୟା, ଯିଏ ୧୯୩୬ ମସିହାରେ ସେବାଗ୍ରାମ ଆଶ୍ରମରେ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରୟୋଗଶାଳାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଆସିଥିଲେ। ସେ ମଧ୍ୟ କୁମାୟୁଁର ପାର୍ବତ୍ୟାଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ମହିଳାମାନଙ୍କୁ ସଚେତନ କରାଉଥିଲେ। ୧୯୬୧ ମସିହାରେ ସେ "ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ସର୍ବୋଦୟ ମଣ୍ଡଳ" ଗଠନ କରି ପାହାଡ଼ୀ ପରିବେଶ ପାଇଁ ଅନେକ ଗଠନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ।

ଗାନ୍ଧୀନୀତି ଉପରେ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ "ଦଶୋଲି ଗ୍ରାମ ସ୍ୱରାଜ ସଂଘ" ଓ "ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ଗ୍ରାମ ସ୍ୱରାଜ ସଂଘ" ଦ୍ୱୟର ଅହିଂସା ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ରଚନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟଶୈଳୀ ପାଇଁ, ପରିବେଶର ହତ୍ୟାକାରୀ ଠିକାଦାର ଓ କାଠ ମାଫିଆମାନେ ସେହି ଅଞ୍ଚଳ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯାଇଥିଲେ। ମିରାବେନ, ସରଳାବେନ, ବିମଳାବେନ, ହିମାଦେବୀ, ଗୌରଦେବୀ, ବଚନୀ ଦେବୀ, ଇତ୍ୱାରୀ ଦେବୀ, ଚମୁନ୍ ଦେବୀ, ରାଧାଭଟ୍ଟ, ସୁନ୍ଦରଲାଲ ବହୁଗୁଣା, ଚଣ୍ଡିପ୍ରସାଦ ଭଟ୍ଟ, ଘନଶ୍ୟାମ ଶୈଳାନି ଓ ଧୁମ୍‌ସିଂହ ନେଗୀ ପ୍ରଭୃତି ସାମାଜିକ କର୍ମୀମାନେ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଅହିଂସା ମନ୍ତ୍ରକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରି ପାର୍ବତ୍ୟାଞ୍ଚଳକୁ ମାଫିଆରାଜ କବଳରୁ ମୁକ୍ତି ଦେଇ ବନବାସୀମାନଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା କରିବାରେ ଜୀବନର ବହୁମୂଲ୍ୟ ସମୟ ଓ ଶ୍ରମଦାନ କରିଥିଲେ।

ଜଣେ ଗଭୀର ପରିବେଶବିତ୍ ଭାବେ ଗାନ୍ଧୀ ଦେଇଥିବା ବାର୍ତ୍ତା, ଯାବତୀୟ ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ବିବର୍ତ୍ତନଠାରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଯାଇ ପୃଥିବୀର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଳବତ୍ତର ରହିବ ନିଶ୍ଚୟ। ତାଙ୍କ ମତରେ ବିଶ୍ୱର ଜଳବାୟୁ, ପରିବେଶ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂପଦକୁ ଧ୍ୱଂସ ଓ ଶୋଷଣ କରିବା ପାଇଁ ମଣିଷମାନେ ମୁକ୍ତ ନୁହନ୍ତି। ପରିବେଶର ବିଶେଷତ୍ୱକୁ ନ୍ୟୁନ କରିଦେବାର ଦାୟିତ୍ୱ ମଣିଷକୁ ଦିଆଯାଇନାହିଁ। ସଂପ୍ରତି ଗ୍ଲୋବାଲ ୱାର୍ମିଙ୍ଗର ବିଭୀଷିକା ସମ୍ପର୍କରେ ସମସ୍ତେ ଚିନ୍ତିତ। ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଗଭୀର ପର୍ଯ୍ୟାବରଣ ତତ୍ତ୍ୱ ଏହି ସମସ୍ୟା ସମାଧାନର ଏକମାତ୍ର ଏବଂ ସର୍ବଶେଷ ଉପାୟ ଅଟେ।

ଚିପ୍‌କୋ ଆନ୍ଦୋଳନ ସମ୍ପର୍କରେ ସୁନ୍ଦରଲାଲ ବହୁଗୁଣାଙ୍କ ଉକ୍ତି ଥିଲା, "ମୁଁ ସେହି ଦିନକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଛି ଯେଉଁଦିନ ଏହି ପାର୍ବତ୍ୟାଞ୍ଚଳର ମହିଳାମାନେ ଚଳାଇଥିବା ଅହିଂସା ଆନ୍ଦୋଳନର ପ୍ରଭାବରେ ଦେଶର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଆସନରେ ଥିବା କ୍ଷମତା କେନ୍ଦ୍ର, ତା'ର ପ୍ରତିବଦ୍ଧତାର ପରିଭାଷାକୁ ଲୋକାଭିମୁଖୀ କରିବ।"

ଶ୍ରୀ ତପନ କୁମାର ଜେନା ୧୯୯୩ ମସିହାରେ ବାଣୀବିହାର ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଆଇନ ବିଭାଗର ଛାତ୍ର ଥିବା ସମୟରେ ଛାତ୍ରସଂସଦର ସଭାପତି ହୋଇଥିଲେ। ଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତି ପରେ ସମାଜସେବା ଓ ରଚନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେ ନିଜକୁ ନିୟୋଜିତ କରିଛନ୍ତି। ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ତାଙ୍କର ବହୁ ସ୍ତମ୍ଭ ରଚନା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି। ଗାନ୍ଧୀ ଓ ଶାନ୍ତି ବିଷୟକ ପାଠ୍ୟକ୍ରମରେ ଗବେଷଣା କରିବା ସହିତ ବିଭିନ୍ନ ସଂସ୍କାରମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ରତୀ ଥିବା ଶ୍ରୀ ଜେନା ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରସଂଘ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ କମିଟିର ସଦସ୍ୟ ଏବଂ 'ଉତ୍କଳାୟନ' ସମ୍ପାଦକମଣ୍ଡଳୀରେ ଅନ୍ୟତମ ସଦସ୍ୟ ଅଛନ୍ତି।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ନବଜାଗରଣ ପର୍ବ

ଡକ୍ଟର ଦେବାଶିଷ ମହାପାତ୍ର

ୟୁରୋପୀୟ ଚିନ୍ତା ଓ ଚେତନାରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଆଙ୍ଗିକ ଓ ଆତ୍ମିକଯୋଗକୁ ପ୍ରଶସ୍ତ ଓ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ କରିଥିବା କାଳଖଣ୍ଡକୁ ନବଜାଗରଣ ପର୍ବ କୁହାଯାଇପାରେ । ରେନାସାଁ, ଯାହା ସମଗ୍ର ୟୁରୋପକୁ ଆଧୁନିକତାର ଏକ ଅଭିନବ ଆଲୋକିତ ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ପରିଭାଷା ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା, ତାହାର ପ୍ରଭାବ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ସହ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଅନୁଭୂତ ହୋଇଥିବା ସ୍ପଷ୍ଟ ।

ରେନାସାଁ ବା ନବଜାଗରଣ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଆଙ୍ଗିକ ଓ ଆତ୍ମିକ ବିଭବକୁ ବହୁଗୁଣିତ କରିବାକୁ ସାହିତ୍ୟରେ ବିବିଧତାର ପଥ ପରିଷ୍କାର କରିଥିଲା । ଫରାସୀ ବିପ୍ଳବ, ଋଷ୍ ବିପ୍ଳବ, ଶିଳ୍ପ ବିପ୍ଳବ ସହ ଚାର୍ଲସ ଡାରଉଇନଙ୍କ ବିବର୍ତ୍ତନବାଦ, ପିକାଶୋଙ୍କ କଳାକୃତି, କୋପରନିକସ୍‌ଙ୍କ ମତବାଦ, ମାଇକେଲ ଏଞ୍ଜେଲୋ, ପେଟ୍ରାର୍କ, ବୋକାସିଓ, ଲିଓନାର୍ଡ ଦା ଭିଞ୍ଚି, ମାକିଆଭେଲି, ଫ୍ରାନ୍ସିସ ବେକନ୍, ଗାଲିଲିଓ ପ୍ରମୁଖ ବହୁ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ବରେଣ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱଙ୍କ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଓ ମତବାଦ ୟୁରୋପରେ ଆଲୋଡ଼ନ କରିଥିଲା । ରେନାସାଁ ସହ ଯାହା ଓଡ଼ିଆରେ ନବଜାଗରଣର ସାରସ୍ୱତ ସାଧକଗଣ ସତ୍ୟସନ୍ଧିତ୍ସା, ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟବୋଧ ଓ ବିଶ୍ୱମାନବବାଦର ପ୍ରତ୍ୟୟ ଉପରେ ଗଭୀର ଆସ୍ଥା ପ୍ରକଟ କରିଥିବାରୁ କୁହାଯାଏ ଯେ, ସେମାନେ ଥିଲେ ଜୀବନଶିଳ୍ପୀ । ୟୁରୋପରେ ମଧ୍ୟଯୁଗର ଅବସାନ ଘଟାଇ ସେମାନେ ନବଜାଗରଣର ଅରୁଣୋଦୟ ଆଣିଥିଲେ ।

ଯଦି ସମୟ ବିଚାର କରିବା ତେବେ ଊନବିଂଶ ଶତକର ପ୍ରଥମାର୍ଦ୍ଧକୁ ରେନାସାଁ ବିପ୍ଳବ, ନବଜାଗରଣ ଉଷାକାଳ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବା । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସରେ ଜାତୀୟତାର ବିଜୟ ବୈଜୟନ୍ତୀ ଉଡ଼ାଇଥିବା ସତ୍ୟବାଦୀ ଯୁଗର ପ୍ରମୁଖ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ନମସ୍ୟ ଉତ୍କଳମଣି ପଣ୍ଡିତ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସ 'କାରା କବିତା'ରେ ନବଜାଗରଣର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଛନ୍ତି-

"ବିଶ୍ୱହିତ ଯା'ର ଆହାର ବିହାର
କରେ ବିଶ୍ୱହିତେ ସେ ଜୀବନ ଦାନ
ସେହି କରେ ଯେହୁ ସତ୍ୟ ଆଚରଣ
ସତ୍ୟ ଆରାଧନା, ସତ୍ୟ ସମ୍ଭାଷଣ
ଭିତର ବାହାର ଯା'ର ସତ୍ୟ ସାର
ସୁଖେଦୁଃଖେ ସଦା ଯା' ଶରଣ
ନାହିଁ ଜାତିଭେଦ, ନାହିଁ ଧର୍ମଭେଦ
ସାମ୍ୟ ମୈତ୍ରୀ ମନ୍ତ୍ର ଗାଏ ଯା'ର ବେଦ ।"

ମୁଦ୍ରଣ ଯନ୍ତ୍ର, ଶିଳ୍ପ ବିପ୍ଳବ, ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶନ ଆଦି ରେନାସାଁ, ନବଜାଗରଣ ପର୍ବକୁ ପୁଷ୍କଳ କରିଥିଲା । ଆଧୁନିକ ଯୁଗ ବା ରାଧାନାଥ ଯୁଗ, ସତ୍ୟବାଦୀ ଯୁଗରେ ଏହାର ପ୍ରଭାବ ଅନୁଭୂତ ହୋଇ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ସବୁଜ ଯୁଗ ଓ ପ୍ରଗତିବାଦୀ ଯୁଗକୁ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ରୂପକ, ଚିତ୍ରକଳ୍ପ, ପ୍ରତୀକ, ମିଥ୍, ପୁରାତତ୍ତ୍ୱ ସହ ନିଃସଙ୍ଗତା, ମୃତ୍ୟୁଚେତନା, ବିଶ୍ୱଦୃଷ୍ଟି, ଅବଚେତନ ମନର ଅବତାରଣା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ନବଜାଗରଣ ପର୍ବକୁ ସୌରଭଯୁକ୍ତ ଓ ଗୌରବମଣ୍ଡିତ କରିଥିଲା । ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କବିବର ରାଧାନାଥ ରାୟ ପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟର ସେତୁ ଭାବେ ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା, ଉଷା, ପାର୍ବତୀ, ଚିଲିକା, କେଦାରଗୌରୀ, ନନ୍ଦିକେଶ୍ୱରୀ, ମହାଯାତ୍ରା, ଦରବାର କାବ୍ୟ ଲେଖିବା ସହ ଉପନ୍ୟାସିକା ଇଟାଲୀୟ ଯୁବା, ଭ୍ରମଣବୃତ୍ତାନ୍ତ ଭ୍ରମଣକାରୀର ପତ୍ର ଲେଖି ଉଭୟ ଅଙ୍ଗ ଓ ଆତ୍ମାରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ନୂଆ ମୋଡ଼ ଦେଇଥିଲେ ।

ବ୍ୟାସକବି ଫକୀରମୋହନ ସେନାପତି ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ 'ରେବତୀ' ସହ ଛ'ମାଣ ଆଠଗୁଣ୍ଠ, ମାମୁ, ଲଛମା, ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ଉପନ୍ୟାସ ଲେଖିବା ଥିଲା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ନବଜାଗରଣର ଉଦାହରଣ । ସ୍ୱଭାବକବି ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେର, ପଲ୍ଲୀକବି ନନ୍ଦକିଶୋର ବଳ, କବିଶେଖର ଚିନ୍ତାମଣି ମହାନ୍ତି, କାନ୍ତକବି ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର ପ୍ରମୁଖ ନିଜ ନିଜ ଅବଦାନ ବଳରେ ନବଜାଗରଣ ପର୍ବକୁ ପ୍ରଶସ୍ତ କରିଛନ୍ତି । କୁହାଯାଏ ଯେ ସତ୍ୟବାଦୀ ଯୁଗରେ ନବଜାଗରଣ ପର୍ବ କାୟା ବିସ୍ତାର କରିଥିଲା । ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସଙ୍କ କାରାକବିତା ଓ ବନ୍ଦୀର ଆତ୍ମକଥା ସମେତ ଅବକାଶ ଚିନ୍ତା, ଧର୍ମପଦ, ଗୋ-ମାହାତ୍ମ୍ୟ କାବ୍ୟ କବିତାରେ ନବଜାଗରଣ ପ୍ରଭାବ ସ୍ପଷ୍ଟ । ବିଶେଷକରି 'ସତ୍ୟବାଦୀ' ପତ୍ରିକା ଓ 'ସମାଜ' ସମ୍ବାଦପତ୍ର ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାଙ୍କର ଅନନ୍ୟ ଅବଦାନ । ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠ ଦାସଙ୍କ କୋଣାର୍କ, ଖାରବେଳ, ଦାସନାଏକ, ପ୍ରଣୟିନୀ କାବ୍ୟ ସମେତ ଗଦ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର

କ୍ରମ ପରିଣାମ, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସହିତ୍ୟ, ଆର୍ଯ୍ୟଜୀବନ, ମୋ' ନିଶ, ଅଛୁ ଓ ହେବୁ ସର୍ବୋପରି ଆତ୍ମଜୀବନୀ'ରେ ନବଜାଗରଣ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଅନୁଭବ୍ୟ। ପଣ୍ଡିତ କୃପାସିନ୍ଧୁ ମିଶ୍ରଙ୍କ କୋଣାର୍କ, ବାରବାଟୀ ଦୁର୍ଗ ଓ ଉତ୍କଳ ଇତିହାସ, ପଣ୍ଡିତ ଗୋଦାବରୀଶ ମିଶ୍ରଙ୍କ କଳିକା, କିଶଳୟ, ଆଲେଖିକା, ଗୀତାୟନ ଆଙ୍ଗିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଓଡ଼ିଆ କବିତାକୁ ନୂଆ ମୋଡ଼ ଦେଇଥିବାବେଳେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ, ମୁକୁନ୍ଦ ଦେବ, ନାଟକ ଅଠର ଶହ ସତର, ଘଟାନ୍ତର, ଅଭାଗିନୀ ଉପନ୍ୟାସ ସମେତ ଅର୍ଦ୍ଧଶତାବ୍ଦୀର ଓଡ଼ିଶା ଓ ତହିଁରେ ମୋ' ସ୍ଥାନ ଆତ୍ମଜୀବନୀର ଅବଦାନ ବି କିଛି କମ୍ ନଥିଲା।

ଜୀବନବାଦୀ ବିଶ୍ୱମୁଖୀ କବିଗଣ ସମ୍ବୋଧଗୀତି (Ode), ଶୋକଗୀତି (Elogy), ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶପଦୀ (Sonnet) ସହ ନାଟକ, ଗଳ୍ପ, ଉପନ୍ୟାସ, ଭ୍ରମଣବୃତ୍ତାନ୍ତ, ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଆଦି ଅନେକ ବିଭାଗ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ନବକଳେବର କରିଥିଲା। ପ୍ରାଚୀନ ଓ ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ସାହିତ୍ୟର ବିଧିବିଧାନ, ଗତାନୁଗତିକତାରୁ ମୁକ୍ତକରି ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ନବଜାଗରଣ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର କରାଇଥିଲେ ସୃଜନଶୀଳ ସ୍ରଷ୍ଟାଗଣ। ରେନାସାଁ (Renaissance) ଯାହାକି ଏକ ସାଂସ୍କୃତିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ରୂପେ ପଞ୍ଚଦଶ, ଷୋଡ଼ଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ୟୁରୋପରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଥିଲା, ତାହାର ମୁଖ୍ୟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଥିଲା ମାନବବାଦ (Humanism)। ରାଜାରାଣୀ, ଦେବଦେବୀ, ନାୟକ ନାୟିକା ପରିବର୍ତ୍ତେ ମଣିଷ ହୋଇଥିଲା କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ। ପେତ୍ରାର୍କଙ୍କ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶପଦୀ କବିତାର ଭାଗମାପ ଅଷ୍ଟକ (Octave), ଷଷ୍ଟକ (Sestet) ସମେତ କାବ୍ୟକବିତା ଓ ସମଗ୍ର ସାହିତ୍ୟର ସ୍ୱର ଯେଭଳି ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହେଲା ତାହା ୟୁରୋପୀୟ ସାହିତ୍ୟରେ କେବଳ ନୁହେଁ, ବିଶ୍ୱସାହିତ୍ୟ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇ ଓଡ଼ିଆ ସମେତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାଗୁଡ଼ିକରେ ଆସନ ଅଳଂକୃତ କରିଥିଲା।

ନବଜାଗରଣ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଆନ୍ଦୋଳନ କ୍ରମଶଃ ବିଶ୍ୱରେ ଯେଭଳି ବ୍ୟାପକ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ କଳା, ଦର୍ଶନ, ସାହିତ୍ୟକୁ ଅଧିକ ପ୍ରଶସ୍ତ କରିପାରିଥିଲା ତାହା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ମଧ୍ୟ ନବକଳେବର କରିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା। ସାହିତ୍ୟର Form ଓ Function ଉଭୟ ଦିଗକୁ ନବଜାଗରଣ ଗଭୀରଭାବେ ପ୍ରଭାବିତ କରି ସାହିତ୍ୟକୁ ସୀମିତ କି ସଙ୍କୁଚିତ କରାଯାଇ ନପାରେ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ କରିଥିଲା। ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ନବଜାଗରଣ ପର୍ବ କାୟା ବିସ୍ତାର କରି ମହାସମୁଦ୍ରରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଛି ସତ, ହେଲେ ଏହାର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଆଧାରଶିଳା ସ୍ୱରୂପ ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ 'ବନ୍ଦୀର ଆତ୍ମକଥା'ରେ କହିଥିବା କଥା ପଦେ ଏଠାରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ।

"ଯା ଜୀବନ ଗତି ତତ୍ତ୍ୱ ଅଭିମୁଖେ
ସେହି ଏକା କୃତୀ ସେହି ଏକା ସୁଖୀ
ତତ୍ତ୍ୱର ସାଧନେ କୃତ୍ୟ କୃତ୍ୟଜନ
ଲଭଇ ମରଣେ ଅମୃତ ଜୀବନ।"

ନବଜାଗରଣର ସ୍ରଷ୍ଟାଗଣ ଥିଲେ ଜୀବନଶିଳ୍ପୀ, ମାନବବାଦୀ ଓ ବିଶ୍ୱମୁଖୀ।

ସହକାରୀ ପ୍ରଫେସର, ଓଡ଼ିଆ ବିଭାଗ
ଆଞ୍ଚଳିକ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୨୨

ଡକ୍ଟର ଦେବାଶିଷ ମହାପାତ୍ର ବାଣୀବିହାରରେ ୧୯୯୦-୯୨ ବ୍ୟାଚ୍‌ର ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗର ଛାତ୍ର। ୧୯୯୧-୯୨ରେ ସେ ବାଣୀବିହାର ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ବିଭାଗସମୂହର ବାର୍ଷିକ ମୁଖପତ୍ର 'ବାଣୀବିକାଶ'ର ସମ୍ପାଦକ ଥିଲେ। ଜଣେ ଜଣାଶୁଣା ବ୍ୟଙ୍ଗକବି ଓ ବିଶିଷ୍ଟ ଭାଷାବିତ୍ ଭାବେ ସୁପରିଚିତ ଡକ୍ଟର ମହାପାତ୍ର କିଛିବର୍ଷ ଆଫ୍ରିକାରେ ଅବସ୍ଥାନ କରି ଭାଷାବିଜ୍ଞାନ ପଢ଼ାଉଥିଲେ। ଭାଷା ବିଜ୍ଞାନ ଉପରେ ତାଙ୍କର କେତେକ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି। ଏବେ ଭୁବନେଶ୍ୱରସ୍ଥିତ ଆଞ୍ଚଳିକ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନରେ ସହକାରୀ ପ୍ରଫେସର ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଡକ୍ଟର ମହାପାତ୍ରଙ୍କୁ ୭୩୭୨୦ ୮୨୬୯୦ରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରାଯାଇ ପାରିବ।

ସୁସ୍ଥ ସମାଜ ଗଠନ ଦିଗରେ ଆଦ୍ୟ ଶୈଶବ ଯତ୍ନ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର ଗୁରୁତ୍ୱ

ଡକ୍ଟର ମିତାଲି ମହାନ୍ତି

ଆଦ୍ୟ ଶୈଶବ ଯତ୍ନ ଓ ଶିକ୍ଷା (Early Childhood Care and Education -ECCE) ହେଉଛି ପ୍ରସବଠାରୁ ଛଅବର୍ଷ ବୟସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲାଳନପାଳନ ପ୍ରକ୍ରିୟା, ଯାହା ଶିଶୁ ବିକାଶର ସମସ୍ତ ଦିଗ ଯଥା: ଶାରୀରିକ, ବୌଦ୍ଧିକ, ଭାଷା ଜ୍ଞାନ, ସାମାଜିକ ଓ ଆବେଗିକ ଏବଂ ସୃଜନଶୀଳତାର ବିକାଶ ସହ ଶିଶୁର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରିବା ସଂଗେସଂଗେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଏବଂ ପୁଷ୍ଟିର ଦିଗଗୁଡ଼ିକ ସହ ସମନ୍ୱୟକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରାଏ।

ପ୍ରଥମ ଛଅ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଶିଶୁର ବିକାଶ ସାରା ଜୀବନ ପାଇଁ ମୂଳଦୁଆ ପକାଇଥାଏ। ଏପରିକି ମାଆ ପେଟରୁ ଭ୍ରୂଣ ଅବସ୍ଥାର ବିକାଶ ମଧ୍ୟ। କାରଣ ଶିଶୁର ମସ୍ତିଷ୍କର ବିକାଶ ସେ ଦୁଇ ବର୍ଷର ହେବା ବେଳକୁ ୮୦% ହୋଇଯାଇଥାଏ। ଅର୍ଥାତ ମାଆ ପେଟରେ ଥିବା ସମୟରେ ୩୦% ଓ ଜନ୍ମରୁ ୨ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଆଉ ୫୦%। ତେଣୁ 'ତୁଳସୀ ଦୁଇ ପତ୍ରରୁ ବାସେ ଓ ବିଛୁଆତି ଦୁଇ ପତ୍ରରୁ କୁଣ୍ଡାଇ ହୁଏ' ଉକ୍ତିର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କେତେ ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ମତ, ତାହା ଚିନ୍ତା କରିବା କଥା। କାରଣ ଗୋଟିଏ ମଣିଷ କେତେ ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତା ସମ୍ପନ୍ନ ହେବ ତାହା ତା'ର ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ୨ ବର୍ଷ ବେଳକୁ ସ୍ଥିର ହୋଇ ଯାଇଥାଏ। ତେଣୁ ମାଆ ପେଟରେ ଭ୍ରୂଣ ସଂଚାର ହେବା ଦିନଠାରୁ ୨ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୟକୁ ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ୧୦୦୦ ଦିନ (ଯଥା: ଗର୍ଭାବସ୍ଥା-୨୭୦ ଦିନ, ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ-୩୬୫ ଦିନ ଓ ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଷ-୩୬୫ ଦିନ) ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଏ। ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଶିଶୁର ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ବିକାଶ ହୋଇଥାଏ; ଯେପରିକି ଶାରୀରିକ, ବୌଦ୍ଧିକ, ଭାଷା ଜ୍ଞାନ, ସାମାଜିକ ଓ ଆବେଗିକ ଏବଂ ସୃଜନଶୀଳତାର ବିକାଶ।

ଶାରୀରିକ ବିକାଶର ପୁଣି ଦୁଇଟି ଦିଗ: ସ୍ଥୁଳ ମାଂସପେଶୀ ଜନିତ ଓ ସୂକ୍ଷ୍ମ ମାଂସପେଶୀ ଜନିତ ବିକାଶ। ଥରେ ଚିନ୍ତା କରନ୍ତୁ, ଜଣେ ପିଲା ଯଦି ହାତରେ ପେନ୍/ପେନ୍ସିଲକୁ ପ୍ରଥମ ତିନୋଟି ଆଙ୍ଗୁଠି ସାହାଯ୍ୟରେ ଅର୍ଥାତ ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠି, ବିଶି ଆଙ୍ଗୁଠି ଓ ମଧ୍ୟମା ଆଙ୍ଗୁଠିର ମଝିରେ ରଖି ଲେଖିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ତାକୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ଢଙ୍ଗରେ ଧରି ଲେଖୁଥାଏ, ତେବେ ଜାଣିବାକୁ ହେବ ଯେ ପିଲାଟିର ଦୁଇବର୍ଷ ବୟସ ମଧ୍ୟରେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ମାଂସପେଶୀର ବିକାଶରେ ବ୍ୟାଘାତ ଘଟିଛି ଏବଂ ତାହା ତା'ର ଜୀବନ କାଳ ମଧ୍ୟରେ କେବେହେଲେ ସଂଶୋଧନ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ।

ବିକାଶମୂଳକ ମାଇଲଖୁଣ୍ଟ ହେଉଛି ଏକ ଦକ୍ଷତା, ଯାହା ଯେକୌଣସି ପିଲା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବୟସ ସୁଦ୍ଧା ହାସଲ କରିଥାଏ ଏବଂ ଏହା ସାଧାରଣ/ସୁସ୍ଥ ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ବିକାଶକୁ ସୂଚିତ କରିଥାଏ। ବିକାଶମୂଳକ ମାଇଲଖୁଣ୍ଟରେ ଶାରୀରିକ, ବୌଦ୍ଧିକ, ଭାଷାଗତ, ସାମାଜିକ ଓ ଆବେଗିକ ଏବଂ ସୃଜନଶୀଳ ଓ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟଗତ ବିକାଶ ସହ ଦକ୍ଷତା ହାସଲ କରିବା ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ। ବିକାଶର ଏହି ଦିଗଗୁଡ଼ିକ ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗୀ ଭାବେ ଜଡ଼ିତ। ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ୨ ବର୍ଷକୁ ପିଲାର ଜୀବନରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସମୟ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଏ। ତେଣୁ ଏହି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସମୟରେ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଅବସ୍ଥାରୁ ଶିଶୁ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଜରୁରୀ। କାରଣ:

- ସମସ୍ତ ଶାରୀରିକ ମାଇଲଖୁଣ୍ଟ ୦-୫ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ହାସଲ ହୋଇଥାଏ। - ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ଦୁଇ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ କଥା କହିବା ଏବଂ ଭାଷାର ବିକାଶ ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ହୋଇଥାଏ।
- ଏହି ସମୟରେ ମସ୍ତିଷ୍କରେ ସର୍ବାଧିକ ନମନୀୟତା ଥାଏ।

ଠିକ ସେହିପରି ଆଉ ଗୋଟିଏ ଉଦାହରଣ ଏଠାରେ ନେଇପାରିବା, ଯେପରିକି ପିଲାଟି କେତେ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ। ଘର ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ ଯେତେବେଳେ ଆମେ ପୁଅ ଓ ଝିଅଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭେଦଭାବ ବା ଲିଙ୍ଗଗତ ଭେଦଭାବ କରିଥାଉ, ତାହା ତା'ର ସାମାଜିକ ଓ ଆବେଗିକ ବିକାଶକୁ ଅତି ମାତ୍ରାରେ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ। ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜୀବନରେ ଯେତେବେଳେ ପୁଅଟିଏ ତା'ର ପିତାମାତାଙ୍କ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ସମୟରେ କୌଣସି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଦେଖାଇ ନଥାଏ, ଆମେ ଅତି ସହଜରେ କହିଥାଉ ପୁଅମାନେ ଅସମ୍ବେଦନଶୀଳ ବା ଆବେଗଶୂନ୍ୟ। କାହାର ଦୁଃଖ କଷ୍ଟରେ ସମାନୁଭୂତି/ସହାନୁଭୂତି ପ୍ରକାଶ କରିବା ତାଙ୍କୁ ଜଣାନାହିଁ। ଏହାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ଆମେ ଆମର ସାମାଜିକ ଚଳଣିରେ ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ ଝିଅଟିକୁ ଯେପରି ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ସମୟରେ ମାଆବାପାଙ୍କୁ କାମରେ ସହଯୋଗର ହାତ ବଢ଼ାଇବାକୁ ଶିଖାଇଥାଉ, ବିଶେଷକରି ପୁଅଟିକୁ ତାହା ଶିଖାଇ ନ ଥାଉ, ଲିଙ୍ଗଗତ କାର୍ଯ୍ୟ ବିଭାଗୀକରଣ କରି ଆମେ ସେମାନଙ୍କର ସାମାଜିକ ଓ ଆବେଗିକ ବିକାଶକୁ ଭିନ୍ନ ମୋଡ଼

ଦେଇଥାଉ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜୀବନରେ ସେମାନେ ବିଭିନ୍ନ ଉପାୟରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପ୍ରତି କ୍ରୂର ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ହେବାକୁ ପଛାନ୍ତି ନାହିଁ । ଫଳରେ ତା'ର ସାମନାରେ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ମାନବିକ ଅଧିକାର ପ୍ରତି ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ହୋଇପାରେନାହିଁ । ଫଳ ସ୍ୱରୂପ ସମାଜରେ ନାରୀ ପ୍ରତି ଅସଦାଚରଣ ଓ ହିଂସାଭାବ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି । ସାମାଜିକ ଓ ଆବେଗିକ ବିକାଶର ସଫଳ ରୂପାୟନ ଅଭାବରେ ସମାଜରେ ହିଂସା, ଦ୍ୱେଷ ଓ ଅତ୍ୟାଚାର ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି ।

ମୁଁ ମୋର ଦୀର୍ଘ ୩୦ ବର୍ଷର ବୃତ୍ତିଗତ କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର (ସାମାଜିକ କର୍ମୀ)ର ଅନୁଭୂତିରୁ ଏହା ଜାଣିପାରିଛି ଯେ, ଆମ ସମାଜରେ ଅଧିକାଂଶ ପିତାମାତା ଶିଶୁର ଏହି ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ୧୦୦୦ ଦିନ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଦୌ ଅବଗତ ନ ଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ପୁଅଝିଅଙ୍କ ବିବାହ ପରେ ତାଙ୍କୁ ଯୋଗ୍ୟ ଦମ୍ପତିର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଓ ଦାୟିତ୍ୱ ସମ୍ପର୍କରେ ସଚେତନତା ସହ ପରିବାରର ଅନ୍ୟ ସଦସ୍ୟ ଯେପରିକି ଶାଶୂ-ଶ୍ୱଶୁର ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱ ସମ୍ପର୍କରେ ପରିବାର ପରାମର୍ଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମାଧ୍ୟମରେ ଏହିସବୁ ଦିଗ ପ୍ରତି ଅବଗତ କରାଇବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜରୁରୀ । ଅନ୍ୟଥା ଆମେ ସମସ୍ୟା ହେବା ପରେ ତା'ର ସମାଧାନର ମୂଳ କେଉଁଠି ସେ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ତା'ର ପରିଚାଳନା କରିବାର ବିଭିନ୍ନ ପନ୍ଥା ବାହାର କରି ଚାଲିଥିବା ସିନା, କିନ୍ତୁ ସମସ୍ୟା ଦିନକୁ ଦିନ ଅଧିକ ତୀବ୍ରତର ହେବାରେ ଲାଗିବ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ନାରୀ ନିର୍ଯାତନାକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ବିଶାଖା ଗାଇଡଲାଇନ ଓ ଶିଶୁ ନିର୍ଯାତନାକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ POCSO ଆଇନ, ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । ତେଣୁ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜରୁରୀ ଯେ ଆମେ ଗୋଟିଏ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ମଣିଷଟିଏ ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ଶିଶୁର ପ୍ରଥମ ୧୦୦୦ ଦିନର ମହତ୍ୱକୁ ବୁଝିବା ଦରକାର ।

(ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ମତ ତଥା ନିଜସ୍ୱ ଅନୁଭୂତି ଉପରେ ଆଧାରିତ)

ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱବିତ ତଥା ସାମାଜିକ କର୍ମୀ

ଡକ୍ଟର ମିତାଲି ମହାନ୍ତି ବାଣୀବିହାର ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ବିଜ୍ଞାନ ବିଭାଗର ୧୯୯୦-୯୨ ବ୍ୟାଚ୍ ଛାତ୍ରୀ । ଅଧୁନା ଜଣେ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱବିତ ତଥା ସାମାଜିକ କର୍ମୀ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଡକ୍ଟର ମହାନ୍ତି ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରସଂଘ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ କମିଟିର ସଦସ୍ୟା ଏବଂ 'ଉତ୍କଳାୟନ' ସମ୍ପାଦକମଣ୍ଡଳୀରେ ଅନ୍ୟତମ ସଦସ୍ୟା ଅଛନ୍ତି ।

ବିଶ୍ୱରେ ଅଦ୍ୱିତୀୟ: ଓଡ଼ିଶାର ହସ୍ତତନ୍ତ ଓ ବୟନଶିଳ୍ପ

ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ଚନ୍ଦ

ଓଡ଼ିଶାର ହସ୍ତତନ୍ତ ଓ ବୟନଶିଳ୍ପ ଅତି ପୁରାତନ ଓ ସମୃଦ୍ଧ ଅଟେ। କାହିଁ କେଉଁ ପୁରାତନ ଯୁଗରୁ ଏହା କେବଳ ଓଡ଼ିଶା କି ଭାରତରେ ନୁହେଁ, ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ନିଜର ପରିଚୟ ଓ ଆଧିପତ୍ୟର ସୁନେଲି ଛାପ ବିଛେଇ ରଖି ରହିଛି। ପ୍ରଥମେ କଳିଙ୍ଗ, ତା'ପରେ ଉତ୍କଳ, ଶେଷରେ ଆଜିର ଓଡ଼ିଶା ହସ୍ତତନ୍ତ ଇତିହାସର ପୃଷ୍ଠା ଉନ୍ମୋଚନ କଲେ ହସ୍ତତନ୍ତ ଶିଳ୍ପର ଉତ୍ପାଦିତ ଶାଢ଼ି, ଧୋତି ଓ ଯୋଡ଼, ଚଦର, ସାଲ୍, ଉତ୍ତରୀୟ, ପୋଷାକ କପଡ଼ା ଥାନ, ଲୁଙ୍ଗି, ଗାମୁଛା, ରୁମାଲର ଚାହିଦା ସାରା ପୃଥିବୀରେ ଅଛି। ହସ୍ତତନ୍ତ ଉତ୍ପାଦନର ସବୁଠାରୁ ଛୋଟ ରୁମାଲ ସର୍ବଜନାଦୃତ ଓ ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରିୟ ଅଟେ। ଛୋଟ ହିଁ ସୁନ୍ଦର କଥାରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ବାନ୍ଧ କଳାର କାରିଗରୀ କୌଶଳରେ ରୁମାଲ ଉପରେ ଉଭୟ ଇଂରାଜୀ ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଲେଖାଯାଇଥାଏ ନୂତନ ବର୍ଷର ଅଭିନନ୍ଦନ, ଭଗବାନ ତୁମକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରନ୍ତୁ ଇତ୍ୟାଦି। ବାନ୍ଧକଳାର କାରିଗରୀ କୌଶଳ ସହିତ ଏକ ଗୋଲାପ ଫୁଲକୁ ଚୁମ୍ବନ ଦେଉଥିବା ସୁନ୍ଦର ଛିଟ ପ୍ରଜାପତିର ଡିଜାଇନ୍ ରୁମାଲ ଓଡ଼ିଶା, ଭାରତ, ଭାରତ ବାହାରେ ରୁଷ, ଚୀନ୍, ଆମେରିକା, ଇଂଲଣ୍ଡ, ନେପାଳ, ଥାଇଲାଣ୍ଡ, ମାଲୟସିଆ, ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ଆଦି ଦେଶରେ ବହୁ ଦିନରୁ ଚାହିଦା ରହିଆସିଅଛି। ଏବେବି ଏହାର ଚାହିଦା ବହୁଗୁଣିତ ହୋଇ ନିଜର ସ୍ଥାନ ବିଶ୍ୱବଜାରରେ ଦଖଲ କରି ଚାଲିଅଛି।

ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ଓଡ଼ିଶାର ସାଧବ ପୁଅମାନେ ପାଲଟଣା ବୋଇତରେ ସାତସମୁଦ୍ର ତେରନଈ ପାର ହୋଇ ବେପାର ପାଇଁ ଜାଭା, ସୁମାତ୍ରା, ଶ୍ରୀଲଙ୍କା, ବାଲି, ବୋର୍ଣ୍ଣିଓ, ମାଲୟସିଆ, ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ଆଦି ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଏସିଆର ଦେଶମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟବସାୟ କରିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ। କଳିଙ୍ଗର ହସ୍ତତନ୍ତ କୁଟୀର ଶିଳ୍ପର ଶାଢ଼ି, ଧୋତି ଓ ଯୋଡ଼, ଚଦର, ସାଲ, ଉତ୍ତରୀୟ, ପୋଷାକ କପଡ଼ା ଥାନ, ଲୁଙ୍ଗି, ଗାମୁଛା, ରୁମାଲ ଇତ୍ୟାଦିର ଉକ୍ତ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ବହୁତ ଚାହିଦା ଥିଲା। ସେସବୁ ଦେଶମାନଙ୍କ ସହିତ କଳିଙ୍ଗ ସାଧବ ପୁଅମାନେ ନୌବାଣିଜ୍ୟ କରି ବିଦେଶରୁ ଆମ ଦେଶକୁ ଧନରତ୍ନ ବୋହି ଆଣୁଥିଲେ। ତେଣୁ ଓଡ଼ିଶାକୁ ସୁନାର ଓଡ଼ିଶା ଓ ଭାରତକୁ ସୁନାର ଭାରତ କୁହାଯାଉଥିଲା। ସେହି ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ଐତିହାସିକ ଓ ଦାର୍ଶନିକମାନେ କହୁଥିଲେ "ଯାହା ନାହିଁ ଭାରତେ, ତାହା ନାହିଁ ମରତେ"।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ନୌବାଣିଜ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ ପତନମୁଖି ହେବାରୁ ସାଧବପୁଅମାନେ କିଭଳି ଭଲ ବ୍ୟବସାୟ କରିପାରିବେ ସେ ନେଇ ଆଶାବାଦୀ ହୋଇଛନ୍ତି। ଏହାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି କବିବର ରାଧାନାଥ ରାୟ ଚିଲିକା ପୁସ୍ତକରେ ଲେଖିଛନ୍ତି :

"ବିଦେଶ ବେପାରୁ ଆଣିବେ
ଦେଶେ ନାନା ବିଭବ
ଫେରିବକି ଲୁପ୍ତମୟୀ ଗୋ
ତୋର ଲୁପ୍ତ ଗୌରବ"

ଭାରତର ଜାତୀୟ ଆୟକୁ ହସ୍ତତନ୍ତ ଓ ବୟନଶିଳ୍ପର ଅବଦାନ ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଅଛି। ଓଡ଼ିଶାର ହସ୍ତତନ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଚାହିଦା ଦିନକୁଦିନ ବଢ଼ିଚାଲିଛି। ଓଡିଶାର ୩୦ ଗୋଟି ଜିଲ୍ଲାରେ ହସ୍ତତନ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଶାଢ଼ିଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବିଭିନ୍ନ ସାମଗ୍ରୀ ଉତ୍ପାଦାନ ହୋଇଥାଏ। ବୁଣାକାରମାନେ ଏସବୁ ଉତ୍ପାଦାନ କରି ନିଜର ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରିଥାନ୍ତି। ସମ୍ବଲପୁର, ସୋନପୁର, ବରଗଡ଼, ବୌଦ୍ଧ, କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ମାଣିଆବନ୍ଧ, ନୂଆପାଟଣା, ଅଡ଼େଇଗୁଣ୍ଡି, କାନପୁର, ସାଗର, ବାଙ୍କି, ଜଗତସିଂହପୁର ଜିଲ୍ଲାର ବଡ଼ବାଗ, ଢେଙ୍କାନାଳ ଜିଲ୍ଲାର ଭାପୁର, ସରାକପାଟଣା ଆଦି ଅଂଚଳରେ ବହୁଳ ପରିମାଣରେ ଉନ୍ନତ ମାନର ହସ୍ତତନ୍ତ ସାମଗ୍ରୀ ଉତ୍ପାଦିତ ହୋଇଥାଏ। ମାଣିଆବନ୍ଧ ହସ୍ତତନ୍ତ ଶାଢ଼ି ବିଶ୍ୱ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅଟେ। ଚୀନ୍ ପରିବ୍ରାଜକ ହୁଂଏନସା ଭାରତ ଭ୍ରମଣ ସମୟରେ ମାଣିଆବନ୍ଧ ଗ୍ରାମ ଦେଇଯାଉଥିବା ବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଉପହାର ସ୍ୱରୂପ ଏକ ସୁନ୍ଦର ସୂକ୍ଷ୍ମ ମାଣିଆବନ୍ଧୀ ଶାଢ଼ି ବାଉଁଶ ନଳି ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବାର ସେ ନିଜେ ଲେଖିଛନ୍ତି। ଫକୀର ମୋହନ ସେନାପତିଙ୍କର କାଳଜୟୀ ରଚନା ଛଅମାଣ ଆଠଗୁଣ୍ଠ, ଗୋପାଳଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରହରାଜଙ୍କର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ଗ୍ରନ୍ଥ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭାଷାକୋଷରେ ମାଣିଆବନ୍ଧ ହସ୍ତତନ୍ତ ଶାଢ଼ି ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି।

ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ହସ୍ତତନ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଅସ୍ମିତାର ପ୍ରମୁଖ ସ୍ତମ୍ଭ ଅଟେ ଏବଂ ଏହା ସାତ ସମୁଦ୍ର ଓ ତେର ନଈ ପାର ହୋଇ ସାରା

ବିଶ୍ୱବଜାରରେ ପହଞ୍ଚି ଓଡ଼ିଶା ତଥା ଭାରତର ଗୌରବ ବୃଦ୍ଧି କରିଅଛି। ଏହାର ପଛରେ ରହିଛି କୁଶଳୀ ଶାଢ଼ିବୁଣା କାରିଗର ଓ ଉନ୍ନତ ମାନର ବାନ୍ଧକଳା କାରିଗର, ଶାଢ଼ି ବ୍ୟବସାୟୀ ଏବଂ ସର୍ବୋପରି ସରକାରଙ୍କର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସହଯୋଗ। ଆମର ହସ୍ତତନ୍ତ କ୍ଷେତ୍ର କେବଳ ଏକ ଆର୍ଥିକ ସ୍ତମ୍ଭ ନୁହେଁ, ବରଂ ଏହା ଜାତୀୟ ଗର୍ବ, ଗୌରବ ଓ ଗରିମାର ପ୍ରତୀକ ଅଟେ। ପ୍ରାଚୀନ ସାମୁଦ୍ରିକ ନୌବାଣିଜ୍ୟରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବର୍ତ୍ତମାନର ବିଶ୍ୱ ଫ୍ୟାସନ ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମର ହସ୍ତତନ୍ତ ଓ ବୟନ ସର୍ବଦା ଉତ୍କର୍ଷ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ଓ ସଂସ୍କୃତିର ବାର୍ତ୍ତାବହ ସାଜି ଏହାର ଜୟଗାନ କରିଆସୁଅଛି।

ହସ୍ତତନ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ସରକାର ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେଉଛନ୍ତି ଏବଂ ଆଗାମୀ କିଛିବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ନୂଆ ପିଢ଼ିର ଯୁବକଯୁବତୀଙ୍କ ପାଇଁ ହସ୍ତତନ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବଡ଼ ନିଯୁକ୍ତି ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ସରକାର ପଦକ୍ଷେପ ନେଉଛନ୍ତି। ବୟନଶିଳ୍ପକୁ ବିଶ୍ୱସ୍ତରରେ ପହଞ୍ଚାଇବା ଓ ଲୋକପ୍ରିୟ କରିବା ଲାଗି ଚଳିତ ବର୍ଷ ୭୮୦୮ କୋଟି ଟଙ୍କାର ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ କରିବା ସହ ୩୩ଟି କମ୍ପାନି ସହିତ ବୁଝାମଣା ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିଛନ୍ତି। ୨୦୦୯-୧୦ ମସିହାରେ ଓଡ଼ିଶାର ହସ୍ତତନ୍ତ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପ୍ରମୁଖ ତଥ୍ୟାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ୧୯୨୩୩୯ ବୁଣାକାର, ୪୦୬୮୩ ବୁଣାକାର ପରିବାର, ୪୩୬୫୨ ହସ୍ତତନ୍ତ ଥିଲା ମାତ୍ର ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜ୍ୟରେ ୩୦ଟି ଜିଲ୍ଲାରେ ୧୩୦୦୦୦ରୁ ଅଧିକ ବୁଣାକାର ଓ ସହାୟକ ଶ୍ରମିକ ହସ୍ତତନ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସିଧାସଳଖ ନିୟୋଜିତ ଅଛନ୍ତି।

ହସ୍ତତନ୍ତ ଉନ୍ନୟନ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ବୁଣାକାରଙ୍କର ସାମାଜିକ ଓ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତିରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବା ପାଇଁ ସରକାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିବଦ୍ଧ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି। ରାଜ୍ୟରେ ବୟନଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଯେଉଁ ବୁଝାମଣା ସ୍ୱାକ୍ଷର ହୋଇଛି, ତାହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯିବା ସହ ଭାରତରେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୟନଶିଳ୍ପ ପେଣ୍ଠସ୍ଥଳ କରାଯିବ ବୋଲି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଦୃଢ଼ୋକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି। ଉତ୍କର୍ଷ ଓ ନବସୃଜନପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାର ୪୦ରୁ ଅଧିକ ମାଷ୍ଟର ବୁଣାକାରଙ୍କୁ ଚଳିତ ବର୍ଷ ହସ୍ତତନ୍ତ ଦିବସରେ ଜାତୀୟ ପୁରସ୍କାର ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଅଛି। ସପ୍ତାହରେ ଗୋଟିଏ ଦିନ ସମସ୍ତେ ହସ୍ତତନ୍ତ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧନ୍ତୁ ବୋଲି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଦେଇଥିବା ଆହ୍ୱାନ ଏକ ସ୍ୱାଗତଯୋଗ୍ୟ ପଦକ୍ଷେପ ଅଟେ। କିନ୍ତୁ ଯଦି ସମସ୍ତ ସରକାରୀ ଓ ବେସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ଅଫିସ୍‌ରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଥିଲାବେଳେ ହସ୍ତତନ୍ତ ପୋଷାକ ପରିଧାନ କରନ୍ତେ, ତେବେ ରାଜ୍ୟର ୫୦% ବେକାରୀ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହୋଇଯାଇପାରନ୍ତା।

ଆଜିର ଯୁବପିଢ଼ି ହସ୍ତତନ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ କର୍ମ ନ କରି କୌଳିକ ବୃତ୍ତିକୁ ଛାଡି ଦାଦନ ଖଟିବାକୁ ସୁରଟ୍ , ଅହମଦାବାଦ, ବମ୍ବେ, ପୁନେ, ଲୁଧିଆନା, ହାଇଦ୍ରାବାଦ ଇତ୍ୟାଦି ସହରଗୁଡିକୁ ଯାଇ ନାହିଁ ନଥିବା ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖିନ ହେଉଛନ୍ତି। କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର, କେନ୍ଦ୍ର ବୟନ ଶିଳ୍ପ ବିଭାଗ, ବସ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ଭାରତ ସରକାର, ଓଡ଼ିଶା ସରକାର, ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ, ବୟନ ଓ ହସ୍ତତନ୍ତ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ, ବିଭାଗର ସମସ୍ତ ଅଧିକାରୀ ହସ୍ତତନ୍ତ ବୁଣାକାରମାନଙ୍କ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଉତ୍ତମ ସହଯୋଗ ମନୋଭାବ ରଖି ସରକାରଙ୍କ ସମସ୍ତ ଯୋଜନାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରନ୍ତେ ତେବେ ଦାଦନ ସମସ୍ୟା ବାସ୍ତବରେ ସମାଧାନ ହୋଇପାରନ୍ତା। ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ନୂଆ ପିଢିର ଯୁବକ ଯୁବତୀ ହସ୍ତତନ୍ତ ଓ ବୟନ ଶିଳ୍ପ ଜୀବିକାକୁ ଆଦରି ନେବାପାଇଁ ଆଗଭର ହୋଇପାରନ୍ତେ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ରାଜ୍ୟର ବେକାରୀ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନର ଏହା ଏକ ଅମୋଘ ଅସ୍ତ୍ର ହେବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ସୁସ୍ଥ ସମାଜ ନିର୍ମାଣରେ ଏହାର ସୁଦୂରପ୍ରସାରୀ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ନ୍ତା, ଏଥିରେ ତିଳେମାତ୍ର ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ନାହିଁ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ଚାନ୍ଦ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ପ୍ରଥମେ ଇତିହାସ, ପରେ ପି.ଏମ୍. ଆଣ୍ଡ ଆଇ. ଆର ବିଷୟରେ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିଛନ୍ତି। ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ସେ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସହିତ ସହବନ୍ଧିତ କଲେଜମାନଙ୍କରେ ଅତିଥି ଅଧ୍ୟାପକ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି। ହସ୍ତତନ୍ତ ପାଇଁ ପୃଥିବୀ ପ୍ରସିଦ୍ଧ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ମାଣିଆବନ୍ଧ ଗ୍ରାମରେ ତାଙ୍କର ହସ୍ତତନ୍ତ ବସ୍ତ୍ର ଉତ୍ପାଦନ କେନ୍ଦ୍ର ଅଛି। ସେ ଜଣେ ପୁରସ୍କାରପ୍ରାପ୍ତ ହସ୍ତତନ୍ତ ବସ୍ତ୍ର ବୁଣାକାର ଓ କୁଶଳୀ ବାନ୍ଧକଳା ଶିଳ୍ପୀ ଅଟନ୍ତି। ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରସଂଘ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ସମିତିର ସେ ସଦସ୍ୟ ଅଛନ୍ତି।

ନିଜକୁ ନୀଳମାଷ୍ଟ୍ରାଣୀ ମନେକରି

ଆଲୋକ ରଞ୍ଜନ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ

ମୁଁ ନୀଳ, ନୀଳମାଷ୍ଟ୍ରାଣୀ । ଆପଣମାନେ ସମସ୍ତେ ମୋତେ ଚିହ୍ନିଥିବେ ସ୍ରଷ୍ଟା ଗୋଦାବରୀଶ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଗଳ୍ପ ନାୟିକା ଭାବରେ । ମୋ ମରମ ତଳେ ଲୁଚିଥିବା ଦରଜକୁ ଅନେକ ଥର ଶୁଣିଥିବେ । ଆହାଃ ପଦରେ ମୋ ପାଇଁ ହୁଏତ କେତେ ଲୁହ ଢାଳି ଅକ୍ଷରରେ ଗଢ଼ା ଶରୀରକୁ ଓଦାକରି ପକାଇଥିବେ । ମୋର ଦୁଃଖମାନଙ୍କର କଳାତ୍ମକ ପରିପ୍ରକାଶ ଘଟାଇ ପାରିବାର ସକଳ କଳାକୌଶଳ ପାଇଁ ଲେଖକଙ୍କ ପ୍ରଂଶସାରେ ଶତମୁଖ ହୋଇ ଗୁଣଗାନ କରିଥିବେ । ତଥାପି ପ୍ରାଣର ମୁକୁଳା ଅଭାବବୋଧଟିଏ ମୋ ଛାତିକୁ ରୁନ୍ଧିଦିଏ । ଲେଖକଙ୍କ ପ୍ରତି ରହିଥିବା ଅଭିମାନ ଓ ଅଭିଯୋଗର କେତୋଟି ଅବ୍ୟକ୍ତ ଶବ୍ଦ ହାଣ୍ଡିକୁ ଲୁଣ ଖାଇଗଲା ପରି ମୋତେ କ୍ରମଶଃ ଖାଇଖାଇ ଯାଏ । ଲାଗେ ଦିନ ପରେ ଦିନ, ମାସ ପରେ ମାସ, ବର୍ଷ ପରେ ବର୍ଷ, ଶତାବ୍ଦୀ ପରେ ଶତାବ୍ଦୀ ବିତିଗଲା ଭିତରେ ମୋର ଦୁଃଖମାନେ ପ୍ରଶମିତ ହେବା ବଦଳରେ ଆହୁରି କାଳୋତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଉଠୁଛନ୍ତି । ହେ ଚିରମୌନୀ, ଚିରବିପ୍ଲବୀ କଲମ ଧରାଳି ସ୍ରଷ୍ଟା ! ମୋର ଅଭିମାନକୁ ଉଦାର ଚିତ୍ତରେ ସହିଯାଅ ଆଉଥରେ, ଅବ୍ୟକ୍ତ କଥା ଯେତେ ମୋତେ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାର ସୁଯୋଗ ଦିଅ । ....

ସେଦିନ କୁଞ୍ଜବିହାରୀ ବାବୁଙ୍କ ସହ ମୋ ପାଖକୁ ଆସିଥିଲେ ଛାନ୍ଦସିକ କବି, ପଶୁପକ୍ଷୀର ମର୍ମକୁ ବୁଝିପାରୁଥିବା ମହାକବି ରାଧାମୋହନ ଗଡ଼ନାୟକ । କେଜାଣି କେଉଁ ନ୍ୟାୟର ଆଶାରେ ମୋର କଠିନ କୋହର ବରଫ ଖଣ୍ଡସବୁ ସେ ତେଜମୟ କାବ୍ୟପୁରୁଷ ଆଗରେ ତରଳିଗଲେ ଲୁହ ହୋଇ । ସେ କବି ପ୍ରତିଭାର ଆତ୍ମାରେ ଗୋଟେ ଆକର୍ଷଣୀ ଶକ୍ତି ଥିଲା, ଯାହା ମୋ ଛାତିର ସବୁ ଦୁଃଖକୁ ନିଜ ଭିତରକୁ ସଞ୍ଚରାଇ ନେଇ ଗଲା ଅକ୍ଳେଶରେ । ତମକୁ ସେହିଁ ତ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ମୋ ସହ ପରିଚିତ କରାଇଥିଲେ । କାହିଁକି ଜାଣ ? ତୁମେ ହିଁ ଭରିଥିଲ ମୃତ ଗୌରବ ଭିତରେ ହୃତ ଗଉରବ ରାଜି, କଙ୍କାଳ ଦେହରେ ପ୍ରାଣ ସଞ୍ଚାର କରିଥିଲ କବି କଲମର ରଣହୁଙ୍କାରରେ । ତୁମର ପୋଷା କଲମ ଜାଗ୍ରତ କରି ଉଦ୍ୟତ କରି ମୁକତିର ଦ୍ୱାର ଖୋଲିବାର ସାହସ ରଖୁଥିଲା । ବୋଧେ ସେଥିପାଇଁ !

ମୁଁ ଜାଣେ ତୁମେ ଗଳ୍ପ ଲେଖିବାର ପ୍ରଣାଳୀକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଅନା । ପ୍ରତିଦିନ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସମାଜ ଓ ରାଜନୀତି ଆଡୁଆଳରେ, ମାନବଚିତ୍ତର ପ୍ରେମ ପ୍ରୀତି ସୋହାଗ ଭିତରେ, ଜୀବନର ସୁଃଖ ଦୁଃଖ ସଂଘର୍ଷରେ ତୁମେ କାହାଣୀ ଖୋଜ । ଗଳ୍ପମୟ ପୃଥିବୀର ସତ ଜୀବନକୁ ରଙ୍ଗେଇ ମଣିଷର ସ୍ୱରକୁ ଦୃଢ଼କର । ତମର ଚରିତ୍ରମାନେ ସ୍ୱାଭିମାନର ଅସ୍ତ୍ରକୁ ପାଥେୟ କରି ସମାଜର ସାରଶୂନ୍ୟ ଶୃଙ୍ଖଳକୁ ଛିନ୍ନ ବିଛିନ୍ନ କରି ଆପଣା ପାଇଁ ଗଢ଼ିପାରନ୍ତି ଗୌରବମୟ ସ୍ୱର୍ଗପୁର ଏବଂ ତହିଁରେ ନିଜକୁ ଅଭିଷିକ୍ତ କରାନ୍ତି ମଣିଷପଣରେ ଗଢ଼ା ସିଂହାସନରେ । ତୁମେ କଙ୍କାଳର ପ୍ରାଣରେ ଭରିଦେଇପାର ଉଦ୍‌ବୋଧନୀର ଜୀବନ ସଞ୍ଜିବନୀ ।

ହେଲେ ମୋ ପାଇଁ ସ୍ୱର ଗଢ଼ିଲାବେଳେ ଏମିତି କାଇଁ କଲ ସ୍ରଷ୍ଟା ? ସତସତିକା ଜୀବନରେ ଅନବରତ ଲଢ଼େଇ କରି ହାରି ସାରିଥିବା ଏ ଅଭାଗିନୀକୁ ପୁଣି କଲମ ମୁନରେ କାହାଣୀ ରଚି ପରାଜିତ ଘୋଷିତ କରି କଉ ଯଶବାନା ଉଡ଼ାଇଲ ? ମୁଁ ପାଠକର ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ଦୁଃଖ ହୋଇ ସମ୍ବେଦନା ନାମରେ ଦି' ଚାରି ଟୋପା ଲୁହରେ ବତୁରିବାକୁ ଚାହିଁ ନଥିଲି କି କାଳୋତୀର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନଶକ୍ତିଧାରିଣୀ ଚରିତ୍ରସତ୍ତା ହେବାକୁ ଚାହିଁ ନଥିଲି । ମୁଁ କେବଳ ମଣିଷ ହିସାବରେ ମଣିଷର ଅଧିକାର ଚାହିଁଥିଲି । ସମାଜର କଣ୍ଟାଳିଆ ଜିଭ ଜୀବନର କଳାତ୍ମକ ଦେହର ଲାବଣ୍ୟ ଓ ମନର ମୁକ୍ତ ମାନଚିତ୍ରକୁ ଚାଟି ପକାଇବାର ପ୍ରବଣତା ବିପକ୍ଷରେ ସଶକ୍ତ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱରଟିଏ ହିଁ ଚାହିଁଥିଲି । ହେଲେ ମୁଁ ଯେତେ ବିପ୍ଳବର ଗୀତ ଗାଇଲି ସେ ତ ଶେଷରେ କାନ୍ଦଣା ସାଜିଲା ସ୍ରଷ୍ଟା ।

ମିଛିମିଛିକା ସଡ଼େଇରେ ମିଛିମିଛିକା ଭାତ ଫୁଟେଇବା ଭିତରେ ମୋ ବନ୍ଦନା ଲୁଗାରେ ନିଆଁ ଲାଗି ସାରିଥିଲା । ଆଖିର ଲୁହରେ କପାଳ ପଖାଳିବାର ଅବସର ନ ପାଇ ବି ମୁଁ ବିଧବା ସାଜିଲି । ଲୋକଙ୍କଠୁ ଯାହା ଶୁଣିଲି ସେତକରୁ ଜାଣିଲି ଅଜାଣତରେ ବିଧାନଟିଏ ଲେଖା ସରିଛି ମୋ ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ । ସେ ବିଧାନର ସାରାଂଶ ହେଉଛି, ମୋର ନିରାଭରଣ ଅଙ୍ଗ ସୈଷ୍ଟବ ସକାଳେ ଝଡ଼ିପଡ଼ିଥିବା ଫୁଲପରି ପଡ଼ିରହିଯିବ ପଛେ କେହି ତାକୁ ସାଉଁଟି ନେଇ ଅର୍ଘ୍ୟ ଦେବେନି ଦେବତା ମସ୍ତକରେ । କିଏ ସେ, ଯିଏ ଏଇ ବିଧାନ ଗଢ଼ିଲା ? ଜଗତରେ ଜୀବନ ବଡ଼ ନା ବିଧାନ ? ଏଇମିତି ପ୍ରଶ୍ନର କୋଳାହଳପୂର୍ଣ୍ଣ ଗଳିରେ ମୁଁ କ୍ରମଶଃ ନୀରବ ପାଲଟୁଥିଲି । ସେଇ

କୋଳାହଳପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଶ୍ନର ଗଳିରୁ ମୋତେ ମୁକୁଳାଇବା ପାଇଁ ଜଣେ ବିପ୍ଳବୀ ସ୍ରଷ୍ଟା ହିସାବରେ କିଛି ଜବାବ୍ ଉଜ୍ଜୀବିତ କରିବାର ନଥିଲା କି ତୁମକୁ ?

ଜାଗରଣର ସ୍ରୋତରେ ଭାସିଯାଇ ମୁଁ ସିଲେଇ ଶିଖିଲି, ପାଠ ପଢ଼ିଲି, ଲେଖିଲି, ହିସାବ ଜାଣିଲି, ମାଷ୍ଟ୍ରାଣୀ ହେଲି । ମୋର ନୀଳରୁ ନୀଳମାଷ୍ଟ୍ରାଣୀ ହେବାର ରୂପାନ୍ତରକୁ ବୁଢ଼ାମାନେ ନିନ୍ଦା କଲେ, ଯୁବକମାନେ ପ୍ରଶଂସା କଲେ, ଛୁଆମାନେ ମାଆ ପରି ଦେଖିଲେ । ବାପା ଆଉ ନଥିଲେ । ଭାଇକୁ ମଣିଷ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ଗୋଟାପଣେ ମୋ ଉପରେ ।

ପ୍ରେମ କି ବୁଝେ ନୀତି ଅନୀତିର ମୂଲ୍ୟ ! ଦେହ କି ମାନେ ବିଧାନର ଶୃଙ୍ଖଳ ! ଭାରତ ଲୀଳାର ଅର୍ଜୁନ ମଦନା ସେଠିର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଭେଦରେ ନୀତିନିୟମର ଶୃଙ୍ଖଳ ଡେଇଁଗଲି । ଚାକିରି ଗଲା, ଭାଇ ପ୍ରେମ ଗଲା, ସମାଜର ବନ୍ଧନ ଗଲା । ଲୋକଅପବାଦକୁ ଡରିଲି ନାହିଁ । ସମାଜର ବନ୍ଧନକୁ ମାନିଲି ନାହିଁ । ଗାଁବାଲାଙ୍କ କଥା ଶୁଣିଲି ନାହିଁ । ମଦନା ସେଠୀର ପଛେ ଚାଲୁଚାଲୁ ଦେଖିଲି ନୂଆ ଜୀବନର ସ୍ୱପ୍ନ । ଏଇଠି ମୋତେ ଏତିକି କେବଳ ସତ କହିବ ସ୍ରଷ୍ଟା, ସତରେ କ'ଣ ମୁଁ ଏକ ଅକ୍ଷମଣୀୟ ଭୁଲ୍ କରି ପକାଇଲି । ବିଧବାର ବିବାହ, ଅନ୍ୟଜାତିରେ ବିବାହ ପରି ଯେଉଁସବୁ ଭୁଲକୁ ମୋ ଉପରେ ଥାପି ଦିଆଯାଉଛି, ସେସବୁ ତ ମୁଁ ଗଢ଼ି ନଥିଲି କି ତାକୁ ମାନିବାକୁ ଲିଖିତ କିଛି ଚୁକ୍ତିପତ୍ର କରି ନଥିଲି । ଆଉ କାହାର ଶଗଡ଼ ଗୁଳାର ନିୟମରେ ମୁଁ କାହିଁକି ଚାଲିଥାନ୍ତି ସ୍ରଷ୍ଟା ?

ଯେଉଁ ବିବାହର ମୂଲ୍ୟ ବୁଝି ହିଁ ନଥିଲି, ସେ ତଥାକଥିତ ସ୍ୱାମୀର ମୃତ୍ୟୁର ଶୋକକୁ ନେଇ କେମିତି ତମାମ୍ ଜୀବନ ଦେହରେ ନାମାବଳୀ, ଗଳାରେ ତୁଳସୀମାଳା, କାନ୍ଧରେ ଶ୍ରୀକପଡ଼ା, ହାତରେ ପୂଜାଥାଳ ଧରି ତୁଳସୀ ଚଉରା ମୂଳେ ମୋକ୍ଷର ପ୍ରାର୍ଥନା ଗାଇଥାନ୍ତି ? ମନର ଗୋପନ କଥାସବୁ କହିଦେବା ପାଇଁ ଏ ଦୁନିଆରେ ମନ ମଣିଷଟେ ଲୋଡ଼ାପଡ଼େ ବୋଲି ମଦନାର ହାତ ଧରିଲି । ହେଲେ ମୋର ତ ବିଧାତା ବାମ । ମଦ୍ୟପ ସ୍ୱାମୀର ମାତାଲ୍‌ପଣରେ ସ୍ୱପ୍ନର କାରୁକାର୍ଯ୍ୟରେ ଗଢ଼ା ସୁନାର ସଂସାର ଧୂଳିସାତ୍ ହେଲା । ମୁଁ ନିଜକୁ ଆବିଷ୍କାର କଲି ମଇଲା ଲୁଗା କାଚୁଥିବା ଧୋବାତୁଠରେ । ନୀଳମାଷ୍ଟ୍ରାଣୀରୁ ହେଲି ନୀଳଧୋବଣୀ । ମୋ ଶିରାପ୍ରଶିରାରେ ମଇଲାସବୁ ଜମାଟ ବାନ୍ଧିଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଦୁନିଆର ମଇଲା କପଡ଼ା ସଫା କରିବାର ନୂଆ ଭୂମିକାକୁ ସ୍ୱୀକାରି ନେଲି । ଯେଉଁଦିନ ଭାଉଜର ବଉଳପାଟକୁ ନବାପାଇଁ ଶତ ବାରଣ ସତ୍ତ୍ୱେ ଭାଇ ଆସି ମୋ ଦୁଆରରେ ପାଦ ଦେଲା, ମୋ ଛାତି ଶୁଖିଗଲା । ନିଜେ ଜାତି ହରାଇ ଅପବାଦ ସହିଲି ବୋଲି ଭାଇକୁ ସେ ନିନ୍ଦା ଅପବାଦକୁ ଠେଲି ଦେଲି ! ଅନେକ ଦିନରୁ ଚାହିଁ ନଥିବା ତା' ମୁହଁକୁ ଅନାଇ କହିଲି, "ମୁଁ ଚାଲି ଆସିଲି ବୋଲି ତୁ ଚାଲି ଆସିଲୁ ? ଲୋକେ ବୋଲିବେ କ'ଣ ? ତୁ ବି କୁଳରେ କଳଙ୍କ ଲଗାଇବୁ ? ଫେରିଯାଆ, ଫେରିଯାଆ ।" ବଉଳପାଟ ଦେହରେ ଆଖିର ଦି ଟୋପା ଲୁହ ବ୍ୟତୀତ ଆଉକିଛି ଦେଇପାରିଲିନି ଭାଇକୁ । ଯେ ଲୁହ ଅନୁତାପର ନିଶ୍ଚୟ । ସମାଜର ସେହି ଅଦୃଶ୍ୟ ବିଧାନସବୁକୁ ଭାଙ୍ଗି ନପାରିବାର ଅନୁତାପ । ପାଠପଢ଼ାଇ ଜାଗରଣ ତିଆରି କରି ନପାରିବା ଅନୁତାପ । ମଦନ ସେଠୀ ପରି ମଦ୍ୟପଙ୍କୁ ନିଶାରୁ ମୁକ୍ତ ନକରିପାରିବାର ଅନୁତାପ । ତୁମେ ଚାହିଁଥିଲେ କ'ଣ ଏସବୁ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ନଥାନ୍ତା ? ସ୍ୱାଭିମାନ ଘେନି ମୁଁ ଜୀବନଟିଏ ବଞ୍ଚି ପାରି ନଥାନ୍ତି, ଯେମିତି ତୁମର ବେଣୁଧର ମାଗୁଣିମାନେ ବଞ୍ଚିଲେ ? ଯେଉଁ ରାସ୍ତାରେ ଅନ୍ଧକାର ରନ୍ଧ୍ରହୀନ, ସେଠାରେ ଆଲୁଅର ରଶ୍ମିଟିଏ ପହଞ୍ଚାଇ ପାରି ନଥାନ୍ତି କି ସ୍ରଷ୍ଟା ?

ପଚାଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ମୋର ଯୋଡ଼ାଏ ଆଖି ଗହଗହ ଚାହାଣିରେ ଆପଣଙ୍କ ପାଦକୁ ନତମସ୍ତକରେ ଚାହିଁଛନ୍ତି, ଅହି ସିନ୍ଦୁର ବିରାଜୁଥାଉ କହି ଆଶୀର୍ବାଦ କରିବେନି ଏ ନୀଳମାଷ୍ଟ୍ରାଣୀକୁ ?

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଆଲୋକ ରଞ୍ଜନ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ ସଂପ୍ରତି ଢେଙ୍କାନାଳ ଜିଲ୍ଲାର ଭୁବନସ୍ଥିତ ବାଜିରାଉତ ସ୍ମୃତି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଅଧ୍ୟାପକ ଅଛନ୍ତି । ସେ ବାଣୀବିହାର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗର ୨୦୧୭-୧୯ ବ୍ୟାଚ୍ ଛାତ୍ର । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ସେ ଜଣେ ପରିଚିତ ଲେଖକ । ତାଙ୍କ ସହିତ ୭୦୭୭୨ ୫୪୩୪୧ ମୋବାଇଲ ନମ୍ବରରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରାଯାଇ ପାରିବ ।

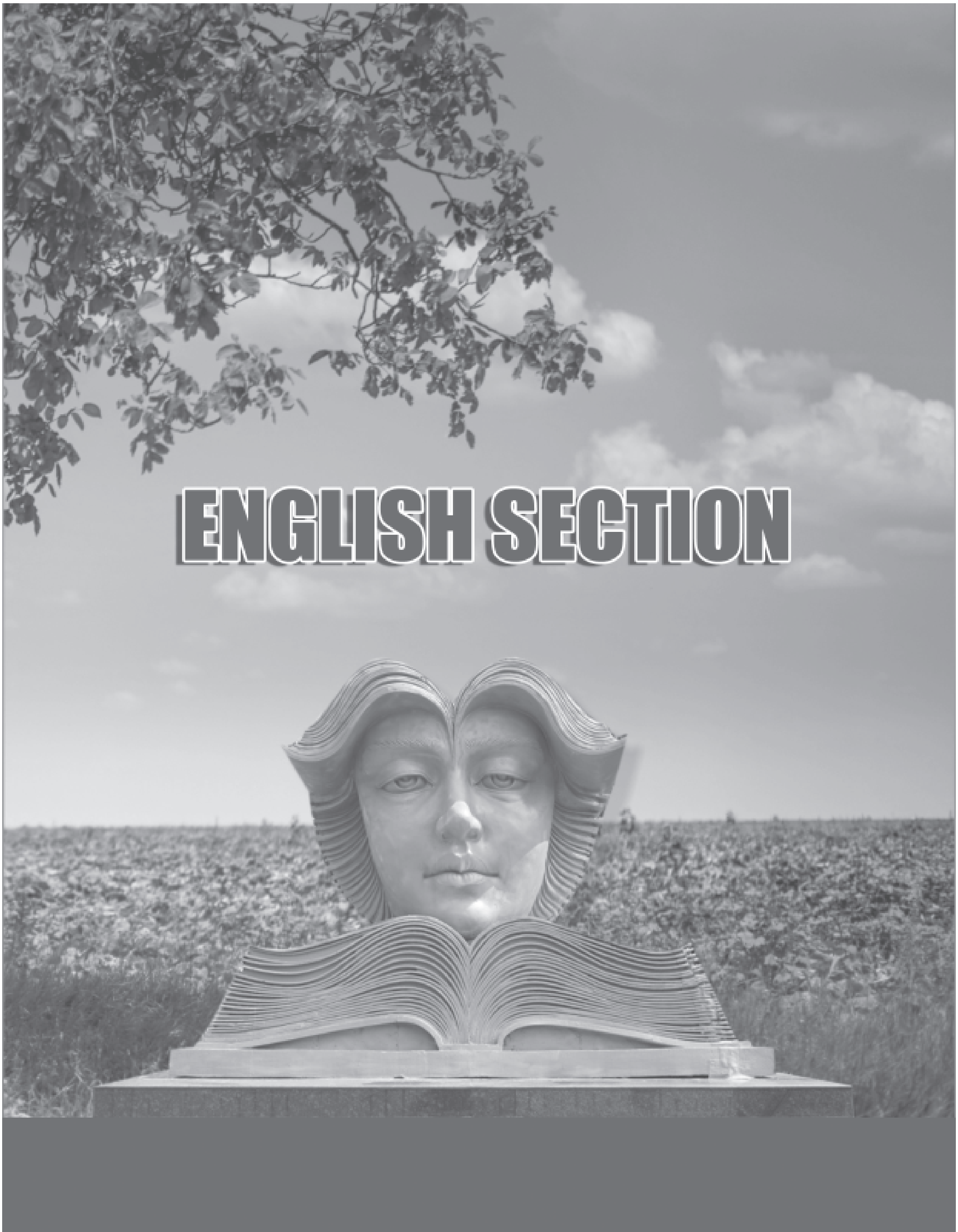
ENGLISH SECTION

RICE

Mrutyunjay Sarangi

The next stop was Haridaspur station, may be fifteen minutes away. Sitanshu stood near the door of the train compartment and looked out. Afternoon was waning, the silent shadow of the evening was creeping slowly over the small hills. Rains had been copious this year; it was green everywhere. Late October flowers dotted the hillside, a riot of colours lent a celestial beauty to it.

A familiar, intoxicating smell overpowered his senses. Ah, Ketaki flowers! Yes, there was a row of Ketaki bushes here, he remembered from forty three years back! Looked like Ketaki bushes still made the passersby forget themselves for a few moments, even now.

The last time Sitanshu had got down at Haridaspur station was forty three years back, to attend the wedding of Kamalini, his friend Narottam's sister. He had walked down the half a mile distance to their house. There were relatives everywhere. Narottam, his room mate in the hostel, was very happy to see him. Kamalini came half an hour later, her hand decorated with Mehndi, head covered with a veil, eyes, her beautiful eyes, glowing with an unspoken joy. She touched his feet and smiled coyly. He wanted to tell her, "See, I came, because I had promised to you, remember?" But he just stood there, transfixed at her beautiful, blushing face and she quietly slipped away.

xxxxx

This was the second time he was seeing Kamalini. He had come there a year back with Narottam when they had a two days' vacation in college. Narottam's parents were happy to see their son's room mate and his mother made all kinds of delicacies to feed them, particularly daalma and fried potatoes, Sitanshu's favorite dishes.

On the evening Sitanshu arrived, he sensed Kamalini's presence but did not see her. He knew the daughter of the house was helping the mother in the kitchen, but when she was asked to come and serve the two friends, she refused. Narottam's mother smiled and said, "Look at her, she is too shy, God knows how this girl would manage in her in-laws' home!" Narottam whispered to Sitanshu, "My sister, Kamalini, her wedding is already fixed."

Sitanshu was shocked. Wedding! How old was Kamalini, when Narottam was just about eighteen! Narottam explained to him, Kamalini was one and half years younger to him. She had finished high school last year and had started going to college at Haridaspur, but a few months back some ruffians harassed her on the way back from college. She was scared and started running, the rascals were chasing her, when a young lecturer drove by in a motorbike and confronted them. They were not locals, must have got down from the train at Haridaspur looking for mischief. They thrashed the young lecturer, but that gave enough time to Kamalini to escape.

Her parents refused to send her to college again. The young lecturer visited a few times to persuade them to send her to college, but they did not relent. But a few visits were enough to convince the young man that he could not live without the young, demure girl who used to come and pay her respects to 'Sir' and hurry inside. It's a different matter that she used to peep from behind the curtains to enjoy the

nervousness and restlessness of the young, handsome and heroic man who had taken quite a few blows from the ruffians for her sake!

No one was surprised when the young lecturer's parents came one day with a 'proposal' for marriage of their son with Kamalini and it was accepted with glee by her parents.

On the second morning the two friends had gone for a walk and on return were sitting in the outer room sipping tea, when Sitanshu sensed a presence just beyond the curtains. Some one was standing there, a young girl, whose fair, dainty feet adorned by two anklets stared at him. He knew it was Kamalini, listening to them. He got up and quickly moved the curtain aside. Before him was the cutest, loveliest sixteen year old girl he had ever seen, in real life or in dreams. Narottam shouted at her, "Hey, monkey, touch my friend's feet and take his blessings!" Kamalini giggled, stuck her tongue out and made a face at her brother. Then she folded her hands, threw a namaskar in the air towards Sitanshu, and ran away, shy and demure, never to appear again till their stay was over the next morning.

In the evening Sitanshu had a glimpse of her, clad in a yellow saree, pallu on her head, kneeling before the Tulsi plant in the courtyard and singing "Aahey dayamaya biswa bihari..." a bhajan which Is usually rendered in the evenings while lighting the evening lamp at the Tulsi plant. In the dim light coming from the rooms, the kneeling figure of the delicate girl mesmerised him, taking him to a land of lilting songs, soft lights and glowing maidens surrendering themselves at the feet of smiling Gods.

For many evenings after that he would just close his eyes and the prayer would come wafting through the air filling him with a fragrance of sandal wood dhoop sticks and flickering shadows of a singing Kamalini against a gently swaying Tulsi plant.

The next morning, when they took leave from Narottam's parents, touching their feet, Sitanshu's eyes were searching for Kamalini. He knew she was somewhere close by; but was too shy to come out. He only heard a voice asking from behind a curtain, "When will you come again?" Sitanshu was waiting for Narottam to answer, his friend nudged him and whispered, "She is asking you. I have already taken leave of her." Sitanshu replied in a trembling voice, "I will come to your wedding, to bless you." There was a soft giggle in reply.

And Sitanshu did come, to bless this pure, simple girl with oceans of love and tenderness from his young heart. That was the last time he had come to Haridaspur. Every time he went by train this way he would remember her. After finishing his two years of College, he had gone away to Regional Engineering College, Durgapur to get a degree in Mechanical Engineering and had got a job at the Ordnance Factory near Ambajhari, Nagpur.

Sitanshu had lost touch with Narottam couple of years after joining the Engineering college. For his wedding, he had simply sent a card to "Narottam Biswal, Haridaspur, Cuttack" and his friend had come. That's when he was shocked to know about the sad fate of Kamalini who had lost her husband to an attack of Meningitis, two years after marriage. She found it difficult to live at her in-laws' place due to constant torture and harassment. Childless, she returned to her parents. No amount of persuasion made her agree to marry again and with Narottam's consent his father had given half their landed property to her. She was trying to get a job as a teacher in the local primary school. That was the last Sitanshu had heard anything about Kamalini. But on many occasions whenever he heard an evening prayer anywhere, the kneeling figure of a shy Kamalini came to him, a glimpse from the past, like a lovely flower swaying gently to a cool breeze.

He and his wife Abantika spent thirty five years at Ambajhari, a life of apparent bliss, but torn apart by a torturous loneliness. Despite all medical assistance, they could never have a

child and a sense of acute melancholy tormented them throughout their life. After retirement he came to settle at Bhubaneswar. And within a year he lost Abantinka to a massive stroke, her heart torn to shreds through constant grief over childlessness.

Sitanshu knew, the world is divided into two types of people - those who can look after themselves and those who 'can't even make a cup of tea'. He belonged to the second category and his life broke into inconsolable fragments. For about a year he roamed around all over the country, going from place to place, eating sundry kinds of food, sleeping in lodges, hotels, ashrams and finally tired, he returned to his three bed room flat at Bhubaneswar. Every nook and corner of the flat reminded him of Abantika and today he had left home heading to his sister's place a few stations away.

xxxxx

Ah, in a few minutes the train would reach Haridaspur. Would she be still there? Kamalini of the past, a shadow that had never left his consciousness, peeping through veils of shyness and giggling coyness? On a strange impulse he collected his small bag and got down from the train at Haridaspur.

Evening had already set in. There were so many shops now, all lit up with bright lights. Forty three years back there was none, except a tiny hut, lit by a lantern, selling paan and cigarettes. Sitanshu vaguely remembered the path to his friend's house and walked on. The village had completely changed, thatched houses had given way to pucca roofs, through the windows he could see television sets throwing off kaleidoscopic colours and blaring music from inside.

Sitanshu stood still after walking for half a mile, he had no idea which of the houses held Kamalini. Sweat broke out on his forehead. Did he commit a mistake, getting down from the train so impulsively? And then from one of the houses he heard bells ringing and the lilting prayer of "Ahey dayamaya biswa bihari"...coming out, floating in the evening air and filling it with a sweet fragrance of sandal wood sticks.

Kamalini!!! Her voice was unmistakable after all these years, and she was still using sandal wood sticks for her evening prayers! He went near the house and waited for the prayer to be over. And then he knocked at the door, a slow tentative knock. After an interminable minute or so, lights came on inside the house and Kamalini emerged, beautiful, dignified and soulful like the prayer which was still hanging in the air. Unknown to him, Sitanshu's heart started beating violently. Would she recognise him, would she call him in?

Kamalini looked at him for a second, pulled the veil over her head, bent and touched his feet. And, as if she was waiting for this moment all these years, she went inside, brought a pitcher of water and placed before him, "Go and wash your feet and come inside. Rice is ready, I will make daalma and fry some potatoes for you. I know how much you love them."

(From the Author's book 'The Jasmine Girl at Haji Ali and Other Stories' published in 2022)

(P.G. Political Science, 1972-74 batch)
Mob.: “9930739537
Email: mrutyunjays@gmail.com

Dr. Mrutyunjay Sarangi is a retired civil servant and a former Judge in a Tribunal. Currently his time is divided between writing poems, short stories and editing the eMagazine LiteraryVibes. Four collections of his short stories in English have been published under the title The Jasmine Girl at Haji Ali, A Train to Kolkata, Anjie, Pat and India's Poor, The Fourth Monkey. He has also to his credit nine books of short stories in Odiya. He has won a couple of awards, notably the Fakir Mohan Senapati Award for Short Stories from the Utkal Sahitya Samaj. He lives in Bhubaneswar.

ORANGE CANDY ADVENTURE

Snehaprava Das

He saw the small crowd in front of his house as he neared it and got behind a Ganga Siuli (night-jasmine) tree. The tree hid his small and frail body perfectly. His pulse rate quickened. Taking absolute care that he was not seen, eight-year-old Biju peeped from behind the tree, his breath coming in irregular gasps. He had been running hard all the way from the school to his home. But Dinu, the paan-seller in front of the school had beaten him to it. Because he had rode his bicycle. Biju had not expected it. It had never crossed his mind that Dinu would reach his house with his allegations before Biju could gain time to narrate his own version of the story to his father. His thoughts went back to the happenings of the morning as he watched his father speaking to Dinu who was waving his hands excitedly and at times joining them together in a gesture of respect.

It was the morning of the fifteenth of the August, the Independence Day. Biju and Jitu, his close friend, had taken an early bath and donned in white shirts and blue half-pants had arrived at the school. Students of the senior classes had reached even earlier and made all the arrangements for the flag hoisting. After the flag hoisting and the speeches, they were given a packet of refreshment each. Biju and Jitu along with some other classmates walked back home. Some older boys were playing football in the large ground adjacent to the school. 'Let's watch the game for a while,' Biju suggested and they settled on one of the empty benches of the gallery. They ate the refreshments as they watched the boys playing. The football game continued for about another half hour and then the players dispersed. Biju and his friends too came out of the playground.

As they crossed Dinu's paan-shop on their way back home. Biju's eyes fell on the miniature tri-colours that hung in a row at one side of the cabin. They looked so beautiful!! And there was also the mouthwatering display of lozenges in attractive colours and shapes inside glass jars. Dinu was busily dabbing the paan leaves with chuna(paste of lime stone powder)with a brush, folding paans for the customers who stood waiting in front of the shop. Some were taking out lozenges and biscuits from the jars and putting the money on the small wooden counter behind the row of the jars. Biju rummaged in the pocket of his pants. There was only a two-rupee coin. 'Look, how lovely the tiny national flags look,' he said to Jitu. 'Yes, and the lozenges, too. They are in the shapes of tiny animals and flowers and fruits.'

'Do you have any money with you?'

Jitu shook his head, his face registering his disappointment.

'I have two rupees' Biju said. 'Come with me.' Biju said, a note of confidence ringing through the words.

'What can two rupees fetch?' Jitu remarked discouragingly. 'You go and buy whatever you can with your big money. I am going home.' He walked away. Biju walked up to the shop. Dinu was still busy in making paans. 'Well?' he glanced at Biju.

'How much for a flag?' Biju asked hesitantly.

'One rupee each. How many of them you want?'

'One'

Dinu took one of the metal flags off the string and handed it to Biju. 'How much for the orange coloured lozenge?'

'Two for a rupee,' Dinu said irritably. 'Tell me soon what do you want? Can't you see I am busy?'

The orange-coloured lozenges looked so tempting!! What shall he do with only two of them? The tiny things will melt away as soon as they go into the mouth. Biju stood in front of the shop eyeing the lozenges, his mouth salivating,frustration pricking at his heart. He was not able to decide whether to relinquish the metal national flag or the lozenge. Both were important, neither of themcould be done without. Dinu had no time to wait for Biju to make his decision. Morning- hour customers had gathered by his shop, and he was preoccupied in catering to their demands. One of the customers, an elderly person, took off the lid of the jar of the lozenges and took out a handful of the mouth-watering orange cloves and spread them out on the wooden counter. He began picking out the good ones and keeping them at one side. 'My son loves these.' He said as he counted them. Guardedly, Biju made his way to the counter worming through the waiting customers. No one seemed to take notice of him. Even the man who was counting the ones he had chosen had turned to talk to another man who stood a little away from the shop. Biju's eyes riveted on the small piles of lozenges which lay spread out on the counter. Dinu was taking out something from the shelves, his back turned towards Biju.

The customers were busy chatting amongst themselves. Some were scanning the newspapers. When he was sure no one looked in his direction, Biju reached out at the counter, grabbed a handful of lozenges and backtracked cautiously trying to lose himself in the gathering crowd. As he was about to turn and run, one of the customers sighted him and called out. 'Hey, boy! What are you up to? Keep them back.' All eyes turned towards Biju who, his heart thumping, began running as fast as his legs could carry him. But Dinu rushed out from the small door by the corner of the shop and chased him. Frantic in fear Biju ran faster to escape Dinu who was chasing him like a devil from the hell. Suddenly his feet struck something hard. Biju stumbled and fell and the next moment Dinu was on him, grabbing the collar of his white shirt, now soiled with dust and dirt. Dinu gave him a hard slap and recovered the lozenges. 'Wait, I will complain to your father. You little thief!' He screamed, pointing a menacing forefinger at him.

And now he had reached Biju's home, carrying his complaint.From behind the tree where he hid himself, Biju saw his father saying something to Dinuwaving his hand, perhaps, in a gesture of assurance. Dinu once again joined his palms in respect and turned to leave. The small crowd dispersed soon. Father stood looking around for a while and went inside the house.

****

Biju came out of his hiding place and sprinted towards the back of his house. Taking utmost care not to get spotted by anyone he sneaked inside through the backdoor, and crossing the small back yard in a few quick steps he tiptoed into the small room by the staircase. The room was crammed with junks and unused stuff. Careful not to make any noise, he pushed the door open and got inside. A blast of musty smell emitting out of the old, unused articles hit his nostrils as he did so. He waited to get his eyes accustomed to the thin darkness that hovered in the room and then glanced around. There was a rickety, wooden cot on which lay discarded clothes and some other useless articles in a heap. He slipped under the cot and lay down on the floor, breathing out a sigh of relief.

He could hear the voice of his father. Then of his grandmother and mother. He pricked his ears to listen. The voice of his father grew distinct as, Biju guessed, he strode towards the staircase. 'Let that boy come back. I will teach him a lesson he will never forget.

He is subjecting me to such humiliation! I will break this stick on his back. The rascal!!' Biju heard his father swearing.

'He is after all a kid,' Biju heard his grandmother protesting. 'What a big crime did he commit? Just took a few lozenges! Why are you raising a hell?'

'It is your pampering that has spoilt the idiot. He had stolen from the shop! He is a bloody thief!' His father fumed.

'Calm down.' Biju's mother said. Her voice was cool and composed. 'He needs to be told that stealing is a crime. Punishment could make a negative impact. I wonder where he had learnt all this!'

'Do not tell me what I should do,' His father shouted back. 'I know how to handle the fellow.' The sound receded as his father walked away from the place.

'I will not come out now. At least until my father's temper is cooled down a bit.' Biju decided. He was tired and his legs were aching from all that running. He pulled out a torn sheet from the pile of clothes and spread it on the floor under the cot. He stretched himself on it and closed his eyes.

'Father hates me,' Biju thought bitterly. 'He has always disparaged me, regarded me as a naïve, and a good for nothing boy. And look, how he, on the other hand, dotes on apa.' A repulsive, pungent fluid filled Biju's mouthas he thought about how father gave priority to his elder sister's demands. He would give her extra pocket money and cater to most of her needs without a line of reluctance crossing his face. It was not so with Biju. Biju's father would always consider him as the black ship of the family, the dumbhead, an ugly scar on his father's reputation. A drop of tear tricked down the corner of his closed eye as he mulled over the discriminatory behaviour of his father.

The place was somewhere in the middle of a forest. Lonely, but blissfully calm. The air was a cool, enchanting flow. The sun shone through the strips of rain clouds and birds sang from their hidden perches in the lush green trees. Biju stood in front of a wooden cabin where glass jars, covered with lids stood elegantly in a row on a wooden rack. The jars were filled with crystal candies, a cornucopia of colours, green, yellow, crimson, in alluring shapes, fruits, flowers, orange-cloves!! The cabin was empty. He stood there for a long time, waiting for the shopkeeper. A long time passed but no one came. It was too much of an effort to resist the urge to fill his mouth with one or two of the mouthwatering things the transparent jars displayed. He cast a quick, shifty glance around and reached out for a jar filled to its neck with candies shaped like tiny orange cloves. He caught hold of the jar with a strong grip and pulled it out of the rack. He held the jar in his left hand and lifted the lid. Holding the jar in his left hand he put his right hand inside the jarand grabbed as many lozenges he could hold in his fist. And then, to his utter dismay, he found that he could not take his hand out of the jar. It was caught in an awkward angle in the neck of the jar. Neither could he open his fist to empty the contents nor could he bring it out of the jar. He struggled hard to pull his hand out of the jar. As his right hand came ricochetting off its mouth the jar slipped from left hand and fell. It hit a small stone that protruded out of the ground with loud crash. The jar smashed sending glass in a crystal spray around and the candies scattereddown mosaicking the ground in fancy shapes and colours. Suddenly from nowhere a large mass of black insects crawled in and swarmed around the lozenges, covering them like ugly, wooly shells. When Biju tried to recover some of the candies, the insects stung him with their long proboscises drawing blood out of him. He beat his hands and legs frantically to shove them away. His hands hit something hard and he howled in pain, startled out of his sleep.

The mosquitoes were all around him, humming, stinging him. His skin felt itchy. He slapped at them blindly. Where was he? And

where from all these mosquitoes came? And the memory of the morning came slowly sweeping back to him. He snatching the orange lozenges and Dinu slapping him and then coming to complain to his father. His father's angry vow to teach Biju a lesson, and he hiding under the cot in the junk room. How long had he fallen asleep? He slowly raised his head and looked out. The room was in total darkness. He was feeling hungry but he would not dare to come out from under the cot. He heard voices from a distance and pricked his ears to listen. Someone was crying. Crying? No, may be whimpering. It was his mother, he guessed. 'Why was she crying?

Has father punished her for my wrongdoing?' Biju's heart went out to his mother. 'Poor mother! She had to go through all this pain on account of me!' Then he heard his father saying something. The voice drew closer and got clearer. 'Where are you my precious? My darling son? Come back. Come back. I swear in the name of God that I will not touch you. Biju!!' His father was sobbing hard. Slowly Biju slid out from under the cot and stood listening, not believing his ears. His father was actually crying. And what did he say about not touching him, Biju tried to recollect, his mouth slightly open in surprise.

'It is all your fault.' This time it was his grandmother. 'He must have learnt somehow that you promised to thrash him and ran away. How could you be so heartless? What did he do after all? He had just taken a handful of candies from the shop. Is that such a great crime and you are all set to hang him for that!'

'He squanders away his pocket money. He had to steal because he did not have money to buy the lozenges.' His elder sister said.

'Did he tell you that he had no money with him?' his father's voice.

'Yes,' his elder sister answered.

'And what did you do when you learnt he had no money?' his father snapped at her. 'You are his elder sister, after all. He might want to buy certain things. On the occasion of the Independence Day. Shouldn't you have shared your pocket money with him? Isn't that the responsibility of an elder sister?'

Biju's eyes were wide open in a delighted surprise. Father was actually chastising his elder sister and that too because of Biju!' He tiptoed to the door and peeped out. It was evening but the lights were not turned on. He could see the silhouette of his father who stood his back turned to Biju and waving his hands excitedly at the others. Then he saw him flop himself on the veranda and hide his face between his hands. He cried bitterly. 'O God! Please bring my son back. I promise I will never punish him. I will never utter a harsh word even. Please God, please!'

Biju could hear his mother and grandmother weeping too. He was puzzled. He knew his father was a strict disciplinarian and would not let an offence like shoplifting go unpunished. 'But now he promises he will never touch me.' Biju was overwhelmed with penitence. How much suffering his father had to undergo on account of him! First it was Dinu's accusations and now this self-inflicted remorse! It was as if a blanket had lifted. Biju could now see how wrong he was about father. Thinking that he did not love him! He actually loved Biju. And loved him more than apa!! The realization washed all his resentments away and filled him with an overpowering sense of guilt. He had been always a nuisance and caused so much trouble for his father who loved him so indulgently. He could not wait to see the joy and relief in his father's face when he discovered Biju had returned. He came out of the room and walked to where his father sat, hunched down, his face between his hands.

'Father.' Biju called softly. His father did not respond, nor did he raise his face to look. But his mother and sister saw him. His sister switched on the light. 'Biju is here, father!' She cried outher voice quivering with relief and

excitement. His grandmother hobbled in and clasped Biju in her frail arms. 'Biju, my precious, my darling, where have you gone away?' She mumbled indistinctly through a flood of tears that choked her. Mother ran to the puja room to offer her prayer of gratitude. She bowed her head before the idols and lifted a flower from the feet of the figurine of the goddess. She ran back and touched the flower to Biju's head.

The sudden commotion around him gave Biju's father a jolt and he snatched back his hands off his face. And his eyes fell on the shadowy figure of Biju, who stood in the quasi darkness under the veranda, holding his head down, like an image of guilt and shame.

He slowly got to his feet and wandered over to Biju. In the next instant Biju was in his arms. 'Where have you gone away child?' He kissed Biju on his forehead.

Biju could feel his father's hands trembling slightly. 'It is because of the sudden relief he experiences.' Biju thought, feeling gladly relieved himself.

And then abruptly, his father gave him a hard shove. Jerked out of his elation Biju gaped at his father's face in surprise. There was a hard glint in his father's eyes. 'Where have you been all the day you imbecile? Wasn't the humiliation I suffered in the hands of that darned shopkeeper not enough that you added to my worries by remaining out the entire day? Do you know your mother and grandmother have not eaten a morsel of food the whole day, you dimwit?' Biju felt a sharp sting as his father brought down his open palm on his cheek. 'Bring me that stick,' he screamed in anger. 'I will thrash this idiot out of his fancy mood.'

Biju stared at his father's face, bewildered, the burning on his cheek forgotten. Only less than half-an hour ago his father had sworn in the name of God that he would never hit him! And a minute ago tears had streamed down his eyes. How his face had shone in love when he had caught sight of Biju standing below the veranda!

Little Biju was so confused. Which one of the personaehis father wore was the real one? What was real? The love that made him cry for Biju or the anger that made him break his promise? No one, however, brought the stick to father. 'Do not give him anything to eat. Let him go without dinner.' Father glared at Biju for a moment and strode away leaving him standing there, still wondering if his father actually loved him.

But Biju knew intuitively that mother would not let him go to bed without dinner and father would not stop her!!

Dr. Snehaprava Das, former Associate Professor of English, is an acclaimed translator from Odisha,who has translated numerous Odia classics and contemporary texts into English. Notable among her early translations are Fakir Mohan Senapati's novel Prayaschitta (The Penance) and his long poem Utkala Bhramanam, (A Tour through Odisha), which is believed to be a poetic journey through Odisha's cultural space. A poet and a storyteller she has five anthologies of English poems to her credit. The recently published Night of the Snake (a collection of English stories), shifts her focus from the broader spectrum of social realities to the inner conscious of the protagonist, has been received well by the readers. Her poems display her effort to transport the individual suffering to a heightened plane of the universal.

She has received the Prabashi Bhasha Sahitya Sammana Award, The Intellect (New Delhi), The Jivanananda Das Translation Award (The Antonym, Kolkata), and The Fakir Mohan Sahitya Parishad Award (Odisha) for her translation.

LOVE IN ITS PUREST FORM

Sujata Dash

“Oh no!

"Nahin "

"Yet again"

"I can't take it.”

Her sobs and muffled moans reached high decibels in no time.

My father-in-law came running. He was halfway through his daily dose of shaving. His face was still covered with lather. He was frantic. But, the scene was not very unusual.

When his wifey dear (my mother-in-law) is in distress or appears to be so, he is always at her beck and call. If he happens to be in the washroom, he apologizes profusely for delayed response.

“So lucky for her!”

“Pure husband material... my dad-in-law is”. I mumbled.

“How I wish his son was half as conceding or even a quarter , for that matter.”

The above wish fructified in my mind, did not travel up to my lips in the form of a whisper even as I prefer to be away from rancor and unnecessary hassle.

"What happened? Why are you shouting? Whom are you yelling at, Basanti? "- my father in law inquired.

His comforting words, instead of assuaging her pitiful state, enraged her further.

"I am depressed and distressed, sore at your ways, especially when you hide things from me."-she replied.

"But, what did I hide, Basanti?"

"What not? ... to begin with, the rise in gold prices. You had promised me to buy a pair of bangles when the gold price came down. It took a nosedive last week, and lo! The price is skyrocketing today. It seems, I have forfeited my chance of getting a new pair. How will I face Mrs. Sharma now? She would laugh at me. Make jokes about me for not wearing a new pair."

This time, she looked like a poor, distressed soul per se.

“But, our TV set is blaring nonstop. I thought, "you must be knowing about the price surge."... retorted my father-in-law. His voice carried a tinge of satire.

But my mother-in-law was not in the mood to appreciate the subtleties of this satire, nor could she summon words from her treasured vocabulary to respond. Her seething resentment made her forget her pet peeves and remarks.

Looking at her swollen face and cheeks aflame with indignation as if baked in the quivering heat of a summer afternoon, my father in law made a pronouncement- “ I hereby solemnly promise to buy you a pair of bangles as soon as the price of gold drops. Happy now Basanti?”

A facade of normalcy dawned although surreptitiously. Thaw took time but ensued. My mother in law extracted her deeply guarded smile from the closet of her frowning demeanor allowing hubby dear to finish up the washroom affairs.

“Thank you dear husband! You are such a sweetheart. I am grateful to God for having chosen the right man for me. Now go and finish

up your shaving ritual. The lather is spread all over your face giving a shabby look."

"I am always at your service madam."- My father- in -law replied.

"Though my weary bones restrict my much coveted indulgences and I can no longer venture into the wilderness. Yet I can fathom the surreal connection between your mood and desire. I shall try my best to fulfil all your wishes till my pensionary benefits permit. So, be happy and keep smiling, Basanti!"

His words touched her heart, dissipating clouds of doubt. He faked a smile while rushing for the morning ritual and she coyly embraced the fluffy cushion demonstrating her geniality.

Standing a few feet away, ironing my clothes for the office, I was both amused and bemused by this hilarious episode.

"Aww-Such a cute couple!"- I muttered.

Before switching off the bed lamp that night, I told my husband- "Dad loves mom so much." He fulfills all her demands. He always remains at her beck and call."

"You are so much unlike him."

He held me in a deep embrace and said, "Some can be ostentatious. A few like me are hardcore lovers. They too fulfill desires of their better halves but with a twist. Their doings are never spelt out in bold letters... wifey dear!

"My quaint "yes" lulled us to a good night's sleep.

Grinding his teeth and snoring, he was off to the world of bliss in minutes. I am not as lucky as he is. So I am wide awake as of now. For everything in life I need to put an effort.

Sujata Dash is a poet from Bhubaneswar. She is a retired banker and a bilingual writer. She is a Post Graduate in English Literature from Utkal University, Vani Vihar(1979-1981). She has four published poetry anthologies (More than Mere - a bunch of poems, Riot of hues , Eternal Rhythm and Humming Serenades - all by Authorspress, New Delhi) to her credit. She is a singer (Not by profession) and an avid lover of nature. She regularly contributes to anthologies worldwide.

THE FINCH AND THE GOLDEN CAGE

Shibansee Nayak

This Story secured 1st position in the English Story competition organised by Alumni Association, Utkal University, in collaboration with Alumni Connect.

"One for a hundred! One for a hundred!" Mr. Iyengar turned to walk towards the lady at the corner of the market, his gaze fixed on a beautiful ombre-coloured finch resting in an ill-painted golden cage. A faint smile ran across his face. "How much with the cage?", he asked.

"A thousand, Sir", the lady replied.

"Nine hundred more for the cage?" The prettier the cage, the higher the price, Sir."

"How long do I have to keep the henna on?" "A little longer, my dear", the aunt replied gently. "It is said that the darker it turns out, the more loving your husband will be." "But my hands are aching." Shashi murmured.

"Didi, didi! Look what had has bought! Shashi hurried towards the verandah where her father stood, holding a golden cage with a stunning bird inside. "Oh dad, it's beautiful! It'll look splendid on our backyard."

"It's not for the backyard, dear", Mr. Iyengar said with a heavy voice.

"It's your wedding gift."

"Didi, the cage looks just like your in-law's mansion!"

"Shush, go do your work." Shashi chided.

"Thank you so much, Daddy. This is the most wonderful gift I've ever received", Shashi said, a lump forming in her throat. Mr Iyengar looked away, hiding his welled-up eyes. He did not say a word.

Later that evening, Shashi came running to her father. "The bird has only sipped water since morning. It hasn't eaten a morsel. What's wrong with it?" He gestured for her to sit at his feet. As he gently massaged her hair, he began to speak:

"The lady I bought it from – she owns a mango orchard. One day, a nest appeared in one of her trees. A baby finch had fallen - perhaps while trying to fly. It's mother and siblings were nowhere to be seen. So, she took it in. Since then, this golden cage has been its home."

Shashi grew quiet. Her heart sank a little.

"So, the day you leave your parent's home," she whispered, "the world captures you and you become just a piece of decoration… isn't it?" Her father didn't reply. He simply kept massaging her hair, as the night settled in gently around them.

As the wedding day set in, the sound of the baraat rose from the street – dhols beating, people cheering. Shashi sat still, her heart pounding. A strange wave of emotion washed over her: joy, nervousness and something she couldn't name. She stood up, adjusting the pleats of her saree, wanting to show her bridal look to her father, stepping

into the hallway, she overheard some echoing voices.

“What is this, My Iyengar? You’re insulting us now.”

“I am sorry…. I truly am. I just met with an emergency…”

“You think marrying off your daughter to a Doctor comes cheap.”

“Please, understand – I’ll arrange the rest in just two or three days. Please, just give me a little more time…”

Before another word could be said, Shashi’s father-in-law stormed out, brushing past her without even noticing. Shashi stood there, numb and stunned – still processing what she had heard as her father entered moments later. He stared at her in horror, “Dear… what are you doing here?” he asked softly.

Quickly composing herself, she replied, “How am I looking, Dad?” Mr. Iyengar stared at her for a moment – his eyes moist.

“Oh my precious girl,” he said in a trembling voice as he embraced her tightly.

“I wish… I wish I could’ve done more for you while you were here with us.”

“You’ve done more than enough, Daddy,” Shashi whispered.

“More than you could afford.”

After the rituals, the hardest moment came – the farewell. Her mother sobbed quietly. Relatives stood aside, wiping their eyes. Mr. Iyengar did not cry anymore. He simply stood with folded hands, hollowed by good-bye. Shashi stepped into the car, her heart breaking with every footstep. In the front seat, nestled carefully, was the golden cage with the quiet finch inside – her only companion in this new unknown.

She gently touched the bars and smiled faintly, “Let’s go, Asha.” And Asha sat quietly in the corner of the golden cage – frightened, more than she was on the day she first arrived at the Iyengars. As they reached her in-law’s house, Shashi slid down the window of the car. The mansion stood tall and marvelous. Gazing at it quietly, she thought – her sister was right.

Life changed dramatically for Shashi in a day. The once cheerful and carefree girl had turned into a quiet, dutiful homemaker. The girl who never woke before 8a.m., not until mother dragged her out of the sheets, now rose before everyone in the house to prepare breakfast, pack her husband’s lunch and do other household chores.

Her days settled into a dull routine. Though she had lost her old liveliness, but she never missed a chance to spend a little time with Asha whenever she could.

Every spare moment, she would sit with the finch – feeding her, talking to her, confiding in her as one would to a trusted friend.

Asha quiet and observant, became her closest companion.

Then came a new light in her life as Shashi and her husband, Nikhil, welcomed their daughter.

“My Lakshmi”, Nikhil said, cradling her in his arms.

“I hope one day I’m known by your name. I hope you grow to be far more successful that I ever will be.” Shashi gently pulled the baby toward her chest, “And I hope you live a life I never could. That you rise so high, no one needs to ‘pay’ to marry you off.”

Nikhil’s head dropped, heavy with shame and guilt.

Lakshmi’s arrival rejuvenated Asha as well. The little girl would sit by the golden cage, babbling in gibberish, as Asha chirped back with soft, knowing twitters. To Shashi’s surprise, the finch would even eat from Lakshmi’s hand – something she rarely did

otherwise. Their bond bloomed. And Shashi's heart softened with each shared moment between them.

Five years passed. It was Lakshmi's first day of school. Shashi was filled with pride, seeing her daughter step into a new world. But as she returned home, a strange emptiness crept in again. The house felt still. She poured herself a cup of coffee and stepped out onto the balcony, where Asha's golden cage hung gently in the breeze.

She filled the food bowl and whispered, "There's so much of me in you, Asha."

She stared into the bird's eyes. "Just like you're trapped in this beautiful cage, I too am confined in a life, I didn't choose."

Asha tilted her head, inching closer, as if listening.

"No one asked you when you were lifted from your nest and placed here. No one asked me either when I was sent off here. We were both made to fit into someone else's idea of what we should be."

A long silence followed. Then, Shashi slowly opened the cage door.

"I never had the courage to break free. To chase my dreams. But I want that dream to be fulfilled…. Even if it's through you." Her voice cracked.

"Fly, Asha. Fly away." Tears streamed down her face.

Asha hopped to the edge of the open door. Shashi waited – hopeful, trembling. But after a few seconds, Asha turned back, retreating into the corner of the cage.

"No, Asha!" Shashi sobbed. "Not everyone gets a second chance! Don't waste yours. Please, fly!"

But Asha simple sipped from the water bowl and looked away. Shashi sat down, cradling her head in her hands. Minutes passed. She wiped her tears, quietly closed the cage door and settled onto the swing.

As the sky slowly melted into amber, the cage gleamed brightly in the dying light. And in that stillness, Shashi realized – somewhere, in the passing of years, they had learnt to love what once felt like captivity. Not because they had no dreams, but because they both had both made peace with their own golden cages.

A writer at heart and a reader by hobby, Shibansee, a 2nd year student of Department of Analytical and Applied Economics, Utkal University, has a flair for capturing subtle, often unnoticed details of life. Actively engaged in literary pursuits since childhood, few of her achievements include securing 1st position in the Khurda District-level Declamation Contest organized by NYKS and MoYAS, Govt. of India and 2nd position in the Creative Writing Competition by Youth4Water Plus and UNICEF, Odisha. Previously, She served as the Student Editor of the department magazine at her former university, Ramadevi Women's University. Writing, for her is a medium to awaken the emotions long unexpressed and to clothe the unsaid in words.

MY WORDS

Sudipta Mishra

I don't know the words of a fool,
Nor the words of the wisest man;
My words are carefully chosen
From the enigma of silence.

I am familiar with the words of mortals—
The fluttering expressions
That flow from the souls of the innocent.
These words are veiled
In the teary eyes of a poor man.

Each day, I decode the unspoken words
Of a destitute woman
Who despises the need
To bargain with her body.

I am not interested in the words of a priest
That drift in the open air,
Sometimes lost in the mist.
I don't want to know what lies beneath
The chanting of sages
On their pilgrimage to an unknown land.

I don't seek the paths of wisdom;
I only wish to understand
The pain within her complaining voice.

I aspire to learn the words
That elude my grasp.
Many voices remain silenced;
I want to wander along their paths
And allow their muffled sounds
To adorn my poems.

My words will echo the grief of the voiceless,
Breaking through the barriers of iron walls.
They will carry the immortal messages
Of those who have passed away.

My words will become
The wings of freedom for oppressed souls,
Transcending the constraints of time,
Surpassing the limits
Of birth, death, and rebirth.

My sharp words will pierce
The heart of the wild sea
In the deep, dark, silent hours of the night.
They will shatter the clouds
Of fearful dreams.

My language will stretch
Beyond the borders of any nation,
Becoming the harbinger of truth and eternity—
To conquer hearts.

Sudipta Mishra, born in 1987, is a prominent contemporary Indian author, dancer, translator, and editor. She completed her post-graduation in English at S.C.S. College, Puri, from 2007 to 2009. Her literary contributions include Beyond the Pandemic, The Essence of Life, Songs of My Heart, and Super Express, along with the co-edited anthology Silent Waves in Soliloquy, which features translations of contemporary Odia poems.

Mishra has received the Rabindranath Tagore Memorial Award and other international honours. Her acclaimed research papers include Learning English as a Foreign Language: A Global Perspective and A Cross-Cultural Study of Violence Against Women. She is currently based in Puri, where she focuses on research, writing, editing, and translation.

WHEN JUSTICE LOOKS AWAY

Subhranka Chandra Pradhan

They hand her questions like stones,
each one heavier than the last:
“ What were you wearing?”
“ Why were you out so late?”
“ Did you know him?”

This Poem secured 1st position in the English Poetry competition organised by Alumni Association, Utkal University, in collaboration with Alumni Connect.

She stands in a room full of voices,
none of them asking, “Are you alright?”
Their words circle her like vultures,
picking apart her memory
in search of something to blame.

The truth trembles on her lips,
but she swallows it whole.
She has seen what happens to women
who speak too loudly –
their stories twisted until they no longer fit.

Outside, posters declare “justice for all”,
yet justice arrives late, tired, and uncertain –
asking for evidence she cannot carry,
demanding a strength she barely has left.

They tell her healing takes time.
as if time erases shame,
as if memory bends
to fit the comfort of others.
She carries her story like a locked box,
heavy but unseen.

And she wonders –
when did asking for safety
become asking for too much?
Why must women defend their existence
before they can defend their truth?

Perhaps change begins in the questions we ask –
not “What did you do?”
but “What was done to you?”
not “Why were you there?”
but “Why was it allowed to happen?”

Until then, silence will keep collecting names,
and women will keep rehearsing answers
to questions they never deserved,
as the real question – the only one that matters –
remains unheard : “How do we stop this?”

Subhranka Chandra Pradhan is a writer and student, currently pursuing Sociology at Utkal University. Known for his simple yet thought-provoking style, Subhranka writes deeply on themes like spirituality, self-growth, mental health, and personal struggles. His books-Beauty of Our Scars and Hopeful Hearts-are collections of musings and short essays that reflect on the emotional and psychological challenges faced by both teenagers and adults. Through his writing, he aims to offer comfort, clarity, and guidance to readers from all walks of life. His works are available on Amazon and Flipkart, reaching those in search of healing and meaning through words. He can be reached @ 78470 63018

DOWN THE MEMORY LANE: A LOOKING GLASS PERSPECTIVE OF MY JOURNEY THROUGH THE KNOWLEDGE CORRIDORS OF VANI VIHAR

Prof. Asoka Kumar Das

This is the story of a person called my self who has had the unique opportunity to scale the corridors of his alma mater Vani Vihar twice in his life, once as a relatively unknown student trying to get a foothold in learning of Physics and four decades later, as fortune willed it, as its Vice Chancellor determined to contribute in its transformation to a university of substance. His first passage through Vani Vihar's hallowed corridors perhaps served as a prologue to his life, a period when a raw youth grew up in maturity to make his way as a practising physicist in a world governed by laws of Physics. As a youth who got an opportunity to enter the mother university of the state, he was keenly aware of the glorious past history of the continued stream of eminent scholars and nation builders who have passed through its passages to finally adorn the halls of fame in sectors like academics, politics, judiciary, administration and industry. So, for the youth, the early days were days of reverence.

For an ordinary student, the transition from school to college is felt as a tremor in your life as you suddenly go from the state of being spoon fed to independent study pattern. On the other hand, if the transition is from undergraduate to post graduate classes, the feeling turns in to an earthquake. Here, you not only become independent in study, you also become a critic and a creator of new knowledge. But, if you have become a student in the PG Physics department at Vanivihar during the 70s, the earthquake just goes up in the Richter scale. Here, one needs to eat, drink and dream physics. During those days, Physics Department meant Prof. B. B. Deo. He was not only a brilliant teacher but one of the finest physicists I have seen in my life. According to him, if you decide to learn physics it must be the primary goal and everything else must wait its turn. Everyone in the department including rest of our faculty, seniors, research scholars and staff were simply in awe of him. He taught me two courses, quantum mechanics and quantum electrodynamics and the methodology was simply breathtaking. He would go through the steps himself and explain the physical significance in a manner unique to himself. If Prof. Deo was around, there would be pin drop silence and everyone was found busy with reading or solving problems on the blackboard. It is my belief that the ecosystem created by him has over the years produced many outstanding physicists for India. At that time, Physics department also housed an IBM mainframe computer for computational work. Prof. Deo created this as a facility for the whole university and many Ph. D. Holders in physics eventually migrated to Computer science department and headed it. The physics department had two lecture theatres and we used to have 90 to 120 minutes of theory classes there and then the afternoons had practicals. As a day scholar, I used to commute from home and therefore, spent my in between time at the iconic Parija Library going through popular journals and magazines like scientific

American or Physics Today. It is difficult to imagine the then Parija Library after seeing its present condition. This Library was then a very attractive space, plenty of cosy corners, lots of good books, research Journals, magazines and the staff were very polite. That was one of my most favourite places for spending time. Parija library of those days remained etched in my memory. It was truly a knowledge centre and I loved it.

We were a batch of only sixteen people, a very compact group of brilliant academic pedigree. There was excellent bonding with some amount of healthy competitiveness. Few of us have already left for their heavenly abode. The cordially, mutual concern and bonding amongst Physics-71 still remains in place. Mobiles, whatsapp interaction have greatly reduced the physical distance and we manage to get together at the first opportunity that comes.

Coming back to the department, Prof Deo had the habit of assigning problems for us to solve and then suddenly asking us about the solution. For me, the research scholars like Bisoyi sir and Lambodar Sir were actually angelic in helping me to solve these. It was so good to see everybody in the department working cohesively and this made a positive learning ecosystem. Prof. Deo used to insist on regular seminars where attendance was compulsory. Since the department was dominated by theoretical physicists, understanding the content in the frontier areas of contemporary physics was very difficult. I, for one and many others, used to wonder what are we doing there. I believe, Some one amongst our clan did bell the cat for being excused from the seminar. The response of Prof. Deo remained in my memory all my life. He simply told the senior to treat this as if he is listening to Sanskrit Slokas from ancient scriptures like the Srimad Bhagbad Gita. “continue to listen to it a few times and you will gradually get the concepts percolate into your mind”, he said. Needless to say, attendance remained full throughout. Of course, the tea and snacks at the end were added motivation too. Prof. Deo was also a connoisseur of good food. Feasts for Ganesh and Saraswati Puja and picnics were therefore looked forward to. The other prominent memory byte that remains in place is the travel by town bus. The bus driver and conductor were really fearful of challenging groups of Vanivihar students.

Sadly, my journey through Vanivihar came to an end after about 15 months of grounding time as I got a call to join the one year nuclear sciences training course at the Bhabha Atomic Research Centre at Mumbai. This also had the attractive offer of a research scientist job following successful completion of the course. One of my batchmates and a close family friend Nirod (Choudhury Nirod Chandra Das who calls me Aja in jest) brought an application format and suggested that I apply. Since this involved a free trip to Mumbai, I did apply and attended the interview. The interview consisted of one hour of excellent grilling on basics of physics and since I was on a free trip to Mumbai, I forgot all about it. After returning, I still remember Prof. Deo’s epic chewing out directed at me for missing one week’s classes for this trip. But I got the joining call, every well wisher of mine including Prof. Deo advised me to take the offer and I left to join BARC. This, somewhat abruptly ended my first foray through Vanivihar. It left me guilty and incomplete but with a good grounding in basic physics. Physics department and its memories remained.

The second and more recent part of my journeyis about my experiences as the Vice Chancellor of Utkal University from the year 2014 to the year 2017. As I was nearing my superannuation in BARC after four long decades of research and technology development (about one and half year to go) and preparing to settle in Mumbai, my elder brother in law, Prof. Brajaraj Mohanty sent me

an email and an advertisement inviting application for the post of Vice Chancellor of Utkal University. He suggested that I apply because there is a need to apply. He also did mention that the university is in pretty bad shape. I knew about the continued campus unrest and also the fact that for last few years the human resource input to Atomic Energy from Utkal University had dwindled drastically. Once this was one of the top providers of Scientific Human Capital to BARC. With some apprehension and some concern for my Alma Mater, I sent in my application through proper channel and then, due to work pressure, forgot about it. I was pleasantly surprised when I got shortlisted and was invited to meet the selection committee and subsequently His Excellency, the Chancellor of Utkal University Dr. S. C. Jamir. Fortunately for me, during those days, they offered to pay for my airfare. It was indeed a dilemma but it also gave me an opportunity to pay my homage to Lord Jagannath in person, I attended both interviews successfully. Though my life as a researcher had been quite insulated, I strongly believed that a simple, honest and unbiased developmental approach towards the core values of the university will work in Utkal. All it needed were setting of clear goals, unambiguous implementation strategy and a team of few motivated people to contribute. While I gave myself very little chance in the interviews, I consistently impressed this view. Surprisingly again, perhaps Lord Jagannath had willed it, I was shortlisted and subsequently appointed. The matter became serious because the issue that plagued my mind then was the metaphorical dilemma "to be or not to be". Would I be able to manage the student unrest, turn Utkal in to an institution of excellence and leave a perfectly set professional life? Simultaneously, it involved relocation, a considerable loss in salary and I had no idea how to handle this in BARC where I was heading a Division and few projects. What ensued were prolonged discussions with my family and my superiors at office. To cut a long story short, I eventually filed for voluntary retirement from my post of Distinguished Scientist at BARC with a request for early release. Leaving a premier institution like BARC with its exemplary work culture was extremely painful. Leaving was not easy, but then, my alma mater was beckoning and there I was.

This part my passage through Vani Vihar actually began with me joining duties on 20th June 2014 morning. I had moved in to the Vice Chancellor's quarters the day before after my arrival. The VC Bungalow was perhaps the best perk of the job, specially for a person like me who has lived in apartment houses in a crowded city like Mumbai for years. It was spacious with ground floor used for residential office, first floor for residences and a very generous terrace. The house is surrounded by grassy lawn and many fruit bearing trees. My wife who was working as a physics faculty in Mumbai (she had generously offered to take superannuation to be with me at Bhubaneswar) travelled back after settling me in. This bunglow, that must have been a silent spectator to many historical happenings at Utkal, was my haven for next three years. There was a house boy and a cook who regularly come in for food preparation etc.. That was a comfort. First day at office (VC Office was in the old administrative block then), after the usual welcome greetings, we got down to work with a marathon meeting with all officers and unit heads in my office. The basic purpose was to assess the immediate and long term needs for the university and also to spot appropriate people around whom the future progress could be planned. What I found was shocking. The University was indeed in a worrying state. Out of the 256 sanctioned faculty posts, only 125 were in place and faculty were retiring every month. Essential Infrastructure like library, academic departments, administrative buildings, hostels,

canteen, guest house and staff quarters were crumbling in need of urgent repairs. We were in digital age but the digital infrastructure was in a very primitive state. Laboratories, number of funded research schemes and the research equipment status needed immediate attention. I also noted that the University had lost validity of its NAAC accreditation about five years back. These were serious gap areas and lack of due attention to them resulted in severe criticism from student groups as well as the civil society in general. This probably was the main cause for the general apathy and continued student unrest. I also noticed a disconnect between the administrative wing and the academics due to proper lack of appreciation of the work they do. On the positive side, the students were unarguably the best in the state and most of the faculty were also among the best . Apart from addressing the physical and financial lacuna, we immediately needed motivation and a committed leadership that was willing to work with the stake holders. Every one wanted that Utkal should regain its much deserved status of excellence in the core values of the university i.e. teaching-learning, research and the creation of top class human capital. As an intellectual collective, we urgently needed trust building, creation of a vision plan, implement a sustainable work culture, institute a collective leadership and finally appreciation and respect for each other's work. For me, I not only needed data on all departments but also needed to quickly internalise the acts, statutes, financial rules and UGC-University related regulatory mechanisms at the earliest. Towards this end, we started a department wise review immediately, These reviews were attended by myself, the Chairman PG Council, Registrar and the Finance controller among others. There was an urgent need to expose the administration and the finance to the academic achievements for better appreciation and facilitation of academics. I also needed to find leadership material among the academics of the university. These reviews infused renewed enthusiasm, motivation and illustrated the inherent potential for excellence among Utkal's faculty. They also resulted in setting few goals and the execution timeline for the university during the next three years. The goals were to immediately start improving the physical, learning and digital infrastructure across the campus spread over the next three years, complete the faculty recruitment in the first year, start improving the research and student learning levels during the second year and go for NAAC accreditation in the final year. It was a simple plan but needed appropriate funding, a committed team and sincere hard work. Fortunately for the us, the state government sanctioned almost seventy crore rupees for infra improvement and about 25 crore of RUSA funding that included learning infra. We could therefore begin essential infra like central instrument centre, digital library, Innovation and outreach centre, faculty training centre, two new hostels, Biju Patnaik Stadium and two academic buildings. Hostels, roads academic buildings, Parija Library and university guest houses went through repair and maintenance process. We could immediately initiate faculty recruitment process wherein about 82 new faculty could join Utkal in various departments within the first 15 months without any hassle. We did manage to introduce choice based credit system immediately, initiated a video lecture recording facility to produce contents for poor students and enrich the learning infra across departments. Dr. PK Parija Library that had an emotional connect with me personally, was also given a massive facelift with addition of books as well as subscription of e-journals and e-books. We created a space for digital access and separate space for research scholars. Creation of a repository of sixty odd research proposals for funding, dedicated seed funding from the university for faculty research and Utkal research conclaves were new innovations. Subject specific skilling courses were also formulated. The university worked closely with higher education department for

availing of the World Bank loan assistance for quality upgradation and creation of few centres of excellence in research in the university. The final part of the journey was to go for NAAC accreditation. The built up of the first two years and a continuous and rigorous academic audit helped us ready to be facing NAAC scrutiny after almost a decade. Irrespective of differences, all student groups, faculty, staff and alumni worked wonderfully together to bring Utkal back to its academic glory. We faced a very eminent and strict group of assessors who examined every aspect of the university, visited the hostels including their wash rooms, grilled every stakeholder thoroughly, examined all documents and raised a number of queries that were answered. We all had our frightening moments when we had a power failure in mid presentation and gen sets did not switch on. The DLP projector suddenly stopped midway during their visit to Parija Library. However, God was truly kind, the true potential for excellence was recognised and Utkal University created history by scoring 3.53 on a scale of 4 and secured what was then A+ grade (with present day nomenclature it would be equivalent to A++). It was a moment of honour and privilege to be part of an university that was within top four state public universities at that time. Later, this grade point was the basis on which the university secured a development grant of Rupees 100 Crore from RUSA 2.0. It was indeed a collective effort where every faculty, student, staff alumni and the syndicate unhesitatingly contributed. So was the Higher education department and the Government by large were very supportive. The Collective leadership that made this possible went on later in their career to be Vice Chancellors of Universities and/or headed various state as well as national Institutions.

The story of my journey would not be complete without writing a few words about the much stated student unrest at Utkal. In state universities, students did have their genuine inconveniences and grievances to which the administration perhaps was slow in responding. While these gap areas in the university remain in the background, they get highlighted student groups and their mentoring rival political groups. State capital stays always in focus. During my tenure, I stopped counting the innumerable times I was gheraoed in my office or how many sleepless nights I spent due to violence between these groups in the hostels. Violence normally got escalated as one approached the student union elections due to support received from political parties. In fact, the second year of my tenure, amount of violence brought us close to closing the university sine die. Saner heads prevailed, sine die did not happen and with help the situation de-escalated after a few days. During these days, I used to make surprise visits to hostels and speak to the students. I found majority of students to be focussed on having a peaceful eco system to help them build a career. Vanivihar gets meritorious students from across the state and many of them are from lower economic background. They need to feel secure and their essential needs must be looked after. While the fees are highly subsidised, food and normal living expenses are also unaffordable. Many of them therefore, take tutions and try to cook in the room to cut expenditure.. We introduced a student Mediclaim for their health issues but, subsidising food was an issue that was so emotionally conflicting that we could not find a solution. The trick to minimise student unrest is to address all genuine grievances immediately and make the majority of students realise that administration is with them.

Fortunately for me, during that period, Odisha's state public universities got lucky to have extremely competent vice chancellors. In fact, we all Vice Chancellors with the Higher Education Department (HED) formed a close knit group where we used to meet at one of our universities and discuss common

problems and find common solutions. These meetings were named as Vice Chancellors Conclave. With time, Officers from HED and the Hon'ble Minister, HE also used to join in. We shared information and decided on cooperative action. The VC Conclave was later nationally acclaimed as an innovative tool for University development and collaboration. The quick implementation of CBCS system, faculty recruitment, the common subscription at the lowest ever rate for electronic journals and books, implementation of anti plagiarism tools, NAAC accreditation, Research initiatives and development of faculty training facilities were the outcome of VC conclave deliberations. It was a pleasant surprise to find both the Government and the Chancellor; His Excellency Dr. Jamir were extremely supportive and within the parameters of administration gave us great support.

Utkal University's elevation to the highest NAAC grading in Odisha to an extent brought back the respect the government, the press and the civil society had for us in early times In the Corridors of the government, Utkal was treated with renewed respect. As I was nearing end of my term I remained tied up with the world Bank project of HED in preparation of Institutional Development Plans for about 140 Colleges as a consultancy project, preparing a skeleton plan for establishing three centres of research excellence at Utkal and a five year development plan for the university. We also advertised to fill the remaining faculty positions, but that remained a task for the next VC.

Come July 31st of 2017, I had reached the end of my passage and it was time to exit. I had vacated the residence a month back. Unlike the first passage, this journey did not end abruptly. But, similar the first passage as a student, I left exited the corridor of knowledge with new learnings, unforgettable memories, a deep sense of satisfaction and a basketful of highly valued friendships that made the task enjoyable and continue to make life worth living even today. I was extremely thankful to Lord Jagannath for giving the opportunity to learn as a student contribute as a part of a leadership that brought my Alma Mater to regain its glory. I also was privileged to share space with my extremely eminent predecessors who left their indelible footprints as Vice Chancellors in these corridors. Truth be told, I never felt like a Vice Chancellor, I was a humble academician with a job description of a Vice Chancellor to serve his Alma Mater. A decade after, even today, when I think of Utkal University, the immortal theme song "Tunga Shikhari Chula ……… " so beautifully penned by one of Utkal's founding fathers and so emotively rendered by Professor Mitali Chinara reverberates in my ears, and I feel very Proud.

However, my story with my alma mater now goes in to an epilogue that involves my perspectives as another important but circumstantially peripheral stakeholder role as the Alumni. Contextually, while Utkal University with nearly eight decades of heritage does have a strong and concerned alumni base that somehow remain fractionated and disconnected. Over the years, these alumni have organised themselves in to smoothly functioning departmental alumni associations or batch wise alumni groups. In fact, One of the groups, VOSS 92, is a very cohesive group belonging to the 1992 batch and they have been contributing to the university in multitude of ways. In fact, they catalysed the initial approach for creating a special stamp on the occasion of 75 years of Utkal. Later, they, under the guidance of Dr. Santosh Kumar Kamila, himself a very distinguished alumnus of UU, who was the Chief PMG, Odisha and Member Postal Services Board made this possible. My grateful thanks to them for making it possible to release the Special Postage Stamp on the occasion of 75th year celebration of Utkal.

The idea of an active alumni association that represents the entire university was mooted during the Platinum Jubilee celebrations in the year 2019, where all these alumni groups had joined hands to engineer a very meaningful program. After the event, a proposed association called the Alumni Association Utkal University (AAUU) was constituted by unanimous agreement with Shri Bijay Patnaik, Former Chief Secretary Odisha as the founder President. On a proposal by Shri Patnaik, I was elected by the house as the first General Secretary. Shri Debendra Prasad Dash was the Vice President, Shri D. Bisoi was the Treasurer, Shri Raghunath Prusty was the Joint Secretary and Shri Bira. K. Dash was the Joint Treasurer. The association became registered during 2020 and developed a website that was inaugurated by His Excellency, Governor of Odisha. The Basic Goals were to conduct activities aimed at helping the students in their learning process and collaborate with the university in its path towards achievement of excellence. Some of the areas where we could contribute satisfactorily were in developing an environment sustainability awareness, greening the campus, career counselling, and exposure to eminent personalities through a "meet the alumni" interaction series. The association successfully conducted debate and essay competitions as well as creative painting/ writing sessions and awarded prizes to the winners. Creditably, the association was provided with an office space, a data entry operator and few basic furnitures by the university. The association regularly celebrated all the important dates with the university including its own foundation day during August. An Annual digital cum print magazine got published during the foundation day. The Alumni association also strongly stood with the university authorities during the NAAC accreditation exercise and had a positive contributory role (well lauded by the peer review committee) in our alma mater securing A+ grade once again. A few well positioned alumni have been contributing greatly to the growth of research excellence, review of research projects, collaborative exercises and overall growth of the university While, due to prior commitments, I was not physically able to give much time, the leadership provided by the Hon. President and initiatives taken by other members of the executive committee was truly extraordinary and to an extent covered up for my deficiencies. I also must record my gratitude to our Joint Secretary Shri Raghunath Prusty who with his inherent love for the university and his dedication to mother nature, gave me unquestioned support. I relinquished my position at the end of tenure in the year 2025 but carried with me the invaluable memories and like the other two forays few strong bonds of friendship.

Before ending the looking glass perspectives of this part of "me and my almamater interaction", a few thoughts on the present status of alumni as a stakeholder at Utkal need to be articulated for posteriority. If we look at the directives of University Grants Commission (UGC), All India Council of Technical Education (AICTE) or if we go through the history of great national and International institutions of higher learning , the role of Alumni as a proactive stake holder is a proven fact. But, building of an effective as well as sustainable partnership between Alumni and the University must be the responsibility of the university. For example, building a database of the alumni potential areas of contribution, charting a vision plan for using these potentials for betterment of the students and faculty must be part of the university's Institutional Development Plan (IDP) and implemented in true spirit. Very frequently, universities look at the Alumni only as a source of additional funding and nuisance otherwise. For any relationship to work successfully, there is need for sustained trust building through properly

planned interactions and a regular support structure like any other stakeholder of the university. For the New Education Policy to work properly and our universities to grow in to universities of real substance, alumni need to be harnessed in a more proactive and sensitive manner.

It was my good fortune and Lord Jagannath's immense blessings that during my one lifetime, I worked for two wonderful institutions : the Bhabha Atomic Research Centre, the premier research centre of Atomic Energy and The Utkal University of Odisha, the mother university of the state right through my formtive years. Consequently, I was got soaked in and absorbed best of their rich heritage and knowledge cultures. I synergised these with my little inputs to develop a structure that was shared for the greater benefit of both these institutions. In the end we all became enriched, I, to a great extent and I can only hope that these institutions definitely gained, however minuscule the gain might have been. Bande Utkal Janani. Jai Hind.

asokadas@gmail.com

The Author, a student of the Physics Department of Utkal University (71-73 Batch), is fortunate enough to lead his Alma Mater as the Vice Chancellor during 2014 - 2017. He also served as the first Vice Chairman of Odisha State Higher Education Council. Dr, Das is the first Hon. Secretary of Alumni Association U.U. and currently its Advisor.

ROLE OF EARLY WARNING SYSTEM IN CYCLONE MANAGEMENT IN INDIA: MY EXPERIENCE

Dr. Mrutyunjay Mohapatra

1.Cyclone management as my childhood experience:

It was on 29th October 1971 when a very severe cyclone crossed Odisha coast near Paradip and moved across north Coastal Odisha. I was a six years old child on the day of landfall of this cyclone. As the heavy rain and gale wind were continuing since the previous night, the school was closed. We the children in the family were enjoying with the breakfast served by my mother. There were tender coconuts fallen due to strong wind and swollen rice mixed with each other. In the morning of 29th October, my father while going outside the village saw the roaring sea waves approaching our village. He immediately rushed back, knocked at our window and instructed all of us to move to first floor of the house. He anticipated that cyclonic storm was approaching the village and without fearing the torrential rains and gale winds, he went house to house and asked all the villagers to come and take shelter in our mud house. Though it was a mud house, it was relatively safe as compared to their huts. It was a two storeyed mud house with thatched roof. Surprisingly, within an hour around three hundred villagers came running, being drenched in heavy rain and took shelter in interconnected first floor (Aatu ghar) of three Mohapatra families. Till the evening, we had heavy downpour, strong winds, inundation of saline water in our village. When we came down in the evening with decrease in rain and wind, it was total destruction. One of my relatives went missing and some were physically injured. About 10,000 people died in Odisha due to this cyclone. Everything was drenched and devastated. Many large avenue trees were uprooted, many houses collapsed and the standing crop, paddy was completely washed away. My mother and aunt somehow managed to prepare rice and vegetable from Drumstick leaves using dry straw from the damaged thatched roof as the fuel. We children were given meals in school during subsequent school days. At home, we had no rice for next one year as the standing paddy crop was washed away. There was famine like situation. The government at that time tried to provide food to people under food for work programme. There were long queues for food and water at the feeding centres during every noon. There was also large scale migration from villages to Kolkata and other places in search of work. My father also left for Kolkata and my cousins went for food for work programme launched by the government. That was my first encounter with deadly cyclone, though I was not knowing what a cyclone is as there was no such cyclone warning system unlike in recent years.

In 1971 there was poor state of management with lack of early warning, preparedness, prevention and mitigation measures. It was mostly a post-disaster management with relief centric approach. The steps taken by my father at that time can be considered as a matter of nowcasting (very short range forecast) in the present day terminology of IMD which is based on radar, satellite and other meteorological observational tools and techniques and prediction models. There were hardly 1-2 concrete houses in 3-4 villages & hence the above described mud house was the typical cyclone shelter against the currently available

more than 2,000 double storeyed concrete cyclone shelters in Odisha. The schools were also mostly running in mud houses unlike the present day schools run in concrete houses which also act as cyclone shelters. The early warning communication at that time was mouth to mouth based on the observed weather against the current fast modes like the SMS, whatsapp, social media, Radio, TV and other press electronic media. The socioeconomic conditions were far below standards with more than 65% of population below the poverty line against about 35% currently.

The management of cyclones in the country has undergone an immense change over these years. The experience in my life from my childhood to adulthood is a true demonstration of technological initiatives which has changed the scene of “no management” to “perfect management” based on the concept of Early Warning to Early Action.

2. My first experience as cyclone forecaster:

As the luck would have it, I got appointed in IMD in 1992. After serving at Pune & Bengaluru. I was posted to Cyclone Warning Centre, Bhubaneswar in June,1998 and Odisha was struck by super cyclone which crossed Paradip coast 29th October 1999. This time also around 10,000 people died as during 1971. In 1999, though there were advances in early warning system and cyclone management, still early warning system was not so effective due to lack of state of art technology and there was no fast communicational network except telegram, telex, teleprinter, police wireless etc. for meteorological data collection and warning dissemination. There was only one satellite giving image every three hour and one analog radar at Paradip providing the image of the clouds in a cyclone every hour. There were manual observatories in in the coast and no automated weather stations, no buoys and no high wind speed recorders. There was large uncertainty in determination of actual intensity and location of cyclones. At that time, there was only one quasi-lagrangian model adapted from Florida state University, USA which could give forecast upto a lead period of 24 hours in delayed mode due to lack of adequate computing power and lack of understanding of physical processes. There was another climatology and persistence (CLIPER) model which does not consider the dynamics of the cyclone. As the name suggests it is purely a statistical method. Bulletins were disseminated through telegrams. The warning bulletin prepared during midday reached disaster managers in the evening. By that time the cyclone would have moved by 150-200 km and have undergone many changes w.r.t. intensity and other characteristics. There was lack of consistency in the forecast from IMD due to limited numerical weather prediction models and their poor accuracy.

Odisha Super cyclone formed over the Bay of Bengal on 25th October 1999 and was approaching Odisha coast on 28th October 1999. The cyclone warning division at IMD HQ, New Delhi was sending forecast and warning on cyclone at national level. On 28th October noon, I received message that the very severe cyclone would cross Odisha coast near Paradip on 29th October morning and I briefed the media and government accordingly. IMD, Bhubaneswar acts as a Cyclone Warning Centre for Odisha coast. However, in the evening the regional meteorological centre at Kolkata informed the press that cyclone had changed its path (track) & it would cross West Bengal coast near Sagar Island. I was confronted with the media and disaster management authorities. I contacted the cyclone warning division, of IMD at New Delhi & didn’t change the forecast. We continued the forecast for landfall near Paradip. Later based on observations of midnight, IMD, New Delhi and Kolkata also changed the forecast indicating expected landfall near Paradip again.

Finally the cyclone crossed coast near Paradip as a super cyclonic storm with a wind speed of 240-260 kmph gusting to 280 mph in the morning of 29th. It thus indicated the lack of confidence of the forecasters, inconsistency in the forecast resulting in less lead time and inadequate response. The monitoring and forecasting of 1999 Super Cyclone was termed as a Scientific Failure by famous journalist T. Ramachandran in his article published in Frontline.

At that time, only about 40,000 people could be evacuated from Paradip coast against 11 lakhs during Phailin (2013) & 13 lakhs during FANI (2018) due to lack of cyclone shelters and other reasons. There were only 23 cyclone shelters in Odisha constructed by India Red Cross and most of the houses including schools were still mud houses. The awareness of the people was also limited and the socioeconomic conditions were also very poor.

Compared to 1971, in 1999 as a meteorologist, I knew what a cyclone was. I understood its physical processes and its impact. We were able to predict the path and intensity of cyclone but with various limitations w.r.t. lead period of forecast, accuracy, consistency, and confidence in forecast/warning, timeliness of warning services and dissemination tools & techniques. It is needless to mention that the Odisha super cyclone was the most intense cyclone over the north India Ocean in the recorded history of IMD. As a result, it was a helpless situation again to exercise the improved early warning services to minimize the loss of lives and properties. However, the experience during super cyclone 1999, reminded me again the devastation due cyclone experienced in my childhood. It also posed a challenge to the meteorologist within me to improve the cyclone warning services to minimize the loss of lives.

3.Tryst with destiny:

After my stay in Regional Meteorological Centre, Guwahati, I was called to Delhi to look after cyclone warning activities and got posted at Northern Hemisphere Analysis Centre which was later named as National Weather Forecasting Centre, New Delhi. Here I was regularly participating in map discussions and meteorological analysis. It was all done manually. I was then appointed as Director, Cyclone Warning Division in 2007. That was another turning point in my career. Post Odisha Super Cyclone disaster, the Government of India decided to take up National Cyclone Risk Mitigation Project with the help of World Bank. It had four components dealing with preparedness, planning, prevention, mitigation and early warning. Early warning was a major component to be taken up by IMD under that project. The project started in 2005. In 2006, Ministry of Earth Sciences (MoES) came into existence, as decided by government of India, to have a holistic approach on earth system sciences involving earth, ocean and atmosphere. IMD was shifted from Ministry of Science & Technology to MoES. Government of India decided to carry out the modernization of IMD and a project was taken up in 2007 to modernize the observational, communicational, forecasting and early warning aspects. I was given the responsibility of Associate Project Director for modernization of weather forecasting & warning services in 2007. In addition I was also asked to modernize the cyclone warning services of IMD. In order to execute the above, following steps were taken up:

i. Benchmarking: The services offered by other leading global centres were scrutinized and Benchmarking for various high impact weather events including cyclones was carried out. The National Hurricane Centre, USA was considered by me as a benchmark for improving cyclone warning services in the country.

ii. Vision and Road map: I was asked to prepare the Vision document on cyclone warning and storm surges alongwith Prof.

A.D.Rao, IIT Delhi for MoES. The Vision-2020 on cyclone warning services was prepared and published in 2010 keeping the target of reducing the cyclone forecast errors by 20% by 2015 and 40% by 2020.

iii. Strategic Plan: The strategy as per the Vision of IMD and MoES was prepared w.r.t. requirements of meteorological observations, monitoring tools, modeling, computing systems, forecasting, early warning products generation and dissemination.

iv. Expected Outcome: Expected Outcome document was also prepared to explain the utility and justify the requirement of the modernization project.

v. Standardisation of Operating Procedure: The Standard Operation Procedure for cyclones were reviewed and upgraded with introduction of new services like nowcasting, extended range forecasting and improvement of existing short to medium range forecasting.

vi. Introduction of tools and technology for monitoring, forecasting and early warning of cyclones: The observational, modeling, communication and warning dissemination infrastructure of IMD increased manifold helping in better monitoring and forecasting. Among all, the number of Doppler Weather Radars installed in the country increased which covers 86% of the total geographical area of the country at present. Many geostationary and polar orbiting satellites available in India and outside were put into service. The global and regional numerical weather prediction models were introduced along with development of multi-model ensemble techniques and ensemble prediction systems to predict deterministic and probabilistic track, intensity and landfall point and time of cyclones and associated adverse weather like heavy rain, wind and storm surge & coastal inundation. The impact based forecast and risk based warning models were developed. The seamless forecast of cyclone was implemented with introduction of extended range forecast of cyclogenesis 2 weeks in advance followed by daily tropical weather outlook predicting probability of genesis of cyclonic disturbances upto 7 days, daily pre-genesis track and intensity forecast at the stage of formation of low pressure area upto 3 days, every three hour track, intensity and landfall forecast and associated adverse weather forecast with the formation of a depression valid upto 5 days and every three hour nowcast valid for next 3 to 12 hrs.

Today IMD has a highly dense observational network with about 1000 AWS, 13,500 ARG, 45 radars, 3 satellites (INSAT 3DR, 3D(S) & OceanSat), guidance from around 7 high resolution global and regional models in-house and in collaboration with other international centres with a lead period of 7-10 days. The sophisticated indigenous decision support system with capacity to generate accurate cyclone forecasts with better decision making and generation of graphical forecast and warning products in GIS based platform is in place. The customized objective sectorial forecast for ports, shipping, off shore operations, fisheries, power, urban, hydrology, health, transport and agriculture were introduced in recent years.

vii. Warning products generation & dissemination; Generation of new warning products in text and graphical form, use of new dissemination tools like email, SMS, NAVTEX, mobile app, APIs, social media, common alerting protocol, websites and web pages were carried out at par with other leading centres.

viii. Triggering mechanism: Standardised procedure was established to disseminate pre-cyclone information to media and general public to trigger awareness among masses and better mitigation of disaster due to impending severe weather event. It included press release, press conference, round the clock media briefing, personal briefing and SMS to

disaster managers and other stakeholders etc.

ix. Capacity building measures and R&D : The capacity building measures included (i) organizing trainings, workshops, conferences; (ii) delivering lectures and talks, (iii) documenting each cyclone since 2008; (iv) developing (a) cyclone database including cyclone electronic Atlas, (b) dedicated websites; (v) establishing national and international collaborations. A national collaborative mechanism was developed with all the sister organisations of MoES, IITs and Universities. Significant amount of R&D was carried out for improvement in forecasting of all severe weather events with the aim that no severe weather event goes undetected & unpredicted. A Forecast Demonstration Project on landfalling cyclones was taken up in 2008.

x. Confidence building measures: Regular workshops, popular talks, lectures, TV and radio shows were done to create awareness among masses. The FAQ, do's & don'ts, terms & terminologies were prepared for cyclone and associated severe weather events and made public through websites. The verification of forecast for cyclone and associated severe weather events were introduced commencing from 2008.

4.Outcome:

All the above led to a paradigm shift in cyclone monitoring, forecasting and warning services of IMD. Already IMD has crossed this benchmark set in 2010 for 2020 by 2015. There is improvement in cyclone track (path) forecast accuracy by 60 to 70 percent and landfall forecast accuracy by 70 to 80 percent by 2020 compared to 2010. While 48 hour track forecast accuracy was 50% less than that of USA in 2010, it is better than USA by 30% in 2020.

The modernized cyclone warning system helped in significant decrease in death toll. To mention a few, the number of deaths have been around 6 in Nilam (2012), 22 in Phailin (2013), 46 in Hudhud (2014), 26 in Vardah (2016), 26 in Mekunu (2018), 89 in Titli (2018) and 64 in Fani (2019), 98 in Amphan (2020), 104 in Tauktae (2021), 6 in Yaas (2021) zero each in Biparjoy (2023) and Dana (2024) against 10,000 deaths due to 1999 Odisha Super Cyclone. The improved early warning system has not only resulted in minimizing loss of lives but also loss to government exchequer towards ex-gratia payments, insurance claims etc. It has thus contributed towards improvement in the socioeconomic status of the country. It not only helped India but also all the countries (13 numbers) surrounding north Indian Ocean. The country and IMD earned awards and appreciations from various global agencies including WMO, United Nations, individual countries and global scientific and disaster risk reduction communities.

Dr. Mrutyunjay Mohapatra, the Cyclone Man of India, is a proud alumnus of Utkal University. He did his MSc and PhD in Physics from Vani Vihar. He has authored many Books and written more than hundred research articles in reputed national and international Journals. Several scholars did their Ph.D. under his guidance. Currently he is the Director General of Meteorology at the India Meteorological Department and the third Vice-President of World Meteorological Organisation.

VIBRANT ALUMNI : VIBRANT UNIVERSITY

Dr. Amiya Kumar Mohanty

The dawn of the 21st century has seen paradigm shift in the sphere of the education. Retreat of the state from the domain of the education and unbridled privatisation posed a thousand question mark on the vision of the education. With emphasis on equity, access and quality, public funded institutions from school to University are confronted with serious dangers for their survival and healthy growth. Education in order to be inclusive, democratic, scientific and secular needs the strengthening of public funded education system of our country.

The NEEP 2020 has further presented many challenges for the vibrant existence of public funded institutions. On the broader canvass of fast changing educational scenario as a consequence of neo liberal economic polices, only safeguard and guaranty for healthy survival of public funded intuitions which caters to the hopes and aspiration of the poor and marginalized section of the society, is the vibrant role of Alumni Connect. Alumni Connect can save education, save campus and save nation.

The classic definition of Alumni is a graduate or former students of a specific school, college or university. The existing faculty (Both teaching and non teaching) and those who have retired can also be included in the broader ambit of Alumni Association. The role and contribution of Alumni in present situation is of more challenging and extreme significance. The great political philosopher Edmund Burke once said "State is a partnership between those who are past, those who are present and those who are the future." Similarly an institution also is a partnership. The role of Alumni is also multi dimensional. Alumni are an institution's most loyal supporters. Alumni are fund raising prospects, Alumni generate invaluable word-of-mouth marketing among their social and professional networks.

By engaging Alumni an institution can continue to benefit from their skills and expertise. Alumni are model for our current students, international ambassador to spread the best aspects of the institution convey positive message, act as a communication channel and part of the institution's future. Good Alumni relation benefits Alumni as well as the institution and thereby the credibility of the institution increases. Alumni promote institutional brand, can provide mentoring to ongoing students, facilitate partnership, career opportunities, job placement for out going students, can support meritorious and poor students for their study and above all they can contribute to the physical infrastructure of the institution. They are capable of rendering intellectual, physical and financial support to their alma matter. Alumni have been brought up by the tendering care of the institution to get a recognition on the broader; world stage, so also a social commitment is also then to repay the loan. Alumni connect allows professionals from diverse fields to come together and share their expertise and knowledge in the cause of inclusive development of the institution.

Our experience and knowledge about the structured functioning of Alumni speaks a happy note. It is learnt from Annual reports

published by IITs and IIMs that the Alumni contribute to their institutions hefty sums every year. Several International Universities in different parts of the world have become carrying out active engagement with their Alumni. In all most all foreign countries there is a structured Alumni involvement and they have been indispensable part of the march of the institution. Recognizing the crucial role of Alumni, UGC recommendations and National Assessment and Accreditation Council (NAAC) have taken concrete steps and issued guidelines by emphasizing the concept of Alumni Association and Alumni Connect in the higher educational institutions. The NAAC also specifies marks for Alumni activities at the time of Grading of the institution. National Education Policy 2020 further mentions a trio linkage, i.e. academic-alumni-Industry. Just like corporate social responsibility, the new idea of Alumni social responsibility is also gaining momentum. Financial grants to the institution in proportion to the Alumni contribution has been ensured. UGC committee has recommended formation of Alumni Association, preparation of data base sensitization program, Alumni Connect formation and a monitoring cell for coordination. Prior to the recent measures, the former pass outs used to meet in the institution under the banners Old Boys Association. So Alumni Association has an official recognition. Our state Govt. has also introduced schemes such as Godabaris School Abhijan and Mo College Abhijan to provide financial incentive to the intuitions.

Our alma matter Utkal University, Vani Vihar established in 1943 has a dynamic role in the spread of higher education in the state. The institution has a glorious past and bright future. Alumni of this institution have wide recognition in diverse fields not only in the state or India and even abroad. Their knowledge and expertise has to be usefully harnessed for making our alma matter a model institution in the country. Time is favorable. We have a very vibrant Alumni Association. Let us commit ourselves to make our Association more meaningful to serve the greater interest of the institution. This is a great challenge and responsibility which we can respond through our collective wisdom. Ultimate success is ours.

Dr Amiya Mohanty is a student of Department of History, 1975-77 batch. During his student career he was the President of Utkal University Students Union. After post-graduation he joined in the teaching profession as a faculty in the State government college Cadre. Currently he is the President of World Federation of Teacher's Union (FISE), and National Convenor, Joint Forum For Movement on Education. He is the Former President, Odisha History Congress. He is a active member of the Alumni Association, Utkal University and currently Treasurer of the Association.

THE DIALECT OF TOMORROW

Dr. Ratikanta Mishra

The dialect of tomorrow is shaped by the grammar of yesterday and syllable of present. We are, at present in the first quarter of 21st Century, so the tomorrow is to cover the life span of other three quarters.

On a common parlance A.D. 2000 marks the advent of 21st Century, but on a closer scrutiny a decade earlier, 1989 to be specific blew the conch shell of 21st century, though on a serene, discordant note. These two adjectives need a little elaboration. The serene note points to the cuckoo's song of Gorbachevian 'glasnost' (openness) and 'perestroika' (reform). It was, at the zenith of enthusiastic fervor, projected USSR to be the heaven on earth. But, the caveat per se did not leave the judgemental narrative. Alongside come the hurricane of the lyrics of discordant notes with the disintegration of USSR. Comrades and common people alike broke out of the 'Iron Curtain' of Stalinism and moved to the Kremlin Square without a Socrates in sight. Destiny, alas had something else up its sleeve and once the mighty USSR was made to move surreptitiously into the Gulag of History. The perennial questions haunt us till now without any credible answer whatsoever. The question is, a) has the preamble of socialism been realized in meting out an enabling future for the 'hoi polloi'? b) Is the much-hyped magic ward of 'liberal capitalism going to wipe the tears of the common man ? c) Is 'Socialism' going to be obliterated from the discourse of public policy and paradigms ?

With this prologue as a backdrop, I am to focus my attention on the following fundamental points that reshape and redraw the contour lines of tomorrow.

People – The In(visible) catalysts.

Technology- The binaries of good & bad.

Politics- The inescapable paradox.

War- The poetics of power.

Religion- The prescribed opium.

Post Truth- An enigma thrown in between.

Education- A Necessary Evil.

PEOPLE- THE IN(VISIBLE) CATALYSTS

Changes in our immediate and outer space occur no more by the people themselves, but the manner they react to the surroundings – fixed or upcoming. The sociology of space like rural / urban divide begins to crumble into pieces. Emotional circularity of feelings give way to professional linearity of attitudes. Words have been replaced by graphic digits. We don't identify ourselves with the Whole Man, but engage with a fragmented personality on the professional matrix in the market place. An atomised individual is caught in the web of alienation. A message, an emoji on a sporadic basis scripts the grammar of relationship. Tactile visuality at regular intervals becomes a footnote of sociology of history.

TECHNOLOGY :- THE BINARIES OF GOOD AND BAD

On a very somber note, my analysis is presciently restricted to biotech and infotech. Taking up biotech first, we do the twin activities of civilising the savage and embark upon a 'devastated development reminding one of 'Anthropocene Epoch'. An apt example of 'civilising the savage' is Karel Capek's description of the destruction of civilization

through man's attempt to domesticate a variety of salamander in his novel 'War with the Newts'. Savagery is a gift of nature which need not be civilised as the beauty asymmetrical relationship is the cherished vision of Divine, Consciousness. The concept of 'devastated development' is a metaphor of irony that needs a detailed elucidation. However, suffice it to say that the narratives of technocentric development at the cost of the philosophy of scientism is almost a suicidal disaster for today and tomorrow, now and beyond. Immediate greyish pleasure guides our action and blindfolds our long term vision and perspective of green wisdom and inner wealth. The epoch of Anthropocene dominates the discourse of an exploitative man writing the birthday obituaries for consumption of us, all. On Infotech front, Baconian concept of Power has been side stepped to provide a strong base to Zuckerberg's information in the Eliotesque mould.

POLITICS – THE INESCAPABLE PARADOX

The, Political Scenario is in a state of constant flux scringing from 'being' to 'becoming'. By 'being' I mean to say the established boundaries of geography and nationalistic isolation. By 'becoming' it is meant to portray the whole of humankind to be a single civilization, sharing common challenges and opportunities. On the high table of international forum the colossuses in a grand bid of magnanimity declare the whole world, in the sacred Upanisadic tradition declare to be one family, which back home gets diluted into xenophobic mindsets. The solution probably lies in the way we interpret nation states vis-à-vis comity of nations.

WAR- THE POETICS OF POWER

War is a grand scale stratagem of human stupidity. Tribal warfare from the days of the Assyrians and the Qin may in partial measure serve the purpose of establishment of empires with super imposition of power on the colonised people. The two world wars in the mid 20th Century may have had served some purpose during the cold war Era with two superpowers controlling the arteries of international body politic. With the disintegration of USSR in the late '80s. The World, surprisingly enough, did not become unipolar, but a polycentric stage with Middle East as the burning ember out to devour the whole along ethnic loyalties. Ukraine at present is a burning lake where the two medium superpowers know not how to navigate their ships on the surface with Europe as a clueless bystander.

RELIGION- AN OPIUM OF PATHOLOGY

Contrary to the presumptions and apprehensions of Homo Sapiens in its modern avatar, religious canons and institutions hold their sway on the politics and psychology of the nations. The great strides in science and technology in the era of artificial intelligence, bioengineering, global warming and cyber warfare, in all likelihood, fail to provide a vision for tomorrow as they have not found out an alternative to the religio-spiritual attitudes of the common man. They have put their faith on the sacred idol though they consult a doctor or an agricultural scientist for the health of men and the paddy on the field.

POST-TRUTH – AN ENIGMA THROWN IN BETWEEN

The post-truth has undergone an evolution of vocabulary from raw, undiluted truth to fictional truth and post-truth. Man with his native wisdom since millennia has been able to weave stories of partial truths, even falsehoods into narratives of post truth under the garb of religious and mythological make believe. To cite a recent instance of the invasion of Ukraine, by Russia, President Vladimir Putin has been able to successfully portray the war to be a sacred duty in the name of God's will for a greater Russian Kingdom. For post-truths to take root in modern times, the propaganda strategy of the powers

that be plays a pivotal role in uttering a lie thousand times to make it a truth. Joseph Goebbels, the Nazi Propaganda guru is a case in point for reincarnation of a lie into truth. Communist brain washing machine has been able to show case the atrocities at home as a vision for the upliftment of the proletariat with Stalin as a messianic saviour.

The basic premise that one must bear in mind that truth in its most puritanical form has never been the agenda of human being. The practical shape of truth for the ruling establishment is what matters a lot. Homo Sapiens has the uncanny ability to maintain a happy and delicate balance between truth and fiction.

The ultimate truth, without much exaggeration, is a mirage to be discovered only by a handful of prudish scholars. Wielding of power and authority to suppress uncomfortable questions from the ground and bring about an illusory unity at the bottom take a dominant pattern in the present day state of fiction masked in reality.

EDUCATION- A NECESSARY EVIL

A basic school with its much vaunted pyramid of syllabi and faculties endeavours to make a curious learner into a student in a formal sense. To elaborate my perspective, it tries with utmost care and sincerity to pigeonhole the child into a future professional coded concept. The results down the line remain as such

a) Art and aesthetics are not serious subjects to be pursued for a living. They are merely passionate pastimes to be taken up at a later point of time.

b) All other subjects that follow the syllogistic pattern bereft of creativity are to be studied with doggedness for examination and a later day living.

c) A rational mind, it is presumably established is an asset of the system with the intuitive thinking to be a liability that can not satiate the hunger and thirst in physical terms.

d) From point no. C, can we predicate our views that Schools don't foster creativity, rather hinders and kills in the long run ?

e) An Albert Einstein with his guitar is as remarkable a personality as his epoch making 'Theory of Relativity'. An APJ Abdul Kalam is adored as the missile man in DRDO as a player of 'rudra veena' in his residence. A Tagore and a Bhabha are on the same wavelength our valued possessions.

The intuition is, as I analyse to be the infrastructure of our education system and rationality to be the superstructure of knowledge and innovation.

I now take a long pause to scribble the epilogue. I invite all of you – victor, vanquished, patricians, plebeians, masters, slaves and moreover Oppressor and Oppressed to stand at ground zero under the canopy of great void to see the sun rising from the horizon with the algorithm of a New Today and Tomorrow.

The Author is an alumnus of department of Political Science (1986-88 batch). Currently he is serving as Additional Block Development Officer at Bolagarh in Khordha district. He can be reached @ 9337561434 / 9437321834.

INNOVATION IN THE LAND OF LORD JAGANNATH: HOW ODISHA IS NURTURING ENTREPRENEURS

Dr. Manisha Acharya

Odisha, known for its centuries-old cultural heritage, magnificent temples, and the enduring devotion to Lord Jagannath, is now scripting a new chapter; one not carved in stone but built on ideas, innovation, and entrepreneurship. From the bustling startup hubs of Bhubaneswar to the grassroots innovations emerging in the tribal belts of Koraput and Mayurbhanj, the state is proving that economic transformation can harmoniously coexist with tradition.

In the last decade, Odisha has steadily risen in India's entrepreneurship map. The State Government's Startup Odisha initiative, launched in 2016, set an ambitious goal: to make Odisha one of the top three startup destinations in the country. Today, the ecosystem boasts over 2,000 recognised startups, spanning sectors from agritech, healthcare, biotech, edutech to deep tech and social to impact driven. Importantly, nearly 35% of these are led by women entrepreneurs, reflecting Odisha's inclusive approach.

This momentum is no accident. It is the result of deliberate policy, ecosystem building, and cultural readiness. Institutions like IIT Bhubaneswar, NIT Rourkela, KIIT University, SOA University, Institute of Life Science and many other Institutions have become breeding grounds for ideas. Many well-known incubators like KIIT TBI, AIC Nalanda, FTBI, DBT ILS Bioincubator etc. providing mentorship, seed funding, and access to industry networks. Hackathons, innovation challenges, and entrepreneurship cells in different educational institutions are inspiring students to move from classrooms to the innovation hub. This university-led innovation push is shaping the next generation of problem solvers.

What sets Odisha apart is the way local culture and traditional industries are merging with technology. From millet based food startups in Nuapada gaining national supermarket shelf space, to tribal artisans in Keonjhar using e-commerce platforms to sell across India, entrepreneurship is not limited to metro cities. Programs like Mission Shakti have further empowered thousands of women in self help groups to become micro-entrepreneurs.

Odisha's start-up landscape is unique because it draws strength from both tradition and technology. Handloom and handicraft entrepreneurs are leveraging e-commerce platforms to reach global markets. Agritech startups are using IoT sensors and AI-driven solutions to help farmers increase yield and reduce losses. Social entrepreneurs are innovating around tribal art, millet based nutrition, and eco-tourism—preserving heritage while creating livelihoods.

The state's Startup Policy 2016 offers financial assistance, performance-linked grants, and easy compliance norms. Partnerships with global entities, have brought in best practices and funding opportunities. Dedicated events like Startup Yatra, Purvodaya Startup Sangam are taking the message to every district, ensuring talent isn't overlooked due to geography.

Odisha's focus areas like agritech, renewable energy, blue economy, and healthcare are align with both its natural strengths and global demand. Bhubaneswar's growing IT ecosystem, Puri's tourism linked ventures, and

Sambalpur's textile based startups all point to a diversified future.

Perhaps the most unique aspect is the spirit of community and resilience embedded in Odisha's ethos. Much like the Rath Yatra of Lord Jagannath, where thousands work in harmony to move the massive chariots forward, the startup movement here thrives on collaboration between government, academia, industry, and citizens.

For Odisha to unlock its full entrepreneurial promise, the focus must remain on deepening rural incubation, advancing skill development, and attracting a steady flow of investors. With its young demographic, rich cultural identity, and improving infrastructure, the state has the right blend of heritage and modern capability to stand out on India's innovation map.

From temple towns to tech corridors, from coastal fishing hubs to cutting edge design studios, Odisha is stitching together a future where tradition fuels progress. This is not just economic growth - it's cultural renewal through enterprise.

For those seeking their next big opportunity, it's time to look east. Odisha is not only open for business - it's ready to inspire. As our Honourable Chief Minister aptly said at TiECON Bhubaneswar, "Together, we can make Odisha the entrepreneurial capital of eastern India and truly realise the vision of Purvodaya - the rise of the East."

Dr. Manisha Acharya, a 1992 Botany Post graduate and British Chevening Fellow (University of Oxford), is an internationally acclaimed innovation strategist and ecosystem builder with over 25 years of leadership across science, startups, and policy. A former CEO of Indigram Labs Foundation and Project Director at Ernst & Young, she has mentored more than 500 startups, spear headed national incubation initiatives, and represented India at premier global forums in the UK, USA, Qatar, and Taiwan—driving cross-border partnerships in research and entrepreneurship.

SPIRITUALITY VS RELIGION: A CALL FOR INNER AWAKENING

Ansuman Sahoo

In an age of global unrest, religious polarization, and technological overdrive, the inner world of human beings is crying out for attention. While religion has historically guided civilizations and shaped cultures, a growing number of people are turning inward—towards spirituality. This trend is not merely a fad; it signals a significant shift in human consciousness.

The time has come to reevaluate the role of religion in our lives and embrace the transformative power of spirituality. Especially in a diverse and ancient culture like India's, the distinction between the two is not just philosophical—it is practical and urgent.

Understanding the Difference

At the heart of the debate lies a simple but profound distinction: religion is an organized set of beliefs and practices centered around a higher power, often codified through scriptures and rituals, whereas spirituality is a personal, inner journey seeking connection with the divine, the self, or the universe - often beyond dogma or institutional boundaries.

Religion says, "Follow this path."

Spirituality whispers, "Find your own."

Religion offers community and continuity.

Spirituality provides direct experience and freedom.

Religion is often inherited.

Spirituality is usually discovered.

While they can overlap - many spiritual people are religious, and vice versa - the fundamental difference lies in approach. Religion often relies on external structure; spirituality relies on inner exploration.

The Indian Context: A Land of Both

India is a remarkable crucible of both religion and spirituality. Home to four of the world's major religions - Hinduism, Buddhism, Jainism, and Sikhism - India thrives on rituals, festivals, temples, and scriptures. Yet, it is also the birthplace of yogis, mystics, Sufis, and wandering saints who abandoned organized religion in pursuit of inner truth.

Take the example of Adi Shankaracharya, a towering figure in Hindu philosophy. Though deeply rooted in the Vedas, he emphasized Advaita Vedanta - the idea that the soul (Atman) and the Supreme Consciousness (Brahman) are one. This is a spiritual truth discovered through inquiry, not through blind ritual.

Then there is Kabir, the 15th century poet who rejected both Hindu and Muslim orthodoxy. His verses, still sung today, cut through ritualistic practice and pointed directly to inner realization. He said:

"Pothi padhi padhi jag mua, pandit bhaya na koye;

Dhai aakhar prem ka, padhe so pandit hoye."

("The world died reading scriptures, none became wise;

He who understands the two-and-a-half letters of 'love', alone is the learned one.")

Clearly, Indian wisdom traditions have long recognized that spirituality transcends religious boundaries.

Why Spirituality Matters More Today

In today's world, religion is often caught in controversy - sectarianism, violence, exclusion, and dogmatism. Even in India, a land traditionally tolerant of diverse paths, religious

identities are becoming politicized and rigid. Spirituality, on the other hand, is inclusive. It urges self-awareness, compassion, and inner transformation - qualities desperately needed in a fractured world.

Here's why spirituality deserves precedence over organized religion today:

Religion often works through fear - of sin, of hell, of divine wrath. Spirituality empowers the individual with freedom to question, to doubt, and to explore. This shift from fear to freedom is critical in building mentally healthy societies.

While religion asks us to believe in someone else's experience - be it prophets, saints, or texts - spirituality encourages personal experience of the divine. In an era that values evidence and self-realization, spirituality aligns better with modern sensibilities.

Religions often emphasize "our truth" versus "their error." This fosters division. Spirituality, by contrast, speaks of love, awareness, peace, and unity - principles that transcend cultures, castes, and creeds.

With anxiety, depression, and alienation rising globally, people are turning to meditation, mindfulness, and yoga - all spiritual tools that provide inner peace. These do not require religious conversion but encourage internal alignment.

The Risks of Organized Religion

To be clear, religion is not inherently bad. It has built schools, hospitals, communities, and moral frameworks. But when religion becomes rigid, exclusionary, or political, it loses its soul. It starts to serve power instead of truth. This is not unique to any one religion - it is a global phenomenon.

In India, we've seen communal violence, caste discrimination, and gender bias justified in the name of religion. Texts are cherry-picked to support hierarchy. Rituals are performed without understanding. In contrast, India's spiritual tradition - from the Upanishads to Ramana Maharshi - calls for self-inquiry, compassion, and oneness.

A Harmonious Path Forward

Should we then abandon religion altogether ? Not necessarily. Religion can still play a role if reformed and reimagined. But it must become a bridge to spirituality, not a boundary. Temples, churches, mosques, and gurudwaras must become centers of inner growth, not mere institutions of social control.

India has a golden opportunity here. With its treasure trove of spiritual wisdom - from the Bhagavad Gita to the Yoga Sutras, from the Sufi saints to Buddhist mindfulness - India can lead a global movement toward inner awakening. But for that, we must teach our youth to meditate, reflect, and connect with their inner being, not just memorize rituals or symbols. We must encourage dialogue over dogma, compassion over conformity, and awakening over adherence.

Conclusion: Choose the Flame, Not the Frame

In the end, the question is not whether religion is wrong and spirituality is right. The real question is: what leads us to truth, to peace, to love?

If religion helps, use it. But if it binds, blinds, or divides - let it go. Choose the essence, not the form. Choose the flame, not the frame.

As Swami Vivekananda said, "It is not the fault of religion. It is the fault of the human interpretation of religion." But interpretation can change. And that change must begin within each of us.

The world doesn't need more labels or louder sermons. It needs more awakened hearts.

Mr. Ansuman Sahoo is an alumnus of Department of Journalism and Mass Communication 2020-22 Batch, Utkal University. Presently he is leading a construction company at Bhubaneswar along with giving astrological solutions by reading Natal charts.

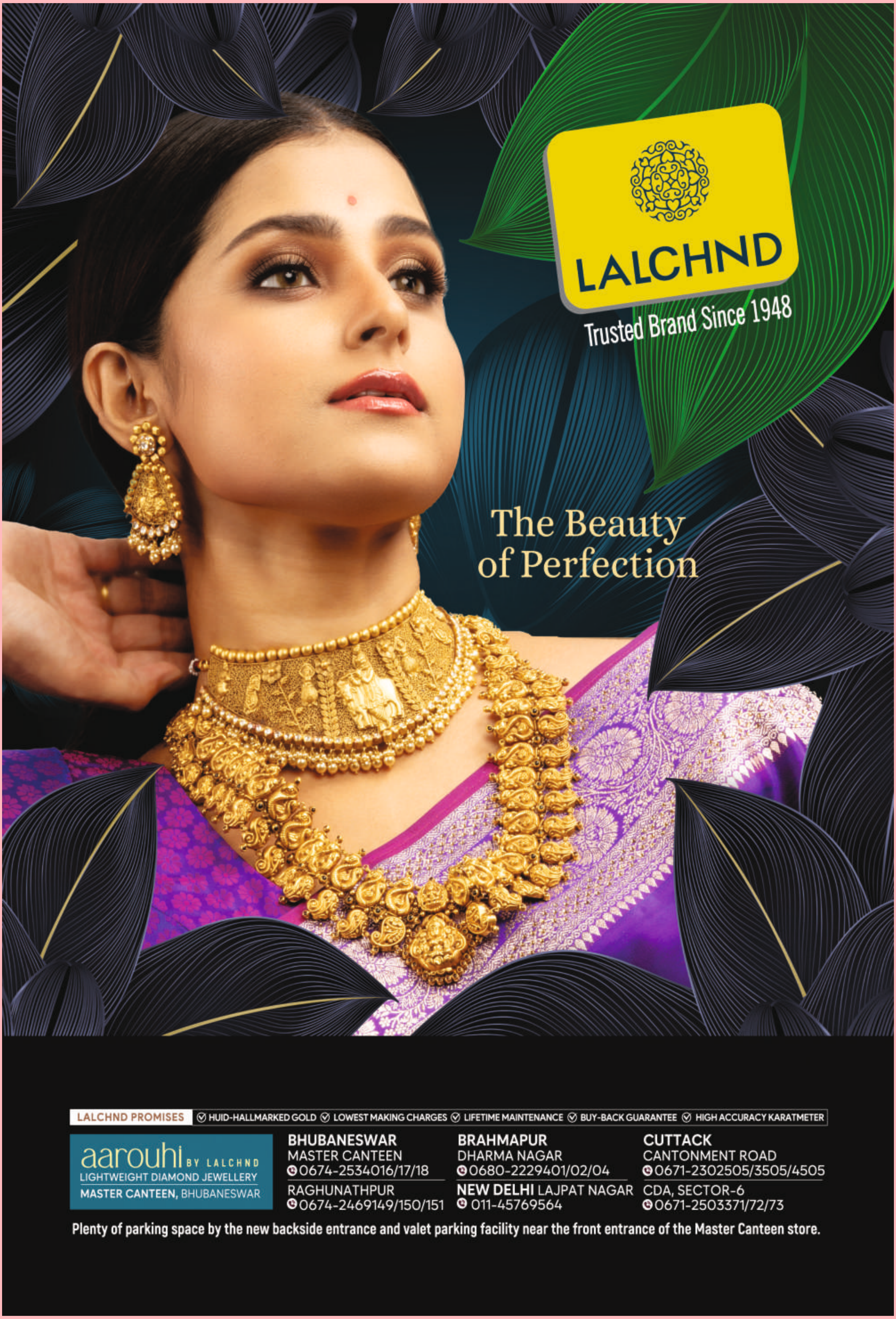
LALCHND
Trusted Brand Since 1948
The Beauty of Perfection
LALCHND PROMISES
HUID-HALLMARKED GOLD
LOWEST MAKING CHARGES
LIFETIME MAINTENANCE
BUY-BACK GUARANTEE
HIGH ACCURACY KARATMETER
aarouhi BY LALCHND
LIGHTWEIGHT DIAMOND JEWELLERY
MASTER CANTEEN, BHUBANESWAR
BHUBANESWAR
MASTER CANTEEN
0674-2534016/17/18
RAGHUNATHPUR
0674-2469149/150/151
BRAHMAPUR
DHARMA NAGAR
0680-2229401/02/04
NEW DELHI LAJPAT NAGAR
011-45769564
CUTTACK
CANTONMENT ROAD
0671-2302505/3505/4505
CDA, SECTOR-6
0671-2503371/72/73
Plenty of parking space by the new backside entrance and valet parking facility near the front entrance of the Master Canteen store.

Powering Odisha's tryst with safe and sustainable power

We ensure:

- Generation of clean, safe, and reliable power
- Adopting best global practices
- Contributing to national growth
- Strengthening the power sector of the state and economy
- Committing to environment-friendly practices

OPGC
Power for Progress

Odisha Power Generation Corporation Ltd.
(A Government Company of the State of Odisha)
CIN : U40104OR1984SGC001429
7th Floor, Fortune Towers, Bhubaneswar - 751023

www.opgc.co.in